Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija. Įgyvendinimo gairės

Jungtinių Tautų
Švietimo, mokslo ir
kultūros organizacija

Pasaulio
paveldo
konvencija

Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija. Įgyvendinimo gairės

2017

TURINYS

Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija **3**

Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairės **15**

Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija[1]

Įvadas

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinė konferencija, 1972 m. spalio 17 d.–lapkričio 21 d. Paryžiuje susirinkusi į septynioliktąją sesiją,

pažymėdama, kad kultūros paveldui ir gamtos paveldui vis dažniau kyla sunaikinimo grėsmė ne tik dėl įprastinių nykimo priežasčių, bet ir dėl kintančių socialinių ir ekonominių aplinkybių, kurios sunkina padėtį nulemdamos dar didesnį žalojimą ir naikinimą;

atsižvelgdama į tai, kad bet kurio kultūros ar gamtos paveldo objekto nykimas arba visiškas išnykimas pragaištingai nuskurdina visų pasaulio tautų paveldą;

atsižvelgdama į tai, kad šio paveldo apsauga nacionaliniu lygiu dažnai yra nepakankama dėl pernelyg didelių išteklių, kurių reikia apsaugai, ir menkų valstybės, kurioje yra saugotina vertybė, ekonominių, mokslinių ir technologinių galimybių;

primindama, kad Organizacijos konstitucijoje nustatoma, kad Organizacija palaikys, ugdys ir skleis pažinimą užtikrindama pasaulio paveldo išsaugojimą ir apsaugą, taip pat rekomenduodama suinteresuotoms valstybėms reikalingas tarptautines konvencijas;

manydama, kad galiojančios tarptautinės konvencijos, rekomendacijos ir rezoliucijos dėl kultūros ir gamtos vertybių rodo šių išskirtinių ir nepakeičiamų vertybių apsaugos svarbą visoms pasaulio tautoms, kad ir kokiai tautai jos priklausytų;

manydama, kad kai kurios šio kultūros ar gamtos paveldo vertybės yra išskirtinai svarbios ir dėl to jos turi būti išsaugotos kaip visos žmonijos pasaulio paveldo dalis;

manydama, kad, atsižvelgiant į paveldui gresiančių naujų pavojų mastą ir pragaištingumą, visa tarptautinė bendruomenė privalo dalyvauti išskirtinės visuotinės vertės kultūros ir gamtos paveldo apsaugos veikloje teikdama kolektyvinę paramą, kuri nors ir nepakeistų suinteresuotos valstybės veiklos, bet ją veiksmingai papildytų;

manydama, kad šiuo tikslu yra nepaprastai svarbu priimti naujas nuostatas ir jas įforminti kaip konvenciją, kuria nustatoma nuolat veikianti ir grindžiama šiuolaikiniais mokslo metodais veiksminga išskirtinės visuotinės vertės kultūros ir gamtos paveldo kolektyvinės apsaugos sistema;

nusprendusi savo šešioliktojoje sesijoje, kad šiam klausimui turėtų būti skirta tarptautinė konvencija,

1972 m. lapkričio šešioliktą dieną *priėmė* šią Konvenciją.

[1] Priimta 1972 m. lapkričio 16 d. UNESCO Generalinės konferencijos septynioliktojoje sesijoje Paryžiuje.

I. KULTŪROS IR GAMTOS PAVELDO APIBRĖŽTYS

1 straipsnis

Šioje Konvencijoje „kultūros paveldu“ laikomi:

paminklai: architektūros statiniai, monumentaliosios skulptūros ir tapybos kūriniai, archeologiniai elementai ar struktūros, užrašai, urviniai būstai ir įvairių savybių deriniai, turintys išskirtinę visuotinę vertę istorijos, meno ar mokslo požiūriu;

pastatų grupės: atskiri ar sujungti pastatai, kurie savo architektūra, savo vienove ar vieta kraštovaizdyje turi išskirtinę visuotinę vertę istorijos, meno ar mokslo požiūriu;

vietovės: žmogaus arba mišrūs gamtos ir žmogaus sukurti dariniai ir vietovės, įskaitant archeologines vietoves, turintys išskirtinę visuotinę vertę istoriniu, estetiniu, etnologiniu ar antropologiniu požiūriu.

2 straipsnis

Šioje Konvencijoje „gamtos paveldu“ laikoma:

gamtos savybės, kurias sudaro fizinės ir biologinės struktūros ar tokių struktūrų grupės, turinčios išskirtinę visuotinę vertę estetiniu ar moksliniu požiūriu;

geologinės ir fiziografinės struktūros ir tiksliai apibrėžtos teritorijos, kurios yra nykstančių gyvūnų ir augalų rūšių buveinės, turinčios išskirtinę visuotinę vertę mokslo ar išsaugojimo požiūriu;

gamtos vietovės arba tiksliai apibrėžtos teritorijos, turinčios išskirtinę visuotinę vertę mokslo, išsaugojimo ar gamtos grožio požiūriu.

3 straipsnis

Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, turi nustatyti ir apibūdinti įvairias 1 ir 2 straipsniuose minėtas ir jos teritorijoje esančias vertybes.

II. NACIONALINĖ IR TARPTAUTINĖ KULTŪROS IR GAMTOS PAVELDO APSAUGA

4 straipsnis

Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, pripažįsta, kad pareiga užtikrinti 1 ir 2 straipsniuose nurodyto ir jos teritorijoje esančio kultūros ir gamtos paveldo nustatymą, apsaugą, išsaugojimą, pristatymą ir perdavimą ateities kartoms visų pirma priklauso tai valstybei. Šiuo tikslu ji stengiasi padaryti visa, kas įmanoma, kuo tinkamiau panaudodama savo išteklius ir atitinkamais atvejais pasinaudodama bet kokia jai prieinama tarptautine parama ir bendradarbiavimu, ypač finansų, meno, mokslo ir technikos srityse.

5 straipsnis

Siekdama užtikrinti, kad būtų imamasi veiksmingų ir aktyvių priemonių jos teritorijoje esančiam kultūros ir gamtos paveldui apsaugoti, išsaugoti ir pristatyti, kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, kiek įmanoma ir kaip tinkama kiekvienai valstybei, stengiasi:

a) nustatyti bendrąją politiką, kuria būtų siekiama kultūros ir gamtos paveldui suteikti tam tikrą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir integruoti to paveldo apsaugą į visapusiško planavimo programas;

b) įsteigti savo teritorijose, kur dar nėra, vieną ar keletą kultūros ir gamtos paveldo apsaugos, išsaugojimo ir pristatymo tarnybų, turinčių reikiamą personalą ir priemones savo funkcijoms atlikti;

c) plėtoti mokslines ir technines studijas bei tyrimus ir parengti tokius veiklos metodus, kurie leistų valstybei pašalinti jos kultūros ar gamtos paveldui iškilusias grėsmes;

d) imtis atitinkamų teisinių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, reikalingų šiam paveldui nustatyti, apsaugoti, išsaugoti, pristatyti ir atgaivinti;

e) skatinti kurti arba plėtoti nacionalinius ar regioninius centrus, kuriuose būtų mokoma kultūros ir gamtos paveldo apsaugos, išsaugojimo bei pristatymo, ir remti šios srities mokslo tyrimus.

6 straipsnis

1. Visiškai gerbdamos valstybių, kurių teritorijoje yra 1 ir 2 straipsniuose nurodyto kultūros ir gamtos paveldo, suverenitetą ir nepažeisdamos nacionalinės teisės aktais nustatytos nuosavybės teisės, valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta, kad toks paveldas sudaro pasaulio paveldą, kurį saugant turi bendradarbiauti visa tarptautinė bendruomenė.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja pagal šios Konvencijos nuostatas teikti pagalbą nustatant, saugant, išsaugant ir pristatant 11 straipsnio 2 ir 4 dalyse nurodytą kultūros ir gamtos paveldą, jeigu to prašo valstybės, kurių teritorijoje yra tas paveldas.

3. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, įsipareigoja nesiimti jokių tyčinių veiksmų, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai galėtų padaryti žalos kitų valstybių, šios Konvencijos Šalių, teritorijoje esančiam 1 ir 2 straipsniuose nurodytam kultūros ir gamtos paveldui.

7 straipsnis

Šioje Konvencijoje tarptautinė pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsauga yra suprantama kaip tarptautinio bendradarbiavimo ir paramos sistemos, kuria siekiama remti valstybių, šios Konvencijos Šalių, pastangas tą paveldą išsaugoti ir nustatyti, sukūrimas.

III. TARPVYRIAUSYBINIS PASAULIO KULTŪROS IR GAMTOS PAVELDO APSAUGOS KOMITETAS

8 straipsnis

1. Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos struktūroje įsteigiamas Tarpvyriausybinis išskirtinės visuotinės vertės kultūros ir gamtos paveldo apsaugos komitetas, vadinamas Pasaulio paveldo komitetu. Jį sudaro 15 valstybių, šios Konvencijos Šalių, kurias išrenka valstybės, šios Konvencijos Šalys, per Generalinę asamblėją Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinės konferencijos eilinės sesijos metu. Nuo Generalinės konferencijos eilinės sesijos dienos, kai ši Konvencija bus įsigaliojusi ne mažiau kaip 40 valstybių, Komitetą sudarančių valstybių narių skaičius padidinamas iki 21.

2. Komiteto narių rinkimai turi užtikrinti teisingą įvairių pasaulio regionų ir kultūrų atstovavimą.

3. Komiteto posėdžiuose patariamojo balso teise gali dalyvauti Tarptautinio kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo studijų centro (Romos centro) atstovas, Tarptautinės paminklų ir paminklinių vietovių tarybos (ICOMOS) atstovas ir Tarptautinės gamtos apsaugos sąjungos (IUCN) atstovas, taip pat valstybių, šios Konvencijos Šalių, susirinkusių į Generalinę asamblėją Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinės konferencijos eilinių sesijų metu, prašymu kitų tarpvyriausybinių ar nevyriausybinių panašios krypties organizacijų atstovai.

9 straipsnis

1. Valstybių, Pasaulio paveldo komiteto narių, kadencija prasideda pasibaigus Generalinės konferencijos eilinei sesijai, kurios metu jos yra išrenkamos, ir tęsiasi iki trečios paskesnės eilinės sesijos pabaigos.

2. Tačiau vieno trečdalio narių, išrinktų per pirmuosius rinkimus, kadencija baigiasi pasibaigus pirmai paskesnei Generalinės konferencijos eilinei sesijai po tos, kurioje jie buvo išrinkti; kito trečdalio tuo pat metu išrinktų narių įgaliojimai baigiasi pasibaigus antrai paskesnei Generalinės konferencijos eilinei sesijai po tos, kurioje jie buvo išrinkti. Šių valstybių pavadinimus po pirmųjų rinkimų burtais nustato Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinės konferencijos pirmininkas.

3. Valstybės, Komiteto narės, savo atstovais renka kultūros ar gamtos paveldo srityje kompetentingus asmenis.

10 straipsnis

1. Pasaulio paveldo komitetas priima savo darbo tvarkos taisykles.

2. Komitetas bet kuriuo metu į savo posėdžius gali kviesti viešąsias ar privačias organizacijas, taip pat asmenis, kad galėtų su jais konsultuotis konkrečiais klausimais.

3. Komitetas gali sudaryti tokius konsultacinius padalinius, kokie, jo nuožiūra, yra reikalingi jo funkcijoms atlikti.

11 straipsnis

1. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, kiek leidžia galimybės, Pasaulio paveldo komitetui pateikia jos teritorijoje esančių kultūros ir gamtos paveldo vertybių, tinkamų įrašyti į šio straipsnio 2 dalyje nurodytą sąrašą, aprašą. Šiame apraše, kuris neturi būti laikomas baigtiniu, pateikiama dokumentacija apie kiekvienos aptariamos vertybės buvimo vietą ir jos reikšmę.

2. Remdamasis pagal šio straipsnio 1 dalį valstybių pateiktais aprašais, Komitetas įsteigia, nuolat atnaujina ir Pasaulio paveldo sąrašo pavadinimu skelbia šios Konvencijos 1 ir 2 straipsniuose apibrėžto kultūros ir gamtos paveldo vertybių, kurios Komiteto pagal jo nustatytus kriterijus laikomos turinčiomis išskirtinę visuotinę vertę, sąrašą. Atnaujintas sąrašas yra išplatinamas ne rečiau kaip vieną kartą per dvejus metus.

3. Kad vertybė būtų įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą, reikalingas atitinkamos valstybės sutikimas. Įrašant į sąrašą vertybę, esančią teritorijoje, į kurią suvereniteto ar jurisdikcijos teises reiškia daugiau negu viena valstybė, jokiu būdu negalima pažeisti ginčo šalių teisių.

4. Atsižvelgdamas į aplinkybes, Komitetas įsteigia, nuolat atnaujina ir Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašo pavadinimu skelbia į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytų vertybių, kurioms išsaugoti būtina imtis svarbių veiksmų ir dėl kurių prašoma paramos pagal šią Konvenciją, sąrašą. Sąraše turi būti nurodoma išlaidų tokiems veiksmams atlikti sąmata. Į šį sąrašą gali būti įrašytos tik tos kultūros ir gamtos paveldo vertybės, kurioms yra iškilę tokie rimti ir konkretūs pavojai, kaip gresiantis išnykimas dėl sparčiai blogėjančios būklės, didelio masto viešųjų ar privačių projektų arba sparčios miestų ar turizmo plėtros projektų; naikinimas pasikeitus žemės naudojimo paskirčiai ar jos savininkui; didelės permainos dėl nežinomų priežasčių; apleidimas dėl bet kokių priežasčių; kilęs ginkluotas konfliktas arba jo grėsmė; didžiulės nelaimės ir kataklizmai; dideli gaisrai, žemės drebėjimas, nuošliaužos; ugnikalnių išsiveržimas; vandens lygio permainos, potvyniai ir cunamiai. Iškilus neatidėliotinai būtinybei, Komitetas gali bet kada į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą įrašyti naują vertybę ir apie tokį įrašą nedelsdamas paskelbti.

5. Komitetas nustato kriterijus, kuriais remiantis gamtos ar kultūros paveldui priklausanti vertybė gali būti įrašyta į bet kurį iš šio straipsnio 2 ir 4 dalyse minėtų sąrašų.

6. Prieš atmesdamas prašymą įrašyti vertybę į vieną iš šio straipsnio 2 ir 4 dalyse minėtų dviejų sąrašų, Komitetas tariasi su valstybe, šios Konvencijos Šalimi, kurios teritorijoje yra aptariamoji kultūros ar gamtos vertybė.

7. Komitetas pagal susitarimą su suinteresuotomis valstybėmis koordinuoja ir skatina šio straipsnio 2 ir 4 dalyse nurodytiems sąrašams sudaryti reikalingas studijas ir tyrimus.

12 straipsnis

Tai, kad kuri nors kultūros ar gamtos paveldui priklausanti vertybė nebuvo įrašyta nė į vieną iš 11 straipsnio 2 ir 4 dalyse minėtų sąrašų, jokiu būdu nereiškia, kad ji neturi išskirtinės visuotinės vertės, atsižvelgiant į kokias nors kitas priežastis nei tos, dėl kurių ji į šiuos sąrašus buvo įrašyta.

13 straipsnis

1. Pasaulio paveldo komitetas priima ir nagrinėja valstybių, šios Konvencijos Šalių, parengtas paraiškas gauti tarptautinę paramą vertybėms, sudarančioms tų valstybių teritorijoje esantį kultūros ar gamtos paveldą ir įrašytomis arba tinkamoms įrašyti į 11 straipsnio 2 ir 4 dalyse nurodytus sąrašus. Tokiomis paraiškomis gali būti siekiama užtikrinti šių vertybių apsaugą, išsaugojimą, pristatymą ar atgaivinimą.

2. Paraiškos tarptautinei paramai gauti pagal šio straipsnio 1 dalį gali būti susijusios su 1 ir 2 straipsniuose apibrėžto kultūros ar gamtos paveldo nustatymu, kai parengiamieji tyrimai rodo, kad būtų tikslinga tęsti tyrinėjimus.

3. Komitetas sprendžia, kokių veiksmų dėl šių paraiškų turi būti imamasi, prireikus nustato paramos pobūdį bei dydį ir suteikia įgaliojimus jo vardu sudaryti reikiamus susitarimus su suinteresuota vyriausybe.

4. Komitetas nusistato pirmenybinę darbų atlikimo tvarką. Tai darydamas, jis atsižvelgia į saugotinų pasaulio kultūros ir gamtos paveldo vertybių santykinę svarbą, į būtinybę suteikti tarptautinę paramą toms vertybėms, kurios geriausiai atskleidžia gamtinę aplinką arba pasaulio tautų genialumą ir istoriją, į reikiamų atlikti darbų skubumą, į valstybių, kurių teritorijoje yra vertybių, kurioms yra iškilusi grėsmė, išteklius, ypač į jų turimas išgales pačioms užtikrinti tokių vertybių išsaugojimą.

5. Komitetas sudaro, nuolat atnaujina ir viešai skelbia vertybių, kurių labui buvo suteikta tarptautinė parama, sąrašą.

6. Komitetas sprendžia, kaip turi būti naudojamos pagal šios Konvencijos 15 straipsnį įsteigto fondo lėšos. Jis ieško būdų šioms lėšoms gausinti ir šiuo tikslu imasi visų tinkamų priemonių.

7. Komitetas bendradarbiauja su tarptautinėmis ir nacionalinėmis vyriausybinėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, siekiančiomis tikslų, panašių į šios Konvencijos tikslus. Tokias organizacijas, visų pirma Tarptautinį kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo studijų centrą (Romos centrą), Tarptautinę paminklų ir paminklinių vietovių tarybą (ICOMOS), Tarptautinę gamtos apsaugos sąjungą (IUCN), viešąsias ir privačias institucijas ir asmenis Komitetas gali pasitelkti savo programoms ir projektams įgyvendinti.

8. Komiteto sprendimai priimami dviejų trečdalių dalyvaujančių ir balsuojančių narių balsų dauguma. Komiteto narių dauguma sudaro kvorumą.

14 straipsnis

1. Pasaulio paveldo komitetui padeda Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generalinio direktoriaus paskirtas sekretoriatas.

2. Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generalinis direktorius, kiek įmanoma naudodamasis Tarptautinio kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo studijų centro (Romos centro), Tarptautinės paminklų ir paminklinių vietovių tarybos (ICOMOS), Tarptautinės gamtos apsaugos sąjungos (IUCN) pagal jų atitinkamas kompetencijos ir galimybių sritis teikiamomis paslaugomis, rengia Komiteto dokumentus, Komiteto posėdžių darbotvarkę ir yra atsakingas už Komiteto sprendimų įgyvendinimą.

IV. PASAULIO KULTŪROS IR GAMTOS PAVELDO APSAUGOS FONDAS

15 straipsnis

1. Įsteigiamas Išskirtinę visuotinę vertę turinčio pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos fondas, vadinamas Pasaulio paveldo fondu.

2. Šis Fondas pagal Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos finansinius nuostatus yra patikos fondas.

3. Fondo lėšas sudaro:

a) privalomieji ir savanoriškieji valstybių, šios Konvencijos Šalių, įnašai;

b) įnašai, dovanos ar palikimai, kuriais gali prisidėti:

i) kitos valstybės;

ii) Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija, kitos Jungtinių Tautų sistemos organizacijos, ypač Jungtinių Tautų vystymo programa ar kitos tarpvyriausybinės organizacijos;

iii) viešosios ar privačios institucijos arba asmenys;

c) visos už Fondo lėšas sukauptos palūkanos;

d) lėšos, surinktos per rinkliavas ir gautos per Fondo rėmimo renginius, ir

e) visos kitos lėšos, kurios leidžiamos pagal Pasaulio paveldo komiteto parengtus Fondo nuostatus.

4. Įnašai į Fondą ir kitais būdais Komiteto gaunama parama gali būti panaudoti tik tais tikslais, kokius nustato Komitetas. Komitetas gali priimti įnašus, skirtus naudoti tik tam tikrai programai arba projektui, jei jis tokią programą arba projektą yra nusprendęs įgyvendinti. Įnašai į Fondą negali būti siejami su jokiomis politinėmis sąlygomis.

16 straipsnis

1. Neatmesdamos jokių papildomų savanoriškųjų įnašų, valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja reguliariai, kas dveji metai, mokėti į Pasaulio paveldo fondą įnašus, kurių sumą, kaip visoms valstybėms vienodą procentinį dydį, nustato valstybių, šios Konvencijos Šalių, Generalinė asamblėja Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinės konferencijos sesijų metu. Šį sprendimą Generalinė asamblėja priima dalyvaujančių ir balsuojančių valstybių, šios Konvencijos Šalių, nepadariusių šio straipsnio 2 dalyje minimo pareiškimo, balsų dauguma. Valstybių, šios Konvencijos Šalių, privalomasis įnašas negali viršyti 1 proc. jų įnašo į nuolatinį Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos biudžetą.

2. Tačiau kiekviena valstybė, deponuodama savo ratifikavimo, priėmimo arba prisijungimo dokumentą, kaip nurodyta šios Konvencijos 31 arba 32 straipsnyje, gali pareikšti, kad šio straipsnio 1 dalies nuostatos jos nesaisto.

3. Valstybė, šios Konvencijos Šalis, padariusi šio straipsnio 2 dalyje nurodytą pareiškimą, bet kuriuo metu gali minėtą pareiškimą atšaukti pranešdama apie tai Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generaliniam direktoriui. Tačiau pareiškimo atšaukimas tos

valstybės mokėtinam privalomajam įnašui įsigalioja tik nuo tos dienos, kai prasideda artimiausia valstybių, šios Konvencijos Šalių, Generalinė asamblėja.

4. Kad Komitetas galėtų veiksmingai planuoti savo veiklą, valstybių, šios Konvencijos Šalių, padariusių šio straipsnio 2 dalyje minėtą pareiškimą, įnašai turi būti mokami reguliariai, bent kartą per dvejus metus, ir neturėtų būti mažesni už įnašus, kuriuos jos turėtų mokėti, jei jos būtų saistomos šio straipsnio 1 dalies nuostatų.

5. Bet kuri valstybė, šios Konvencijos Šalis, neįmokėjusi savo privalomojo ar savanoriškojo įnašo už einamuosius ir prieš juos buvusius kalendorinius metus, negali būti renkama Pasaulio paveldo komiteto nare; ši nuostata netaikoma per pirmuosius rinkimus.

Bet kurios tokios valstybės, kuri jau yra Komiteto narė, įgaliojimai baigiasi per šios Konvencijos 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus rinkimus.

17 straipsnis

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, svarsto arba skatina nacionalinių viešųjų ir privačių fondų ar asociacijų, siekiančių pritraukti šios Konvencijos 1 ir 2 straipsniuose apibrėžto kultūros ir gamtos paveldo apsaugai aukojamas lėšas, steigimą.

18 straipsnis

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, teikia paramą Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos globojamoms tarptautinėms lėšų į Pasaulio paveldo fondą rinkimo kampanijoms. Jos padeda šiuo tikslu lėšas renkančioms institucijoms, nurodytoms 15 straipsnio 3 dalyje.

V. TARPTAUTINĖS PARAMOS SĄLYGOS IR TVARKA

19 straipsnis

Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, gali prašyti tarptautinės paramos jos teritorijoje esančioms vertybėms, sudarančioms išskirtinės visuotinės vertės kultūros ar gamtos paveldo dalį. Kartu su paraiška ji pateikia visą turimą 21 straipsnyje nustatytą informaciją ir dokumentaciją, kurios leistų Komitetui priimti sprendimą.

20 straipsnis

Atsižvelgiant į 13 straipsnio 2 dalies, 22 straipsnio c punkto ir 23 straipsnio nuostatas, tarptautinė parama pagal šią Konvenciją gali būti teikiama tik toms kultūros ir gamtos paveldo vertybėms, kurias Pasaulio paveldo komitetas yra nusprendęs arba gali nuspręsti įrašyti į vieną iš 11 straipsnio 2 ir 4 dalyse nurodytų sąrašų.

21 straipsnis

1. Pasaulio paveldo komitetas nustato jam teikiamų paraiškų tarptautinei paramai gauti nagrinėjimo procedūrą ir tiksliai nurodo paraiškų turinį. Jose turėtų būti apibūdinti numatomi veiksmai, reikiami atlikti darbai, numanoma darbų kaina, skubumas ir priežastys, dėl kurių paramos prašanti valstybė negali pati padengti visų išlaidų. Tokios paraiškos, kai įmanoma, turi būti pagrįstos ekspertų ataskaitomis.

2. Paraiškas, pateiktas ištikus katastrofoms ar stichinėms nelaimėms, dėl neatidėliotinų darbų, kurių gali prireikti, Komitetas, kuris turėtų turėti tokiems nenumatytiems atvejams skirtą rezervinį fondą, svarsto nedelsdamas, skubos tvarka.

3. Prieš priimdamas sprendimą, Komitetas savo nuožiūra atlieka reikiamus tyrimus ir konsultuojasi su ekspertais.

22 straipsnis

Pasaulio paveldo fondo parama gali būti teikiama šiose srityse:

a) meno, mokslo ir techninių problemų, kurias kelia šios Konvencijos 11 straipsnio 2 ir 4 dalyse apibrėžto kultūros ir gamtos paveldo apsauga, išsaugojimas, pristatymas ir atgaivinimas, tyrimai;

b) ekspertų, techninių darbuotojų ir kvalifikuotų darbininkų, užtikrinančių tinkamą patvirtintų darbų atlikimą, parūpinimas;

c) visų lygių personalo ir specialistų rengimas kultūros ir gamtos paveldo nustatymo, apsaugos, išsaugojimo, pristatymo ir atgaivinimo srityje;

d) aprūpinimas įranga, kurios suinteresuota valstybė neturi arba kurią įsigyti yra nepajėgi;

e) ilgalaikės lengvatinės ar beprocentės paskolos;

f) negrąžintinų subsidijų suteikimas išskirtiniais atvejais ir dėl ypatingų priežasčių.

23 straipsnis

Pasaulio paveldo komitetas taip pat gali teikti tarptautinę paramą nacionaliniams ar regioniniams centrams kultūros ir gamtos paveldo nustatymo, apsaugos, išsaugojimo, pristatymo ir atgaivinimo srities visų lygių personalui ir specialistams rengti.

24 straipsnis

Prieš suteikiant didelio masto tarptautinę paramą, turi būti atliekami išsamūs moksliniai, ekonominiai ir techniniai tyrimai. Jie turi būti grindžiami pažangiausiais gamtos ir kultūros paveldo apsaugos, išsaugojimo, pristatymo ir atgaivinimo metodais ir turi atitikti šios Konvencijos tikslus. Atliekant tyrimus, turi būti siekiama nustatyti racionalius suinteresuotos valstybės turimų išteklių naudojimo būdus.

25 straipsnis

Paprastai tarptautinė bendruomenė padengia tik dalį išlaidų, reikalingų būtiniems darbams atlikti. Pagrindinę lėšų dalį kiekvienai programai ar projektui turi skirti tarptautinę paramą gaunanti valstybė, išskyrus atvejus, kai jos turimų išteklių tam nepakanka.

26 straipsnis

Pasaulio paveldo komiteto ir paramą gaunančios valstybės sudaromame susitarime nustatomos sąlygos, kuriomis turi būti įgyvendinama pagal šią Konvenciją tarptautinę paramą gaunanti programa ar projektas. Tokią tarptautinę paramą gaunančios valstybės pareiga yra tęsti tokiu būdu išsaugotos vertybės apsaugą, išsaugojimą ir pristatymą, laikantis minėtame susitarime išdėstytų sąlygų.

VI. MOKYMO PROGRAMOS

27 straipsnis

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, visomis galimomis priemonėmis, ypač per mokymo ir sklaidos programas, stengiasi savo gyventojams įdiegti Konvencijos 1 ir 2 straipsniuose apibrėžto kultūros ir gamtos paveldo vertės supratimą ir pagarbą jam.

2. Jos įsipareigoja plačiai informuoti visuomenę apie šiam paveldui gresiančius pavojus ir apie veiksmus, kurių imamasi pagal šią Konvenciją.

28 straipsnis

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, gaunančios tarptautinę paramą pagal šią Konvenciją, imasi atitinkamų priemonių, kad būtų skleidžiama informacija apie vertybės, kuriai yra gauta parama, svarbą ir tos paramos vaidmenį.

VII. ATASKAITOS

29 straipsnis

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinei konferencijai šios nustatytu laiku ir būdu pateikiamose ataskaitose praneša apie jų priimtas teisines ir administracines nuostatas, taip pat apie kitus veiksmus, kurių imtasi taikant šią Konvenciją, kartu pateikdamos išsamų šioje srityje įgytos patirties apibūdinimą.

2. Šios ataskaitos pateikiamos Pasaulio paveldo komitetui susipažinti.

3. Komitetas Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinei konferencijai per kiekvieną eilinę jos sesiją pateikia savo veiklos ataskaitą.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

30 straipsnis

Ši Konvencija yra parengta anglų, arabų, ispanų, prancūzų ir rusų kalbomis. Visi penki tekstai turi vienodą teisinę galią.

31 straipsnis

1. Šią Konvenciją Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos valstybės narės ratifikuoja arba priima pagal savo atitinkamas konstitucines procedūras.

2. Ratifikavimo ar priėmimo dokumentai deponuojami Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generaliniam direktoriui.

32 straipsnis

1. Prie šios Konvencijos gali prisijungti visos valstybės, kurios nėra Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos narės ir kurias prie jos prisijungti pakviečia Organizacijos Generalinė konferencija.

2. Prisijungiama deponuojant prisijungimo dokumentą Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generaliniam direktoriui.

33 straipsnis

Ši Konvencija įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo dvidešimto ratifikavimo, priėmimo arba prisijungimo dokumento deponavimo dienos, bet tik toms valstybėms, kurios savo atitinkamus ratifikavimo, priėmimo arba prisijungimo dokumentus deponavo tą dieną arba iki tos dienos. Bet kuriai kitai valstybei ši Konvencija įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo jos ratifikavimo, priėmimo arba prisijungimo dokumento deponavimo dienos.

34 straipsnis

Valstybėms, šios Konvencijos Šalims, turinčioms federacinę arba neunitarinę konstitucinę sistemą, taikomos šios nuostatos:

a) dėl šios Konvencijos nuostatų, kurių įgyvendinimas priklauso federalinės arba centrinės įstatymų leidžiamosios valdžios teisinei jurisdikcijai, federalinės arba centrinės vyriausybės įsipareigojimai yra tokie pat, kaip ir tų valstybių, šios Konvencijos Šalių, kurios nėra federacinės valstybės;

b) dėl šios Konvencijos nuostatų, kurių įgyvendinimas priklauso atskirų valstybės dalių: valstijų, šalių, provincijų ar kantonų, kurių federacijos konstitucinė sistema neįpareigoja imtis teisinių priemonių, jurisdikcijai, federalinė vyriausybė praneša tokių valstijų, šalių, provincijų ar kantonų kompetentingoms valdžios institucijoms apie pirmiau minėtas nuostatas ir joms rekomenduoja jas priimti.

35 straipsnis

1. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, gali denonsuoti šią Konvenciją.

2. Apie denonsavimą pranešama rašytiniu dokumentu, deponuojamu Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generaliniam direktoriui.

3. Denonsavimas įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo denonsavimo dokumento gavimo dienos. Jis neturi jokio poveikio denonsuojančios valstybės, šios Konvencijos Šalies, iki denonsavimo dienos prisiimtiems finansiniams įsipareigojimams.

36 straipsnis

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generalinis direktorius praneša Organizacijos valstybėms narėms, 32 straipsnyje nurodytoms valstybėms, kurios nėra Organizacijos narės, taip pat Jungtinėms Tautoms apie visų 31 ir 32 straipsniuose nurodytų ratifikavimo, priėmimo arba prisijungimo dokumentų deponavimą ir 35 straipsnyje nustatytą denonsavimą.

37 straipsnis

1. Šią Konvenciją gali keisti Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos Generalinė konferencija. Tačiau bet koks pakeitimas yra privalomas tik valstybėms, tapusioms pakeistos konvencijos šalimis.

2. Jei Generalinė konferencija priimtų naują konvenciją, visai arba iš dalies keičiančią šią Konvenciją, tai nuo naujosios pakeistos konvencijos įsigaliojimo dienos šios Konvencijos nebegalima ratifikuoti, priimti arba prisijungti prie jos, jeigu naujojoje konvencijoje nenustatyta kitaip.

38 straipsnis

Pagal Jungtinių Tautų Chartijos 102 straipsnį ši Konvencija Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generalinio direktoriaus prašymu registruojama Jungtinių Tautų Sekretoriate.

Priimta 1972 m. lapkričio 23 d. Paryžiuje dviem autentiškais egzemplioriais, pasirašytais Generalinės konferencijos septynioliktosios sesijos pirmininko ir Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generalinio direktoriaus. Šie du egzemplioriai deponuojami Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos archyvuose, o patvirtintos kopijos nusiunčiamos visoms 32 ir 33 straipsniuose nurodytoms valstybėms, taip pat Jungtinėms Tautoms.

Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairės*

2016 m. spalio 26 d. WHC.16/01

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija
Tarpvyriausybinis pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos komitetas
Pasaulio paveldo centras

*Įgyvendinimo gairės yra nuolat peržiūrimos ir atnaujinamos, atsižvelgiant į naujausius Pasaulio paveldo komiteto sprendimus. Šiame leidinyje yra pateikiama 2016 m. Įgyvendinimo gairių redakcija. Šiuos dokumentus ir kitą informaciją, susijusią su pasaulio paveldu, galima rasti Pasaulio paveldo centre adresu:

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
France (Prancūzija)
Tel. + 33 (0)1 4568 1876
Faks. + 33 (0)1 4568 5570
El. p. wh-info@unesco.org
Nuorodos: http://whc.unesco.org
http://whc.unesco.org/fr/orientations (prancūzų k.)
http://whc.unesco.org/en/guidelines (anglų k.)

TURINYS

Skyrius		Punktas
	AKRONIMAI IR SANTRUMPOS	
I.	**ĮVADAS**	
I.A	**Įgyvendinimo gairės**	**1–3**
I.B	**Pasaulio paveldo konvencija**	**4–9**
I.C	**Pasaulio paveldo konvencijos Šalys**	**10–16**
I.D	**Pasaulio paveldo konvencijos Šalių Generalinė asamblėja**	**17–18**
I.E	**Pasaulio paveldo komitetas**	**19–26**
I.F	**Pasaulio paveldo komiteto Sekretoriatas (Pasaulio paveldo centras)**	**27–29**
I.G	**Pasaulio paveldo komiteto patariamosios organizacijos:**	**30–37**
	ICCROM	32–33
	ICOMOS	34–35
	IUCN	36–37
I.H	**Kitos organizacijos**	**38**
I.I	**Pasaulio paveldo apsaugos partneriai**	**39–40**
I.J	**Kitos konvencijos, rekomendacijos ir programos**	**41–44**
II.	**PASAULIO PAVELDO SĄRAŠAS**	
II.A	**Pasaulio paveldo apibrėžtys**	**45–53**
	Kultūros ir gamtos paveldas	45
	Mišrusis kultūros ir gamtos paveldas	46
	Kultūriniai kraštovaizdžiai	47
	Kilnojamasis paveldas	48
	Išskirtinė visuotinė vertė	49–53
II.B	**Reprezentatyvus, subalansuotas ir patikimas Pasaulio paveldo sąrašas**	**54–61**
	Globali reprezentatyvaus, subalansuoto ir patikimo Pasaulio paveldo sąrašo strategija	55–58
	Kitos priemonės	59–61
II.C	**Preliminarieji sąrašai**	**62–76**
	Procedūra ir forma	62–69

	Preliminarieji sąrašai – planavimo ir vertinimo priemonė	70–73
	Preliminariuosius sąrašus rengiančioms Šalims teikiama parama bei jų gebėjimų stiprinimas	74–76
II.D	**Išskirtinės visuotinės vertės nustatymo kriterijai**	**77–78**
II.E	**Vientisumas ir (arba) autentiškumas**	**79–95**
	Autentiškumas	79–86
	Vientisumas	87–95
II.F	**Apsauga ir valdymas**	**96–119**
	Teisinės, norminės ir sutartinės apsaugos priemonės	98
	Teritorijos ribų nustatymas siekiant veiksmingos apsaugos	99–102
	Buferinės zonos	103–107
	Valdymo sistemos	108–118
	Tvarus naudojimas	119
III.	**VERTYBIŲ ĮRAŠYMO Į PASAULIO PAVELDO SĄRAŠĄ PROCEDŪRA**	
III.A	**Paraiškų rengimas**	**120–128**
III.B	**Paraiškos forma ir turinys**	**129–133**
	1. Vertybės nustatymas	132.1
	2. Vertybės aprašas	132.2
	3. Vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą pagrindimas	132.3
	4. Išsaugojimo būklė ir vertybei įtakos turintys veiksniai	132.4
	5. Apsauga ir valdymas	132.5
	6. Stebėsena	132.6
	7. Dokumentai	132.7
	8. Atsakingų institucijų atstovų kontaktiniai duomenys	132.8
	9. Šalies įgalioto asmens parašas	132.9
	10. Reikiamas spausdintų kopijų skaičius (įskaitant pridedamus žemėlapius / planus)	132.10
	11. Elektroninė ir popierinė paraiškos formos	132.11
	12. Paraiškos siuntimas	132.12
III.C	**Tam tikrų kategorijų vertybių paraiškoms keliami reikalavimai**	**134–139**
	Tarpvalstybinės vertybės	134–136
	Serijinės vertybės	137–139

III.D	**Paraiškų registravimas**	**140–142**
III.E	**Patariamųjų organizacijų atliekamas paraiškų vertinimas**	**143–151**
III.F	**Paraiškų atsiėmimas**	**152**
III.G	**Pasaulio paveldo komiteto sprendimas**	**153–160**
	Sprendimas įrašyti vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą	154–157
	Sprendimas neįrašyti vertybės į Pasaulio paveldo sąrašą	158
	Paraiškų grąžinimas papildyti	159
	Atidėtos paraiškos	160
III.H	**Skubos tvarka svarstomos paraiškos**	**161–162**
III.I	**Pasaulio paveldo vertybės ribų, kriterijų, grindžiančių įrašymą į Pasaulio paveldo sąrašą, ar pavadinimo keitimas**	**163–167**
	Nežymūs vertybės ribų keitimai	163–164
	Esminiai vertybės ribų keitimai	165
	Kriterijų, grindžiančių vertybės įrašymą į Pasaulio paveldo sąrašą, keitimas	166
	Pasaulio paveldo vertybės pavadinimo keitimas	167
III.J	**Tvarkaraštis – pagrindiniai principai**	**168**
IV.	**PASAULIO PAVELDO VERTYBIŲ IŠSAUGOJIMO BŪKLĖS STEBĖSENA**	
IV.A	**Atsakomoji stebėsena**	**169–176**
	Atsakomosios stebėsenos apibrėžimas	169
	Atsakomosios stebėsenos tikslas	170–171
	Iš Šalių ir (ar) kitų šaltinių gauta informacija	172–174
	Pasaulio paveldo komiteto sprendimas	175–176
IV.B	**Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašas**	**177–191**
	Vertybių įrašymo į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą gairės	177
	Vertybių įrašymo į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą kriterijai	178–182
	Vertybių įrašymo į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą procedūra	183–189
	Nuolatinė vertybių, įrašytų į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, išsaugojimo būklės patikra	190–191
IV.C	**Galimo vertybių išbraukimo iš Pasaulio paveldo sąrašo procedūra**	**192–198**

V. PERIODINIŲ ATASKAITŲ APIE PASAULIO PAVELDO KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMĄ TEIKIMAS

V.A Tikslai 199–202

V.B Procedūra ir forma 203–207

V.C Vertinimas ir tolesni veiksmai 208–210

VI. PARAMOS PASAULIO PAVELDO KONVENCIJAI SKATINIMAS

VI.A Tikslai 211

VI.B Gebėjimų stiprinimas ir tyrimai 212–216

Visuotinė mokymo strategija 213

Nacionalinės mokymo strategijos ir regioninis bendradarbiavimas 214

Tyrimai 215

Tarptautinė parama 216

VI.C Sąmoningumo ugdymas ir švietimas 217–222

Sąmoningumo ugdymas 217–218

Švietimas 219

Tarptautinė parama 220–222

VII. PASAULIO PAVELDO FONDAS IR TARPTAUTINĖ PARAMA

VII.A Pasaulio paveldo fondas 223–224

VII.B Kitų techninių, finansinių išteklių telkimas ir partnerystės, grindžiamos Pasaulio paveldo konvencija 225–232

VII.C Tarptautinė parama 233–235

VII.D Tarptautinės paramos teikimo principai ir prioritetų nustatymo tvarka 236–240

VII.E Santrauka 241

VII.F Procedūra ir forma 242–246

VII.G Tarptautinės paramos prašymų vertinimas ir patvirtinimas 247–254

VII.H Sutarčių sudarymas 255

VII.I Tarptautinės paramos įgyvendinimo vertinimas ir tolesni veiksmai 256–257

VIII. PASAULIO PAVELDO EMBLEMA

VIII.A Preambulė 258–265

VIII.B Taikymas 266

VIII.C	**Šalių atsakomybė**	**267**
VIII.D	**Tinkamo Pasaulio paveldo emblemos naudojimo didinimas**	**268–274**
	Lentelių vertybėms, įrašytoms į Pasaulio paveldo sąrašą, žymėti gamyba	269–274
VIII.E	**Pasaulio paveldo emblemos naudojimo principai**	**275**
VIII.F	**Leidimo naudoti Pasaulio paveldo emblemą procedūra**	**276–278**
	Paprastas valstybės institucijos sutikimas	276–277
	Sutikimas reikalaujant turinio kokybės kontrolės	278
VIII.G	**Šalių teisė atlikti kokybės kontrolę**	**279**
IX.	**INFORMACIJOS ŠALTINIAI**	
IX.A	**Sekretoriato kaupiama informacija**	**280–284**
IX.B	**Speciali informacija Pasaulio paveldo komiteto nariams ir Šalims**	**285–287**
IX.C	**Viešoji informacija ir leidiniai**	**288–290**
	PRIEDAI	Puslapis
1.	**Ratifikavimo / priėmimo dokumento pavyzdys**	**106**
	Prisijungimo dokumento pavyzdys	**107**
2.	**2A Preliminariojo sąrašo pateikimo forma**	**108**
	2B Būsimų tarptautinių ir tarpvalstybinių vertybių paraiškų preliminariojo sąrašo pateikimo forma	**109**
3.	**Tam tikrų kategorijų vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą gairės**	**111**
4.	**Autentiškumas, atitinkantis Pasaulio paveldo konvencijos reikalavimus**	**120**
5.	**Paraiškos įrašyti vertybes į Pasaulio paveldo sąrašą forma**	**125**
6.	**Patariamųjų organizacijų taikoma paraiškų vertinimo procedūra**	**142**
7.	**Periodinės Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo ataskaitos forma**	**153**
8.	**Tarptautinės paramos prašymo forma**	**162**
9.	**Kriterijai, taikomi patariamųjų organizacijų, vertinančių tarptautinės paramos prašymus**	**180**
10.	**Išskirtinės visuotinės vertės aprašas**	**184**
11.	**Pasaulio paveldo vertybių pakeitimai**	**185**
12.	**Patariamųjų organizacijų vertinimo faktinių klaidų pateikimo forma**	**187**

13. Šalių teikiamos išsaugojimo būklės ataskaitos forma 188

14. Pasaulio paveldo emblemos naudojimo lentelė 189

LEIDINIŲ APIE PASAULIO PAVELDĄ BIBLIOGRAFIJA 204

AKRONIMAI IR SANTRUMPOS

DoCoMoMo –	Tarptautinis moderniosios architektūros ir vietovių dokumentavimo ir išsaugojimo komitetas *International Committee for the Documentation and Conservation of Monuments and Sites of the Modern Movement*
ICCROM –	Tarptautinis kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo studijų centras *International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property*
ICOMOS –	Tarptautinė paminklų ir paminklinių vietovių taryba *International Council on Monuments and Sites*
IFLA –	Tarptautinė kraštovaizdžio architektų federacija *International Federation of Landscape Architects*
IUCN –	Tarptautinė gamtos apsaugos sąjunga *International Union for Conservation of Nature*
IUGS –	Tarptautinė geologijos mokslų sąjunga *International Union of Geological Sciences*
MAB –	UNESCO programa „Žmogus ir biosfera“ *Man and the Biosphere programme of UNESCO*
NVO –	Nevyriausybinė organizacija *Non-governmental organization (NGO)*
TICCIH –	Tarptautinis pramonės paveldo išsaugojimo komitetas *International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage*
UNEP –	Jungtinių Tautų aplinkosaugos programa *United Nations Environment Programme*
UNEP-WCMC –	Jungtinių Tautų aplinkosaugos programa – Pasaulinis išsaugojimo stebėsenos centras *World Conservation Monitoring Centre (UNEP)*
UNESCO –	Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*

I. ĮVADAS

I.A Įgyvendinimo gairės

1. Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių (toliau – Įgyvendinimo gairės) tikslas – sudaryti sąlygas įgyvendinti Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvenciją (toliau – Pasaulio paveldo konvencija arba Konvencija), nustačius atitinkamas procedūras:

a) vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą ir Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą;

b) pasaulio paveldo vertybių apsaugos ir išsaugojimo;

c) tarptautinės paramos Pasaulio paveldo fondo lėšomis teikimo;

d) paramos Konvencijai nacionaliniu ir tarptautiniu mastu telkimo.

2. Įgyvendinimo gairės nuolat peržiūrimos ir atnaujinamos, atsižvelgiant į Pasaulio paveldo komiteto sprendimus.

Istorinė Įgyvendinimo gairių raida pateikiama internete adresu: http://whc.unesco.org/en/guidelineshistorial.

3. Įgyvendinimo gairės skiriamos:

a) Pasaulio paveldo konvenciją pasirašiusioms valstybėms;

b) Tarpvyriausybiniam išskirtinės visuotinės vertės kultūros ir gamtos paveldo apsaugos komitetui (toliau – Pasaulio paveldo komitetas arba Komitetas);

c) UNESCO Pasaulio paveldo centrui, kuris atlieka Pasaulio paveldo komiteto Sekretoriato funkcijas (toliau – Sekretoriatas);

d) Pasaulio paveldo komiteto patariamosioms organizacijoms;

e) pasaulio paveldo vietovių valdytojams, kitoms suinteresuotoms šalims ir partneriams, susijusiems su pasaulio paveldo vertybių apsauga.

I.B Pasaulio paveldo konvencija

4. Kultūros ir gamtos paveldas yra ne tik kiekvienos tautos, bet ir visos žmonijos neįkainojama ir nepakeičiama vertybė. Jos netekimas – nuniokojimas ar sunykimas – skurdina visų pasaulio tautų paveldą. Tam tikra pasaulio paveldo dalis, turinti išskirtinių savybių, gali būti vertinama kaip išskirtinės

visuotinės vertės paveldas, kuris turi būti atitinkamai apsaugotas nuo vis dažniau jam gresiančių pavojų.

5. UNESCO valstybės narės, siekdamos, kad būtų kuo geriau užtikrintas pasaulio paveldo vertybių nustatymas, apsauga, išsaugojimas ir pristatymas visuomenei, 1972 m. priėmė Pasaulio paveldo konvenciją. Joje buvo numatyta įkurti Pasaulio paveldo komitetą ir Pasaulio paveldo fondą. Komitetas ir Fondas pradėjo veikti 1976 metais.

6. 1972 m. priėmus Konvenciją, tarptautinė bendruomenė susitelkė įgyvendinti *darnaus vystymosi* idėją. Gamtos ir kultūros paveldo apsauga ir išsaugojimas gali reikšmingai prisidėti prie darnaus vystymosi.

7. Konvencijos siekis yra nustatyti, apsaugoti, išsaugoti, pristatyti ir ateities kartoms perduoti išskirtinės visuotinės vertės kultūros ir gamtos paveldą.

8. Buvo nustatyti paveldo vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą kriterijai ir sąlygos, kuriais remiantis vertinama vertybės išskirtinė visuotinė vertė ir kuriais vadovaujasi Šalys, apsaugodamos ir valdydamos pasaulio paveldo vertybes.

9. Kai vertybei, įrašytai į Pasaulio paveldo sąrašą, iškyla rimta ir reali grėsmė, Komitetas svarsto galimybę ją įrašyti į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą. Kai vertybės išskirtinė visuotinė vertė, dėl kurios ji buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą, yra prarandama, Komitetas svarsto galimybę išbraukti vertybę iš Pasaulio paveldo sąrašo.

I.C Pasaulio paveldo konvencijos Šalys

10. Valstybės skatinamos prisijungti prie Konvencijos. Ratifikavimo / priėmimo ir prisijungimo prie Konvencijos dokumentų formos pateiktos 1 priede. Pasirašyto dokumento originalas turi būti nusiųstas UNESCO generaliniam direktoriui.

11. Konvencijos Šalių sąrašą galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/en/statesparties.

12. Konvencijos Šalys skatinamos užtikrinti įvairių suinteresuotų grupių – paveldo vietovių valdytojų, vietinės ir regioninės valdžios, vietos bendruomenių, visuomeninių organizacijų ir kitų suinteresuotų šalių bei asmenų – įtraukimą į pasaulio paveldo vertybės nustatymo, įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą ir apsaugos procesus.

13. Konvencijos Šalys turi pateikti Sekretoriatui tiesiogiai už Konvencijos įgyvendinimą atsakingų vyriausybinių organizacijų, kaip nacionalinių koordinatorių, pavadinimus ir adresus, kad jis galėtų joms siųsti visus dokumentus ir oficialią korespondenciją. Šių organizacijų adresų sąrašą galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/en/statespartiesfocalpoints.

14. Šalys raginamos reguliariai rengti gamtos ir kultūros paveldo specialistų susitikimus, kuriuose būtų aptariami Konvencijos įgyvendinimo klausimai. Prireikus Šalis į susitikimus gali kviesti patariamųjų organizacijų atstovus ar kitus atitinkamus ekspertus.

15. Visiškai gerbdamos valstybių, kurių teritorijoje yra kultūros ir gamtos paveldas, suverenitetą, Konvencijos Šalys pripažįsta tarptautinės bendruomenės suinteresuotumą bendradarbiauti saugant šį paveldą. Konvencijos Šalys įsipareigoja: Pasaulio paveldo konvencijos 6 straipsnio 1 dalis

a) užtikrinti kultūros ir gamtos paveldo, esančio šalies teritorijoje, nustatymą, vertybių paraiškų rengimą, apsaugą, išsaugojimą, pristatymą ir perdavimą ateities kartoms; šiuose darbuose teikti pagalbą kitoms valstybėms, kurios to prašo; Pasaulio paveldo konvencijos 4 straipsnis ir 6 straipsnio 2 dalis

b) nustatyti bendrąją politiką, kuria būtų siekiama užtikrinti tinkamą kultūros ir gamtos paveldo vaidmenį bendruomenės gyvenime; Pasaulio paveldo konvencijos 5 straipsnis

c) įtraukti paveldo apsaugą į bendrojo planavimo programas;

d) įkurti tarnybas, kurios rūpintųsi paveldo apsauga, išsaugojimu ir pristatymu;

e) plėtoti mokslines ir technines studijas bei tyrimus, kurie padėtų nustatyti veiksmingas priemones, kurios užkirstų kelią paveldui gresiantiems pavojams;

f) imtis atitinkamų teisinių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, padedančių apsaugoti paveldą;

g) skatinti nacionalinių ir regioninių mokymo centrų, kurie mokytų apsaugoti, išsaugoti ir pristatyti paveldą, įkūrimą ir (arba) plėtrą bei remti mokslinius tyrimus šiose srityse;

h) nesiimti jokių tyčinių veiksmų, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai galėtų padaryti žalos šalies ar kitos Konvencijos Šalies paveldui; — Pasaulio paveldo konvencijos 6 straipsnio 3 dalis

i) pateikti Pasaulio paveldo komitetui aprašą vertybių, galimų įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą (toliau – preliminarusis sąrašas); — Pasaulio paveldo konvencijos 11 straipsnio 1 dalis

j) į Pasaulio paveldo fondą reguliariai mokėti įmokas, kurių dydį nustatė Konvencijos Šalių Generalinė asamblėja; — Pasaulio paveldo konvencijos 16 straipsnio 1 dalis

k) svarstyti ir skatinti nacionalinių, viešųjų ir privačių fondų ar asociacijų, kurie remtų pasaulio paveldo apsaugą, kūrimą; — Pasaulio paveldo konvencijos 17 straipsnis

l) prisidėti prie tarptautinių kampanijų Pasaulio paveldo fondo lėšoms rinkti; — Pasaulio paveldo konvencijos 18 straipsnis

m) pasitelkus švietimo ir informacines programas, stiprinti kultūros ir gamtos paveldo, apibrėžto Konvencijos 1 ir 2 straipsniuose, supratimą ir pagarbą bei informuoti visuomenę apie paveldui gresiančius pavojus; — Pasaulio paveldo konvencijos 27 straipsnis

n) teikti informaciją Pasaulio paveldo komitetui apie Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimą ir apie šalies paveldo vertybių išsaugojimo būklę. — Pasaulio paveldo konvencijos 29 straipsnis
11-ojoje Konvencijos Šalių Generalinėje asamblėjoje (1997) priimta rezoliucija

16. Šalys raginamos dalyvauti Pasaulio paveldo komiteto ir jam pavaldžių organizacijų sesijose. — Pasaulio paveldo komiteto vidaus reglamento 8.1 taisyklė

I.D Pasaulio paveldo konvencijos Šalių Generalinė asamblėja

17. Pasaulio paveldo konvencijos Šalių Generalinė asamblėja vyksta UNESCO Generalinės konferencijos metu. Generalinės asamblėjos vyksta vadovaujantis Vidaus reglamentu, kurį galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/en/garules. — Pasaulio paveldo konvencijos 8 straipsnio 1 dalis
Pasaulio paveldo komiteto vidaus reglamento 49 taisyklė

18. Generalinė asamblėja nustato kiekvienai Šaliai privalomą vienodo procento įmokos į Pasaulio paveldo fondą dydį ir renka Pasaulio paveldo komiteto narius. Pasaulio paveldo komitetas teikia savo veiklos ataskaitas Generalinei asamblėjai ir UNESCO Generalinei konferencijai. — Pasaulio paveldo konvencijos 8 straipsnio 1 dalis, 16 straipsnio 1 dalis ir 29 straipsnis
Pasaulio paveldo komiteto vidaus reglamento 49 taisyklė

I.E Pasaulio paveldo komitetas

19. Pasaulio paveldo komitetą sudaro 21 narys. Komitetas renkasi mažiausiai kartą per metus (birželio arba liepos — Į Pasaulio paveldo komitetą galima kreiptis per Sekretoriatą, kurio

mėnesiais). Komitetas įkuria biurą, kuris prireikus renkasi Komiteto sesijų metu. Komiteto ir biuro sudėtį galima sužinoti internete: http://whc.unesco.org/en/committeemembers.

funkcijas atlieka Pasaulio paveldo centras.

20. Komiteto susirinkimai vyksta vadovaujantis Vidaus reglamentu, kurį galima rasti internete: http://whc.unesco.org/en/committeerules.

21. Komiteto nario mandatas galioja 6 metus. Tačiau siekiant užtikrinti darnų Šalių atstovavimą ir rotaciją Komitete, Generalinė asamblėja skatina jas savanoriškai mažinti mandato galiojimo trukmę nuo 6 iki 4 metų ir nereikalauti antro mandato iš eilės.

Pasaulio paveldo konvencijos 9 straipsnio 1 dalis
Pasaulio paveldo konvencijos 8 straipsnio 2 dalis ir 7-osios (1989), 12-osios ir 13-osios (2001) Konvencijos Šalių generalinių asamblėjų rezoliucijos

22. Tam tikras vietų skaičius gali būti skirtas Šalims, kurių nė viena paveldo vertybė nėra įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą, jei Komitetas taip nusprendžia per sesiją, vykstančią prieš Generalinę asamblėją.

Konvencijos Šalių Generalinės asamblėjos vidaus reglamento 14.1 taisyklė

23. Komitetas, priimdamas sprendimus, remiasi objektyviais ir moksliniais kriterijais, todėl visi jo priimti sprendimai turi būti kruopščiai ir atsakingai vykdomi. Komitetas pripažįsta, kad tokie sprendimai priklauso nuo:

a) kruopščiai parengtų dokumentų;

b) rūpestingai taikomų ir nuoseklių procedūrų;

c) kompetentingų ekspertų vertinimo; ir

d) jeigu reikia, ekspertų arbitražo.

24. Komitetas, bendradarbiaudamas su Šalimis, atlieka šias funkcijas:

a) remdamasis preliminariaisiais sąrašais ir Šalių pateiktomis paraiškomis Pasaulio paveldo sąrašui, nustato išskirtinės visuotinės vertės gamtos ir kultūros vertybes, kurios turi būti saugomos vadovaujantis Konvencija ir įrašomos į Pasaulio paveldo sąrašą;

Pasaulio paveldo konvencijos 11 straipsnio 2 dalis

b) remdamasis atsakomosios stebėsenos duomenimis (žr. IV skyrių) ir periodinėmis ataskaitomis (žr. V skyrių), nagrinėja į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytų vertybių išsaugojimo būklę;

Pasaulio paveldo konvencijos 11 straipsnio 7 dalis ir 29 straipsnis

c) sprendžia, kurias Pasaulio paveldo sąrašo vertybes įrašyti į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą arba išbraukti iš jo;

Pasaulio paveldo konvencijos 11 straipsnio 4 ir 5 dalys

d) sprendžia, ar paveldo vertybė turi būti išbraukta iš Pasaulio paveldo sąrašo (žr. IV skyrių);

e) nustato procedūrą, pagal kurią nagrinėjami tarptautinės paramos prašymai, inicijuoja tyrimus ar konsultacijas, kurių reikia sprendimui priimti (žr. VII skyrių);

Pasaulio paveldo konvencijos 21 straipsnio 1 ir 3 dalys

f) numato tinkamiausias Pasaulio paveldo fondo lėšų panaudojimo sąlygas ir būdus, taip padėdamas Šalims apsaugoti savo išskirtinę visuotinę vertę turinčias paveldo vertybes;

Pasaulio paveldo konvencijos 13 straipsnio 6 dalis

g) ieško būdų, kaip padidinti Pasaulio paveldo fondo lėšas;

h) kas dveji metai pateikia veiklos ataskaitą Konvencijos Šalių Generalinei asamblėjai ir UNESCO Generalinei konferencijai;

Pasaulio paveldo konvencijos 29 straipsnio 3 dalis ir Pasaulio paveldo komiteto vidaus reglamento 49 taisyklė

i) reguliariai peržiūri ir įvertina Konvencijos įgyvendinimą;

j) periodiškai peržiūri ir atnaujina Įgyvendinimo gaires.

25. Siekdamas sudaryti sąlygas įgyvendinti Konvenciją, Komitetas nustato strateginius tikslus; jie periodiškai peržiūrimi ir tikslinami, siekiant apibrėžti Komiteto tikslus ir uždavinius, kurie užtikrintų veiksmingą atsaką į pasaulio paveldui iškylančias naujas grėsmes.

Pirmosios Strateginės gairės, kurias Komitetas priėmė 1992 m., pateiktos WHC-92/CONF.002/12 dokumento II priede.

26. Dabartiniai strateginiai tikslai (taip pat vadinami „5 C“) yra šie:

1) didinti Pasaulio paveldo sąrašo **patikimumą** (angl. *Credibility*);

2) užtikrinti veiksmingą pasaulio paveldo vertybių **išsaugojimą** (angl. *Conservation*);

3) Šalyse sudaryti palankias sąlygas veiksmingam **gebėjimų stiprinimui** (angl. *Capacity-building*);

4) pasitelkus **komunikaciją** (angl. *Communication*) ugdyti visuomenės sąmoningumą, skatinti jos dalyvavimą bei paramą pasaulio paveldui;

2002 m. Pasaulio paveldo komitetas persvarstė savo strateginius tikslus. Budapešto deklaraciją dėl pasaulio paveldo (2002) galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/en/budapestdeclaration.

5) didinti **bendruomenių** (angl. *Communities*) vaidmenį įgyvendinant Pasaulio paveldo konvenciją.

31-osios Komiteto sesijos 13B sprendimas

I.F Pasaulio paveldo komiteto Sekretoriatas (Pasaulio paveldo centras)

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
France (Prancūzija)
Tel. +33 (0) 1 4568 1571
Faks. +33 (0) 1 4568 5570
El. p. wh-info@unesco.org
http://whc.unesco.org/

27. Pasaulio paveldo komitetui padeda UNESCO generalinio direktoriaus skiriamas Sekretoriatas. Šiuo metu Sekretoriato funkcijas atlieka Pasaulio paveldo centras, įkurtas 1992 metais. UNESCO generalinis direktorius paskyrė Pasaulio paveldo centro direktorių Komiteto sekretoriumi. Sekretoriatas padeda Šalims ir patariamosioms organizacijoms bei bendradarbiauja su jomis. Sekretoriatas glaudžiai bendradarbiauja su kitais UNESCO padaliniais ir biurais.

Pasaulio paveldo konvencijos 14 straipsnis
Pasaulio paveldo komiteto vidaus reglamento 43 taisyklė
2003 m. spalio 21 d. 16-asis aplinkraštis, kurį galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/circs/circ03-16e.pdf.

28. Pagrindinės Sekretoriato užduotys yra šios:

a) organizuoti Generalinės asamblėjos ir Komiteto susitikimus;

Pasaulio paveldo konvencijos 14 straipsnio 2 dalis

b) įgyvendinti Pasaulio paveldo komiteto sprendimus ir Generalinės asamblėjos rezoliucijas, rengti jų įgyvendinimo ataskaitas;

Pasaulio paveldo konvencijos 14 straipsnio 2 dalis ir Budapešto deklaracija dėl pasaulio paveldo (2002)

c) priimti, registruoti paraiškas dėl paveldo vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą, tikrinti, ar jos išsamiai užpildytos, bei saugoti jas ir perduoti kompetentingoms patariamosioms organizacijoms;

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

d) koordinuoti studijas ir veiklą, susijusias su Globalia reprezentatyvaus, subalansuoto ir patikimo Pasaulio paveldo sąrašo strategija;

e) organizuoti periodinių ataskaitų teikimo procedūrą;

f) koordinuoti ir tvarkyti atsakomosios stebėsenos veiksmus, įskaitant atsakomosios stebėsenos misijas[1], taip pat koordinuoti patariamąsias misijas[2] ir dalyvauti jose;

[1] Atsakomosios stebėsenos misijos yra dalis privalomųjų ataskaitų, kurias Sekretoriatas ir patariamosios organizacijos teikia Pasaulio paveldo komitetui apie tam tikrų vertybių, kurioms gresia pavojus, išsaugojimo būklę (žr. 169 punktą). Jų Pasaulio paveldo komitetas reikalauja tam, kad, konsultuojantis su atitinkama Šalimi, būtų nustatyta vertybės būklė, vertybei kylantys pavojai ir galimybės tinkamai atkurti vertybę arba įvertinti padarytą pažangą taikant tinkamas priemones ir į Komiteto išvadas būtų įtraukta tai, kas nustatyta misijos metu (žr. 176 (e) punktą). Atsakomosios stebėsenos sąlygas siūlo Pasaulio paveldo centras, atsižvelgdamas į Pasaulio paveldo komiteto priimtą sprendimą ir bendras konsultacijas su atitinkama Šalimi ir susijusia patariamąja organizacija (-omis). Atsakomosios stebėsenos misijos išlaidos padengiamos iš Pasaulio paveldo fondo.

[2] Patariamosios misijos nėra griežtų įstatymų nustatytų ir privalomųjų procesų dalis, nes jas savo noru inicijuoja Šalys, ir priklauso nuo argumentų ir sprendimų, kurių prašo Šalys. Patariamosios misijos yra suprantamos kaip misijos, Šalims teikiančios ekspertinį patarimą tam tikru klausimu. Jos gali būti susijusios su pradine (angl. *upstream*) parama ir patarimais nustatant vietoves, preliminariuosius sąrašus ar teikiant

g) koordinuoti tarptautinę paramą;

h) telkti papildomas biudžeto lėšas, skiriamas pasaulio paveldo vertybėms išsaugoti ir valdyti;

i) padėti Šalims įgyvendinti Komiteto programas ir projektus; ir

j) propaguoti pasaulio paveldą ir Konvenciją, platinant informaciją Šalims, patariamosioms organizacijoms ir plačiajai visuomenei.

29. Šios veiklos pagrindas yra Pasaulio paveldo komiteto sprendimai, jo nustatyti strateginiai tikslai, taip pat Konvencijos Šalių Generalinės asamblėjos rezoliucijos. Veikla yra plėtojama glaudžiai bendradarbiaujant su patariamosiomis organizacijomis.

I.G Pasaulio paveldo komiteto patariamosios organizacijos

30. Pasaulio paveldo komitetui pataria ICCROM (Tarptautinis kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo studijų centras), ICOMOS (Tarptautinė paminklų ir paminklinių vietovių taryba) ir IUCN (Tarptautinė gamtos apsaugos sąjunga).

Pasaulio paveldo konvencijos 8 straipsnio 3 dalis

31. Patariamosios organizacijos atlieka šias funkcijas:

a) pagal savo kompetenciją teikia patarimus dėl Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo;

Pasaulio paveldo konvencijos 13 straipsnio 7 dalis

b) padeda Sekretoriatui rengti Komiteto dokumentus, Komiteto posėdžių darbotvarkę ir įgyvendinti Komiteto sprendimus;

39-sios Komiteto sesijos 11 sprendimas

c) padeda vystyti ir įgyvendinti Globalią reprezentatyvaus, subalansuoto ir patikimo Pasaulio paveldo sąrašo strategiją, Visuotinę mokymo strategiją, periodinių ataskaitų teikimo procedūras, taip pat siekia kuo veiksmingesnio Pasaulio paveldo fondo lėšų panaudojimo;

d) vykdo pasaulio paveldo vertybių išsaugojimo būklės stebėseną (įskaitant atsakomosios stebėsenos misijas

Pasaulio paveldo konvencijos 14 straipsnio 2 dalis

paraiškas į Pasaulio paveldo sąrašą įrašyti vietoves. Kitu atveju jos gali būti dėl vertybių išsaugojimo būklės ir galimos didelės apimties plėtros projekto poveikio išskirtinei visuotinei vertei vertinimo pasiūlymų, taip pat gali būti patariama rengiant / peržiūrint valdymo planą ar vertinant pažangą dėl konkrečių poveikį mažinančių priemonių ir kt. Patariamosios misijos sąlygas teikia pačios Šalys, konsultuodamosi su Pasaulio paveldo centru ir susijusia patariamąja organizacija (-omis). Visas su patariamosiomis misijomis susijusias išlaidas padengia ją inicijavusi Šalis, išskyrus atvejus, kai ji turi teisę gauti tarptautinę finansinę paramą arba finansavimą iš naujos tarptautinei paramai skirtos biudžeto eilutės, remiantis 38-osios Komiteto sesijos 12 sprendimu.

Komiteto prašymu ir patariamąsias misijas Šalių kvietimu) ir nagrinėja tarptautinės paramos prašymus;

e) ICOMOS ir IUCN vertina paraiškas dėl paveldo vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą, konsultuodamosi ir bendraudamos su jas pateikusiomis Šalimis, bei teikia vertinimo ataskaitas Komitetui; ir

f) dalyvauja Pasaulio paveldo komiteto ir Biuro susirinkimuose, turėdamos patariamąją galią.

Pasaulio paveldo konvencijos 8 straipsnio 3 dalis

ICCROM

32. ICCROM (Tarptautinis kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo studijų centras) – tarptautinė tarpvyriausybinė organizacija, kurios būstinė yra Romoje, Italijoje. Ši organizacija buvo įkurta 1956 m. UNESCO iniciatyva. ICCROM statute nurodytos tokios jos funkcijos: įgyvendinti mokslinių tyrimų, dokumentų rengimo, techninės pagalbos, mokymo ir visuomenės sąmoningumo ugdymo programas, kuriomis siekiama pagerinti nekilnojamojo ir kilnojamojo kultūros paveldo apsaugą.

ICCROM
Via di S. Michele, 13
I-00153 Rome, Italy (Italija)
Tel. +39 06 585 531
Faks. +39 06 5855 3349
El. p. iccrom@iccrom.org
http://www.iccrom.org

33. ICCROM atlieka šias specifines funkcijas, susijusias su Konvencijos įgyvendinimu: yra pagrindinis mokymo kultūros paveldo srityje bei pasaulio paveldo vertybių išsaugojimo būklės stebėsenos partneris, svarsto Šalių tarptautinės paramos prašymus ir remia gebėjimų stiprinimo veiklas.

ICOMOS

34. ICOMOS (Tarptautinė paminklų ir paminklinių vietovių taryba) – nevyriausybinė organizacija, įkurta 1965 m., kurios būstinė yra Paryžiuje, Prancūzijoje. Jos užduotis – skatinti teorinių žinių, metodologijos, mokslinių technologijų taikymą rūpinantis architektūrinio ir archeologinio paveldo išsaugojimu. Jos veikla pagrįsta principais, išdėstytais 1964 m. priimtoje Tarptautinėje paminklų ir paminklinių vietovių konservavimo ir restauravimo chartijoje (Venecijos chartijoje).

ICOMOS
11 rue du Séminaire de Conflans
94220 Charenton-le-Pont
France (Prancūzija)
Tel. +33 (0)1 4194 1759
Faks. +33 (0)1 4893 1916
El. p. secretariat@icomos.org
http://www.icomos.org

35. ICOMOS atlieka šias konkrečias funkcijas, susijusias su Konvencijos įgyvendinimu: vertina vertybes, pasiūlytas įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, vykdo pasaulio paveldo vertybių išsaugojimo būklės stebėseną, svarsto Šalių

tarptautinės paramos prašymus ir remia gebėjimų stiprinimo veiklas.

IUCN

36. IUCN (Tarptautinė gamtos apsaugos sąjunga) buvo įkurta 1948 m. ir partnerystės ryšiais visame pasaulyje vienija šalių vyriausybes, nevyriausybines organizacijas ir mokslininkus. IUCN misija – daryti įtaką ir padėti viso pasaulio visuomenei išsaugoti gamtos vientisumą ir įvairovę bei rūpintis, kad gamtos išteklių naudojimas būtų tvarus, teisingas ir ekologiškai tausus. IUCN būstinė įsikūrusi Glande, Šveicarijoje.

IUCN – The International Union for Conservation of Nature
rue Mauverney 28
CH-1196 Gland, Switzerland (Šveicarija)
Tel. + 41 22 999 0001
Faks. + 41 22 999 0010
El. p. mail@hq.iucn.org
http://www.iucn.org

37. IUCN atlieka šias konkrečias funkcijas, susijusias su Konvencijos įgyvendinimu: vertina paveldo vertybes, siūlomas įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, vykdo pasaulio gamtos paveldo vertybių išsaugojimo būklės stebėseną, svarsto Šalių tarptautinės paramos prašymus ir remia gebėjimų stiprinimo veiklas.

I.H Kitos organizacijos

38. Komitetas gali kreiptis į kitas kompetentingas tarptautines ir nevyriausybines ekspertų organizacijas prašydamas padėti įgyvendinti programas ir projektus, taip pat atsakomosios stebėsenos misijas.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

I.I Pasaulio paveldo apsaugos partneriai

39. Partnerystė rengiant ir teikiant paraiškas, valdant paveldo vietovę ir atliekant jos stebėseną yra reikšmingas įnašas saugant pasaulio paveldo vertybes ir įgyvendinant Konvenciją.

40. Pasaulio paveldo apsaugos partneriai gali būti fiziniai asmenys ar kitos suinteresuotos šalys, ypač vietos bendruomenės, vietiniai gyventojai, vyriausybinės, nevyriausybinės, privačios organizacijos, paveldo vertybių savininkai – visi, kurie suinteresuoti pasaulio paveldo vertybės išsaugojimu bei valdymu ir prisideda prie šios veiklos plėtojimo.

Jungtinių Tautų deklaracija dėl vietinių gyventojų teisių (2007)
39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

I.J Kitos konvencijos, rekomendacijos ir programos

41. Pasaulio paveldo komitetas pripažįsta pranašumus, kuriuos teikia jo veiklos derinimas su kitomis UNESCO

programomis ir tiesiogiai susijusiomis konvencijomis. Atitinkamų pasaulinių paveldo išsaugojimo priemonių, konvencijų ir tarptautinių programų sąrašas pateikiamas 44 punkte.

42. Pasaulio paveldo komitetas, padedamas Sekretoriato, užtikrina tinkamą veiklos koordinavimą ir keitimąsi informacija dėl Pasaulio paveldo konvencijos ir kitų konvencijų tarp programų ir tarptautinių organizacijų, kurių veikla susijusi su kultūros ir gamtos paveldo vertybių išsaugojimu.

43. Komitetas gali kviesti su kitomis konvencijomis susijusių tarpvyriausybinių organizacijų atstovus dalyvauti susirinkimuose stebėtojais. Komitetas gali skirti savo atstovą stebėti kitų tarpvyriausybinių institucijų susirinkimų, į kuriuos jis bus pakviestas.

44. Rinktinis pasaulinių konvencijų ir programų, susijusių su gamtos ir kultūros paveldo apsauga, sąrašas

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

UNESCO konvencijos ir programos

Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencija (1954) ir jos protokolai
I protokolas (1954)
II protokolas (1999)
http://www.unesco.org/culture/laws/hague/html_eng/page1.shtml

Nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo uždraudimo priemonių konvencija (1970)
http://www.unesco.org/culture/laws/1970/html_eng/page1.shtml

Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija (1972)
http://www.unesco.org/whc/world_he.htm

Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencija (2001)
http://www.unesco.org/culture/laws/underwater/html_eng/convention.shtml

Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencija (2003)
http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001325/132540e.pdf

Programa „Žmogus ir biosfera“
http://www.unesco.org/mab/

Konvencija dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo (2005)
http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001429/142919e.pdf

Kitos konvencijos

Konvencija dėl tarptautinės reikšmės šlapžemių, ypač vandens paukščių buveinių (Ramsaras) (1971)
http://www.ramsar.org/key_conv_e.htm

Nykstančios laukinės faunos ir floros tarptautinės prekybos konvencija (CITES) (1973)
http://www.cites.org/eng/disc/text.shtml

Migruojančių laukinių gyvūnų rūšių išsaugojimo konvencija (CMS) (1979)
http://www.unep-wcmc.org/cms/cms_conv.htm

Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija (UNCLOS) (1982)
http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/closindx.htm

Biologinės įvairovės konvencija (1992)
http://www.biodiv.org/convention/articles.asp

UNIDROIT konvencija dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų (Roma, 1995)
http://www.unidroit.org/english/conventions/culturalproperty/c-cult.htm

Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija (Niujorkas, 1992)
http://unfccc.int/essential_background/convention/background/items/350.php

II. PASAULIO PAVELDO SĄRAŠAS

II.A Pasaulio paveldo apibrėžtys

Kultūros ir gamtos paveldas

45. Kultūros ir gamtos paveldo apibrėžtys Pasaulio paveldo konvencijos 1 ir 2 straipsniuose.

1 straipsnis

Šioje Konvencijoje „kultūros paveldu“ laikomi:

paminklai: architektūros statiniai, monumentaliosios skulptūros ir tapybos kūriniai, archeologiniai elementai ar struktūros, užrašai, urviniai būstai ir įvairių savybių deriniai, turintys išskirtinę visuotinę vertę istorijos, meno ar mokslo požiūriu;

pastatų grupės: atskiri ar sujungti pastatai, kurie savo architektūra, savo vienove ar vieta kraštovaizdyje turi išskirtinę visuotinę vertę istorijos, meno ar mokslo požiūriu;

vietovės: žmogaus arba mišrūs gamtos ir žmogaus sukurti dariniai ir vietovės, įskaitant archeologines vietoves, turintys išskirtinę visuotinę vertę istoriniu, estetiniu, etnologiniu ar antropologiniu požiūriu.

2 straipsnis

Šioje Konvencijoje „gamtos paveldu“ laikoma:

gamtos savybės, kurias sudaro fizinės ir biologinės struktūros ar tokių struktūrų grupės, turinčios išskirtinę visuotinę vertę estetiniu ar moksliniu požiūriu;

geologinės ir fiziografinės struktūros ir tiksliai apibrėžtos teritorijos, kurios yra nykstančių gyvūnų ir augalų rūšių buveinės, turinčios išskirtinę visuotinę vertę mokslo ar išsaugojimo požiūriu;

gamtos vietovės arba tiksliai apibrėžtos teritorijos, turinčios išskirtinę visuotinę vertę mokslo, išsaugojimo ar gamtos grožio požiūriu.

Mišrusis kultūros ir gamtos paveldas

46. Paveldo vertybės yra laikomos mišriu kultūros ir gamtos paveldu, jei atitinka dalį arba visus Konvencijos 1 ir 2 straipsniuose pateiktų apibrėžimų reikalavimus.

Kultūriniai kraštovaizdžiai

3 priedas

47. Kultūriniai kraštovaizdžiai yra kultūros vertybės, reprezentuojančios Konvencijos 1 straipsnyje apibrėžtus „mišrius gamtos ir žmogaus sukurtus darinius“. Jie atspindi ilgalaikę žmonijos raidą ir apgyvendinimą, kurie buvo veikiami fizinių apribojimų ir (arba) galimybių, nulemtų gamtinės aplinkos bei susijusių socialinių, ekonominių ir kultūrinių – vidinių bei išorinių – veiksnių.

Kilnojamasis paveldas

48. Paraiškos dėl nekilnojamųjų paveldo vertybių, kurios gali tapti kilnojamosiomis, nenagrinėjamos.

Išskirtinė visuotinė vertė

49. Išskirtinė visuotinė vertė – tai išskirtinis kultūrinis ir (ar) gamtinis reikšmingumas, kurio neriboja valstybių sienos. Jis yra svarbus visos žmonijos dabarties ir ateities kartoms. Todėl nuolatinė tokio paveldo apsauga yra didelis visos tarptautinės bendruomenės rūpestis. Komitetas nustato kriterijus, pagal kuriuos paveldo vertybės yra įrašomos į Pasaulio paveldo sąrašą.

50. Šalys yra raginamos į Pasaulio paveldo sąrašą siūlyti įrašyti išskirtinės visuotinės vertės kultūros ir (ar) gamtos vertybes.

51. Įrašydamas vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą Komitetas patvirtina jos išskirtinės visuotinės vertės aprašą

(žr. 154 punktą), kuriuo ateityje bus remiamasi efektyviai apsaugant ir valdant paveldo vertybę.

52. Konvencija siekia apsaugoti ne visas itin įdomias, svarbias ar vertingas, bet tik atrinktas į sąrašą tarptautiniu požiūriu išskirtines paveldo vertybes. Neturėtų būti manoma, kad nacionalinės ar regioninės reikšmės vertybė gali būti savaime įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą.

53. Komitetui pateiktose paraiškose dėl paveldo vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą turi atsispindėti besąlygiškas Šalies įsipareigojimas pagal išgales išsaugoti šį paveldą. Šis įsipareigojimas grindžiamas atitinkama jau nustatyta ar siūloma politika, teisinėmis, mokslinėmis, techninėmis, administracinėmis ir finansinėmis priemonėmis, saugančiomis vertybę ir jos išskirtinę visuotinę vertę.

II.B Reprezentatyvus, subalansuotas ir patikimas Pasaulio paveldo sąrašas

54. Komitetas siekia sudaryti reprezentatyvų, subalansuotą ir patikimą Pasaulio paveldo sąrašą, vadovaudamasis 4 strateginiais tikslais, nustatytais 26-osios Komiteto sesijos metu (Budapeštas, 2002).

Budapešto deklaracija dėl pasaulio paveldo (2002): http://whc.unesco.org/en/budapestdeclaration

Globali reprezentatyvaus, subalansuoto ir patikimo Pasaulio paveldo sąrašo strategija

55. Globali reprezentatyvaus, subalansuoto ir patikimo Pasaulio paveldo sąrašo strategija buvo parengta siekiant nustatyti svarbias Pasaulio paveldo sąrašo spragas ir jas užpildyti. To siekiama skatinant vis daugiau valstybių tapti Konvencijos Šalimis ir, vadovaujantis 62 punkte pateiktu apibrėžimu, sudaryti preliminariuosius sąrašus bei rengti paveldo vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą paraiškas. (žr. http://whc.unesco.org/en/globalstrategy).

18-ojoje Komiteto sesijoje (Puketas, Tailandas, 1994) priimti nutarimai dėl ekspertų ataskaitos apie Globalią strategiją ir teminius tyrimus dėl reprezentatyvaus Pasaulio paveldo sąrašo (1994 m. birželio 20–22 d.)
Globali strategija pirmiausia buvo skirta kultūros paveldui. Pasaulio paveldo komiteto prašymu Globalios strategijos koncepcija buvo papildyta gamtos paveldo bei mišriojo kultūros ir gamtos paveldo sąvokomis.

56. Šalys ir patariamosios organizacijos yra raginamos kartu su Sekretoriatu ir kitais partneriais prisidėti prie Globalios strategijos įgyvendinimo: tuo tikslu organizuojami regioniniai ir teminiai susirinkimai, lyginamieji bei teminiai tyrimai Strategijos įgyvendinimo klausimais. Tyrimų ir susirinkimų rezultatai yra skelbiami viešai, siekiant padėti

Šalims parengti preliminariuosius sąrašus ir paveldo vertybių paraiškas. Ekspertų susitikimų ataskaitas ir Pasaulio paveldo komitetui pateiktus tyrimų duomenis galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/en/globalstrategy.

57. Turi būti stengiamasi išlaikyti pagrįstą į Pasaulio paveldo sąrašą įrašomų kultūros ir gamtos vertybių pusiausvyrą.

58. Į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomų įrašyti paveldo vertybių skaičius formaliai neribojamas.

Kitos priemonės

59. Siekiant sudaryti reprezentatyvų, subalansuotą ir patikimą Pasaulio paveldo sąrašą, Šalys yra raginamos įvertinti, ar į jį pakankamai įrašyta jų šalyse esančio paveldo vertybių ir, jeigu taip, – sulėtinti paraiškų teikimą tokiais būdais:

2-ojoje Konvencijos Šalių Generalinėje asamblėjoje (1999) priimta rezoliucija

a) savanoriškai pačių Šalių nustatyta tvarka sulėtinti paraiškų teikimą; ir (ar)

b) į Pasaulio paveldo sąrašą siūlyti įrašyti tik nepakankamai atstovaujamų paveldo vertybių kategorijų paraiškas; ir (ar)

c) paraiškas dėl vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą susieti su kitos Šalies, kurios paveldas nėra deramai pristatytas, paraiška; arba

d) savanoriškai nuspręsti sustabdyti naujų paraiškų dėl vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą teikimą.

60. Šalys, kurių išskirtinės visuotinės vertės paveldas nėra deramai pristatytas Pasaulio paveldo sąraše, yra prašomos:

12-ojoje Konvencijos Šalių Generalinėje asamblėjoje (1999) priimta rezoliucija

a) teikti pirmenybę preliminariojo sąrašo sudarymui ir paraiškų rengimui;

b) regioniniu lygmeniu užmegzti ir stiprinti partnerystės ryšius, keičiantis techninių ir ekspertinių tyrimų atlikimo patirtimi;

c) skatinti dvišalį ir daugiašalį bendradarbiavimą, siekiant plėtoti tyrimus ir gerinti už paveldo apsaugą, priežiūrą ir valdymą atsakingų įstaigų techninius gebėjimus; ir

d) kuo dažniau dalyvauti Pasaulio paveldo komiteto sesijose.

61. Komitetas nusprendė taikyti tokią procedūrą:

24-osios Komiteto sesijos VI.2.3.3 sprendimas, 28-osios Komiteto sesijos 13.1 sprendimas ir 7-osios neeilinės Komiteto sesijos 4B.1 sprendimas, 29-osios Komiteto sesijos 18A sprendimas, 31-osios Komiteto sesijos 10 sprendimas, 35-osios Komiteto sesijos 8B.61 sprendimas, 40-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

Iki 2018 m. vasario 1 d. (imtinai):

a) išnagrinėti ne daugiau kaip du išsamius kiekvienos Šalies prašymus tuo atveju, jei vienas iš prašymų bus susijęs su gamtos vertybe ar kultūriniu kraštovaizdžiu; ir

b) metinis paraiškų skaičius neturi viršyti 45, įskaičiuojamos ir per ankstesnes Komiteto sesijas grąžintos papildyti ar atidėtos paraiškos (išskyrus nežymius vertybės ribų pakeitimus), tarpvalstybinės ir serijinių paveldo vertybių paraiškos;

c) tuo atveju, jei bendras metinis 45 paraiškų skaičius bus viršytas, prašymai bus svarstomi tokia prioritetų tvarka:

   i) Šalių, neturinčių paveldo vertybių, įrašytų į Pasaulio paveldo sąrašą, paraiškos;

   ii) Šalių, turinčių iki 3 vertybių, įrašytų į Pasaulio paveldo sąrašą, paraiškos;

   iii) paraiškos, kurios anksčiau nebuvo svarstytos dėl 45 metinio paraiškų skaičiaus limito viršijimo, taip pat dėl šių prioritetų taikymo;

   iv) gamtos paveldo vertybių paraiškos;

   v) mišriojo paveldo vertybių paraiškos;

   vi) tarptautinių / tarpvalstybinių paveldo vertybių paraiškos;

   vii) Šalių iš Afrikos, Ramiojo vandenyno ir Karibų regiono paveldo vertybių paraiškos;

   viii) Šalių, kurios ratifikavo Pasaulio paveldo konvenciją per pastaruosius 10 metų, paveldo vertybių paraiškos;

   ix) Šalių, kurios neteikė paraiškų 10 ir daugiau metų, prašymai;

   x) taikant šią prioritetų sistemą, data, kai Pasaulio paveldo centras gaus visiškai parengtą paraišką, bus antraeilis atrankos kriterijus, taikomas toms paraiškoms, kurių pirmumo nepavyko nustatyti pagal išvardytus kriterijus.

d) Šalys, kurios bendrai teikia tarptautinės ar tarpvalstybinės serijinės paveldo vertybės paraišką, bendru sutarimu gali priimti sprendimą dėl Šalies, kuri

taps paraiškos teikėja, ir ši paraiška gali būti registruota tik neviršijus nustatyto Šalies, paraiškos teikėjos, prašymų skaičiaus.

Nuo 2018 m. vasario 2 d.:

a) išnagrinėti ne daugiau kaip vieną išsamią Šalies paraišką;

b) metinis paraiškų skaičius neturi viršyti 35, įskaičiuojamos ir per ankstesnes Komiteto sesijas grąžintos papildyti ar atidėtos paraiškos (išskyrus nežymius vertybės ribų pakeitimus), tarpvalstybinės ir serijinių paveldo vertybių paraiškos;

c) tuo atveju, jei bendras metinis 35 paraiškų skaičius bus viršytas, prašymai bus svarstomi tokia prioritetų tvarka:

   i) Šalių, neturinčių paveldo vertybių, įrašytų į Pasaulio paveldo sąrašą, paraiškos;

   ii) Šalių, turinčių iki 3 vertybių, įrašytų į Pasaulio paveldo sąrašą, paraiškos;

   iii) pakartotinai teikiamos atidėtos paraiškos, kurios, taikant 61.b punktą, nebuvo perduotos įvertinti atitinkamoms patariamosioms organizacijoms[3];

   iv) paraiškos, kurios anksčiau nebuvo svarstytos dėl 35 metinio paraiškų skaičiaus limito viršijimo, taip pat dėl šių prioritetų taikymo;

   v) gamtos paveldo vertybių paraiškos;

   vi) mišriojo paveldo vertybių paraiškos;

   vii) tarptautinių / tarpvalstybinių paveldo vertybių paraiškos;

   viii) Šalių iš Afrikos, Ramiojo vandenyno ir Karibų regiono paveldo vertybių paraiškos;

   ix) Šalių, kurios ratifikavo Pasaulio paveldo konvenciją per pastaruosius 20 metų, paveldo vertybių paraiškos;

   x) Šalių, kurios neteikė paraiškų penkerius ir daugiau metų, prašymai;

   xi) Šalių, kurioms Komitete atstovavo nariai, savanoriškai atsisakę svarstyti jų kadencijos metu teiktą Komitetui paraišką, prašymai. Šis prioritetas

[3] Ši nuostata taip pat taikoma tuo atveju, kai pakartotinai pateikta paraiška gauta trečiaisiais metais po to, kai buvo priimtas sprendimas ją atidėti.

bus taikomas ketverius metus po Šalies kadencijos Komitete pabaigos;

xii) taikant šią prioritetų sistemą, data, kai Pasaulio paveldo centras gaus visiškai parengtą paraišką, bus antraeilis atrankos kriterijus, taikomas toms paraiškoms, kurių pirmumo nepavyko nustatyti pagal išvardytus kriterijus.

d) Šalys, kurios bendrai teikia tarptautinės ar tarpvalstybinės serijinės paveldo vertybės paraišką, bendru sutarimu gali priimti sprendimą dėl Šalies, kuri taps paraiškos teikėja, ir ši paraiška gali būti registruota tik neviršijus nustatyto Šalies, paraiškos teikėjos, prašymų skaičiaus.

Siekiant visoms Šalims užtikrinti sklandų pereinamąjį laikotarpį, šis sprendimas bus įgyvendinamas bandomuoju ketverių metų laikotarpiu ir įsigalios 2018 m. vasario 2 dieną. Šio sprendimo poveikis bus vertinamas per 46-ąją Komiteto sesiją (2022).

II.C Preliminarieji sąrašai

Procedūra ir forma

62. Preliminarusis sąrašas – tai paveldo vertybių, esančių Šalies teritorijoje ir tinkamų siūlyti įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, sąrašas. Preliminariajame sąraše Šalys turi pateikti detalią informaciją apie vertybes, kurios, jų nuomone, turi išskirtinę visuotinę vertę ir ateityje būtų siūlomos įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą.

Pasaulio paveldo konvencijos 1, 2 straipsniai ir 11 straipsnio 1 dalis
39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

63. Paraiškos dėl paveldo vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą nesvarstomos, jei prieš tai siūloma paveldo vertybė nėra įrašyta į Šalies preliminarųjį sąrašą.

24-osios Komiteto sesijos VI.2.3.2 sprendimas

64. Šalys, sudarančios preliminariuosius sąrašus, yra raginamos bendradarbiauti su įvairiais partneriais: paveldo vietovių valdytojais, vietos ir regioninės valdžios institucijomis, vietos bendruomene, nevyriausybinėmis ir kitomis suinteresuotomis organizacijomis bei asmenimis.

65. Šalys savo preliminariuosius sąrašus pateikia Sekretoriatui nors vieneriais metais anksčiau, nei bus teikiama paraiška. Šalys yra raginamos mažiausiai kas 10 metų peržiūrėti ir teikti atnaujintus savo preliminariuosius sąrašus.

66. Reikalaujama, kad Šalys pristatytų preliminariuosius sąrašus anglų arba prancūzų kalba, naudodamos 2A ir 2B prieduose (būsimos tarptautinės ir tarpvalstybinės paraiškos) pateiktas formas, kuriose prašoma nurodyti vertybių pavadinimus, geografines koordinates, trumpą kiekvienos vertybės aprašymą ir išskirtinės visuotinės vertės pagrindimą.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

67. Išsamus ir tinkamai pasirašytas preliminarusis sąrašas pristatomas į Pasaulio paveldo centrą šiuo adresu:

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
France (Prancūzija)
Tel. + 33 (0)1 4568 1136
El. p. wh-tentativelists@unesco.org

68. Šalims pateikus preliminariuosius sąrašus, Pasaulio paveldo centras tikrina, ar dokumentai atitinka 2 priedo reikalavimus. Jeigu dokumentai neatitinka 2 priedo reikalavimų, Pasaulio paveldo centras grąžina juos Šaliai. Kai pateikiama visa reikalinga informacija, Sekretoriatas užregistruoja preliminarųjį sąrašą ir perduoda jį kompetentingoms patariamosioms organizacijoms susipažinti. Visų preliminariųjų sąrašų santrauka kiekvienais metais pristatoma Komitetui. Sekretoriatas, konsultuodamasis su paraiškas pateikusiomis Šalimis, atnaujina anksčiau preliminariuosiuose sąrašuose pateiktus duomenis: pirmiausia iš preliminariojo sąrašo išbraukia į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytas vertybes ir tas, kurioms buvo parengtos paraiškos, bet jos nebuvo įrašytos.

7-osios neeilinės Komiteto sesijos 4A sprendimas

69. Šalių preliminarieji sąrašai skelbiami internete adresu: http://whc.unesco.org/en/tentativelists.

27-osios Komiteto sesijos 8A sprendimas

Preliminarieji sąrašai – planavimo ir vertinimo priemonė

70. Preliminarieji sąrašai yra svarbi ir naudinga planavimo priemonė Šalims, Pasaulio paveldo komitetui, Sekretoriatui ir patariamosioms organizacijoms, nes juose pateikiama informacija apie būsimas paraiškas.

71. Preliminarieji sąrašai turi būti sudaryti atrankos būdu, remiantis požymiais, kurie patvirtina galimą išskirtinę visuotinę vertę. Šalys skatinamos susipažinti su Pasaulio paveldo sąrašo ir preliminariųjų sąrašų analizėmis, kurias Komiteto prašymu atlieka ICOMOS ir IUCN, siekdamos

24-osios Komiteto sesijos VI.2.3.2(ii) sprendimas Dokumentas WHC-04/28.COM/13.B I ir II: http://whc.unesco.org/archive/2004/whc04-28com-13ble.pdf ir

nustatyti Pasaulio paveldo sąrašo spragas. Tokios analizės gali padėti Šalims palyginti galimus siūlymus įrašyti paveldo vertybes į Pasaulio paveldo sąrašą pagal temas, regionus, geokultūrines grupes, biogeografinius regionus. Sudarydamos preliminariuosius sąrašus Šalys skatinamos kuo anksčiau kreiptis pradinio patarimo į patariamąsias organizacijas.

http://whc.unesco.org/archive/2004/whc04-28com-13b2e.pdf

72. Šalys taip pat yra skatinamos susipažinti su teminėmis specializuotomis studijomis, kurias rengia patariamosios organizacijos (žr. 147 punktą). Šiose studijose remiamasi Šalių pateiktų preliminariųjų sąrašų apžvalga, susirinkimų dėl suderintų preliminariųjų sąrašų ataskaitomis bei kitomis techninėmis studijomis, kurias rengia patariamosios organizacijos ir kiti kompetentingi asmenys ir organizacijos. Jau baigtų studijų sąrašas skelbiamas internete adresu: http://whc.unesco.org/en/globalstrategy.

Teminės studijos skiriasi nuo lyginamosios analizės. Pastaroji atliekama Šalių, kai jos siūlo paveldo vertybę įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą (žr. 132 punktą).

73. Šalys yra raginamos derinti preliminariuosius sąrašus regioniniu lygmeniu ir pagal temas. Preliminariųjų sąrašų derinimas – tai toks procesas, kai Šalys, padedamos patariamųjų organizacijų, bendrai įvertina preliminariuosius sąrašus, kad kritiškai apsvarstytų spragas bei nustatytų bendras temas. Derinimo rezultatai gali padėti sudaryti geresnius preliminariuosius sąrašus, paskatinti Šalis teikti paraiškas dėl naujų vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą bei bendradarbiauti su kitomis Šalių grupėmis, rengiančiomis tokias paraiškas.

Preliminariuosius sąrašus rengiančioms Šalims teikiama parama bei jų gebėjimų stiprinimas

74. Siekiant įgyvendinti Globalią strategiją, Šalims gali prireikti bendromis pastangomis stiprinti gebėjimus bei plėtoti praktinius mokymus, kurie padėtų įgyti patirties rengti, atnaujinti ir derinti preliminariuosius sąrašus bei rengti paraiškas ir (arba) šią patirtį įtvirtinti.

75. Šalys gali prašyti tarptautinės paramos preliminariajam sąrašui parengti, atnaujinti ir derinti (žr. VII skyrių).

76. Patariamosios organizacijos ir Sekretoriatas, siųsdami specialistų misijas, gali organizuoti regioninius mokomuosius seminarus, metodiškai padėti Šalims, kurių paveldas nepakankamai pristatytas, parengti preliminarųjį sąrašą ir paraiškas.

24-osios Komiteto sesijos VI.2.3.5(ii) sprendimas

II.D Išskirtinės visuotinės vertės nustatymo kriterijai

Iki šiol buvo atskirai nustatomi išskirtinės visuotinės reikšmės kultūros paveldo (i)–(vi) ir gamtos paveldo (i)–(iv) kriterijai. 6-ojoje neeilinėje Komiteto sesijoje nuspręsta šiuos 10 kriterijų sujungti (6-osios neeilinės Komiteto sesijos 5.1 sprendimas).

77. Komiteto sprendimu paveldo vertybė turi išskirtinę visuotinę vertę (žr. 49–53 punktus), jei ji atitinka vieną ar daugiau toliau aprašomų kriterijų. Atrinktoji paveldo vertybė turi:

(i) reprezentuoti genialų žmogaus sukurtą šedevrą;

(ii) liudyti svarbią žmonijos vertybių sklaidą, tam tikros epochos ar apibrėžtos kultūrinės erdvės įtakų kaitą architektūros ar technologijų, vaizduojamojo meno, miestų planavimo ar kraštovaizdžio raidos srityse;

(iii) liudyti unikalią arba bent jau išskirtinę kultūrinę tradiciją arba gyvą ar jau išnykusią civilizaciją;

(iv) būti išskirtinis pastatų, architektūrinio ar technologinio ansamblio arba kraštovaizdžio tipo pavyzdys, kuris iliustruoja svarbų žmonijos istorijos etapą (-us);

(v) būti išskirtinis tradicinio žmonių įsikūrimo, žemės arba jūros naudojimo pavyzdys, atspindintis tam tikrą kultūrą (ar kultūras) ar žmogaus ir aplinkos sąveiką, ypač kai tai tampa pažeidžiama dėl negrįžtamų pokyčių;

(vi) būti tiesiogiai ar akivaizdžiai susijusi su įvykiais ar gyvosiomis tradicijomis, idėjomis arba tikėjimais, meno ar literatūros darbais, pasižyminčiais išskirtine visuotine reikšme. (Komiteto nuomone, šis kriterijus turėtų būti taikomas tuo atveju, kai paveldo vertybė atitinka ir kitus kriterijus);

(vii) reprezentuoti nepaprastus gamtos reiškinius ar išskirtinį gamtos grožį ir estetinę svarbą;

(viii) būti išskirtinis svarbiausių Žemės istorijos laikotarpių pavyzdys, atspindintis gyvybės raidos laikotarpius ir šiuo metu vykstančius geologinius žemės formavimosi procesus arba ryškias geomorfines ar fiziografines savybes;

(ix) būti išskirtinis žemės, gėlo vandens, pajūrio ir jūros ekosistemų bei augalų ir gyvūnų bendruomenių

ekologinių, biologinių procesų ir jų nuolatinės evoliucijos bei vystymosi pavyzdys;

(x) aprėpti reikšmingiausius gamtos arealus, kuriuose svarbu išsaugoti biologinę įvairovę *in situ*, įskaitant nykstančių išskirtinės visuotinės vertės rūšių buveines, svarbias moksliniu ir išsaugojimo požiūriu.

78. Kad paveldo vertybė būtų pripažinta turinti išskirtinę visuotinę vertę, ji taip pat turi atitikti vientisumo ir (arba) autentiškumo kriterijus ir privalo turėti atitinkamą apsaugos ir valdymo sistemą, užtikrinančią jos išsaugojimą.

II.E Vientisumas ir (arba) autentiškumas

Autentiškumas

79. Paveldo vertybės, kurias siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą pagal (i)–(vi) kriterijus, turi atitikti autentiškumo sąlygas. 4 priedas, kuriame pateikiamas Naros autentiškumo dokumentas, yra praktinis paveldo vertybių autentiškumo tyrimo pagrindas. Priedo santrauka pateikiama tolesniuose punktuose.

80. Paveldo vertės suvokimas priklauso nuo informacijos teisingumo ir jos šaltinių patikimumo. Tokių informacijos šaltinių pažinimas ir suvokimas, kai kalbama apie kultūros paveldo pirmines ir vėliau įgytas savybes, jų ilgainiui įgytą prasmę, yra būtina visų autentiškumo aspektų vertinimo sąlyga.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

81. Skirtingų kultūrų (kartais net ir tos pačios kultūrinės terpės) nuomonės dėl kultūros paveldui suteikiamos vertės ir dėl su ja susijusios informacijos patikimumo gali nesutapti. Išlaikant pagarbą kiekvienos kultūros savitumui, kultūros paveldas turi būti svarstomas ir vertinamas pirmiausia atsižvelgiant į tą kultūrinę terpę, kuriai priklauso.

82. Atsižvelgus į kultūros paveldo rūšį ir jo kultūrinę terpę, laikoma, kad paveldo vertybės atitinka autentiškumo sąlygas, jeigu jų kultūrinės vertės (nustatytos paraiškoje pagal teikimo kriterijus) yra teisingai ir patikimai perteiktos, atsižvelgus į įvairias savybes, tarp jų:

- forma ir sumanymas;
- medžiaga ir turinys;
- naudojimas ir funkcija;

• tradicijos, techniniai atlikimo būdai ir valdymo sistemos;

• esama vieta ir aplinka;

• kalba ir kitos nematerialaus paveldo formos;

• dvasia ir jausmas; ir

• kiti vidiniai bei išoriniai veiksniai.

83. Nustatant autentiškumo sąlygas, sudėtinga praktiškai pritaikyti tokias savybes, kaip dvasia ir jausmas, tačiau vis vien jos yra svarbūs paveldo vertybės vietovės pobūdžio ir reikšmės rodikliai, pavyzdžiui, bendruomenėse, išlaikančiose tradicijų bei kultūros tęstinumą.

84. Naudojantis šiais šaltiniais, galima išskirti ypatingus meninius, istorinius, socialinius ir mokslinius analizuojamo kultūros paveldo aspektus. Informacijos šaltiniai – tai visi fiziniai, rašytiniai, žodiniai ir simboliniai šaltiniai, kurie padeda pažinti kultūros paveldo prigimtį, prasmę, istoriją ir ypatingąsias savybes.

85. Jei rengiant paraišką dėl paveldo vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą svarstomos autentiškumo sąlygos, Šalis turi pirmiausia nustatyti visas svarbiausias pritaikomas autentiškumo savybes. Konstatuojant, kad paveldo vertybė autentiška, turi būti įvertinamas autentiškumo laipsnis arba kiekvienos reikšmingos savybės autentiškumo laipsnis.

86. Siekiant išsaugoti autentiškumą, archeologinių liekanų, istorinių statinių ar istorinių kvartalų atkūrimas (angl. *reconstruction*) leidžiamas tik išimtiniais atvejais ir tik tada, jei tokia rekonstrukcija atliekama vadovaujantis išsamiais ir detaliais dokumentais, bet jokiu būdu ne prielaidomis.

<u>Vientisumas</u>

87. Paveldo vertybės, kurias siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, turi atitikti vientisumo sąlygas.

20-osios Komiteto sesijos IX.13 sprendimas

88. Vientisumas – tai gamtos ir (ar) kultūros paveldo bei jo savybių darnios, nepažeistos visumos matas. Vertinant vientisumo būklę, reikia išsiaiškinti šiuos požymius:

a) ar paveldo vertybė pasižymi visais reikiamais elementais, įrodančiais išskirtinę visuotinę vertę;

b) ar paveldo vertybė yra pakankamo dydžio, kad visiškai atspindėtų savybes ir procesus, įrodančius jos vertę;

c) ar paveldo vertybė patiria neigiamą poveikį dėl plėtros ir (ar) priežiūros stokos.

Ši informacija turi būti pateikta vientisumo būklės apraše.

Vientisumo sąlygų pritaikymo pavyzdžiai paveldo vertybėms, teikiamoms pagal (i)–(vi) kriterijus, yra kuriami.

89. (i)–(vi) kriterijus atitinkančios paveldo vertybės, jų fizinė struktūra, išskirtiniai požymiai turi būti geros būklės, o niokojančių procesų įtaka turi būti kontroliuojama. Didžioji dalis elementų, kurie padeda perteikti pristatomos vertės visumą, taip pat turi būti įtraukti. Kultūriniuose kraštovaizdžiuose, istoriniuose miestuose ar kitose panašiose vertybėse reikia išlaikyti egzistuojančius ryšius ir besiplėtojančias funkcijas, kurie yra paveldo vertybės išskirtinumo esmė.

90. Visose (vii)–(x) kriterijus atitinkančiose vertybėse vykstantys biofiziniai procesai bei žemės paviršiaus ypatybės turi būti sąlygiškai nepaveikti. Kita vertus, pripažįstama, kad nėra visiškai nepaliestų gamtinių teritorijų ir kad visose jose vyksta pokyčiai, ir, nors nežymiai, bet ten įsikiša žmogus. Gamtinėse teritorijose dažnai yra plėtojama žmogaus veikla, t. y. jose įsikūrusios tradicinės ir vietinės bendruomenės. Ši veikla, jei ji yra ekologiškai tausi, gali derėti su gamtos paveldo vertybės išskirtine visuotine verte.

91. Be to, į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomoms įrašyti vertybėms, atitinkančioms (vii)–(x) kriterijus, kiekvienam kriterijui atskirai buvo nustatyta atitinkama vientisumo sąlyga.

92. (vii) kriterijų atitinkančios paveldo vertybės turėtų būti išskirtinės visuotinės vertės ir siūlomos kartu su teritorijomis, kurios yra būtinos vertybės grožiui išlaikyti. Pavyzdžiui, paveldo vertybė, kuriai vizualinę vertę suteikia vandens krioklys, atitiks vientisumo sąlygas, jei kartu į paraišką įtraukiamas ir jį maitinantis vandens baseinas, ir pasroviui esantys plotai, kurių išsaugojimas susijęs su estetinių vertybės ypatybių išsaugojimu.

93. Vertybės, pasiūlytos pagal (viii) kriterijų, savo natūraliomis sąsajomis turėtų apimti visumą ar daugumą gretutinių ir vienas nuo kito priklausomų elementų. Pavyzdžiui, „ledynmečio“ teritorija atitiks vientisumo sąlygą, jei kartu bus įtrauktas firno laukas, pats ledynas ir būdingų ledo erozijos, nuosėdų ir kolonizacijos formų pavyzdžiai (pvz., raižytumas, morenos, pirmosios augmenijos požymiai ir t. t.); jeigu tai ugnikalniai, turi būti matoma magmos

diferenciacija į skirtingos sudėties magmas, iš kurių susidaro visos arba dauguma skirtingų efuzinių uolienų, bei ugnikalnio išsiveržimų tipai.

94. (ix) kriterijų atitinkančios vertybės turėtų būti pakankamo dydžio ir apimti būtinus elementus, kurie atspindėtų pagrindinius procesų, svarbių ilgalaikei esamų ekosistemų ir biologinės įvairovės apsaugai, aspektus. Pavyzdžiui, drėgnųjų atogrąžų miškų plotas atitiks vientisumo sąlygas, jei siūloma paveldo vertybės teritorija apima būtiną aukščio virš jūros lygio intervalą, reljefo ir dirvožemio tipų įvairovę, žemės sklypų struktūras ir natūraliai atsinaujinančius sklypus; panašiai ir koralinių rifų arealas turėtų apimti, pavyzdžiui, jūržoles, mangroves ar kitas prisišliejusias ekosistemas, kurios reguliuoja maisto medžiagų ir nešmenų patekimą į rifą.

95. (x) kriterijų atitinkančios paveldo vertybės turėtų būti pačios svarbiausios vertybės siekiant išsaugoti jų biologinę įvairovę. Tik pačios reprezentatyviausios ir pasižyminčios didžiausia biologine įvairove paveldo vertybės gali atitikti šį kriterijų. Tokia vertybe gali tapti buveinės, išlaikančios floros ir faunos įvairovę, būdingą tai biogeografinei sričiai ir ekosistemoms. Pavyzdžiui, tropinė savana atitiks vientisumo kriterijų, jei joje bus randama visa kartu evoliucionavusių žolėdžių ir augalų kolekcija; salos ekosistemoje turi būti jai būdingos endeminės floros ir faunos įvairovė; vietovė, kurioje esama daug įvairios floros ir faunos rūšių, turi būti pakankamo dydžio, kad apimtų buveines, svarbias ir būtinas tų rūšių gyvybingoms populiacijoms išlikti; migruojančių floros ir faunos rūšių buveinės, dauginimosi ir perėjimo sezoninės vietovės, migracijos maršrutai, kad ir kur jie būtų, turi būti tinkamai apsaugoti.

II.F Apsauga ir valdymas

96. Pasaulio paveldo vertybės apsauga ir valdymas turi užtikrinti, kad išskirtinė visuotinė vertė bei vientisumo ir autentiškumo sąlygos, nustatytos vertybę įrašant į Pasaulio paveldo sąrašą, ateityje išliktų nepakitusios ar pagerėtų. Nuolatinė paveldo vertybių bendros išsaugojimo būklės, taip pat ir jų išskirtinės visuotinės vertės patikra turi būti atliekama Pasaulio paveldo vertybių stebėsenos procese taip, kaip nurodyta Įgyvendinimo gairėse[4].

[4] Įgyvendinimo gairėse stebėsena apibrėžiama kaip atsakomoji stebėsena (žr. 169–176 punktus) ir periodinės ataskaitos (žr. 199–210 punktus).

97. Visoms į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytoms vertybėms, siekiant užtikrinti jų išsaugojimą, turi būti taikoma ilgalaikė teisinė, reglamentinė, institucinė ar tradicinė apsauga bei valdymas. Šios apsaugos priemonės turi atitinkamai apimti apibrėžtas vertybės ribas. Taip pat Šalys turi įrodyti, kad paveldo vertybė, siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, yra saugoma atitinkamomis teisinėmis priemonėmis valstybiniu, regioniniu, savivaldybių ir (ar) tradiciniu lygmeniu. Šalys prie paraiškos turi pridėti susijusius dokumentus ir išsamų paaiškinimą, kaip realiai įgyvendinama ši teisinė apsauga.

Teisinės, norminės ir sutartinės apsaugos priemonės

98. Įstatymai ir kitos teisinę apsaugą reglamentuojančios priemonės valstybiniu ir vietiniu lygmeniu užtikrina paveldo apsaugą nuo socialinių, ekonominių ir kitų veiksnių ar pokyčių, kurie gali turėti neigiamos įtakos vertybės išskirtinei visuotinei vertei, įskaitant vertybės vientisumą ir (ar) autentiškumą. Šalys turi užtikrinti, kad šios priemonės bus veiksmingai ir visiškai įgyvendintos.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

Teritorijos ribų nustatymas siekiant veiksmingos apsaugos

99. Vienas pagrindinių reikalavimų įtvirtinant veiksmingą siūlomų įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą vertybių apsaugą – ribų nustatymas. Vertybės ribos nustatomos siekiant aprėpti visas savybes, kurios perteikia išskirtinę visuotinę vertę ir užtikrina vertybės vientisumą bei autentiškumą.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

100. Paveldo vertybių, atitinkančių (i)–(vi) kriterijus, ribos turi būti nustatytos taip, kad aprėptų visas teritorijas ir savybes, kurios tiesiogiai perteikia vertybės išskirtinę visuotinę vertę. Taip pat turi būti aprėptos ir tos teritorijos, kurios remiantis būsimais moksliniais tyrimais galėtų papildyti ir pagerinti vertės suvokimą.

101. Nustatant paveldo vertybių, atitinkančių (vii)–(x) kriterijus, ribas, turi būti atsižvelgiama į buveinių ribas, į tai, kokie yra faunos ir floros rūšių teritoriniai poreikiai, kokiame plote vyksta procesai, dėl kurių vietovė buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą. Paveldo vertybės ribos turi aprėpti ir su išskirtinės visuotinės vertės vietove besiribojančias teritorijas tam, kad paveldo vertybė būtų apsaugota nuo tiesioginės žmonių įtakos bei skverbimosi į ją ir už jos ribų vykstančio išteklių panaudojimo poveikio.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

102. Paraiškoje minimos paveldo vertybės ribos gali sutapti su viena ar daugiau egzistuojančių ar siūlomų saugomų teritorijų, pavyzdžiui, nacionaliniais parkais ar gamtos rezervatais, biosferos rezervatais ar saugomais kultūriniais ar istoriniais kvartalais ar kitais plotais ir teritorijomis. Nors tokiose saugomose teritorijose yra keletas valdymo zonų, tik kelios gali atitikti paveldo vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą reikalavimus.

Buferinės zonos

103. Siekiant deramai apsaugoti paveldo vertybę, turi būti nustatyta atitinkama vertybės buferinė zona.

104. Kad siūloma paveldo vertybė būtų veiksmingai saugoma, turi būti nustatyta ją supanti buferinė zona, kurioje galioja naudojimui ir plėtrai taikomi teisiniai ir (ar) įprasti apribojimai, teikiantys vertybei papildomą apsaugą. Buferinė zona turi apimti siūlomos vertybės susijusią aplinką, svarbias panoramas bei kitas teritorijas ir savybes, kurios yra funkciškai svarbios tiek pačiai vertybei, tiek jos apsaugai. Kiekvienu atveju buferinė zona turi būti nustatyta vadovaujantis tam tikrais mechanizmais. Išsami informacija apie buferinės zonos plotą, ypatybes, leidžiamą veiklą, taip pat planas su tiksliomis vertybės bei jos buferinės zonos ribomis turi būti pateikti paraiškoje.

105. Taip pat turi būti pateiktas išsamus paaiškinimas, kaip buferinė zona saugo paveldo vertybę.

106. Kai buferinė zona nėra nustatyta, paraiškoje turi būti paaiškinta, kodėl jos nereikia.

107. Nors paprastai buferinė zona nėra teikiamos vertybės dalis, tačiau bet kokie buferinės zonos pakeitimai ar pasiūlymai ją nustatyti vertybę įrašius į Pasaulio paveldo sąrašą turi būti pateikti Pasaulio paveldo komitetui apsvarstyti, naudojant tam skirtą pasaulio paveldo vertybių nežymių pakeitimų formą (žr. 164 punktą ir 11 priedą). Įrašytos į Pasaulio paveldo sąrašą vertybės buferinės zonos nustatymas yra laikomas nežymiu ribų pakeitimu[5].

Valdymo sistemos

108. Visos į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomos įrašyti vertybės turi turėti patvirtintą valdymo planą ar kitą dokumentais patvirtintą valdymo sistemą, kurioje būtų nurodyta, kaip

[5] Tarptautinių / tarpvalstybinių vertybių atveju sutikimą keisti ribas turi pateikti visos vertybės Šalys.

bus išsaugota vertybės išskirtinė visuotinė vertė. Pageidautina, kad tai būtų pagrįsta vertybe suinteresuotų šalių dalyvavimu.

109. Valdymo sistemos tikslas – užtikrinti siūlomos vertybės veiksmingą apsaugą dabarties ir ateities kartoms.

110. Veiksminga valdymo sistema turi būti sukurta atsižvelgiant į siūlomos vertybės rūšį, ypatybes, poreikius, kultūrinę terpę ir gamtines sąlygas. Valdymo sistemos gali skirtis kultūriniais požiūriais, turimais ištekliais ir kitais veiksniais. Valdymo sistemas gali sudaryti tradiciniai būdai, galiojančios miestų arba regioninio planavimo priemonės bei kiti formalūs ir neformalūs planavimo reguliavimo mechanizmai. Visoms pasaulio paveldo vertybėms yra būtinas planuojamų pokyčių poveikio vertinimas.

111. Nors pripažįstama, kad valdymo sistemų esama įvairių, galima išskirti bendras veiksmingų valdymo sistemų sudedamąsias dalis: 39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

a) visų suinteresuotų šalių bendras visapusis paveldo vertybės supratimas, pasitelkus dalyvaujamąjį planavimą ir suinteresuotų šalių konsultavimosi procesą;

b) planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos, įvertinimo ir atsakomųjų veiksmų ciklas;

c) vertybės pažeidžiamumo dėl socialinių, ekonominių bei kitų įtakų ir pokyčių įvertinimas, taip pat poveikio tendencijų ir siūlomų intervencijų stebėsena;

d) bendradarbiavimo formų tarp skirtingų partnerių ir suinteresuotų šalių sukūrimas, siekiant jų didesnio įtraukimo ir koordinavimo įvairiose veiklose;

e) reikiamų išteklių skyrimas;

f) gebėjimų stiprinimas; ir

g) patikimas ir skaidrus valdymo sistemos veikimo aprašas.

112. Veiksmingas valdymas apima trumpalaikių, vidutinės trukmės ir ilgalaikių veiksmų, skirtų teikiamai paveldo vertybei apsaugoti, išsaugoti ir pristatyti, ciklą. Integruotas požiūris į planavimą ir valdymą yra esminis siekiant numatyti vertybių evoliuciją laikui bėgant ir užtikrinti visų išskirtinės visuotinės vertės aspektų priežiūrą. Toks požiūris peržengia vertybės ribas ir apima buferinę zoną (- 39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

as), taip pat platesnę aplinką. Platesnė aplinka gali būti sietina su vietovės topografija, natūralia ir sukurta aplinka bei kitais elementais, pavyzdžiui, infrastruktūra, žemės naudojimo būdais, erdvine struktūra ir vizualiniais ryšiais. Jis taip pat gali apimti susijusias socialines ir kultūrines praktikas, ekonominius procesus ir tokias kitas nematerialaus paveldo dimensijas, kaip suvokimas ir asociacijos. Platesnės aplinkos valdymas yra susijęs su jos tikslu – išsaugoti išskirtinę visuotinę vertę.

113. Be to, Pasaulio paveldo komitetas, siekdamas, kad Konvencija būtų įgyvendinta, numatė atsakomosios stebėsenos (žr. IV skyrių) ir periodinių ataskaitų (žr. V skyrių) procesus.

114. Serijinių vertybių valdymo sistema ar mechanizmai, užtikrinantys koordinuotą atskirų dalių valdymą, yra būtini ir teikiant paraišką turi būti pagrįsti dokumentais (žr. 137–139 punktus).

115. Išbraukta. 39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

116. Kai dėl žmogaus veiklos pagrindinėms teikiamos paveldo vertybės ypatybėms gresia pavojus, tačiau vertybė atitinka vientisumo ir autentiškumo sąlygas, nurodytas 78–95 punktuose, su paraiška turi būti pateiktas veiksmų planas, kuriame būtų nurodytos būtinos priemonės situacijai pagerinti. Jei Šalis, pateikusi paraišką dėl vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą, per paraiškoje nustatytą laiką neįgyvendina numatytų priemonių, Komitetas svarsto galimybę nustatyta tvarka išbraukti vertybę iš Pasaulio paveldo sąrašo (žr. IV.C poskyrį). 39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

117. Šalys yra atsakingos už deramą pasaulio paveldo vertybių valdymą. Jos turi glaudžiai bendradarbiauti su paveldo vertybių valdytojais, už valdymą atsakinga įstaiga ir kitomis vertybės valdymu suinteresuotomis šalimis ir partneriais.

118. Komitetas rekomenduoja Šalims į pasaulio paveldo vertybės valdymo planus ir į mokymo strategijas įtraukti grėsmės prevencijos priemones. 28-osios Komiteto sesijos 10B.4 sprendimas

Tvarus naudojimas

119. Pasaulio paveldo vertybės gali būti įvairiai naudojamos, tačiau tai ekologijos ir kultūros požiūriu turi būti daroma tvariai bei prisidėti prie suinteresuotų bendruomenių gyvenimo kokybės. Šalis ir jos partneriai turi užtikrinti, kad

šis tvarus naudojimasis ar bet koks kitas pokytis neturėtų neigiamos įtakos vertybės išskirtinei visuotinei vertei. Kai kuriose vietovėse žmogaus veikla turėtų būti uždrausta. Įstatymai, politika ir strategijos pasaulio paveldo vertybių atžvilgiu turi užtikrinti išskirtinės visuotinės vertės apsaugą, remti platesnį gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimą, taip pat skatinti ir palaikyti aktyvų bendruomenių ir vertybe suinteresuotų šalių dalyvavimą. Tai būtina sąlyga vertybės tvariai apsaugai, išsaugojimui, valdymui ir pristatymui užtikrinti.

III. VERTYBIŲ ĮRAŠYMO Į PASAULIO PAVELDO SĄRAŠĄ PROCEDŪRA

III.A Paraiškų rengimas

120. Paraiška yra pagrindinis dokumentas, kuriuo remdamasis Komitetas svarsto dėl vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą. Paraiškoje turi būti pateikta visa susijusi informacija su nuorodomis į informacijos šaltinius.

121. Tam tikrų kategorijų vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą gairės Šalims pateiktos 3 priede.

122. Prieš pradėdamos rengti paraišką dėl vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą, Šalys turi susipažinti su paraiškų teikimo tvarka, aprašyta 168 punkte. Pageidautina, kad prieš rengiant visą paraiškos bylą, kuri gali būti brangi ir ilgai užtrukti, būtų atlikti parengiamieji darbai tam, kad būtų nustatyta, ar vertybė turi potencialą, grindžiantį išskirtinę visuotinę vertę, įskaitant vientisumą ar autentiškumą. Tokie parengiamieji darbai gali apimti esamos informacijos apie vertybę rinkimą, temines studijas, platesnės apimties tyrimus, galimai atskleidžiančius išskirtinę visuotinę vertę, įskaitant vientisumą ar autentiškumą, ar pradinę vertybės lyginamąją studiją platesniu pasauliniu ar regioniniu aspektu, taip pat analizę atsižvelgiant į patariamųjų organizacijų parengtą Poreikio studiją (angl. *Gap Studies*). Šis pirmasis darbų etapas padės nustatyti galimos paraiškos tinkamumą ir išvengti išteklių naudojimo rengiant paraišką, kurios sėkmė mažai tikėtina. Šiame pradiniame

34-osios Komiteto sesijos 12.III sprendimas
Ekspertų susitikimo „Paraiškų pradiniai procesai: kūrybiniai požiūriai paraiškų procese“ ataskaita (Puketas, Tailandas, 2010)
36-osios Komiteto sesijos 13.1 sprendimas
39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

etape Šalys yra skatinamos kreiptis pradinio patarimo[6] į susijusią patariamąją organizaciją (-as) ir kuo anksčiau yra raginamos susisiekti su Pasaulio paveldo centru dėl informacijos ir konsultacijų teikimo.

123. Labai svarbus vietos bendruomenės, vietinių žmonių, vyriausybinių, nevyriausybinių ir privačių organizacijų bei kitų suinteresuotų šalių dalyvavimas rengiant paraišką – tai galimybė pasidalyti su Šalimi paveldo vertybės priežiūros atsakomybe. Rengiančios paraiškas Šalys skatinamos bendradarbiauti su kuo įvairesniaisiais partneriais ir parodyti, kad laisvai ir iš anksto yra gautas pagrįstas vietinių gyventojų sutikimas, *inter alia,* padaryti, kad paraiškos būtų viešai prieinamos atitinkamomis kalbomis viešoms konsultacijoms bei svarstymams.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

124. Šalys, kaip aprašyta VII.E poskyryje, rengdamos paraiškas, gali pateikti prašymą dėl parengiamosios pagalbos.

125. Šalys yra raginamos kreiptis į Sekretoriatą, kuris gali suteikti pagalbą visame paraiškos rengimo procese.

126. Sekretoriatas taip pat gali:

a) suteikti pagalbą parenkant reikiamus žemėlapius / planus ir nuotraukas bei informaciją apie nacionalines įstaigas, kuriose galima gauti šiuos dokumentus;

b) pateikti sėkmingų paraiškų, jų valdymo ir teisinio reglamentavimo pavyzdžių;

c) patarti, kaip teikti paraiškas dėl tam tikrų kategorijų vertybių, pavyzdžiui, kultūrinių kraštovaizdžių, miestų, kanalų ir paveldo kelių (žr. 3 priedą);

d) patarti dėl tarpvalstybinių ir serijinių vertybių (žr. 134–139 punktus).

127. Šalys paraiškų projektus Sekretoriatui, kad šis juos išnagrinėtų ir pateiktų pastabas, gali teikti bet kuriuo laiku visus metus. Tam, kad paraiškų projektai preliminariai būtų peržiūrėti, Šalys yra skatinamos Sekretoriatui jas pateikti iki einamųjų metų **rugsėjo 30 d.** (žr. 168 punktą), jei norima paraišką pateikti iki kitų metų **vasario 1 d.** (galutinio paraiškų teikimo termino). Prie paraiškos

37-osios Komiteto sesijos 12.II sprendimas

[6] Pradiniai veiksmai (angl. *Upstream Processes*) siejami su vietovėmis, siūlomomis įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą bei tuo tikslu rengiamomis paraiškomis, ir apima patarimus, konsultacijas ir analizę. Tai yra taikoma tam, kad būtų sumažintas paraiškų, kurias vertinant susiduriama su didelėmis problemomis, skaičius. Pagrindinis pradinių veiksmų principas yra įgalinti patariamąsias organizacijas ir Sekretoriatą tiesiogiai teikti pagalbą Šalims viso proceso metu, kad tinkamai būtų parengtos paraiškos į Pasaulio paveldo sąrašą. Tam, kad pradiniai veiksmai būtų veiksmingi, juos reikia pradėti ankstyvajame paraiškos rengimo etape arba tuo metu, kai rengiami ar peržiūrimi Šalių preliminarieji sąrašai.

projekto reikia pridėti ir žemėlapį / planą su siūlomos vietovės ribomis. Paraiškos projektą galima teikti elektronine arba popierine forma (tik 1 kopija be priedų, išskyrus žemėlapius / planus). Abiem atvejais paraiškos projektas teikiamas kartu su lydraščiu.

128. Paraiškas galima **teikti visus metus**, tačiau Pasaulio paveldo komitetas svarstys tik tas, kurios bus *išsamios* (žr. 132 punktą ir 5 priedą) ir kurias Sekretoriatas bus gavęs **iki einamųjų metų vasario 1 d. arba vasario 1 dieną**[7]. Tokios paraiškos yra svarstomos einamaisiais metais. Komitetas svarsto tik tas vertybių paraiškas, kurios yra įrašytos į Šalies preliminarųjį sąrašą (žr. 63 ir 65 punktus).

37-osios Komiteto sesijos 12.II sprendimas
39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

III.B Paraiškos forma ir turinys

129. Vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą paraiškos turi būti parengtos pagal 5 priede pateiktą formą.

130. Paraiškos formą sudaro šios dalys:

1. vertybės nustatymas;
2. vertybės aprašas;
3. įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą pagrindimas;
4. Išsaugojimo būklė ir vertybei įtakos turintys veiksniai;
5. apsauga ir valdymas;
6. stebėsena;
7. dokumentai;
8. atsakingų institucijų atstovų kontaktiniai duomenys;
9. Šalies (-ių) įgalioto (-ų) asmens (-ų) parašas (-ai).

131. Vertinant paraiškas dėmesys skiriamas ne formai, o turiniui.

132. Kad paraiška būtų **išsami**, ji turi atitikti šiuos reikalavimus (žr. formą 5 priede):

37-osios Komiteto sesijos 12.II sprendimas
39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

Santrauka

Santraukoje turi būti pateikta esminė informacija, paimta iš pagrindinio paraiškos teksto (žr. 5 priedą), įskaitant sumažinto dydžio žemėlapį (-ius) / planą (-us) su siūlomomis paveldo vertybės ribomis ir buferine zona (kur

[7] Jeigu vasario 1 d. pasitaiko savaitgalį, – iki paskutinio sausio penktadienio 17 val. Grinvičo laiku.

reikia) ir išskirtinės visuotinės vertės aprašo projektą (toks pats tekstas pateiktas paraiškos 3.3 dalyje).

1. Vertybės nustatymas

Siūlomos vertybės ribos turi būti nustatytos tiksliai ir aiškiai, skirti paveldo vertybę nuo jos buferinės zonos, jei tokia yra (žr. 103–107 punktus). Žemėlapiai / planai turi būti detalūs (žr. 5 priedo 1.e dalies paaiškinimą) ir juose tiksliai nurodyta, kokį žemės ir (ar) jūros plotą siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą. Spausdintu formatu turi būti pateikti, jei tokie yra, oficialiai Šalies išleisti naujausi topografiniai žemėlapiai / planai, kuriuose pažymėtos vertybės ribos ir buferinė zona. Jei vertybės ribos nėra tiksliai nustatytos, paraiška bus laikoma *neišsamia*.

2. Vertybės aprašas

Vertybės aprašą sudaro jos nustatymas ir trumpa vertybės istorijos bei raidos apžvalga. Turi būti identifikuotos ir aprašytos visos žemėlapiuose / planuose pavaizduotos sudedamosios dalys. Ypač teikiant serijinių vertybių paraišką būtina aiškiai apibūdinti kiekvieną sudedamąją dalį.

Vertybės istorijos ir raidos apraše turi atsispindėti, kaip vertybė įgijo dabartinę formą ir kokie vyko reikšmingi pokyčiai. Čia turi būti pateikti svarbūs duomenys, įrodantys, kad vertybė atitinka išskirtinės visuotinės vertės kriterijus ir vientisumo ir (ar) autentiškumo sąlygas.

3. Vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą pagrindimas

Lyginamosios analizės, kurią atlieka Šalys, siūlydamos vertybę įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, nederėtų painioti su teminėmis studijomis, kurias Komiteto prašymu atlieka patariamosios organizacijos (žr. 147 punktą). 7-osios neeilinės Komiteto sesijos 4A sprendimas

Ši dalis turi aiškiai pagrįsti, kad teikiama vertybė turi išskirtinę visuotinę vertę.

Tekstas nuo 3.1.a iki 3.1.e dalies turi apimti detalesnę informaciją, argumentuojančią pateiktą išskirtinės visuotinės vertės aprašo tekstą (3.3 dalis).

3.1.b dalyje turi būti nurodyti pasaulio paveldo kriterijai (žr. 77 punktą), kuriuos atitinka teikiama vertybė, ir kiekvienas kriterijus aiškiai argumentuotas. Vientisumo ir autentiškumo (kai teikiama pagal kultūros paveldo kriterijus) aprašuose turi būti pateikta ir atskleista, kaip vertybė atitinka 78–95 punktuose nurodytas sąlygas.

3.2 dalyje turi būti pateikta ir vertybės lyginamoji analizė, lyginant su panašiomis vertybėmis, nesvarbu, ar jos

įrašytos į Pasaulio paveldo sąrašą ar ne, yra siūlymą teikiančios Šalies teritorijoje ar už jos ribų. Lyginamoji analizė turėtų įrodyti teikiamos vertybės svarbą nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

3.3 dalyje Šalies parengtas siūlomas vertybės išskirtinės visuotinės vertės aprašas (žr. 49–53 ir 155 punktus) turi aiškiai pagrįsti, kodėl teikiama vertybė yra verta įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą.

4. Išsaugojimo būklė ir vertybei įtakos turintys veiksniai

Šioje dalyje turi būti pateikta tiksli informacija apie esamą vertybės išsaugojimo būklę (įskaitant informaciją apie jos fizinę būklę ir taikomas išsaugojimo priemones). Taip pat turi būti aprašyti veiksniai (tarp jų ir grėsmės), turintys įtakos vertybei. Remiantis šia pagrindine informacija bus stebima į Pasaulio paveldo sąrašą teikiamos įrašyti vertybės išsaugojimo būklė.

5. Apsauga ir valdymas

Vertybės apsauga:

5 dalyje turi būti pateiktas įstatymų, kitų teisės aktų, sutarčių ir planavimo dokumentų, institucinių ir (ar) tradicinių priemonių, kuriomis užtikrinama vertybės apsauga, sąrašas bei išsami analizė, kaip ši apsauga realiai veikia. Įstatymai, kiti teisės aktai, sutarčių, planavimo ir (ar) instituciniai dokumentai (arba jų santrauka) prancūzų arba anglų kalba turi būti pridėti prie paraiškos.

Vertybės valdymas:

Tinkamas valdymo planas ar kita valdymą užtikrinanti sistema yra būtina ir turi būti pateikta kartu su paraiška. Veiksmingo valdymo plano ar kitos valdymo sistemos įgyvendinimo garantija taip pat pageidautina. Į valdymo sistemą turi būti integruoti darnios plėtros principai.

Valdymo plano ar valdymo sistemos dokumentų kopijos turi būti pateiktos kartu su paraiška. Jei valdymo planas sudarytas ne prancūzų arba anglų kalba, turi būti pridėtas išsamus jo nuostatų aprašymas prancūzų arba anglų kalba.

Taip pat paraiškos 5.e dalyje turi būti pateikta valdymo plano arba valdymo sistemos, pagrįstos dokumentais, analizė arba išsamus aprašymas.

Paraiška, su kuria pateikti ne visi išvardyti dokumentai, yra laikoma *neišsamia*, išskyrus tuos atvejus, kai belaukiant baigtinio valdymo plano pateikiami kiti dokumentai, reglamentuojantys paveldo vertybės valdymą.

6. Stebėsena

Šalys į paraišką turi įtraukti pagrindinius esančius ir (ar) siūlomus rodiklius, pagal kuriuos nustatoma ir vertinama vertybės išsaugojimo būklė, vertybę veikiantys veiksniai, jos išsaugojimo priemonės, vertinimo periodiškumas ir įvardijamos atsakingos institucijos.

7. Dokumentai

Visi paraišką pagrindžiantys dokumentai turi būti pateikti kartu su paraiška. Be jų, turi būti pateiktos: a) tinkamos spausdinti kokybės vaizdinė medžiaga (skaitmeninės mažiausiai 300 dpi rezoliucijos nuotraukos, jeigu reikia, filmas, kitos vaizdo ir garso priemonės) ir b) vaizdo / garso medžiagos aprašymas (inventorius) ir leidimo naudoti forma (žr. 5 priedo 7.a dalį). Turi būti pateikti popierinis ir elektroninis paraiškos teksto variantai (pageidautinas *word* ir (arba) *pdf* formatas).

8. Atsakingų institucijų atstovų kontaktiniai duomenys

Turi būti pateikti detalūs atsakingų institucijų atstovų kontaktiniai duomenys.

9. Šalies įgalioto asmens parašas

Paraišką valstybės vardu originaliu parašu turi pasirašyti kompetentingas ir įgaliotas valstybės pareigūnas.

10. Reikiamas spausdintų kopijų skaičius (įskaitant pridedamus žemėlapius / planus)

- Paraiškos dėl kultūros ir gamtos vertybių (išskyrus kultūrinius kraštovaizdžius) – 2 vienodi egzemplioriai.
- Paraiškos dėl mišrių vertybių ir kultūrinių kraštovaizdžių – 3 vienodi egzemplioriai.

11. Elektroninė ir popierinė paraiškos formos

Paraiškos turi būti pateiktos popieriniu A4 formatu ir elektroniniu formatu (*word* ir (arba) *pdf*).

12. Paraiškos siuntimas

Tinkamai pasirašytą paraišką (anglų arba prancūzų kalba) Šalys turi išsiųsti šiuo adresu:

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
France (Prancūzija)
Tel. + 33 (0)1 4568 1136
El. p. wh-nominations@unesco.org

133. Sekretoriatas saugo visus kartu su paraiška pateiktus papildomus dokumentus (žemėlapius, planus, nuotraukas ir t. t.).

III.C Tam tikrų kategorijų vertybių paraiškoms keliami reikalavimai

Tarpvalstybinės vertybės

134. Teikiama paveldo vertybė gali būti:

7-osios neeilinės Komiteto sesijos 4A sprendimas

a) tik vienos Šalies teritorijoje arba

b) kelių Šalių, kaimyninėse teritorijose (tarpvalstybinė vertybė).

135. Kai įmanoma, paraiškas dėl tarpvalstybinių vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą Šalys turi rengti drauge, vadovaudamosi Konvencijos 11 straipsnio 3 dalimi. Šioms Šalims rekomenduojama būtinai įkurti bendrą valdymo komitetą arba panašią struktūrą, kuri užtikrintų visos tarpvalstybinės paveldo vertybės valdymą.

136. Galima siūlyti praplėsti vienos Šalies teritorijoje esančios pasaulio paveldo vertybės ribas taip, kad ji taptų tarpvalstybine vertybe.

Serijinės vertybės

137. Serijinę vertybę sudaro dvi ar daugiau sudėtinės dalys, turinčios aiškiai apibrėžtų sąsajų:

a) Sudėtinės dalys turi laiko tėkmėje atspindėti kultūrinius, socialinius ar funkcinius ryšius, kurie gali perteikti kraštovaizdžio, ekologines, evoliucines ar apgyvendinimo sąsajas.

b) Kiekviena sudėtinė dalis turi liudyti visos vertybės išskirtinę visuotinę vertę medžiaginiu, moksliniu, lengvai paaiškinamu bei suprantamu būdu, taip pat gali

apimti, *inter alia*, ir nematerialias savybes. Išskirtinė visuotinė vertė turi būti lengvai suprantama ir komunikuojama.

c) Siekiant išvengti sudėtinių dalių fragmentiškumo, rengiant paraišką, taip pat vykdant sudėtinių dalių atranką, turi būti įvertinta bendro valdymo galimybė bei vertybės sudėtinių dalių tarpusavio sąsajų išlaikymas (žr. 114 punktą).

ir atsižvelgiant į sąlygą, kad serijinė vertybė ir yra visuma, – bet nebūtinai atskiros jo dalys, – pasižyminti išskirtine visuotine verte.

138. Serijinė vertybė, kurią siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, gali būti:

7-osios neeilinės Komiteto sesijos 4A sprendimas

a) vienos Šalies teritorijoje (nacionalinė serijinė vertybė) arba

b) kelių Šalių, nebūtinai turinčių bendrą sieną, teritorijose (tarptautinė serijinė vertybė), siūloma bendru Šalių sutarimu.

139. Vienos ar kelių Šalių serijinės vertybės paraiška gali būti pateikta įvertinti keliais etapais su sąlyga, kad pirmoji pateikta vertybė pati savaime pagrindžia išskirtinę visuotinę vertę. Šalis, planuodama serijinės vertybės paraišką pateikti etapais, skatinama informuoti apie savo ketinimus Komitetą, kad šis galėtų geriau planuoti darbą.

III.D Paraiškų registravimas

140. Gavęs Šalių paraiškas, Sekretoriatas tai patvirtina, patikrina, ar jos išsamios, ir jas užregistruoja. Išsamias paraiškas Sekretoriatas perduoda įvertinti kompetentingoms patariamosioms organizacijoms. Sekretoriatas savo interneto svetainėje skelbia skaitmenines siūlomų paveldo vertybių paraiškas, kad su jomis susipažintų Pasaulio paveldo komiteto nariai. Jeigu patariamosios organizacijos nustato, kad reikia papildomos informacijos, Sekretoriatas prašo Šalies papildyti duomenis. Detalus registravimo ir svarstymo tvarkaraštis pateiktas 168 punkte.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

141. Sekretoriatas sudaro ir kiekvienai Komiteto sesijai teikia gautų paraiškų sąrašą, kuriame nurodytos paraiškų gavimo datos, vertinimas „išsami“ arba „neišsami“ bei išsamaus papildymo pagal 132 punkto ir 5 priedo reikalavimus data.

26-osios Komiteto sesijos 14 sprendimas
28-osios Komiteto sesijos 14B.57 sprendimas
9-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

142. Paraiškos vertinamos laikantis tam tikros procedūros, kuri trunka nuo paraiškos pateikimo iki Pasaulio paveldo komiteto sprendimo. Ši procedūra paprastai trunka 1,5 metų: nuo paraiškos įteikimo (einamųjų metų vasario mėn.) iki Komiteto sprendimo priėmimo (kitų metų birželio mėn.).

III.E Patariamųjų organizacijų atliekamas paraiškų vertinimas

143. Patariamosios organizacijos vertina, ar Šalių siūlomos paveldo vertybės yra išskirtinės visuotinės vertės, ar atitinka vientisumo ir (kai reikia) autentiškumo sąlygas, ar yra tinkamai saugomos ir valdomos. ICOMOS ir IUCN vertinimo procedūros ir turinys aprašyti 6 priede.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

144. Paraiškas dėl kultūros vertybių vertina ICOMOS.

145. Paraiškas dėl gamtos vertybių vertina IUCN.

146. Tuo atveju, kai kultūros vertybės paraiška priskiriama *kultūrinių kraštovaizdžių* kategorijai, vertina ICOMOS, konsultuodamasi su IUCN. Mišriųjų paveldo vertybių paraiškas bendrai vertina ICOMOS ir IUCN.

147. Pasaulio paveldo komiteto prašymu arba, jei reikia, ICOMOS ir IUCN parengia **temines studijas**, kuriomis į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomos įrašyti vertybės įvertinamos regiono, pasaulio mastu bei pagal temas. Šie tyrimai turi būti paremti Šalių pateiktų preliminariųjų paveldo vertybių sąrašų analize, susirinkimų dėl preliminariųjų sąrašų derinimo ataskaitomis, taip pat kitomis patariamųjų organizacijų, kitų kompetentingų institucijų ar asmenų parengtomis studijomis. Parengtų studijų sąrašas pateikiamas 3 priedo III dalyje bei patariamųjų organizacijų interneto svetainėse. Šių studijų nereikėtų painioti su lyginamąja analize, kurią atlieka Šalys, teikdamos vertybės paraišką į Pasaulio paveldo sąrašą (žr. 132 punktą).

ICOMOS:
http://www.icomos.org/studies/

IUCN:
http://www.iucn.org/themes/wcpa/pubs/Worldheritage.htm

148. ICOMOS ir IUCN, vertindamos paraiškas bei rengdamos ataskaitas, turi vadovautis tam tikrais principais. Vertinimai ir pristatymai:

28-osios Komiteto sesijos
14B.57.3 sprendimas
30-osios Komiteto sesijos
13 sprendimas
39-osios Komiteto sesijos
11 sprendimas

a) neturi prieštarauti Pasaulio paveldo konvencijai ir Įgyvendinimo gairėms bei Komiteto sprendimams, kurie atspindi naujausią Komiteto politiką;

b) turi būti objektyvūs, griežti ir moksliški, įskaitant visą su paraiška susijusią informaciją, pateiktą svarstyti patariamosioms organizacijoms;

c) turi būti atliekami profesionaliai, nešališkai ir skaidriai, vertinimo metu konsultuojantis ir komunikuojant su paraiškas pateikusiomis Šalimis;

d) turi būti standartinės formos, suderinti su Sekretoriatu, juose turi būti nurodyti visų vertinimo procese dalyvavusių ekspertų vardai, išskyrus dokumentų patikrą atlikusių asmenų, kurie pateikia konfidencialius atsiliepimus, o priede – detali su paraiškos vertinimu susijusių sąnaudų ir išlaidų lentelė;

e) įtraukiami regioniniai ekspertai, susiję su tema;

f) turi būti aiškiai ir skyrium nurodyta, ar vertybė turi išskirtinę visuotinę vertę, ar atitinka vientisumo ir (ar) autentiškumo sąlygas, ar ji turi valdymo planą / sistemą ir teisinę apsaugą;

g) sistemiškai, taikant visus atitinkamus kriterijus, turi kontekstualiai įvertinti vertybę ir jos išsaugojimo būklę, t. y. palyginti su kitomis to paties tipo vertybėmis, esančiomis tos Šalies teritorijoje arba už jos ribų;

h) turi pateikti nuorodas į Komiteto sprendimus ir prašymus, susijusius su vertinama paraiška;

i) neatsižvelgti arba neįtraukti informacijos, pateiktos po **vasario 28 d.** tų metų, kai paraiška yra vertinama. Šaliai turi būti pranešta, jeigu informacija pateikta po paskutinio termino, kad vertinant į ją nebus atsižvelgta. Šio termino turi būti griežtai laikomasi; ir

j) turi pagrįsti išvadas, pateikiant atitinkamus šaltinius ir nuorodas.

149. Prašoma, kad patariamosios organizacijos paraiškas pateikusioms Šalims su kopija Pasaulio paveldo centrui ir per jį Pasaulio paveldo komiteto pirmininkui iki kiekvienų

7-osios neeilinės Komiteto sesijos
4B.1 sprendimas
39-osios Komiteto sesijos
11 sprendimas

einamųjų metų **sausio 31 d.** pateiktų trumpą tarpinę ataskaitą, kurioje būtų nurodytas esamas paraiškos projekto statusas, kiti su vertinimu susiję klausimai ir detalizuojamas papildomos informacijos poreikis. Ataskaita pateikiama viena iš dviejų darbinių Konvencijos kalbų.

7-osios neeilinės Komiteto sesijos 4B.1 sprendimas
37-osios Komiteto sesijos 12.II sprendimas

150. Paraiškas pateikusios Šalys, naudodamos 12 priede nustatytą formą, ne vėliau kaip prieš 14 dienų iki Komiteto sesijos pradžios Pasaulio paveldo centrui su kopija susijusioms patariamosioms organizacijoms turi pateikti išsamų patariamųjų organizacijų paraiškos vertinimo faktinių klaidų išaiškinimą. Šie raštai turi būti pateikti kaip priedai prie atitinkamo darbotvarkės klausimo ne vėliau kaip pirmą Komiteto sesijos dieną. Pasaulio paveldo centras ir patariamosios organizacijos gali pateikti savo pastabas dėl šių raštų atitinkamoje formos skiltyje tol, kol jie yra prieinami.

151. ICOMOS ir IUCN savo rekomendacijas skirsto į tris kategorijas:

a) vertybės, kurias be išlygų **siūloma įrašyti** Pasaulio paveldo sąrašą;

b) vertybės, kurių **nerekomenduojama įrašyti** į Pasaulio paveldo sąrašą;

c) **paraišką papildyti** arba **atidėti** jos svarstymą.

III.F Paraiškų atsiėmimas

152. Šalis pateiktą paraišką **gali bet kada atsiimti** iki Komiteto sesijos, kurioje numatyta ją svarstyti. Apie tokį ketinimą Šalis turi raštu informuoti Sekretoriatą. Jei Šalis pageidauja, paraišką dėl vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą gali teikti pakartotinai. Ji bus priimta kaip nauja paraiška 168 punkte nustatyta tvarka.

III.G Pasaulio paveldo komiteto sprendimas

153. Pasaulio paveldo komitetas sprendžia, ar įrašyti vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą, ar paraišką atidėti, ar grąžinti ją papildyti.

<u>Sprendimas įrašyti vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą</u>

154. Jei Komitetas nusprendžia įrašyti vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą, pasitaręs su patariamosiomis

organizacijomis patvirtina vertybės išskirtinės visuotinės vertės aprašą.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

155. Išskirtinės visuotinės vertės apraše turi būti glaustai pristatytas Komiteto patvirtinimas, kad vertybė turi išskirtinę visuotinę vertę, pateikiami kriterijai, kuriuos atitiko vertybė, įskaitant vientisumo, o kultūros ir mišrioms paveldo vertybėms – autentiškumo atitikimo sąlygų vertinimas. Taip pat turi būti įvardytos galiojančios apsaugos ir valdymo priemonės bei apsaugos ir valdymo reikalavimai, kurie bus taikomi ateityje. Išskirtinės visuotinės vertės aprašas yra pagrindas saugoti ir valdyti vertybę ateityje.

Kai reikia, Pasaulio paveldo komitetas, konsultuodamasis su Šalimi ir vėliau peržiūrėjus patariamosioms organizacijoms, gali atnaujinti išskirtinės visuotinės vertės aprašo apsaugos ir valdymo dalį. Tokios pataisos gali būti atliekamos periodiškai, atsižvelgus į periodinių ataskaitų ciklų rezultatus, arba prireikus per bet kurią Komiteto sesiją.

Pasaulio paveldo centras automatiškai atnaujina išskirtinės visuotinės vertės aprašus pagal Komiteto priimtus sprendimus dėl paveldo vertybės pavadinimo ar išorės pa(si)keitimo, dėl nežymių teritorijos pakeitimų ar faktinių klaidų, suderinęs su atitinkamomis patariamosiomis organizacijomis.

Atsižvelgiant į UNESCO išsikeltą lyčių lygybės prioritetą, išskirtinės visuotinės vertės apraše skatinamas lyčių požiūriu neutralios kalbos vartojimas.

156. Įrašydamas vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą, Komitetas gali pateikti ir kitų jos apsaugos ir valdymo rekomendacijų.

157. Išskirtinės visuotinės vertės aprašas (įskaitant kriterijus, kuriais grindžiama vertybė yra įrašoma į Pasaulio paveldo sąrašą) bus skelbiamas Komiteto ataskaitose ir publikacijose.

<u>Sprendimas neįrašyti vertybės į Pasaulio paveldo sąrašą</u>

158. Jeigu Komitetas nusprendžia, jog siūloma **vertybė neturėtų būti įrašyta** į Pasaulio paveldo sąrašą, paraiška negali būti teikiama Komitetui pakartotinai, išskyrus ypatingus atvejus. Šios ypatingos aplinkybės gali būti nauji atradimai, nauji moksliniai duomenys apie vertybę ar kiti

kriterijai, kurie nebuvo pateikti pirminėje paraiškoje. Tokiais atvejais turi būti teikiama nauja paraiška.

Paraiškų grąžinimas papildyti

159. Paraiškos, kurias Komitetas nusprendžia **grąžinti Šaliai papildyti**, gali būti pateiktos svarstyti kitos Komiteto sesijos metu. Papildoma informacija Sekretoriatui turi būti pateikta iki tų metų, kuriais pageidaujama svarstyti paraišką, **vasario 1 dienos**[8]. Sekretoriatas papildomą informaciją nedelsdamas perduoda įvertinti kompetentingoms patariamosioms organizacijoms. Jei grąžinta paraiška neteikiama Komitetui trejus metus po pirmojo Komiteto sprendimo, ji traktuojama kaip nauja paraiška, jei ji vėl teikiama svarstyti pagal 168 punkte aprašytą tvarką ir tvarkaraštį. Šalys yra skatinamos siekti patarimo iš susijusios patariamosios organizacijos (-ų) ir (ar) Pasaulio paveldo centro dėl to, kaip reikėtų atsižvelgti į Pasaulio paveldo komiteto rekomendacijas.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

Atidėtos paraiškos

160. Komitetas gali nuspręsti **atidėti paraiškos svarstymą,** kad būtų atliktas išsamesnis jos vertinimas ar tyrimas arba kad Šalis iš esmės ją peržiūrėtų. Jeigu Šalis nusprendžia vėl teikti atidėtąją paraišką, tai Sekretoriatui ji turi pateikti paraišką **iki einamųjų metų vasario 1 dienos**[9]. Tokią paraišką per 1,5 metų laikotarpį, įskaitant įvertinimo misiją, iš naujo vertina kompetentingos patariamosios organizacijos, atsižvelgdamos į 168 punkte aprašytą tvarką ir tvarkaraštį. Šalys yra skatinamos siekti patarimo iš susijusių patariamųjų organizacijų ir (ar) Pasaulio paveldo centro dėl to, kaip reikėtų atsižvelgti į Pasaulio paveldo komiteto rekomendacijas. Prireikus Šalys gali svarstyti kviestis patariamąją misiją.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

III.H Skubos tvarka svarstomos paraiškos

161. Įprastos procedūros ir paraiškos išsamumo reikalavimas teikiant ir vertinant paraiškas netaikomi, jei vertybės yra pavojuje, joms padaryta žala ar jos susidūrė su rimtomis konkrečiomis grėsmėmis dėl gamtos veiksnių ar žmogaus veiklos ir todėl susidarė ypatinga situacija, kurioje Komitetui būtina nedelsiant priimti sprendimus dėl jų

37-osios komiteto sesijos 12.II sprendimas

[8] Jeigu vasario 1 d. pasitaiko savaitgalį, paraiška turi pasiekti adresatą iki paskutinio sausio penktadienio 17 val. Grinvičo laiku.
[9] Jeigu vasario 1 d. pasitaiko savaitgalį, paraiška turi pasiekti adresatą iki paskutinio sausio penktadienio 17 val. Grinvičo laiku.

apsaugos, kurie, atsižvelgus į kompetentingų patariamųjų organizacijų nuomonę, taip pat gali neginčijamai pagrįsti išskirtinę visuotinę vertę. Paraiškos dėl tokių pasaulio paveldo vertybių svarstomos skubos tvarka. Jų svarstymas yra įtraukiamas į artimiausios Komiteto sesijos darbotvarkę. Vertybės vienu metu gali būti įrašytos ir į Pasaulio paveldo sąrašą, ir į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą (žr. 177–191 punktus).

162. Paraiškų svarstymo skubos tvarka procedūra:

37-osios Komiteto sesijos 12.II sprendimas

a) Šalis pateikia paraišką ir prašymą nagrinėti ją skubos tvarka. Siūlomą vertybę Šalis turi būti įrašiusi arba skubiai įrašyti į preliminarųjį sąrašą.

b) Paraiškoje turi būti:

i) aprašyta vertybė ir tiksliai nustatytos jos ribos;

ii) pagrįsta vertybės išskirtinė visuotinė vertė, remiantis kriterijais;

iii) pagrįstas jos vientisumas ir (ar) autentiškumas;

iv) aprašyta vertybės apsaugos ir valdymo sistema;

v) įvardyta skubos priežastis: pavojaus ar padarytos žalos pobūdis ir mastas, įrodyta, kad skubūs Komiteto veiksmai, kurių imamasi vertybei išsaugoti, yra būtini;

c) Sekretoriatas skubiai perduoda paraišką patariamosioms organizacijoms, prašydamas įvertinti paveldo vertybės savybes, kurios grindžia jos išskirtinę visuotinę vertę, gresiančio pavojaus pobūdį ir poreikį skubos tvarka Komitetui priimti sprendimą. Apžiūrėti vertybę faktinėje jos buvimo vietoje būtina, jei tam yra laiko ir taip nusprendžia kompetentingos patariamosios organizacijos.

d) Vertindamas paraišką, Komitetas taip pat svarsto:

vi) tarptautinės paramos paraiškai parengti paskyrimą; ir

vii) ar reikia Sekretoriato ir kompetentingų patariamųjų organizacijų ekspertų stebėjimo misijų, kurios, įgyvendinant Komiteto rekomendacijas, turėtų būti kuo greičiau vykdomos vertybę įrašius į Pasaulio paveldo sąrašą.

III.I Pasaulio paveldo vertybės ribų, kriterijų, grindžiančių įrašymą į Pasaulio paveldo sąrašą, ar pavadinimo keitimas

Nežymūs vertybės ribų keitimai

163. Nežymus pasaulio paveldo vertybės ribų pakeitimas – tai toks pakeitimas, kuris neturi reikšmingos įtakos vertybės apimčiai ir išskirtinei visuotinei vertei.

164. Jei Šalis ketina prašyti nežymiai pakeisti jau esančios Pasaulio paveldo sąraše vertybės ribas, ji turi **iki einamųjų metų vasario 1 d.**[10] per Sekretoriatą pateikti Komitetui prašymą, parengtą naudojantis 11 priede esančia forma. Sekretoriatas kreipiasi į patariamąsias organizacijas vertinimo, ar pakeitimus galima traktuoti kaip nežymius. Sekretoriatas pateikia Pasaulio paveldo komitetui patariamųjų organizacijų vertinimą. Komitetas gali pakeitimui pritarti arba nuspręsti, kad vertybės ribų pakeitimas yra pakankamai žymus, kad būtų įvardytas kaip esminis. Tokiu atveju taikoma naujos paraiškos rengimo procedūra.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

Esminiai vertybės ribų keitimai

165. Jei Šalis ketina iš esmės pakeisti Pasaulio paveldo sąraše esančios vertybės ribas, ji turi pateikti visai naują paraišką. Ši naujoji paraiška (įskaitant reikalavimus pirmiau būti įrašyta į preliminarųjį sąrašą – žr. 63 ir 65 punktus) turi būti pateikta **iki einamųjų metų vasario 1 dienos**[11]. Paraiška vertinama per 1,5 metų laikotarpį atsižvelgiant į 168 punkte aprašytą tvarką ir tvarkaraštį. Ši nuostata taikoma tiek vertybės riboms išplėsti, tiek joms sumažinti.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

Kriterijų, grindžiančių vertybės įrašymą į Pasaulio paveldo sąrašą, keitimas

166. Jei Šalis pageidauja, kad vertybė būtų įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą remiantis papildomais, skirtingais kriterijais arba nori sumažinti jų skaičių, lyginant su tuo, kas buvo pirminėje paraiškoje, ji turi **iki einamųjų metų vasario 1 d.**[12] pateikti naują paraišką (įskaitant reikalavimus pirmiau būti įrašyta į preliminarųjį sąrašą – žr. 63 ir 65 punktus), kurios vertinimas trunka 1,5 metų,

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

[10] Jeigu vasario 1 d. pasitaiko savaitgalį, paraiška turi pasiekti adresatą iki paskutinio sausio penktadienio 17 val. Grinvičo laiku.
[11] Jeigu vasario 1 d. pasitaiko savaitgalį, paraiška turi pasiekti adresatą iki paskutinio sausio penktadienio 17 val. Grinvičo laiku.
[12] Jeigu vasario 1 d. pasitaiko savaitgalį, paraiška turi pasiekti adresatą iki paskutinio sausio penktadienio 17 val. Grinvičo laiku.

atsižvelgiant į 168 punkte aprašytą tvarką ir tvarkaraštį. Siūlomos vertybės vertinamos tik pagal naujus kriterijus ir išlieka Pasaulio paveldo sąraše, net jei papildomų kriterijų nepavyktų pripažinti.

Pasaulio paveldo vertybės pavadinimo keitimas

167. Šalis[13] gali prašyti Komiteto leidimo pakeisti į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytos vertybės pavadinimą. Prašymas dėl vertybės pavadinimo keitimo Sekretoriatą turi pasiekti likus **ne mažiau kaip 3 mėnesiams iki Komiteto posėdžio**.

III.J Tvarkaraštis – pagrindiniai principai

168. 39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

Tvarkaraštis	**Procedūros**
Rugsėjo 30 d. **(prieš pirmuosius metus)**	Galutinė data, iki kurios Šalys savanoriškai gali pateikti Sekretoriatui paraiškų projektus.
Lapkričio 15 d. **(prieš pirmuosius metus)**	Sekretoriatas iki šios dienos turi pranešti kiekvienai paraišką pateikusiai Šaliai, ar jos paraiškos projektas yra išsamus, jei ne – nurodyti, ko trūksta, kad paraiška būtų išsami.
Pirmųjų metų vasario 1 d.	Galutinė data, iki kurios Sekretoriatas priima išsamias paraiškas, kad perduotų vertinti kompetentingoms patariamosioms organizacijoms. Paraiškos turi būti gautos iki vasario 1 d. 17 val. Grinvičo laiku arba, jei vasario 1 d. pasitaiko savaitgalį, – iki paskutinio sausio penktadienio 17 val. Grinvičo laiku. Paraiškos, gautos po šios datos, bus svarstomos per kitą ciklą.
Pirmųjų metų vasario 1 d.–kovo 1 d.	Paraiškos registravimas, išsamumo vertinimas ir perdavimas kompetentingoms patariamosioms organizacijoms. Sekretoriatas užregistruoja visas paraiškas, išsiunčia paraiškos gavimo patvirtinimą paraišką pateikusiai Šaliai ir kruopščiai patikrina

[13] Tarptautinių ir tarpvalstybinių paveldo vertybių atveju reikalingas visų susijusių Šalių sutikimas.

	paraiškos turinį. Sekretoriatas informuoja paraišką pateikusią Šalį, ar paraiška išsami ar neišsami. Neišsamios paraiškos (žr. 132 punktą) nesiunčiamos vertinti kompetentingoms patariamosioms organizacijoms. Jei paraiška neišsami, Sekretoriatas kreipiasi į ją pateikusią Šalį, kad papildytų paraišką reikiama informacija iki kitų metų vasario 1 d., kad ją būtų galima vertinti per kitą ciklą. Išsamios paraiškos perduodamos vertinti kompetentingoms patariamosioms organizacijoms. Sekretoriatas savo interneto svetainėje paskelbia elektronines pateiktų paraiškų versijas Pasaulio paveldo komiteto nariams susipažinti.
Pirmųjų metų kovo 1 d.	Galutinė data, iki kurios Sekretoriatas turi būti informavęs Šalį apie laiku gautą (iki vasario 1 d.) paraišką ir jos išsamumą.
Pirmųjų metų kovas–antrųjų metų gegužė	Vertina kompetentingos patariamosios organizacijos.
Antrųjų metų sausio 31 d.	Reikalaujama, kad patariamosios organizacijos paraiškas pateikusioms Šalims su kopija Pasaulio paveldo centrui ir per jį Pasaulio paveldo komiteto pirmininkui iki kiekvienų einamųjų metų sausio 31 d. pateiktų trumpą tarpinę ataskaitą, kurioje būtų nurodytas esamas paraiškos projekto statusas, kiti su vertinimu susiję klausimai ir detalizuojamas papildomos informacijos poreikis. Ataskaita pateikiama viena iš dviejų darbinių Konvencijos kalbų. Galutinė data, iki kurios Šalys per Sekretoriatą turi pateikti papildomą informaciją, kurios prašė kompetentingos patariamosios organizacijos.
Antrųjų metų vasario 28 d.	Papildoma informacija turi būti pateikta tiek egzempliorių ir elektroninių laikmenų, kiek nurodyta 132 punkte, ir adresuota Sekretoriatui. Kad nesusimaišytų seni ir nauji

	dokumentai, jeigu papildoma informacija yra pirminės paraiškos teksto pakeitimai, Šalis turi pateikti pirminę paraišką su pataisymais. Pakeitimai turi būti aiškiai matomi. Pataisyta paraiška turi būti pateikta elektronine (diskelyje arba CD-ROM) ir popierine forma.
Šešios savaitės iki Pasaulio paveldo komiteto metinės sesijos (antrieji metai)	Kompetentingos patariamosios organizacijos vertinimus ir rekomendacijas pateikia Sekretoriatui, o šis savo ruožtu – Komitetui ir Šalims.
Mažiausiai 14 darbo dienų iki Pasaulio paveldo komiteto metinės sesijos pradžios (antrieji metai)	Šalys ištaiso faktines klaidas. Suinteresuotos Šalys, likus mažiausiai 14 darbo dienų iki Komiteto sesijos, gali nusiųsti laišką Komiteto sesijos pirmininkui (laiško kopijas – patariamosioms organizacijoms), kuriame nurodo faktines klaidas, rastas patariamosios organizacijos atliktuose paraiškų vertinimuose.
Metinė Pasaulio paveldo komiteto sesija (antrųjų metų birželis / liepa)	Komitetas svarsto paraiškas ir priima sprendimus.
Procedūros, atliekamos iš karto pasibaigus metinei Pasaulio paveldo komiteto sesijai	Šalių informavimas apie Komiteto sprendimus. Apie Komiteto priimtus sprendimus Sekretoriatas informuoja visas Šalis, pateikusias paraiškas, kurias Komitetas vertino. Komitetui nusprendus įrašyti vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą, Sekretoriatas siunčia laišką Šaliai ir paveldo vertybės vietos valdytojams, prie kurio prideda į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytos vertybės žemėlapį / planą ir išskirtinės visuotinės vertės aprašą (įskaitant nuorodą į kriterijus, dėl kurių vertybė įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą).
Procedūros, atliekamos iš karto pasibaigus metinei Pasaulio paveldo komiteto sesijai	Kiekvienais metais, pasibaigus metinei Komiteto sesijai, Sekretoriatas paskelbia atnaujintą Pasaulio paveldo sąrašą. Šalių, kurių vertybės buvo įrašytos į Pasaulio paveldo sąrašą, pavadinimai paskelbiami sąraše „Šalys, pateikusios paraiškas pagal Konvenciją“.

Praėjus mėnesiui po Pasaulio paveldo komiteto metinės sesijos	Sekretoriatas visoms Šalims išsiunčia per metinę Komiteto sesiją priimtų sprendimų paskelbtą ataskaitą.

IV. PASAULIO PAVELDO VERTYBIŲ IŠSAUGOJIMO BŪKLĖS STEBĖSENA

IV.A Atsakomoji stebėsena

Atsakomosios stebėsenos apibrėžimas

169. Atsakomoji stebėsena yra Sekretoriato, kitų UNESCO sektorių ir patariamųjų organizacijų Komitetui teikiama pasaulio paveldo vertybių, kurioms gresia pavojus, būklės ataskaita. Todėl kiekvieną kartą, susiklosčius ypatingoms aplinkybėms, arba planuodamos imtis darbų, kurie gali turėti poveikį vertybės išskirtinei visuotinei vertei ar jos išsaugojimo būklei, Šalys turi pateikti specialias ataskaitas ir poveikio vertybei studijas. Atsakomoji stebėsena taip pat yra taikoma toms paveldo vertybėms, kurios įrašytos ar turi būti įrašytos į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, kaip nurodyta 177–191 punktuose. Atsakomoji stebėsena taip pat numatyta ir galimai vertybės išbraukimo iš Pasaulio paveldo sąrašo procedūrai, kaip numatyta 192–198 punktuose.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

Šios ataskaitos turi būti pateiktos Pasaulio paveldo komitetui per Sekretoriatą naudojant standartinę 13 priedo formą anglų arba prancūzų kalba:

a) iki einamųjų metų gruodžio 1 d. Komitetas svarsto vertybes, įrašytas į Pasaulio paveldo sąrašą;

b) iki einamųjų metų vasario 1 d. Komitetas svarsto vertybes, įrašytas į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, ir konkrečius ypatingos skubos atvejus.

Atsakomosios stebėsenos tikslas

170. Patvirtindamas atsakomosios stebėsenos procedūrą, Komitetas siekė, kad būtų taikomos visos įmanomos priemonės, sulaikančios vertybės išbraukimą iš Pasaulio paveldo sąrašo. Komitetas pasirengęs Šalims siūlyti, kiek tai yra įmanoma, techniškai bendradarbiauti.

Konvencijos 4 straipsnis: *„Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, pripažįsta, kad pareiga užtikrinti 1 ir 2 straipsniuose nurodyto ir jos teritorijoje esančio kultūros ir gamtos paveldo nustatymą, apsaugą, išsaugojimą, pristatymą*

171. Komitetas rekomenduoja Šalims bendradarbiauti su patariamosiomis organizacijomis, kurias savo vardu įpareigojo atlikti stebėseną ir parengti ataskaitą apie darbų pažangą dėl vertybių, įrašytų į Pasaulio paveldo sąrašą, išsaugojimo.

ir perdavimą ateities kartoms visų pirma priklauso tai valstybei...“

Iš Šalių ir (ar) kitų šaltinių gauta informacija

172. Pasaulio paveldo komitetas ragina Konvencijos Šalis per Sekretoriatą informuoti Komitetą apie ketinimus Konvencijos saugomoje teritorijoje įgyvendinti arba leisti didelius restauravimo (angl. *restoration*) ar naujų statybų darbus, kurie galėtų paveikti vertybės išskirtinę visuotinę vertę. Kad Komitetas galėtų padėti rasti atitinkamus sprendimus, kurie užtikrintų, jog vertybės išskirtinė visuotinė vertė būtų visiškai išsaugota, tokia informacija turėtų būti pateikta kiek įmanoma anksčiau (pvz., prieš pradedant planuoti pagrindinio projekto dokumentus) ir prieš priimant visus sprendimus, kuriuos būtų sunku panaikinti.

173. Pasaulio paveldo komitetas pageidauja, kad ekspertų misijų, vertinančių pasaulio paveldo vertybių išsaugojimo būklę, ataskaitose būtų:

27-osios Komiteto sesijos 7B.106 sprendimas

a) nurodytos paveldo vertybei kylančios grėsmės arba ženklus išsaugojimo būklės pagerėjimas nuo to laiko, kai buvo pateikta paskutinė ataskaita Pasaulio paveldo komitetui;

b) visi iki šiol buvę Pasaulio paveldo komiteto sprendimai dėl vertybės išsaugojimo būklės;

c) informacija apie vertybės išskirtinei visuotinei vertei, vientisumui ir (ar) autentiškumui, dėl kurių ji buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą, kylančias grėsmes, jai padarytą žalą ar jos praradimą.

174. Kai informaciją apie tai, kad pasaulio paveldo vertybė buvo smarkiai nuniokota arba per nustatytą laiką nebuvo imtasi reikiamų priemonių padėčiai pagerinti, Sekretoriatas gauna iš kitų šaltinių, o ne iš Šalies, jis, kiek tai įmanoma, patikrins šaltinio ir jo turinio patikimumą, konsultuodamasis su Šalimi, ir paprašys jos paaiškinti situaciją.

Pasaulio paveldo komiteto sprendimas

175. Sekretoriatas kreipiasi į kompetentingas patariamąsias organizacijas su prašymu pakomentuoti visą gautą informaciją.

176. Gauta informacija, taip pat Šalių ir patariamųjų organizacijų komentarai, įrašyti į kiekvienos vertybės išsaugojimo būklės ataskaitą, turi būti pateikti Komitetui, o šis gali priimti tokius sprendimus: 39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

a) nuspręsti, kad vertybei nėra padaryta rimta žala ir dėl to nereikia imtis jokių tolesnių veiksmų;

b) nuspręsti, kad vertybei padaryta didelė žala, bet dar galima vertybę restauruoti. Tuomet Komitetas gali nuspręsti vertybę palikti Pasaulio paveldo sąraše, jei Šalis per nustatytą laikotarpį imsis atitinkamų priemonių ją restauruoti. Komitetas taip pat gali priimti sprendimą dėl Pasaulio paveldo fondo techninės pagalbos skyrimo vertybės restauravimo darbams, pasiūlydamas Šaliai šios paramos paprašyti, jeigu ji dar nėra to padariusi; kai kuriais atvejais Šalys gali kviestis patariamosios ar kitos institucijos (-ų) patariamąją misiją, kad gautų patarimą dėl būtinų priemonių patyrusiai žalą vertybei restauruoti ir grėsmėms suvaldyti;

c) jei vertybė atitinka 177–182 punktuose nurodytus reikalavimus ir kriterijus, Komitetas gali nuspręsti ją įrašyti į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, laikydamasis procedūrų, aprašytų 183–189 punktuose;

d) kai akivaizdu, jog vertybė negrįžtamai pažeista ir praradusi savybes, dėl kurių ji buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą, Komitetas gali nuspręsti išbraukti ją iš šio sąrašo. Prieš imdamasis šių priemonių, Sekretoriatas apie tai informuoja suinteresuotą Šalį. Visi komentarai, kuriuos šiuo klausimu išsako Šalis, yra perduodami Komitetui;

e) tuo atveju, kai nėra pakankamai informacijos, kad Komitetas galėtų imtis priemonių, nurodytų (a), (b), (c) ar anksčiau minėtame (d) skirsnyje, jis gali įgalioti Sekretoriatą imtis reikiamų veiksmų ir konsultuodamasis su Šalimi įvertinti esamą vertybės būklę, jai kylančius pavojus ir tinkamo restauravimo galimybes. Viena tokių priemonių gali būti siunčiama

atsakomosios stebėsenos misija arba teikiama specialistų konsultacija, pasitelkus patariamąją misiją. Sekretoriatas informuoja Komitetą apie savo veiksmų rezultatus. Kai reikia reaguoti nedelsiant, Komitetas pats gali kreiptis į Pasaulio paveldo fondą dėl skubios pagalbos darbų finansavimo.

IV.B Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašas

Vertybių įrašymo į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą gairės

177. Pagal Konvencijos 11 straipsnio 4 dalį Komitetas gali į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą įrašyti vertybę tuo atveju, jei ji atitinka šias sąlygas:

a) svarstoma vertybė jau yra įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą;

b) vertybei gresia rimti ir ypatingi pavojai;

c) vertybei išsaugoti reikia imtis neatidėliotinų veiksmų;

d) jei remiantis Konvencija šiai vertybei išsaugoti buvo prašyta paramos. Komitetas laikosi nuomonės, kad tam tikrais atvejais tinkamiausia parama gali būti jo pranešimas apie susirūpinimą vertybe, taip pat žinia apie vertybės įrašymą į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą. Tokios paramos gali prašyti bet kuris Komiteto narys arba Sekretoriatas.

Vertybių įrašymo į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą kriterijai

178. Pasaulio paveldo vertybę, kuri apibrėžta Konvencijos 1 ir 2 straipsniuose, Komitetas gali įrašyti į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, jei jis nustato, kad vertybės būklė atitinka mažiausiai vieną iš toliau aprašytų dviejų atvejų kriterijų.

179. Kultūros vertybės:

a) AKIVAIZDUS PAVOJUS – vertybei gresia ypatingas ir akivaizdžiai neišvengiamas pavojus, dėl kurio gali būti:

i) smarkiai pakenkta medžiagiškumui;

ii) smarkiai pakenkta konstrukcijoms ir (ar) dekoratyviai apdailai;

iii) smarkiai pakenkta architektūros ir miesto planavimo dermei;

iv) smarkiai pakenkta miesto arba kaimo erdvei ar gamtinei aplinkai;

v) akivaizdžiai prarandamas istorinis autentiškumas;

vi) akivaizdžiai prarandama kultūrinė reikšmė.

b) POTENCIALUS PAVOJUS – vertybei gresia rimtas pavojus, dėl kurio gali nukentėti svarbiausios jos savybės.

Toks pavojus gali būti:

i) juridinio vertybės statuso pasikeitimas, dėl kurio gali susilpnėti jos apsauga;

ii) išsaugojimo politikos stoka;

iii) grėsmę keliantys regiono planavimo projektai;

iv) grėsmę keliantis miesto planavimas;

v) ginkluoto konflikto protrūkis ar jo grėsmė;

vi) grėsmė dėl geologinių, klimato ar kitų aplinkos veiksnių įtakos.

180. Gamtos vertybės:

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

a) AKIVAIZDUS PAVOJUS – vertybei gresia ypatingas ir akivaizdžiai neišvengiamas pavojus, pavyzdžiui:

i) dėl gamtinių veiksnių (pvz., ligų) arba žmogaus veiklos (pvz., brakonieriavimo) smarkiai mažėja nykstančių ar kitų išskirtinę visuotinę vertę turinčių ir įstatymų saugomų rūšių populiacijos;

ii) dėl vietovės apgyvendinimo, vandens rezervuarų statybos, dėl kurių užliejamos svarbios vertybės dalys, pramonės ir žemės ūkio plėtros, pesticidų ir trąšų naudojimo, didelių viešųjų darbų, kasybos, taršos, miško darbų, malkų rinkimo ir t. t. pakenkiama gamtos vertybės grožiui ar mokslinei vertei;

iii) dėl žmonių skverbimosi į paribio arba aukštupio teritorijas kyla grėsmė vertybės vientisumui.

b) POTENCIALUS PAVOJUS – vertybei gresia rimtas pavojus, dėl kurio gali nukentėti svarbiausios jos savybės.

Toks pavojus gali būti:

i) juridinio teritorijos apsaugos statuso pasikeitimas;

ii) apgyvendinimo ar plėtros projektai vertybės teritorijoje ar jos aplinkoje, dėl kurių kyla grėsmės vertybei;

iii) ginkluoto konflikto protrūkis ar jo grėsmė;

iv) nepakankamas, neadekvatus arba nevisiškai įgyvendinamas valdymo planas ar sistema;

v) grėsmė dėl klimato, geologinių ar kitų aplinkos veiksnių įtakos.

181. Be to, grėsmės ir (ar) jos poveikis, gresiantis vertybės vientisumui, turi būti tokie, kuriuos galima ištaisyti žmonių pastangomis. Kultūros vertybėms pavojus gali kilti ir dėl gamtinių, ir dėl žmogiškųjų veiksnių, o gamtos vertybėms daugiausia pavojų kyla dėl žmogaus atliekamų veiksmų ir tik labai retai vertybės vientisumui grėsmę kelia gamtiniai veiksniai (pvz., epidemija). Tam tikrais atvejais vertybės vientisumui grėsmę ir (ar) jos žalingą poveikį keliantys veiksniai gali būti koreguojami administraciniais ir teisiniais veiksmais, pavyzdžiui, nutraukiami didelių viešųjų darbų projektai arba pagerinamas juridinis vertybės statusas.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

182. Svarstydamas paraiškas įrašyti kultūros ar gamtos vertybes į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, Komitetas gali pageidauti, kad būtų atsižvelgta į šiuos papildomus veiksnius:

a) sprendimus, susijusius su pasaulio paveldo vertybėmis, vyriausybės priima įvertinusios visus veiksnius; Pasaulio paveldo komiteto patarimas dažnai gali būti lemiamas, jei jį galima pateikti pirmiau, nei vertybei iškyla pavojus;

b) jei yra akivaizdus pavojus, vertybei gresiantis fizinis ar kultūrinis sunykimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į žalos padarinių intensyvumą ir nuoseklią visų atvejų analizę.

c) be to, jei yra potencialus pavojus vertybei, svarbiausia atsižvelgti į šiuos aspektus:

i) pavojus turi būti vertinamas atsižvelgiant į socialines ir ekonomines aplinkos, kurioje yra vertybė, natūralią raidą;

ii) kai kurių pavojų, gresiančių kultūros ir gamtos vertybėms, pavyzdžiui, ginkluoto konflikto padarinių, neįmanoma įvertinti;

iii) kai kurie pavojai natūraliai yra neišvengiami, bet gali būti numatomi, pavyzdžiui, demografinis augimas;

d) teikdamas savo įvertinimą, Komitetas turėtų atsižvelgti ir į visas nežinomas ar netikėtos kilmės priežastis, dėl kurių kyla pavojų kultūros ar gamtos vertybėms.

Vertybių įrašymo į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą procedūra

183. Jei svarstoma vertybę įrašyti į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, Komitetas, pagal išgales konsultuodamasis su suinteresuota Šalimi, parengia ir patvirtina siektinos išsaugojimo būklės aprašą ir programą, kurioje numatomos priemonės, kaip ištaisyti padėtį. Ją įgyvendinus vertybė būtų išbraukiama iš Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašo.

184. Siekdamas sudaryti taisomąją programą, Komitetas kreipiasi į Sekretoriatą su prašymu, kad jis, pagal išgales bendradarbiaudamas su suinteresuota Šalimi, nustatytų dabartinę vertybės būklę, jai gresiančius pavojus ir realias galimybes pataisyti padėtį. Taip pat Komitetas gali nuspręsti nusiųsti atsakomosios stebėsenos misiją iš kompetentingų patariamųjų organizacijų ar kitų organizacijų apžiūrėti vertybę, įvertinti grėsmės pobūdį ir mastą bei pasiūlyti imtis reikiamų priemonių. Kai kuriais atvejais Šalys gali kviestis patariamąją misiją tam, kad patartų ir konsultuotų.

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

185. Surinktą informaciją, Šalių ir kompetentingų patariamųjų ar kitų organizacijų komentarus Sekretoriatas pateikia Komitetui.

186. Komitetas svarsto visą turimą informaciją ir priima sprendimą dėl vertybės įrašymo į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą. Visi šio pobūdžio sprendimai priimami balsų dauguma, kai dalyvauja ir balsuoja du trečdaliai Komiteto narių. Tada Komitetas sudaro programą, pagal kurią turėtų būti imamasi taisomųjų veiksmų. Suinteresuotai Šaliai yra siūloma nedelsiant pradėti įgyvendinti šią programą.

187. Laikantis Konvencijos 11 straipsnio 4 dalies, apie Komiteto sprendimą pranešama Šaliai ir nedelsiant paskelbiamas viešas pareiškimas.

188. Sekretoriatas popieriniu formatu išleidžia atnaujintą Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą. Jį taip pat galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/en/danger.

189. Vertybei, įrašytai į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, Komitetas skiria didelę dalį specialios paramos, finansuojamos Pasaulio paveldo fondo lėšomis.

Nuolatinė vertybių, įrašytų į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, išsaugojimo būklės patikra

190. Komitetas kasmet tikrina vertybių, įrašytų į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, išsaugojimo būklę. Šis tikrinimas aprėpia tokias stebėsenos procedūras ir ekspertų misijas, kurios Komitetui atrodo būtinos.

191. Remdamasis nuolatiniais patikrinimais ir konsultacijomis su suinteresuota Šalimi, Komitetas nusprendžia:

a) ar reikia imtis papildomų priemonių vertybei išsaugoti;

b) ar išbraukti vertybę iš Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašo, jei pavojus jai nebegresia;

c) ar pagal procedūrą, aprašytą 192–198 punktuose, išbraukti vertybę iš Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašo ir Pasaulio paveldo sąrašo, jei ji yra taip sunykusi, kad neteko savybių, dėl kurių buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą.

IV.C Galimo vertybių išbraukimo iš Pasaulio paveldo sąrašo procedūra

192. Komiteto patvirtinta vertybių išbraukimo iš Pasaulio paveldo sąrašo procedūra taikoma tokiais atvejais:

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

a) kai vertybė sunyko tiek, kad netenka tų savybių, dėl kurių ji buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą; ir

b) kai Pasaulio paveldo vietovių būdingosioms savybėms kėlė pavojų žmogaus plėtojama veikla jau paraiškos rengimo į Pasaulio paveldo sąrašą metu, o Šalis per nustatytą laikotarpį nesiėmė būtinų priemonių padėčiai taisyti (žr. 116 punktą).

193. Jei vertybė, įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą, patiria didelę žalą arba jei per nustatytą laikotarpį nesiimama būtinų

priemonių, kad padėtis pasitaisytų, Šalis, kurios teritorijoje yra vertybė, turi apie tai pranešti Sekretoriatui.

194. Kai Sekretoriatas gauna tokią informaciją ne iš suinteresuotos Šalies, o iš kitų šaltinių, jis turi kuo nuodugniau patikrinti šaltinio ir gautos informacijos patikimumą, jei reikia, – kreiptis į Šalį ir paprašyti jos pakomentuoti padėtį.

195. Sekretoriatas prašo kompetentingų patariamųjų organizacijų pateikti gautos informacijos komentarą.

196. Komitetas išnagrinėja visą gautą informaciją ir priima sprendimą. Visi šio pobūdžio sprendimai, kaip numatyta Konvencijos 13 straipsnio 8 dalyje, priimami balsų dauguma, kai dalyvauja ir balsuoja du trečdaliai Komiteto narių. Komitetas sprendimą išbraukti vertybę iš Pasaulio paveldo sąrašo priima tik po konsultacijos šiuo klausimu su Šalimi.

197. Šalis turi būti informuojama apie tokį Komiteto sprendimą. Komitetas nedelsdamas viešai paskelbia savo sprendimą dėl vertybės išbraukimo iš Pasaulio paveldo sąrašo.

198. Jei dėl Komiteto sprendimo Pasaulio paveldo sąrašas turi būti koreguojamas, visi pakeitimai bus įtraukti į skelbiamą atnaujintą Sąrašą.

V. PERIODINIŲ ATASKAITŲ APIE PASAULIO PAVELDO KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMĄ TEIKIMAS

V.A Tikslai

Pasaulio paveldo konvencijos 29 straipsnis
Konvencijos Šalių Generalinės asamblėjos (1997) 11 rezoliucija
UNESCO Generalinės konferencijos 29-osios sesijos rezoliucija

199. Šalys turi per Pasaulio paveldo komitetą teikti UNESCO Generalinei konferencijai priimtų įstatymų ir administracinių nuostatų bei kitų veiksmų, kurių imtasi įgyvendinant Konvenciją, įskaitant pasaulio paveldo vertybių, esančių jų teritorijoje, išsaugojimo būklės ataskaitas.

200. Šalys gali kreiptis į patariamąsias organizacijas ir Sekretoriatą ekspertų patarimo. Sekretoriatas, gavęs suinteresuotos Šalies pritarimą, gali kreiptis į ekspertus papildomų patarimų.

201. Periodinėmis ataskaitomis siekiama keturių pagrindinių tikslų:

a) bendrai įvertinti, kaip Šalis įgyvendina Konvenciją;

b) nustatyti, ar laikui bėgant buvo išlaikyta išskirtinė visuotinė vertė, dėl kurios vertybė buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą;

c) teikti atnaujintą informaciją, fiksuojančią besikeičiančias pasaulio paveldo vertybių sąlygas bei jų išsaugojimo būklę;

d) sukurti Šalių regioninio bendradarbiavimo bei informacijos ir patirties mainų, susijusių su Konvencijos įgyvendinimu ir pasaulio paveldo vertybių išsaugojimu, mechanizmą.

202. Periodinių ataskaitų teikimas skatina gerinti į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytų vertybių ilgalaikį išsaugojimą ir didinti Konvencijos įgyvendinimo patikimumą.

V.B Procedūra ir forma

203. Pasaulio paveldo komitetas:

22-osios Komiteto sesijos VI.7 sprendimas

a) patvirtino periodinių ataskaitų formą ir pateikė paaiškinimus (žr. 7 priedą);

b) Šalis kviečia pateikti periodines ataskaitas kas 6 metai;

c) nusprendė nagrinėti Šalių regionines ataskaitas atsižvelgdamas į regionus pagal pateiktą lentelę:

Regionas	**Metai (imtinai), kuriais buvo atliktas į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytos vertybės vertinimas**	**Komiteto atlikto vertinimo data**
Arabų šalys	1992	2000 m. gruodis
Afrika	1993	2001 m. gruodis–2002 m. liepa
Azija ir Ramiojo vandenyno regionas	1994	2003 m. birželis–liepa
Lotynų Amerika ir Karibų jūros regionas	1995	2004 m. birželis–liepa
Europa ir Šiaurės Amerika	1996 / 1997	2005 m. / 2006 m. birželis–liepa

d) paprašė, kad Sekretoriatas ir patariamosios organizacijos, padedami Šalių, atsakingų institucijų ir regioninių ekspertų, parengtų regionines strategijas, skirtas

periodinių ataskaitų parengimo procesui atsižvelgiant į šio punkto (c) skirsnyje pateiktą tvarkaraštį.

204. Šios regioninės strategijos turi būti sukurtos atsižvelgiant į regiono ypatumus ir skatinti Šalių bendradarbiavimą bei jų veiksmų derinimą, ypač tarpvalstybinių vertybių atveju. Regioninių strategijų kūrimo ir įgyvendinimo klausimais Šalis konsultuoja Sekretoriatas.

205. Pasibaigus pirmajam 6 metų laikotarpiui, kiekvienas regionas iš naujo įvertinamas tokia pačia tvarka, kuri nurodyta lentelėje. Po pirmojo 6 metų laikotarpio gali būti padaryta vertinimo pertrauka, siekiant peržiūrėti ir įvertinti ataskaitų teikimo procedūras prieš prasidedant naujam laikotarpiui.

206. Šalių teikiamų periodinių ataskaitų turinį sudaro 2 dalys:

a) **I dalyje** nurodomos teisinės, administracinės nuostatos, patvirtintos Šalies, ir kiti veiksmai, kurių imamasi įgyvendinant Konvenciją, taip pat įgyta šios srities patirtis. Šios dalies informacija daugiausia susijusi su bendraisiais įsipareigojimais, apibrėžtais tam tikruose Konvencijos straipsniuose.

b) **II dalyje** nurodoma konkrečių pasaulio paveldo vertybių, esančių Šalies teritorijoje, išsaugojimo būklė. Šioje dalyje turi būti atskirai įrašyta informacija apie kiekvieną pasaulio paveldo vertybę.

Dabar galiojančią ataskaitos formą patvirtino Pasaulio paveldo komitetas 22-ojoje sesijoje (Kiotas, Japonija, 1998). Ji gali būti peržiūrėta 2006 m., pasibaigus pirmajam periodinių ataskaitų teikimo laikotarpiui. Dėl šios priežasties ji nėra atnaujinta.

Ataskaitos forma ir paaiškinimai pateikti 7 priede.

207. Siekiant lengviau tvarkyti informaciją, pageidaujama, kad Šalys pateiktų ataskaitas elektronine ir popierine forma anglų arba prancūzų kalbomis šiuo adresu:

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
France (Prancūzija)
Tel. + 33 (0) 1 4568 1571
El. p. wh-info@unesco.org

V.C Vertinimas ir tolesni veiksmai

208. Sekretoriatas, remdamasis nacionalinėmis ataskaitomis, parengia regionines ataskaitas, jas galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/en/publications, ir pasaulio paveldui skirtuose leidiniuose (*World Heritage Papers*).

209. Pasaulio paveldo komitetas atidžiai išnagrinėja periodinėse ataskaitose iškeltas problemas ir pataria suinteresuotų regionų Šalims klausimais, kylančiais iš šių ataskaitų.

210. Komitetas prašo, kad Sekretoriatas ir patariamosios organizacijos, konsultuodamiesi su suinteresuotomis Šalimis bei atsižvelgdami į nustatytus strateginius tikslus, parengtų ilgalaikes tęstines regionines veiksmų programas ir pateiktų Komitetui jas įvertinti. Šios programos yra traktuojamos kaip periodinių ataskaitų tąsa ir, remiantis Šalies poreikiais, įvardytais periodinėse ataskaitose, nuolatos peržiūrimos Komiteto. Programos turi tiksliai atspindėti pasaulio paveldo poreikius regione ir palengvinti tarptautinės paramos suteikimą. Komitetas taip pat pareiškė remsiantis, kad tarptautinė parama būtų tiesiogiai susijusi su strateginių tikslų įgyvendinimu.

36-osios Komiteto sesijos 13.I sprendimas

VI. PARAMOS PASAULIO PAVELDO KONVENCIJAI SKATINIMAS

VI.A Tikslai

Pasaulio paveldo konvencijos 27 straipsnis

211. Tikslai yra šie:

a) skatinti gebėjimų stiprinimą ir mokslinius tyrimus;

b) ugdyti visuomenės sąmoningumą bei didinti supratimą apie kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimo svarbą;

c) sustiprinti pasaulio paveldo vaidmenį bendruomenės gyvenime; ir

Pasaulio paveldo konvencijos 5 straipsnio a punktas

d) skatinti gyventojus aktyviau dalyvauti saugant ir pristatant paveldą vietiniu ir valstybės lygmeniu.

VI.B Gebėjimų stiprinimas ir tyrimai

212. Komitetas siekia stiprinti Šalių gebėjimus, derančius su strateginiais tikslais.

Pasaulio paveldo deklaracija (Budapeštas, 2002)

<u>Visuotinė mokymo strategija</u>

213. Pripažindamas, kad siekiant apsaugoti, išsaugoti ir pristatyti pasaulio paveldą reikia ypač aukštos kompetencijos ir tarpdisciplininių žinių, Komitetas patvirtino Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo visuotinę mokymo strategiją. Pagrindinis šios strategijos tikslas –

Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo visuotinę mokymo strategiją Komitetas patvirtino 25-ojoje sesijoje (Helsinkis, Suomija, 2001) (žr. (WHC-01/CONF.208/24 dokumento X priedą).

užtikrinti, kad bus ugdoma Konvencijai įgyvendinti reikiama visų su ja susijusių dalyvių kompetencija. Siekiant išvengti dubliavimo ir sėkmingai įgyvendinti strategiją, Komitetas turėtų užtikrinti sąsajas su kitomis iniciatyvomis, pavyzdžiui, Globalia reprezentatyvaus, subalansuoto ir patikimo Pasaulio paveldo sąrašo strategija bei periodinėmis ataskaitomis. Komitetas kasmet svarsto, svarbias mokymo problemas, įvertina mokymo poreikį, nagrinėja metines mokymo veiklos ataskaitas ir teikia patarimus dėl būsimų mokymo iniciatyvų.

Nacionalinės mokymo strategijos ir regioninis bendradarbiavimas

214. Šalys turi užtikrinti, kad visų lygių ekspertai ir profesionalai būtų tinkamai parengti. Todėl Šalys yra skatinamos plėtoti nacionalines mokymo strategijas ir į jas įtraukti regioninį bendradarbiavimą.

Tyrimai

215. Komitetas, siekdamas sėkmingo Konvencijos įgyvendinimo, plėtoja ir koordinuoja tarptautinį bendradarbiavimą mokslinių tyrimų srityje. Šalys taip pat yra skatinamos skirti išteklių moksliniams tyrimams atlikti, nes žinios ir išmanymas yra lemiantys veiksniai nustatant pasaulio paveldo vertybes, jas valdant ir atliekant jų stebėseną.

Tarptautinė parama

216. Šalys gali prašyti Pasaulio paveldo fondo lėšų mokymui ir moksliniams tyrimams atlikti (žr. VII skyrių).

VI.C Sąmoningumo ugdymas ir švietimas

Sąmoningumo ugdymas

217. Šalys yra skatinamos ugdyti visuomenės sąmoningumą, siekiant išsaugoti pasaulio paveldą. Ypač jos turi pasirūpinti, kad pasaulio paveldo vertybė būtų tinkamai pažymėta ir populiarinama jos buvimo vietoje.

218. Sekretoriatas teikia paramą Šaliai plėtoti tokią veiklą, kuria siekiama šviesti visuomenę apie Konvenciją ir informuoti apie pavojus, kurie gresia pasaulio paveldui. Sekretoriatas pataria Šalims, rengiančioms ir įgyvendinančioms švietimo ir vertybių propagavimo jų buvimo vietoje projektus,

pasinaudoti tarptautine parama. Patariamosios organizacijos ir atitinkamos valstybės institucijos gali būti prašomos pareikšti savo nuomonę dėl šių projektų.

Švietimas

219. Pasaulio paveldo komitetas skatina ir remia švietimo priemonių, šviečiamosios veiklos ir šviečiamųjų programų plėtrą.

Tarptautinė parama

220. Šalys pagal savo išgales turi skatinti mokyklas, universitetus, muziejus, nacionalines ar vietines švietimo institucijas dalyvauti pasaulio paveldo šviečiamojoje veikloje bei prisidėti prie jos plėtojimo.

Pasaulio paveldo konvencijos 27 straipsnio 2 dalis

221. Sekretoriatas, bendradarbiaudamas su UNESCO Švietimo padaliniu ir kitais partneriais, rengia ir leidžia šviečiamąjį informacinį mokymo vadovą, pavadintą „Pasaulio paveldas jaunimo rankose“, skirtą visų šalių vidurinėms mokykloms. Mokymo vadovas gali būti pritaikytas kitoms mokymo pakopoms.

Mokymo vadovą „Pasaulio paveldas jaunimo rankose“ galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/education/index.htm

222. Šalys gali prašyti Pasaulio paveldo fondo teikiamos tarptautinės paramos šviečiamajai veiklai plėtoti ir šviečiamosioms programoms rengti (žr. VII skyrių).

VII. PASAULIO PAVELDO FONDAS IR TARPTAUTINĖ PARAMA

VII.A Pasaulio paveldo fondas

223. Pasaulio paveldo fondas yra patikos fondas, kurio įkūrimas buvo numatytas Konvencijoje, vadovaujantis UNESCO finansinio reglamento nuostatomis. Fondą sudaro privalomosios ir savanoriškos Konvencijos Šalių įmokos ir kitos lėšos, kurias numato Fondo reglamentas.

Pasaulio paveldo konvencijos 15 straipsnis

224. Finansinės Pasaulio paveldo fondo nuostatos išdėstytos WHC/7 dokumente, kurį galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/en/financialregulations.

VII.B Kitų techninių, finansinių išteklių telkimas ir partnerystės, grindžiamos Pasaulio paveldo konvencija

225. Pasaulio paveldo fondas pagal savo išgales turi ieškoti papildomų išteklių, kuriais būtų finansuojama tarptautinė parama.

226. Komitetas nusprendė, kad Pasaulio paveldo fondo gautos lėšos, skirtos tarptautinės pagalbos kampanijoms ir kitiems UNESCO techninio bendradarbiavimo projektams, susijusiems su vertybėmis, įrašytomis į Pasaulio paveldo sąrašą, bus priimtos ir panaudojamos kaip tarptautinė parama, laikantis Konvencijos V skyriaus nuostatų ir atsižvelgiant į numatytus kampanijos ar projekto įgyvendinimo susitarimus.

227. Be privalomų įmokų į Pasaulio paveldo fondą, Šalys yra raginamos remti Konvencijos įgyvendinimą kitais būdais. Ši savanoriška parama gali būti papildomos įmokos į Pasaulio paveldo fondą arba tiesioginė finansinė ar techninė parama vertybei.

Pasaulio paveldo konvencijos 15 straipsnio 3 dalis

228. Šalys yra raginamos prisidėti prie UNESCO skelbiamų tarptautinių lėšų, skirtų pasaulio paveldo apsaugai, rinkimo kampanijų.

229. Šalys ir kiti asmenys, kurie ketina paremti panašias kampanijas ar kitus UNESCO projektus, susijusius su pasaulio paveldo vertybėmis, yra raginamos įmokas mokėti Pasaulio paveldo fondui.

230. Šalys yra skatinamos remti nacionalinių, viešųjų ir privačių fondų ar asociacijų, kurių tikslas siejamas su pastangomis išsaugoti pasaulio paveldą, steigimą.

Pasaulio paveldo konvencijos 17 straipsnis

231. Sekretoriatas prisideda prie finansinių ir techninių išteklių, skirtų pasaulio paveldui išsaugoti, telkimo. Todėl jis plėtoja partnerystės ryšius su viešosiomis ir privačiomis institucijomis, vadovaudamasis Pasaulio paveldo komiteto sprendimais, jo nustatytomis gairėmis ir UNESCO reglamentais.

232. Sekretoriatas turi vadovautis šiuo dokumentu – UNESCO visapusės partnerystės strategija, kuri reglamentuoja lėšų iš išorinių fondų į Pasaulio paveldo fondą rinkimą. Šį dokumentą galima rasti internete adresu: http://en.unesco.org/partnerships.

UNESCO visapusės partnerystės strategija, taip pat Bendradarbiavimo su skirtingų kategorijų partneriais strategijos (192 EX/5.INF)
30-osios Komiteto sesijos 13.13 sprendimas

VII.C Tarptautinė parama

233. Konvencijoje numatyta teikti Šalims tarptautinę paramą, skirtą jų teritorijoje esančioms kultūros ir gamtos paveldo vertybėms, įrašytoms ar tinkamoms įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, apsaugoti. Tarptautinė parama papildo nacionalines pastangas išsaugoti ir valdyti vertybes, įrašytas į Pasaulio paveldo sąrašą ar preliminarųjį sąrašą, kai vien tik valstybės skiriamų lėšų nepakanka.

Pasaulio paveldo konvencijos 13 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 19–26 straipsniai

234. Tarptautinė parama daugiausia finansuojama Pasaulio paveldo fondo, kuris įsteigtas remiantis Pasaulio paveldo konvencija, lėšomis. Komitetas tarptautinės paramos biudžetą planuoja 2 metams.

Pasaulio paveldo konvencijos IV skyrius

235. Komitetas koordinuoja ir teikia įvairių rūšių tarptautinę paramą atsižvelgdamas į Šalių prašymus. Tarptautinės paramos rūšys, aprašytos toliau pateiktoje suvestinėje lentelėje, yra išdėstytos prioritetų tvarka:

30-osios Komiteto sesijos 14A sprendimas

36-osios Komiteto sesijos 13.I sprendimas

a) skubi parama;

b) išsaugojimo ir valdymo parama (apima paramą mokymo ir mokslinių tyrimų srityse, techninį bendradarbiavimą bei sklaidos ir švietimo skatinimą);

c) parengiamoji parama.

VII.D Tarptautinės paramos teikimo principai ir prioritetų nustatymo tvarka

236. Tarptautinė parama pirmiausia gali būti skiriama vertybei, įrašytai į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą. Komitetas biudžete numatė specialią eilutę, kuri užtikrina, kad nemažai Pasaulio paveldo fondo lėšų bus skirta vertybėms, įrašytoms į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą.

Pasaulio paveldo konvencijos 13 straipsnio 1 dalis

237. Šalys, nesumokėjusios privalomųjų ar savanoriškųjų įmokų į Pasaulio paveldo fondą, negali pretenduoti į tarptautinę paramą. Šis apribojimas netaikomas, kai kreipiamasi dėl skubios paramos.

13-osios Komiteto sesijos XII.34 sprendimas

238. Siekdamas įgyvendinti strateginius tikslus, Komitetas tarptautinę paramą teikia atsižvelgdamas į savo priimtų sprendimų ir regioninėse programose nustatytus prioritetus. Šios programos tvirtinamos išnagrinėjus periodines ataskaitas (žr. 10 punktą).

36-osios Komiteto sesijos 13.I sprendimas

239. Be prioritetų, nurodytų 236–238 punktuose, svarstant tarptautinės paramos suteikimo atvejus, Komiteto sprendimus lemia šie veiksniai: Komiteto 26-osios sesijos 17.2, 20 ir 25.3 sprendimai

a) tikimybė, kad parama išplės su pasaulio paveldu susijusią veiklą ar ją paspartins („pradinės investicijos“) bei pritrauks kitų šaltinių finansinę ir techninę paramą;

b) kai turimos lėšos yra ribotos ir turi būti padaryta atranka, pirmenybė teikiama: 31-osios Komiteto sesijos 18B sprendimas

- mažiau išsivysčiusioms šalims ar mažas pajamas gaunančioms besivystančioms šalims, kaip apibrėžia Jungtinių Tautų Ekonominės ir socialinės tarybos Plėtros politikos komitetas, arba
- mažas vidutines pajamas gaunančioms šalims, kaip apibrėžia Pasaulio bankas, arba
- besivystančioms mažųjų salų valstybėms (*Small Island Developing States, SIDS*), arba
- Šaliai, esančiai pokonfliktinėje situacijoje;

c) skubiai reikia imtis pasaulio paveldo vertybių apsaugos priemonių;

d) paramą gaunanti Šalis prisiima teisinius, administracinius ir, pagal galimybes, finansinius įsipareigojimus ginti ir saugoti vertybę;

e) numatoma veikla turės poveikį Komiteto nustatytų strateginių tikslų įgyvendinimui; Įgyvendinimo gairių 26 punktas

f) veikla atitinka atsakomosios stebėsenos ir (ar) regioninėse periodinių ataskaitų apžvalgose įvardytus poreikius; 20-osios Komiteto sesijos XII sprendimas

g) mokslinių tyrimų ir ekonomiškai efektyvių išsaugojimo metodų plėtros parodomoji projekto vertė;

h) darbų kaina ir planuojami rezultatai; ir

i) ugdomoji vertė rengiant mokymus specialistams ir plačiai visuomenei.

240. Turi būti išlaikyta lėšų kultūros ir gamtos paveldo vertybėms, išsaugojimo ir valdymo projektams bei parengiamajai paramai paskirstymo pusiausvyra. Komitetas nuolat tikrina, ar ji nepažeista, o antraisiais 65 proc. visos tarptautinės paramos biudžeto yra skirta kultūros vertybėms ir 35 proc. - gamtos vertybėms.
31-osios Komiteto sesijos 18B sprendimas

dvejų metų laikotarpio metais sprendimus dėl to priima pirmininkas arba Pasaulio paveldo komitetas.

36-osios Komiteto sesijos 13.I sprendimas
37-osios Komiteto sesijos 12.II sprendimas

VII.E Santrauka

36-osios Komiteto sesijos 13.I sprendimas
30-osios Komiteto sesijos 13.13 sprendimas

241.

Tarptautinės paramos rūšys	**Tikslai**	**Didžiausia įmanoma gauti suma**	**Galutinis prašymo pateikimo terminas**	**Asmenys, atsakingi už patvirtinimą**
Skubi parama	Šalys gali prašyti skubios paramos darbams, susijusiems su vertybėmis, įrašytomis į Pavojuje esančio pasaulio paveldo ir Pasaulio paveldo sąrašus, kurios patyrė žalą dėl staigių ir netikėtų reiškinių (netikėtų žemės nuošliaužų, didelių gaisrų ar sprogimų, potvynių ar žmogaus sukeltų nelaimių, pvz., karo) arba kurioms gresia rimti ir neišvengiami pavojai. Skubi parama neteikiama tokiais atvejais, kai žala padaroma ar vertybė pažeidžiama palaipsniui, pavyzdžiui, dėl nusidėvėjimo, užteršimo, erozijos. Pagalba teikiama tokiais skubos atvejais, kai jos reikia pasaulio paveldo vertybei išsaugoti (žr. 28-osios Komiteto sesijos 10B.2.c sprendimą). Prireikus, parama gali būti teikiama kelioms vienos Šalies teritorijoje esančioms vertybėms (žr. 6-osios neeilinės Komiteto sesijos 15.2 sprendimą). Didžiausia įmanoma suma yra nurodyta vienai vertybei.	Iki 5 000 JAV dolerių	Nenustatytas	Pasaulio paveldo centro direktorius
		Tarp 5 001 ir 75 000 JAV dolerių	Nenustatytas	Komiteto pirmininkas
	Ši parama teikiama tokiems tikslams: **i)** skubioms priemonėms, kurių imamasi vertybei išsaugoti; **ii)** skubiam vertybės išsaugojimo planui sudaryti.	Daugiau kaip 75 000 JAV dolerių	Bet kuriuo metu iki Komiteto sesijos	Komitetas
Parengiamoji parama	Ši parama gali būti suteikiama tokiems tikslams (prioriteto tvarka): **i)** vertybių, tinkamų įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, preliminariesiems sąrašams rengti ir atnaujinti. Iš Šalių	Iki 5 000 JAV dolerių	Nenustatytas	Pasaulio paveldo centro direktorius

Tarptautinės paramos rūšys	Tikslai	Didžiausia įmanoma gauti suma	Galutinis prašymo pateikimo terminas	Asmenys, atsakingi už patvirtinimą
	bus reikalaujama sudaryti vertybių sąrašą, pirmenybę teikiant toms vertybėms, kurių poreikis nustatytas patvirtintose patariamųjų organizacijų teminėse studijose, siejamose su Pasaulio paveldo sąrašu; **ii)** susirinkimams, skirtiems to paties geokultūrinio rajono preliminariesiems sąrašams suderinti, organizuoti; **iii)** paraiškoms dėl vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą rengti (įskaitant parengiamąjį darbą, pvz., pagrindinei informacijai surinkti, apimties studijoms, grindžiančioms išskirtinę visuotinę vertę, taip pat vientisumą arba autentiškumą, panašių vertybių lyginamosioms analizėms atlikti (žr. 5 priedo 3.2 dalį), taip pat analizei, siejamai su Poreikio studija, kuri rengiama patariamųjų organizacijų. Nagrinėjant prašymus, pirmenybė bus teikiama toms vertybėms, kurių poreikis nustatytas patariamųjų organizacijų teminėse studijose, siejamose su Pasaulio paveldo sąrašu ir (ar) vietovėse, kuriose preliminarios apžvalgos metu nustatyta tolesnių tyrimų būtinybė, ypač tose teritorijose, kur Šalių paveldas nepakankamai pristatytas šalyje ar Pasaulio paveldo sąraše; **iv)** Išsaugojimo ir valdymo paramos prašymai, teikiami Pasaulio paveldo komitetui svarstyti.	Tarp 5 001 ir 30 000 JAV dolerių	Spalio 31 d.	Komiteto pirmininkas
Išsaugojimo ir valdymo parama (apima paramą mokymui ir moksliniams tyrimams, techniniam bendradarbiavimui ir švietimo skatinimui)	Ši parama teikiama tokiems tikslams: **(i)** personalo ir specialistų (pasaulio paveldo vertybių nustatymo, stebėsenos, išsaugojimo, valdymo ir pateikimo) mokymui paremti, ypač pabrėžiant kolektyvinį mokymą; **(ii)** moksliniams tyrimams, kurių naudingumas susijęs su	Tik prašymams, kurie atitinka (i)–(vi) tikslus Iki 5 000 JAV dolerių	Tik prašymams, kurie atitinka (i)–(vi) tikslus Nenustatytas	Tik prašymams, kurie atitinka (i)–(vi) tikslus Pasaulio paveldo centro direktorius

Tarptautinės paramos rūšys	Tikslai	Didžiausia įmanoma gauti suma	Galutinis prašymo pateikimo terminas	Asmenys, atsakingi už patvirtinimą
	pasaulio paveldo vertybėmis, atlikti; **(iii)** techninių ir mokslinių problemų, su kuriomis susiduriama saugant, valdant ir pristatant pasaulio paveldo vertybes, tyrimams atlikti. **Pastaba.** Dėl individualių mokomųjų kursų pateikiami standartinės stipendijos paraiškos formos prašymai (Prašymas dėl stipendijos). Prašymo formą galima gauti Sekretoriate. **(iv)** Pasaulio paveldo ir pavojuje esančio pasaulio paveldo vertybių išsaugojimo, valdymo ir pristatymo ekspertų, specialistų ir kvalifikuotų darbuotojų darbo apmokėjimui; **(v)** įrangai, kurios Šaliai reikia saugant, valdant ir pristatant Pasaulio paveldo sąraše ir Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąraše esančias vertybes, įsigyti; **(vi)** ilgalaikėms, mažomis palūkanomis arba be palūkanų paskoloms, kurios užtikrintų Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąraše ir Pasaulio paveldo sąraše esančių vertybių išsaugojimą, valdymą ir pristatymą.	Nuo 5 001 iki 30 000 JAV dolerių 30 000 JAV dolerių	Spalio 31 d. Spalio 31 d.	Komiteto pirmininkas Komitetas
	(vii) Regioniniu ir tarptautiniu lygiu remti programas, veiklą ir susirinkimus, kurie gali: - padėti didinti susidomėjimą Konvencija tam tikro regiono šalyse; - ugdyti sąmoningumą įvairiais Konvencijos įgyvendinimo aspektais ir skatinti aktyvų dalyvavimą su ja siejamoje veikloje; - pasitarnauti keičiantis patirtimi; - skatinti bendras šviečiamąsias, informacines ir propagavimo programas bei veiklą, ypač kai į pasaulio paveldo apsaugą įtraukiamas jaunimas.	Tik prašymams, kurie atitinka (vii) – (viii) tikslus Iki 5 000 JAV dolerių Nuo 5 001 iki 10 000 JAV dolerių	Tik prašymams, kurie atitinka (vii) – (viii) tikslus Nenustatytas Spalio 31 d.	Tik prašymams, kurie atitinka (vii) – (viii) tikslus Pasaulio paveldo centro direktorius Komiteto pirmininkas

Tarptautinės paramos rūšys	Tikslai	Didžiausia įmanoma gauti suma	Galutinis prašymo pateikimo terminas	Asmenys, atsakingi už patvirtinimą
	(viii) Valstybės lygiu: - organizuoti specialius susirinkimus, skirtus išsamiau supažindinti su Konvencija, ypač jaunimą arba pagal Konvencijos 17 straipsnį kurti nacionalines pasaulio paveldo asociacijas; - rengti ir aptarti informacinę ir mokomąją medžiagą (pvz., brošiūras, straipsnius, parodas, filmus, vaizdo ir garso informacijos ir mokymo priemonių programas), skirtą ne kuriai nors vienai vietovei populiarinti, bet informuotumui apie Konvenciją ir Pasaulio paveldo sąrašą skatinti, ypač tarp jaunimo.			

VII.F Procedūra ir forma

242. Šalys, teikiančios tarptautinės paramos prašymus, prieš nustatydamos tikslus, sudarydamos planus ar parengdamos prašymus, raginamos konsultuotis su Sekretoriatu ir patariamosiomis organizacijomis. Siekiant padėti rengti prašymus, Šalies prašymu gali būti pateikti patenkintų tarptautinės pagalbos prašymų pavyzdžiai.

243. Tarptautinės paramos prašymo forma pateikta 8 priede, o informacija apie paramos rūšis, sumas, pateikimo terminus ir už sprendimų priėmimą atsakingus asmenis nurodoma santraukos lentelėje VII.E poskyryje.

244. Prašymas turi būti pateiktas anglų arba prancūzų kalba. Tinkamai pasirašytą prašymą teikia Šalies nacionalinė UNESCO komisija, nuolatinė atstovybė prie UNESCO ir (ar) atitinkamas vyriausybės departamentas arba ministerija šiuo adresu:

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
France (Prancūzija)
Tel. +33 (0) 1 4568 1276
El. p. wh-intassistance@unesco.org

245. Tarptautinės pagalbos prašymą Šalis gali atsiųsti elektroniniu paštu, tačiau turi pristatyti ir oficialiai pasirašytą popierinį prašymo variantą arba užpildyti paraišką elektroniniu formatu Pasaulio paveldo centro interneto svetainėje šiuo adresu: http://whc.unesco.org.

246. Svarbu, kad būtų pateikta visa informacija, nurodyta prašymo formoje. Prireikus prašymai gali būti papildyti kita informacija, ataskaitomis ir t. t.

VII.G Tarptautinės paramos prašymų vertinimas ir patvirtinimas

247. Jeigu Šalies pateiktas prašymas yra išsamus, Sekretoriatas, padedant patariamosioms organizacijoms, paramos prašymus per 5 000 JAV dolerių vertina toliau nurodyta tvarka.

248. Tarptautinės paramos kultūros paveldui prašymus vertina ICOMOS ir ICCROM, išskyrus paramos prašymus iki ir siekiančius 5 000 JAV dolerių.

13-osios Komiteto sesijos XII.34 sprendimas
31-osios Komiteto sesijos 18B sprendimas

249. Tarptautinės paramos mišriajam paveldui prašymus vertina ICOMOS, ICCROM ir IUCN, išskyrus paramos prašymus iki ir siekiančius 5 000 JAV dolerių.

31-osios Komiteto sesijos 18B sprendimas

250. Tarptautinės paramos gamtos paveldui prašymus vertina IUCN, išskyrus paramos prašymus iki ir siekiančius 5 000 JAV dolerių.

31-osios Komiteto sesijos 18B sprendimas

251. Vertinimo kriterijai, kuriais vadovaujasi patariamosios organizacijos, pateikiami 9 priede.

31-osios Komiteto sesijos 18B sprendimas

252. Visus daugiau nei 5 000 JAV dolerių tarptautinės paramos prašymus, išskyrus skubios pagalbos, vertina komisija, kurią sudaro Pasaulio paveldo centro regioniniai biurai ir patariamosios organizacijos, ir, jei įmanoma, Pasaulio paveldo komiteto pirmininkas arba vienas iš jo pavaduotojų, arba stebėtojo teisėmis pirmininko paskirtas asmuo; susitikimas vyksta kartą arba du kartus per metus iki pirmininkui arba Komitetui priimant sprendimus. Prašymą dėl skubios paramos Sekretoriatui galima teikti bet kuriuo metu ir jis bus perduotas pirmininkui arba Komitetui kitame posėdyje po to, kai, prieš peržiūrint komisijai, patariamosios organizacijos pateiks savo komentarus.

31-osios Komiteto sesijos 18B sprendimas
36-osios Komiteto sesijos 13.I sprendimas
30-osios Komisijos sesijos 13.13 sprendimas

253. Komiteto pirmininkui neleidžiama svarstyti savo šalies pateikto prašymo. Tokius prašymus svarsto Komitetas.

254. Visus daugiau nei 5 000 JAV dolerių parengiamosios arba išsaugojimo ir valdymo paramos prašymus Sekretoriatas turi gauti iki spalio 31 d. (imtinai). Nepilnos ir netinkamai užpildytos prašymų formos iki lapkričio 30 d. grąžinamos Šalims, kad teiktų kitame paramos prašymo cikle. Tinkamus prašymus komisija pirmą kartą svarsto sausio mėn. per Sekretoriato ir patariamųjų organizacijų susitikimą. Sprendimą dėl prašymų, kuriems komisija pritaria arba nepritaria, priima pirmininkas ir (arba) Komitetas. Antras komisijos susitikimas dėl prašymų, kurie buvo apsvarstyti pirmajame susitikime, gali vykti likus bent 8 savaitėms iki Komiteto sesijos. Prašymus, kurie buvo grąžinti papildyti, komisija gali svarstyti priklausomai nuo jų gavimo datos. Prašymai, kuriuos reikia tik minimaliai koreguoti ir kuriems nereikia tolesnės komisijos peržiūros, turi būti grąžinami svarstyti per metus nuo to laiko, kai jie buvo nagrinėti pirmą kartą; kitu atveju jie bus pateikti kitame komisijos paramos prašymų svarstymo cikle. Išsamus prašymų pateikimo procesas pateiktas 8 priede.

36-osios Komiteto sesijos 13.1 sprendimas

VII.H Sutarčių sudarymas

255. Sutartis yra sudaroma tarp UNESCO ir suinteresuotos Šalies arba jos paskirto atstovo (ar atstovų), atsakingo už tarptautinės paramos prašymo įgyvendinimą, vadovaujantis UNESCO reglamentais bei darbų planu ir biudžeto paskirstymu, numatytu patvirtintame paramos prašyme.

VII.I Tarptautinės paramos įgyvendinimo vertinimas ir tolesni veiksmai

256. Suteiktos tarptautinės paramos rezultatai, užbaigus darbus, vertinami ir stebimi 3 mėnesius. Rezultatus apibendrina ir saugo Sekretoriatas, bendradarbiaudamas su patariamosiomis organizacijomis, o Komitetas juos nuolat nagrinėja.

257. Komitetas, siekdamas sužinoti, ar tarptautinė parama yra veiksminga, ir iš naujo apibrėžti paramos prioritetus, tikrina, kaip ji įgyvendinama, ją stebi ir vertina.

VIII. PASAULIO PAVELDO EMBLEMA

VIII.A Preambulė

258. 2-ojoje sesijoje (Vašingtonas, JAV, 1978) Komitetas patvirtino dailininko Michelo Olyffo sukurtą Pasaulio paveldo emblemą. Ši emblema simbolizuoja glaudų kultūros ir gamtos vertybių ryšį: centre esantis kvadratas reiškia žmogaus sukurtas formas, o apskritimas – gamtą. Emblema yra apskrita kaip Žemės rutulys, kuris taip pat simbolizuoja apsaugą. Pasaulio paveldo emblema simbolizuoja ir Konvenciją, pabrėžia Šalių ištikimybę jai ir padeda atpažinti vertybes, įrašytas į Pasaulio paveldo sąrašą. Ji siejama su visuomenės žiniomis apie Konvenciją ir yra Konvencijos patikimumo bei prestižo ženklas. Tačiau svarbiausia jos funkcija – reprezentuoti Konvencijos ginamas visuotines vertybes.

259. Komiteto sprendimu ši dailininko sukurta emblema gali būti bet kokios spalvos ir bet kokio dydžio. Tai priklauso nuo jos naudojimo techninių galimybių ir meninių intencijų. Emblemoje visada turi būti tekstas „WORLD HERITAGE. PATRIMOINE MONDIAL“. Vietoj užrašo „PATRIMONIO MUNDIAL“ gali būti rašomas vertimas į tos šalies, kurioje emblema naudojama, kalbą.

260. Siekdamas, kad emblema būtų kuo labiau matoma ir nebūtų naudojama netinkamai, Komitetas 22-ojoje sesijoje (Kiotas, Japonija, 1998) patvirtino Pasaulio paveldo emblemos naudojimo gaires ir principus, kurie pateikiami toliau esančiuose punktuose. Papildomai nurodymai pateikiami emblemos naudojimo lentelėje (14 priedas).

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

261. Nors Pasaulio paveldo emblema Konvencijoje neminima, Komitetas pritarė, kad emblema, kuri buvo patvirtinta

1978 m., būtų naudojama Konvencijos saugomoms ir į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytoms paveldo vertybėms žymėti.

262. Komitetas yra atsakingas už Pasaulio paveldo emblemos naudojimo sąlygų apibrėžimą ir už emblemos naudojimą apibrėžiančios politikos kūrimą. 2007 m. spalio mėn. UNESCO Generalinėje konferencijoje priėmus Direktyvas dėl UNESCO vardo, akronimo, logotipo ir interneto domenų pavadinimų naudojimo[14], ypač skatinama Pasaulio paveldo emblemą naudoti kaip dalį jungtinio ženklo kartu su UNESCO logotipu. Galima Pasaulio paveldo emblemą naudoti ir atskirai, tačiau atsižvelgiant į esamas Įgyvendinimo gaires ir pateiktus nurodymus emblemos naudojimo lentelėje (14 priedas).

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

263. Remiantis Komiteto prašymu, pateiktu per 26-ąją sesiją (Budapeštas, Vengrija, 2002), Pasaulio paveldo emblemą su tekstu ir be jo 2003 m. gegužės 31 d. notifikavo ir priėmė Paryžiaus sąjungos Šalys pagal Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės apsaugos, priimtos 1883 m. ir peržiūrėtos 1967 m. Stokholme, 6ter straipsnį. Todėl UNESCO ir Paryžiaus konvencijos šalių nacionalinės sistemos yra susijusios, kad užkirstų kelią tokiam Pasaulio paveldo emblemos naudojimui, kai apgaulingai nurodomos sąsajos su UNESCO, Pasaulio paveldo konvencija, ar bet kokiam kitam netinkamam naudojimui.

26-osios Komiteto sesijos 15 sprendimas
39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

264. Pasaulio paveldo emblema gali paskatinti rinkti lėšas ir padidinti tų produktų, su kuriais ji susijusi, rinkos vertę. Tačiau turi būti išlaikyta pusiausvyra tarp to, kaip emblema pasitelkiama Konvencijos tikslams įgyvendinti bei informacijai apie ją visame pasaulyje skleisti, ir būtinybės apsisaugoti nuo nederamo jos naudojimo neaiškiems, netinkamiems ir neleistiniems komerciniams ar kitiems tikslams.

265. Pasaulio paveldo emblemos naudojimo gairės bei principai ir kokybės kontrolės modalumas neturi kliudyti bendradarbiauti siekiant propaguoti pasaulio paveldą. Įstaigos, atsakingos už emblemos naudojimą, su ja susijusius sprendimus gali pagrįsti atsižvelgdamos į toliau

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

[14] Naujausią Direktyvų dėl UNESCO vardo, akronimo, logotipo ir interneto domenų pavadinimų naudojimo versiją galima rasti 34-osios Generalinės konferencijos sesijos 86 rezoliucijos priede (34 C/Resolution 86) arba http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001560/156046e.pdf.

nurodytus reikalavimus ir tuos, kurie pateikti emblemos naudojimo lentelėje (14 priedas).

VIII.B Taikymas

266. Šios gairės ir nurodyti Pasaulio paveldo emblemos naudojimo principai numato visus siūlomus emblemos naudojimo būdus, kuriuos taiko:

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

a) Pasaulio paveldo centras;

b) UNESCO Viešosios informacijos skyrius ir kiti UNESCO padaliniai;

c) Šalies valstybės institucijos arba nacionalinės komisijos, atsakingos už Konvencijos įgyvendinimą kiekvienoje Šalyje;

d) pasaulio paveldo vertybių valdytojai;

e) kitos susitariančios šalys, paprastai siekiančios komercinių tikslų.

VIII.C Šalių atsakomybė

267. Kiekviena Konvencijos Šalis turi imtis visų įmanomų priemonių, kad savo šalyje neleistų emblemos naudoti jokioms grupėms ar jokiais tikslais, kurie nėra aiškiai pripažinti Komiteto. Šalys yra raginamos remtis visais savo šalies įstatymais, taip pat ir prekių ženklų įstatymu.

VIII.D Tinkamo Pasaulio paveldo emblemos naudojimo didinimas

268. Paveldo vertybės, įrašytos į Pasaulio paveldo sąrašą, žymimos jungtiniu Pasaulio paveldo emblemos ir UNESCO logotipo ženklu, kuris turi būti pateikiamas taip, kad vizualiai nepakenktų paveldo vertybei.

<u>Lentelių vertybėms, įrašytoms į Pasaulio paveldo sąrašą, žymėti gamyba</u>

269. Kai vertybė jau įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą, Šalis turi įrengti, kur įmanoma, lentelę šiam faktui įamžinti. Šios lentelės skirtos šalies visuomenei ar užsienio svečiams informuoti, kad jų lankoma vieta turi ypatingą vertę, kurią pripažino pasaulio bendruomenė, kitaip tariant, paveldo vertybė yra išskirtinė ir reikšminga ne tik vienai tautai, bet ir visam pasauliui. Tačiau šios lentelės atlieka ir papildomą funkciją – informuoja visuomenę apie

Pasaulio paveldo konvenciją ar bent apie pasaulio paveldo sąvoką ir Pasaulio paveldo sąrašą.

270. Komitetas patvirtino šias lentelių gamybos gaires:

a) lentelė turi būti tvirtinama lankytojams gerai matomoje vietoje ir nedarkyti paveldo vertybės;

b) joje turi būti pavaizduota Pasaulio paveldo emblema;

c) tekste turi būti paminėta vertybės išskirtinė visuotinė vertė; gali būti pravartu labai trumpai aprašyti vertybės išskirtines savybes. Jeigu Šalys pageidauja, jos gali pasinaudoti aprašymo pavyzdžiu įvairiuose su pasaulio paveldu susijusiuose leidiniuose arba straipsniuose, kuriuos galima gauti iš Sekretoriato;

d) tekste turi būti paminėta Pasaulio paveldo konvencija ir ypač Pasaulio paveldo sąrašas bei dėl įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą įgytas tarptautinis pripažinimas (nebūtina nurodyti, per kurią Komiteto sesiją vertybė buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą); pageidautina, kad daugiausia turistų lankomose paveldo vietose šis tekstas būtų išverstas į kelias kalbas.

271. Komitetas siūlo tokį teksto pavyzdį:
„(Vertybės pavadinimas), vadovaujantis Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija, įrašytas (-a) į Pasaulio paveldo sąrašą. Įrašymas į šį sąrašą patvirtina išskirtinę visuotinę kultūros ar gamtos vertybės vertę, saugotiną visos žmonijos labui.“

272. Prie šio teksto gali būti pateikiamas trumpas vertybės aprašymas.

273. Be to, valstybinės institucijos turėtų skatinti pasaulio paveldo vertybes ir vietoves administruojančias įstaigas plačiai naudoti emblemą, pavyzdžiui, savo firminiuose blankuose, brošiūrose, puošti ja darbuotojų uniformas.

274. Trečiosios šalys, turinčios teisę gaminti informacinius produktus, susijusius su Pasaulio paveldo konvencija ir pasaulio paveldo vertybėmis, turi pasirūpinti, kad emblema ant jų gaminių būtų pakankamai gerai matoma. Jie turėtų vengti kurti šiems produktams kitokias emblemas ar logotipus.

VIII.E Pasaulio paveldo emblemos naudojimo principai

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

275. Nuo šiol atsakingų valstybės institucijų prašoma, priimant sprendimus dėl emblemos naudojimo, laikytis šių principų:

a) Siekiant viešinti Konvenciją, emblema turi būti naudojama visuose projektuose, tiesiogiai susijusiuose su Konvencijos misija (ši nuostata taikoma ir jau priimtiems ar gavusiems pritarimą projektams), maksimaliai pasinaudojant visomis įmanomomis techninėmis ir teisinėmis priemonėmis.

b) Sprendimas pritarti emblemos naudojimui turi būti glaudžiai susijęs su produkto kokybe ir turiniu, bet ne parduodamu kiekiu ar laukiama finansine nauda. Pagrindiniai pritarimo kriterijai turi būti šviečiamoji, mokslinė, kultūrinė ar meninė siūlomo produkto vertė, susijusi su pasaulio paveldo principais ir vertybėmis. Leidimas naudoti emblemą netaikomas tokiems produktams, kurie neturi jokios šviečiamosios vertės arba ji labai maža: puodeliams, marškinėliams, ženkliukams ir kitiems turistiniams suvenyrams. Išimtys gali būti taikomos specialiems renginiams, pavyzdžiui, Komiteto susirinkimams arba lentelių atidengimo ceremonijoms.

c) Bet koks emblemą leidžiantis panaudoti sprendimas turi būti vienareikšmis ir atitikti Pasaulio paveldo konvencijos aiškius ir numanomus tikslus bei vertybes.

d) Laikoma neteisėtu dalyku, jei komercinės struktūros, siekdamos parodyti paramą pasaulio paveldui, naudoja emblemą savo gaminiuose, išskyrus tuos atvejus, kai leidimas naudoti emblemą yra suteikiamas remiantis šiais principais. Komitetas pripažįsta, kad bet kuris fizinis asmuo, organizacija ar bendrovė gali gaminti ar leisti visa tai, kas susiję su pasaulio paveldo vertybėmis ir, jų manymu, yra tinkama, tačiau oficialus leidimas naudoti Pasaulio paveldo emblemą lieka išimtinė Komiteto teisė ir turi būti suteikiamas laikantis šių gairių ir principų bei nurodymų, pateiktų emblemos naudojimo lentelėje.

e) Kitoms susitariančiosioms šalims naudoti emblemą paprastai leidžiama tik tuo atveju, kai pasiūlymas ją

naudoti tiesiogiai susijęs su pasaulio paveldo vertybėmis. Tokie leidimai gaunami sutarus su tos šalies valstybės institucijomis.

f) Kai pageidavimas naudoti emblemą nesusijęs su jokia konkrečia pasaulio paveldo vertybe arba jai nėra skiriamas pagrindinis dėmesys, pavyzdžiui, rengiami bendro pobūdžio seminarai ir (arba) moksliniai seminarai arba seminarai apie išsaugojimo metodus ir būdus, leidimas naudoti emblemą gali būti suteikiamas tik esant specialiam pritarimui ir laikantis šių gairių ir principų, kurie pateikti emblemos naudojimo lentelėje. Tokiuose prašymuose turėtų būti konkrečiai pagrįsta, kaip tai prisidės prie Konvencijos prestižo stiprinimo.

g) Leidimas naudoti emblemą neturi būti išduodamas kelionių agentūroms, oro linijų kompanijoms ar kitų tipų verslo bendrovėms, plėtojančioms daugiausia komercinę veiklą, išskyrus išimtinius atvejus, kai toks panaudojimas bus aiškiai naudingas pasaulio paveldui ar tam tikroms pasaulio paveldo vertybėms. Vadovaujantis šiomis gairėmis ir principais bei nurodymais, pateiktais emblemos naudojimo lentelėje, tokiems prašymams reikalingas sutikimas. Šiuos prašymus turi patvirtinti atsakingos valstybės institucijos specialia partnerystės / bendradarbiavimo sutartimi su UNESCO / Pasaulio paveldo centru.

UNESCO visapusės partnerystės strategija, įskaitant Bendradarbiavimo su skirtingų kategorijų partneriais strategijas (192 EX/5.INF) ir PACT (*Partnerships for Conservation*; liet. *Išsaugojimo partnerystės)* strategiją (Dokumentas WHC-13 / 37.COM / 5D)
37-osios Komiteto sesijos 5D sprendimas

Sekretoriatas mainais už emblemos naudojimą arba vietoj finansinio atlygio neturi priimti jokios reklamos, kelionės ar kitokios kelionių agentūrų ar kitų panašių firmų paramos.

h) Kai tikimasi komercinės naudos, Sekretoriatas turi užtikrinti, kad Pasaulio paveldo fondas gautų teisingą pelno dalį, ir sudaryti sutartį arba parengti kitą sutartį, kuri atskleistų projekto koncepciją bei numatytų Pasaulio paveldo fondo įplaukų priežiūrą. Visais komercinio naudojimo atvejais visas Sekretoriato darbuotojų darbo laiko sąnaudas ir susijusias personalo ar stebėtojų darbo išlaidas, be pagrindinio darbo užmokesčio, turi visiškai padengti šalis, prašanti leidimo naudoti emblemą.

Šalies prašoma užtikrinti, kad jos paveldo vertybės ar Pasaulio paveldo fondas gaus teisingą pajamų dalį ir

dokumentais pagrįs projekto koncepciją bei įplaukų paskirstymą.

i) Jeigu ieškoma rėmėjų gaminamiems produktams, kurių platinimui pritaria Sekretoriatas, partnerio ar partnerių pasirinkimas turi atitikti bent tuos kriterijus, kurie paskelbti Visapusės partnerystės strategijoje, taip pat Bendradarbiavimo su skirtingų kategorijų partneriais strategijose 192 EX/5.INF ir PACT (*Partnerships for Conservation*; liet. *Išsaugojimo partnerystės*) strategijoje (dokumentas WHC-13 / 37.COM / 5D) bei kitose Komiteto nurodytose gairėse, reglamentuojančiose lėšų rinkimo tvarką. Šių produktų poreikis turi būti aiškiai išdėstytas ir pagrįstas raštiškose paraiškose, kurios turi būti tvirtinamos Komiteto nustatyta tvarka.

j) Įgyvendinimo gairių veiklai skirtų prekių ar paslaugų, kurių pavadinime naudojamas UNESCO vardas, akronimas, logotipas ir (ar) interneto domeno vardas kartu su Pasaulio paveldo emblema, pardavimas ir teikimas daugiausia siekiant pelno yra traktuojamas kaip „komercinio pobūdžio naudojimas“. Tokiam naudojimui turi būti gautas specialus UNESCO generalinio direktoriaus leidimas, įformintas atskira sutartimi (apibrėžimas perkeltas iš 2007 m. UNESCO Logotipų direktyvos III.2.1.3 straipsnio).

VIII.F Leidimo naudoti Pasaulio paveldo emblemą procedūra

Paprastas valstybės institucijos sutikimas

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

276. Valstybės institucija gali duoti kuriai nors šalies organizacijai sutikimą panaudoti emblemą tik tuo atveju, jei jų projektas – ar jis būtų šalies, ar tarptautinio masto – įtrauktų tik tas pasaulio paveldo vertybes, kurios yra tos šalies teritorijoje. Institucijos sprendimas turi būti pagrįstas šiomis gairėmis ir principais, taip pat nurodymais emblemos naudojimo lentelėje.

277. Šalys yra raginamos pateikti Sekretoriatui institucijų, atsakingų už emblemos naudojimą, pavadinimus, adresus ir telefonus.

1999 m. balandžio 14 d. aplinkraštis (http://whc.unesco.org/circs/circ99-4e.pdf)

Sutikimas reikalaujant turinio kokybės kontrolės

39-osios Komiteto sesijos 11 sprendimas

278. Bet koks kitas prašymas leisti naudoti emblemą pateikiamas tokia tvarka:

a) Pasaulio paveldo centro direktoriui pateikiamas prašymas, kuriame nurodomas emblemos naudojimo tikslas, trukmė ir galiojimo teritorija.

b) Pasaulio paveldo centro direktorius yra įgaliotas duoti sutikimą naudoti emblemą, laikydamasis šių gairių ir principų. Gairėse ir principuose, taip pat nurodymuose emblemos naudojimo lentelėje nenumatytais ar išsamiai neaptartais atvejais Pasaulio paveldo centro direktorius persiunčia prašymą pirmininkui, o jis savo ruožtu ypač sudėtingais atvejais gali persiųsti prašymą Komitetui, kad šis priimtų galutinį sprendimą. Pasaulio paveldo komitetui pateikiama metinė emblemos naudojimo ataskaita.

c) Sprendimas, ar leisti naudoti emblemą neapibrėžtą laikotarpį platinant didesnius gaminius, priklauso nuo gamintojo pasižadėjimo be jokio atlygio Sekretoriatui konsultuotis su susijusiomis šalimis ir užsitikrinti jų pritarimą tekstams ir iliustracijoms, vaizduojančioms jų teritorijoje esančias paveldo vertybes, ir pateikti konsultacijų bei pritarimo įrodymus. Tvirtintinas tekstas pateikiamas viena iš oficialių Komiteto vartojamų kalbų arba suinteresuotos šalies kalba. Toliau pridedamas pavyzdys trečiosioms šalims, siekiančioms gauti Šalies leidimą.

Turinio aprobavimo forma

[**Atsakingos nacionalinės organizacijos pavadinimas**], oficialiai laikomas (-a) už teksto turinio ir fotografijų, susijusių su pasaulio paveldo vertybėmis, esančiomis [**šalies pavadinimas**] teritorijoje, aprobavimą atsakinga organizacija, patvirtina [**gamintojo pavadinimas**], kad pateiktas tekstas ir iliustracijos, susijusios su pasaulio paveldo vertybėmis [**vertybių pavadinimai**], yra [**patvirtinti**] [**patvirtinti padarius atitinkamus prašomus pakeitimus**] [**nepatvirtinti**].

(ištrinkite jums netinkamą įrašą ir, jei reikia, pateikite pataisytą teksto kopiją arba parašu patvirtintą taisymų sąrašą).

Pastabos:

Rekomenduojama, kad atsakingo valstybės institucijos pareigūno parašas būtų kiekviename teksto puslapyje.

Valstybės institucijoms skiriamas vienas mėnuo nuo prašymo gavimo dienos patvirtinti turinį. Jei atsakingos valstybės institucijos raštu nepaprašo skirti daugiau laiko, gamintojai, praėjus mėnesiui, turinį gali laikyti patvirtintu.

Tekstus reikėtų siųsti valstybės institucijoms viena iš dviejų oficialių Komiteto vartojamų kalbų arba tos šalies, kurioje yra paveldo vertybės, valstybine kalba (arba viena iš jos oficialiųjų kalbų), kaip patogiau susitariančiosioms šalims.

d) Apsvarstęs prašymą ir laikydamas jį priimtinu, Sekretoriatas gali pasirašyti sutartį su partneriu.

e) Jei Pasaulio paveldo centro direktorius nusprendžia, kad pasiūlymas naudoti emblemą nepriimtinas, Sekretoriatas raštu apie tai informuoja šalį, pateikusią prašymą.

VIII.G Šalių teisė atlikti kokybės kontrolę

279. Leidimas naudoti emblemą yra neatsiejamas nuo reikalavimo, kad valstybės institucija atliktų gaminių, susijusių su emblema, kokybės kontrolę.

a) Konvenciją pasirašiusios Šalys vienintelės yra įgaliotos tvirtinti bet kurio gaminio, susijusio su jų teritorijoje esančiomis pasaulio paveldo vertybėmis ir platinamo su pasaulio paveldo emblema, turinį (įskaitant iliustracijas ir tekstą).

b) Šalys, kuriose emblema saugoma įstatymų, turi tikrinti, kaip jų laikomasi.

c) Kitos Šalys gali rinktis, ar pačios apsvarstys siūlymus naudoti emblemą, ar perduos juos Sekretoriatui. Šalys yra atsakingos už atitinkamos valstybės institucijos parinkimą ir pranešimą Sekretoriatui, ar jos pageidauja apsvarstyti siūlymus ir nustatyti, kurie iš jų netinkami. Atsakingų valstybės institucijų sąrašą saugo Sekretoriatas.

IX. INFORMACIJOS ŠALTINIAI

IX.A Sekretoriato kaupiama informacija

280. Sekretoriatas prižiūri Pasaulio paveldo komiteto ir visų Konvencijos Šalių Generalinės asamblėjos dokumentų duomenų bazę. Duomenų bazė yra pateikta internete adresu: http://whc.unesco.org/en/statutorydoc.

281. Sekretoriatas rūpinasi, kad preliminarieji sąrašai, paveldo vertybių paraiškos kartu su žemėlapiais / planais ir kita naudinga papildoma informacija, gauta iš Šalių, būtų archyvuojama popieriniu variantu ir pagal galimybes – elektroniniu variantu. Sekretoriatas taip pat yra įpareigotas kaupti informaciją, susijusią su į Pasaulio paveldo sąrašą jau įrašytomis vertybėmis: vertinimus, kitus patariamųjų organizacijų dokumentus, ataskaitas (atsakomosios stebėsenos ir periodines ataskaitas) ir korespondenciją, gautą iš Šalių bei Sekretoriato, ir Pasaulio paveldo komiteto siunčiamą korespondenciją ir dokumentus.

282. Surinkta informacija kaupiama tokiu pavidalu, kuris užtikrina ilgalaikį jos išsaugojimą. Imamasi visų priemonių išsaugoti popierinius ir elektroninius dokumentų variantus. Šaliai yra sudaromos sąlygos gauti reikiamo dokumento kopiją.

283. Komiteto įrašytų į Pasaulio paveldo sąrašą vertybių paraiškos turi būti skelbiamos viešai. Šalys yra raginamos paraišką skelbti savo interneto svetainėse ir apie tai pranešti Sekretoriatui. Šią informaciją Šalys gali naudoti pavyzdžiu nustatydamos savo teritorijoje esančias paveldo vertybes ir rengdamos jų paraiškas.

284. Visi paraiškų vertinimai, kuriuos atliko patariamosios organizacijos, ir Komiteto sprendimai dėl paraiškų yra pateikiami internete adresu: http://whc.unesco.org/en/advisorybodies.

IX.B Speciali informacija Pasaulio paveldo komiteto nariams ir Šalims

285. Sekretoriatas administruoja du elektroninio pašto adresų sąrašus: vienas skirtas Komiteto nariams (wh-committee@unesco.org), kitas – Šalims (wh-states@unesco.org). Šalys yra raginamos atsiųsti

reikiamus elektroninio pašto adresus. Šie sąrašai tik papildo, bet nepakeičia tradicinio bendravimo su Šalimis būdų. Elektroniniu paštu Sekretoriatas operatyviai paskelbia informaciją apie dokumentus, posėdžių tvarkaraščio pakeitimus ir kitus Komiteto narius ir Šalis dominančius klausimus.

286. Šalims siunčiami aplinkraščiai pateikiami internete adresu: http://whc.unesco.org/en/circularletters. Sekretoriatas administruoja dar vieną interneto svetainę, kurios nuoroda yra visuomenei skirtame viešame portale ir kuria naudotis gali tik registruoti vartotojai. Šioje svetainėje yra speciali informacija, skirta Komiteto nariams, Šalims ir patariamosioms organizacijoms.

287. Sekretoriatas taip pat administruoja duomenų bazę, į kurią įrašomi visi Komiteto sprendimai ir Konvencijos Šalių Generalinės asamblėjos rezoliucijos. Duomenų bazę galima rasti internete adresu: http://whc.unesco.org/en/decisions.

28-osios Komiteto sesijos 9 sprendimas

IX.C Viešoji informacija ir leidiniai

288. Sekretoriatas pagal išgales užtikrina prieigą prie viešai prieinamos informacijos apie pasaulio paveldo vertybes ir tos, kuriai netaikoma autorių teisių apsauga, bei kitomis susijusiomis temomis.

289. Informacijos, susijusios su pasaulio paveldu, galima rasti Sekretoriato interneto svetainėje (http://whc.unesco.org), patariamųjų organizacijų interneto svetainėse ir bibliotekose. Duomenų bazių sąrašas pateikiamas internete, o interneto svetainių adresų nuorodos – bibliografijoje.

290. Sekretoriatas leidžia daug įvairių leidinių apie pasaulio paveldą, pavyzdžiui, Pasaulio paveldo sąrašą, Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, pasaulio paveldo vertybių trumpus aprašus, pasaulio paveldo periodinius leidinius, informacinius biuletenius, brošiūras ir informacijos rinkinius. Taip pat plėtojami informaciniai leidiniai specialiai ekspertams ir visuomenei. Su pasaulio paveldu susijusių publikacijų sąrašas pateiktas bibliografijoje arba internete adresu: http://whc.unesco.org/en/publications.

Ši informacinė medžiaga yra platinama viešai Šalių nustatytais nacionaliniais ar tarptautiniais informacijos tinklais arba per pasaulio paveldo partnerius.

Priedai

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

RATIFIKAVIMO / PRIĖMIMO DOKUMENTO PAVYZDYS

KADANGI Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija buvo priimta 1972 m. lapkričio 16 d. UNESCO Generalinės konferencijos septynioliktojoje sesijoje,

TODĖL DABAR ..... Vyriausybė, apsvarsčiusi pirmiau nurodytą Konvenciją,

ją [*ratifikuoja* ir pasižada sąžiningai įgyvendinti jos nuostatas.

[*priima*

TAI PATVIRTINDAMAS (-A), pasirašau ir antspauduoju šį dokumentą.

Pasirašyta ..... 20..... m. .... dieną.

(Antspaudas) *valstybės vadovo,*

Ministro Pirmininko arba

užsienio reikalų ministro parašas

- Ratifikavimo / priėmimo dokumento pavyzdį galima gauti UNESCO Pasaulio paveldo centre ir rasti internete šiuo adresu: http://whc.unesco.org/en/modelratification.
- Užpildytos ir pasirašytos dokumento formos originalas, pageidautina kartu su oficialiu jo vertimu į anglų arba prancūzų kalbą, siunčiamas šiuo adresu: Director-General, UNESCO, 7 place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France (Prancūzija).

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

PRISIJUNGIMO DOKUMENTO PAVYZDYS

KADANGI Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija buvo priimta 1972 m. lapkričio 16 d. UNESCO Generalinės konferencijos septynioliktojoje sesijoje,

TODĖL DABAR ..... Vyriausybė, apsvarsčiusi pirmiau nurodytą Konvenciją, prisijungia prie jos ir pasižada sąžiningai įgyvendinti jos nuostatas.

TAI PATVIRTINDAMAS (-A), pasirašau ir antspauduoju šį dokumentą.

Pasirašyta ..... 20..... m. .... dieną.

(Antspaudas)

valstybės vadovo,

Ministro Pirmininko arba

užsienio reikalų ministro parašas

- Prisijungimo dokumento pavyzdį galima gauti UNESCO Pasaulio paveldo centre ir rasti šiuo interneto adresu: http://whc.unesco.org/en/modelratification.
- Užpildytos ir pasirašytos dokumento formos originalas, pageidautina kartu su oficialiu jo vertimu į anglų arba prancūzų kalbą, siunčiamas šiuo adresu: Director-General, UNESCO, 7 place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France (Prancūzija).

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

PRELIMINARIOJO SĄRAŠO PATEIKIMO FORMA

ŠALIS: **PATEIKIMO DATA:**

Dokumentą parengė:

Vardas ir pavardė: El. paštas:

Adresas: Faksas:

Institucija: Telefonas:

Vertybės pavadinimas:

Valstybė, provincija arba regionas:

Platuma ir ilguma arba UTM koordinatės:

APRAŠAS:

Išskirtinės visuotinės vertės pagrindimas
(Pirminis vietovės, pretenduojančios į Pasaulio paveldo sąrašą, vertės nustatymas)

Atitinka kriterijus [žr. Įgyvendinimo gairių 77 punktą]:
(Pažymėkite siūlomą kriterijų atitinkantį langelį ir pagrįskite kiekvieno jų pasirinkimą)

(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(v)	(vi)	(vii)	(viii)	(ix)	(x)

Autentiškumo ir (arba) vientisumo patvirtinimas [žr. Įgyvendinimo gairių 78–95 punktus]:

Palyginimas su kitomis panašiomis vertybėmis:
(Palyginime turėtų būti nurodyti ir panašumai su kitomis vertybėmis, įrašytomis ar neįrašytomis į Pasaulio paveldo sąrašą, ir priežastys, dėl kurių vertybė yra išskirtinė.)

- Preliminariojo sąrašo formą galima gauti UNESCO Pasaulio paveldo centre ir rasti šiuo interneto adresu: http://whc.unesco.org/en/tentativelists.
- Daugiau patarimų, kaip parengti preliminarųjį sąrašą, pateikiama Įgyvendinimo gairių 62–67 punktuose.
- Užpildytos preliminariojo sąrašo formos pavyzdį galima rasti šiuo interneto adresu: http://whc.unesco.org/en/tentativelists.
- Visų Šalių pateiktus preliminariuosius sąrašus galima rasti šiuo interneto adresu: http://whc.unesco.org/en/tentativelists.
- Užpildytos preliminariojo sąrašo pateikimo formos anglų arba prancūzų kalba pasirašytas originalas siunčiamas šiuo adresu: UNESCO World Heritage Centre, 7 place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France (Prancūzija).
- Pageidautina, kad Šalys šią informaciją pateiktų ir elektroninėse laikmenose (diskelyje arba CD-Rom kompaktinėje plokštelėje) arba el. paštu: wh-tentativelists@unesco.org.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

BŪSIMŲ TARPTAUTINIŲ IR TARPVALSTYBINIŲ VERTYBIŲ PARAIŠKŲ PRELIMINARIOJO SĄRAŠO PATEIKIMO FORMA

ŠALIS: **PATEIKIMO DATA:**

Dokumentą parengė[15]:

Vardas ir pavardė: El. paštas:

Pareigos:

Adresas: Faksas:

Institucija: Telefonas:

1.a Būsimos tarptautinės / tarpvalstybinės paraiškos pavadinimas[16]:

1.b Kitos dalyvaujančios Šalys:

1.c Nacionalinės sudedamosios vertybės dalies (-ių) pavadinimas (-ai):

1.d Valstybė, provincija arba regionas:

1.e Platuma ir ilguma arba UTM koordinatės:

2.a Trumpas siūlomos tarptautinės / tarpvalstybinės būsimos paraiškos aprašas[17]:

2.b Sudedamosios vertybės dalies (-ių) aprašas:

[15] Šis teikimas galioja tik tada, kai visos 1.b dalyje nurodytos Šalys pateikia savo bendros paraiškos dalis.
[16] Tekstas, pateiktas šioje dalyje, turi būti identiškas visose susijusių Šalių teikiamose paraiškos dalyse.
[17] Tarptautinių / tarpvalstybinių vertybių atveju bet kokiems pakeitimams turi būti gauti visų su paraiška susijusių Šalių sutikimai.

3. VISOS VERTYBĖS IŠSKIRTINĖS VISUOTINĖS VERTĖS[18] PAGRINDIMAS BŪSIMOJE PARAIŠKOJE

(Pirminis visos vertybės, pretenduojančios į Pasaulio paveldo sąrašą, vertės nustatymas)

3.a Atitinka kriterijus[19] [žr. Įgyvendinimo gairių 77 punktą]:

(Pažymėkite siūlomą kriterijų atitinkantį langelį ir pagrįskite kiekvieno jų pasirinkimą)

(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(v)	(vi)	(vii)	(viii)	(ix)	(x)

3.b Autentiškumo ir (arba) vientisumo patvirtinimas [žr. Įgyvendinimo gairių 78–95 punktus]:

3.c.1 Sudedamosios vertybės dalies (-ių) atrankos pagrindimas atsižvelgiant į visą būsimą paraišką:

3.c.2 Palyginimas su kitomis panašiomis vertybėmis[20]:

(Palyginime turėtų būti nurodyti ir panašumai su kitomis vertybėmis, įrašytomis arba neįrašytomis į Pasaulio paveldo sąrašą, ir priežastys, dėl kurių vertybė yra išskirtinė).

[18] Tarptautinių / tarpvalstybinių vertybių atveju bet kokiems pakeitimams turi būti gauti visų su paraiška susijusių Šalių sutikimai.
[19] Tarptautinių / tarpvalstybinių vertybių atveju bet kokiems pakeitimams turi būti gauti visų su paraiška susijusių Šalių sutikimai.
[20] Tarptautinių / tarpvalstybinių vertybių atveju bet kokiems pakeitimams turi būti gauti visų su paraiška susijusių Šalių sutikimai.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

TAM TIKRŲ KATEGORIJŲ VERTYBIŲ ĮRAŠYMO Į PASAULIO PAVELDO SĄRAŠĄ GAIRĖS[21]

ICOMOS teminių studijų sąrašas skelbiamas šiuo interneto adresu: http://www.icomos.org/studies.

IUCN teminių studijų sąrašas skelbimas šiuo interneto adresu: http://www.iucn.org/about/work/programmes/wcpa_worldheritage/wheritage_pub/.

ĮVADAS

1. Šiame priede pateikta informacija apie tam tikras vertybių kategorijas siekiama padėti Šalims parengti paraiškas dėl vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą. Ši informacija sudaro gaires, kuriomis reikėtų vadovautis kartu atsižvelgiant į Įgyvendinimo gairių II skyriuje, kur nurodomi paveldo vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą kriterijai, pateiktas nuorodas.
2. Komitetas pritarė išvadoms, kurias pateikė ekspertai kultūrinių kraštovaizdžių, istorinių miestų, kanalų paveldo ir paveldo kelių tema (žr. I dalį, kuri yra toliau).
3. Kitų ekspertų ataskaitos, pateiktos Komiteto prašymu ir susijusios su Globalia reprezentatyvaus, subalansuoto ir patikimo Pasaulio paveldo sąrašo strategija, minimos II dalyje.
4. III dalyje išvardytos įvairios patariamųjų organizacijų parengtos lyginamosios ir teminės studijos.

I. KULTŪRINIAI KRAŠTOVAIZDŽIAI, ISTORINIAI MIESTAI, KANALŲ PAVELDAS IR PAVELDO KELIAI

5. Pasaulio paveldo komitetas nustatė ir apibrėžė keletą tam tikrų kultūros ir gamtos vertybių kategorijų ir patvirtino atitinkamas gaires, kurios padėtų įvertinti vertybes, siūlomas įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą. Šiuo metu nustatytos tokios vertybių kategorijos, nors ši grupė greičiausiai po kurio laiko bus papildyta:
   a) kultūriniai kraštovaizdžiai;
   b) istoriniai miestai ir miestų centrai;
   c) kanalų paveldas;
   d) paveldo keliai.

[21] Komitetas gali ateityje parengti papildomas kitų vertybių kategorijų gaires.

KULTŪRINIAI KRAŠTOVAIZDŽIAI[22]

Apibrėžtis

6. Kultūriniai kraštovaizdžiai yra kultūros vertybės – „mišrūs gamtos ir žmogaus sukurti dariniai“, kaip apibrėžta Konvencijos 1 straipsnyje. Jie atspindi visuomenės evoliuciją ir žmonių kūrimąsi tam tikroje aplinkoje, kovą su fizinėmis kliūtimis ir (arba) gebėjimą pasinaudoti gamtinės aplinkos teikiamais pranašumais bei socialinėmis, ekonominėmis ir kultūrinėmis – ir vidinėmis, ir išorinėmis – sąlygomis.

7. Kultūrinius kraštovaizdžius reikėtų atrinkti atsižvelgiant į jų išskirtinę visuotinę vertę, priskirtinumą aiškiai apibrėžtam geokultūriniam regionui ir tai, kaip jie reprezentuoja šiam regionui būdingus esminius kultūrinius elementus.

8. Terminas *kultūrinis kraštovaizdis* aprėpia didelę žmogaus ir jo gamtinės aplinkos sąveikos įvairovę.

9. Dažnai kultūriniai kraštovaizdžiai atspindi tam tikrus tausojamojo žemės naudojimo būdus, susijusius su gamtinės aplinkos, kurioje šie kraštovaizdžiai yra, ypatumais ir apribojimais, taip pat ypatingą dvasinį žmogaus ryšį su gamta. Kultūrinių kraštovaizdžių apsauga gali prisidėti prie šiuolaikinių tausojamojo žemės naudojimo būdų ir išsaugoti arba papildyti natūralias kraštovaizdžio vertybes. Gyvuojantys tradiciniai žemės naudojimo būdai palaiko daugelio pasaulio regionų biologinę įvairovę. Todėl tradicinių kultūrinių kraštovaizdžių apsauga prisideda prie biologinės įvairovės palaikymo.

Apibrėžtys ir kategorijos

10. Kultūriniai kraštovaizdžiai skirstomi į tris pagrindines kategorijas:

    (i) lengviausiai nustatomi yra aiškiai apibrėžti **žmogaus specialiai suprojektuoti ir sukurti kraštovaizdžiai**. Šiai kategorijai priklauso sodai ir parkai, sukurti dėl estetinių paskatų ir dažnai (bet ne visada) susiję su religiniais ar kitais paminkliniais statiniais ar ansambliais;

    (ii) antroji kategorija – **natūraliai susidarę kraštovaizdžiai**. Jie susiformavo dėl pradinių socialinių, ekonominių, administracinių ir (arba) religinių poreikių, o dabartinį pavidalą įgavo veikiami gamtinės aplinkos. Šią evoliuciją atskleidžia tokių kraštovaizdžių forma ir sudėtiniai elementai. Jie skirstomi į dvi subkategorijas:

    - reliktinis (arba fosilijų) kraštovaizdis – tai kraštovaizdis, kurio raida yra pasibaigusi praeityje, staiga arba per ilgesnį laiką, tačiau esminius bruožus, materialią jų formą galima akivaizdžiai matyti ir dabar;

    - tebesiformuojantis kraštovaizdis – tai kraštovaizdis, nepraradęs aktyvaus socialinio vaidmens šiuolaikinėje visuomenėje, artimai susijęs su tradiciniu gyvenimo būdu, turintis aiškių besitęsiančios evoliucijos etapų įrodymų;

[22] Šį tekstą parengė kultūrinių kraštovaizdžių ekspertų grupė (La Petite Pierre, Prancūzija, 1992 m. spalio 24–26 d.) (žr. dokumentą *WHC-92/CONF.202/10/Add*). Komitetas per 16-ąją sesiją (Santa Fė, JAV, 1992) patvirtino, kad tekstas būtų įtrauktas į Įgyvendinimo gaires (žr. dokumentą *WHC-92/CONF.002/12*).

(iii) paskutinė kategorija – **asociatyvūs kultūriniai kraštovaizdžiai**. Šio tipo kraštovaizdžių įrašymas į Pasaulio paveldo sąrašą gali būti pagrįstas akivaizdžiomis religinėmis, meninėmis ar kultūrinėmis sąsajomis su gamtos elementais, o ne materialiu kultūros paveldu, kurio išraiška gali būti nežymi arba net neegzistuoti.

Kultūrinių kraštovaizdžių įrašymas į Pasaulio paveldo sąrašą

11. Kultūrinio kraštovaizdžio apimtis, įrašant į Pasaulio paveldo sąrašą, grindžiama jo funkcionalumu ir aiškumu. Visais atvejais pasirinktas pavyzdys turi būti pakankamai svarus, kad reprezentuotų pasirinkto kultūrinio kraštovaizdžio visumą. Neatmestina galimybė nurodyti didesnes teritorijas, atskleidžiančias kultūriniu požiūriu reikšmingus transporto ir ryšių tinklus.

12. Kultūriniams kraštovaizdžiams gali būti taikomi ir bendri apsaugos ir valdymo kriterijai. Svarbu skirti deramą dėmesį visoms kultūrinio kraštovaizdžio vertybėms: ir kultūros, ir gamtos objektams. Siūlymai turi būti parengti kartu su vietos bendruomenėmis ir gavus jų visišką pritarimą.

13. Kultūrinio kraštovaizdžio, įrašomo į Pasaulio paveldo sąrašą pagal Įgyvendinimo gairių 77 punkte aprašytus kriterijus, kategorijos buvimas neatmeta galimybės įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą išskirtinės reikšmės vietoves, atitinkančias kartu ir gamtos, ir kultūros paveldui taikomus kriterijus (žr. 46 punkte pateiktą mišriųjų paveldo vertybių apibrėžimą). Tokiais atvejais jų išskirtinė visuotinė vertė įrodoma abiejų – ir gamtos, ir kultūros paveldui taikomų kriterijų deriniu.

ISTORINIAI MIESTAI IR MIESTŲ CENTRAI[23]

Apibrėžtys ir kategorijos

14. Urbanistiniai ansambliai, kurie gali būti įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, skirstomi į tris kategorijas:

(i) **miestai, kuriuose nebegyvenama** – juose išliko nepakitusių archeologinių praeities įrodymų; jie paprastai atitinka autentiškumo kriterijų ir kontroliuoti jų išsaugojimo būklę palyginti lengva;

(ii) **istoriniai miestai, kuriuose tebegyvenama** – jie dėl savo prigimties plėtojosi ir plėtosis toliau veikiami socialinių, ekonominių ir kultūrinių pokyčių, todėl juos sunkiau įvertinti pagal autentiškumo kriterijų ir jų išsaugojimo politika kelia daugiau problemų;

(iii) **naujieji XX amžiaus miestai** yra paradoksaliai susiję su dviem pirmosiomis kategorijomis: nors šių miestų originali urbanistinė struktūra aiški ir autentiškumas nekelia abejonių, jų ateitis neaiški, nes jų plėtra beveik nekontroliuojama.

[23] Šis tekstas buvo įtrauktas į 1987 m. Įgyvendinimo gairių variantą, Komitetui per 8-ąją sesiją (Buenos Airės, Argentina, 1984) aptarus 1984 m. rugsėjo 5–7 d. Paryžiuje ICOMOS organizuoto Ekspertų susitikimo dėl konsultacijų istorinių miestų klausimais išvadas.

Istorinių miestų ir miestų centrų įrašymas į Pasaulio paveldo sąrašą

15. Istorinių miestų ir **miestų centrų** reikšmė gali būti analizuojama atsižvelgiant į toliau išdėstytus veiksnius:

(i) Miestai, kuriuose nebegyvenama

Istorinių miestų, kuriuose nebegyvenama, vertinimo sunkumai nesiskiria nuo archeologinių vietovių vertinimo sunkumų. Pastatų kompleksų, pasižyminčių stiliaus grynumu, paminklų gausa, o kartais ir svarbiomis istorinėmis asociacijomis, pasirinkimą lemia unikalumo kriterijai arba pavyzdiniai bruožai. Svarbu, kad urbanistinės archeologinės vietovės būtų įrašomos kaip vientisas darinys. Paminklinis centras ar maža statinių grupė nepajėgia atspindėti sudėtingų ir įvairių dingusio miesto funkcijų; pageidaujama, kad tokio miesto liekanos būtų išsaugotos kaip visuma, jei įmanoma, kartu su ja supančia aplinka.

(ii) Istoriniai miestai, kuriuose tebegyvenama

Istorinių miestų, kuriuose tebegyvenama, atveju kyla įvairių sunkumų – daugiausia dėl urbanistinio audinio pažeidžiamumo (jis daug kur buvo stipriai pažeistas prasidėjus industrializacijai) ir dėl spartaus jų apylinkių urbanizavimo. Miestai, kuriuos norima įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, turi būti pelnę pripažinimą dėl savo architektūrinės vertės, jų vertinimas neturėtų remtis vien tik dabartiniu supratimu grindžiama jo svarba praeityje ar jo, kaip istorinio simbolio, verte pagal (vi) kriterijų, kuris taikomas siekiant vertybę įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą (žr. Įgyvendinimo gairių 77 punkto (vi) kriterijų). Siūlomo architektūrinio ansamblio erdvinė organizacija, struktūra, medžiagos, forma ir, jei įmanoma, pastatų grupių funkcijos būtinai turi reprezentuoti civilizaciją ar civilizacijų tęstinumą, dėl kurio šią vertybę siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą. Skiriamos keturios kategorijos:

a) tipiški tam tikros epochos ar kultūros miestai, beveik visiškai išlikę ir nepaveikti vėlesnės plėtros. Tokiu atveju įrašytina vertybė yra visas miestas kartu su jo apylinkėmis, kurios taip pat turi būti saugomos;

b) miestai, kurie plėtojosi pagal savitus bruožus ir išsaugojo istoriniams tarpsniams būdingą struktūrų ir erdvių išdėstymą, kartais neatsiejamą nuo išskirtinės gamtinės aplinkos. Šiuo atveju pirmenybė teikiama aiškiai apibrėžtai istorinei, o ne šiuolaikinei aplinkai;

c) „istoriniai centrai“, tiksliai atitinkantys senovinio miesto ribas, dabar apsupti modernaus miesto. Šiuo atveju reikia tiksliai nustatyti vertybės ribas, žvelgiant plačiai istoriškai, ir deramai pasirūpinti jo artimiausia apsuptimi;

d) rajonai, kvartalai ar atskiri elementai, net jei likusios tik jų liekanos, įrodantys buvus jau išnykusį istorinį miestą. Tokiu atveju išlikusios vietovės ir statiniai turi pakankamai aiškiai liudyti čia buvusią visumą.

Istoriniai centrai ir istoriniai kvartalai turėtų būti įrašomi į Pasaulio paveldo sąrašą tik tada, kai juos sudaro daug reikšmingų istorinių paminklų, kurie tiesiogiai atskleidžia išskirtinės

svarbos miesto bruožus. Nepatariama siūlyti kelių atskirų ir tarpusavyje nesusijusių statinių, tariamai reprezentuojančių miestą.

Tačiau galima siūlyti ribotoje erdvėje esančias vertybes, turėjusias didelę įtaką miesto planavimo istorijai. Šiuo atveju paraiškoje turi būti aiškiai pasakyta, kad siūlomas kaip tik paminklinis ansamblis, o miestas minimas tik kaip vieta, kur yra šis ansamblis. Taip pat jei pastatas, aiškiai turintis išskirtinę visuotinę vertę, stovi labai apleistoje ar nepakankamai reprezentatyvioje urbanistinėje aplinkoje, jis, aišku, įrašomas be jokių specialių nuorodų į miesto kontekstą.

(iii) Naujieji XX amžiaus miestai

Naujuosius XX amžiaus miestus įvertinti sunku. Tik istorija parodys, kurie iš jų bus geriausi šiuolaikinės miestų statybos pavyzdžiai. Šių miestų dokumentacijos svarstymas turėtų būti atidėtas, išskyrus išimtines aplinkybes.

Dabartinėmis sąlygomis pirmenybė teikiama mažoms ar vidutinio dydžio teritorijoms, kurių potencialų augimą galima valdyti, o ne metropoliams, apie kuriuos sunku sukaupti visą informaciją ir parengti dokumentus, įtikinamai įrodančius, kad juos būtina įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą.

Atsižvelgiant į tai, kokių padarinių gali sukelti miesto įrašymas į Pasaulio paveldo sąrašą, tokie siūlymai turėtų būti išimtiniai. Įrašymas į Pasaulio paveldo sąrašą reiškia, kad jau yra taikomos teisinės ir administracinės priemonės, užtikrinančios statinių grupės ir jų aplinkos apsaugą. Ypač svarbu, kad būtų deramai informuota susijusi visuomenė, be kurios aktyvaus dalyvavimo nebus veiksmingi jokie išsaugojimo planai.

KANALŲ PAVELDAS

16. Sąvoka „kanalai“ išsamiai aptarta Ekspertų susitikimo kanalų paveldo klausimais ataskaitoje (Kanada, 1994 m. rugsėjis)[24].

Apibrėžtis

17. Kanalas – tai žmogaus nutiestas vandens kelias. Jis gali turėti išskirtinę visuotinę istorinę arba techninę vertę pats savaime arba kaip ypatingas šios kultūros vertybės kategorijos pavyzdys. Kanalas gali būti monumentalus kūrinys, esminis linijinio kultūrinio kraštovaizdžio bruožas arba sudėtinio kultūrinio kraštovaizdžio dalis.

Kanalų paveldo įrašymas į Pasaulio paveldo sąrašą

18. Autentiškumas priklauso nuo pačių paveldo vertybių vertės ir tų verčių tarpusavio sąsajų. Vienas skiriamųjų kanalo, kaip paveldo elemento, bruožų yra jo evoliucija – kaip juo buvo naudojamasi įvairiais laiko tarpsniais ir kokie buvo padaryti atitinkami technologiniai pakeitimai. Šių pakeitimų mastas gali būti sudėtinė paveldo dalis.

[24] Ekspertų susitikimas kanalų paveldo klausimais (Kanada, 1994 m. rugsėjo 15–19 d.) (žr. dokumentą *WHC-94/CONF.003/INF.10*) aptartas per 19-ąją Pasaulio paveldo komiteto sesiją (Berlynas, Vokietija, 1995) (žr. dokumentą *WHC-95/CONF.203/16*).

19. Kanalo autentiškumo samprata ir jo istorinė interpretacija siejama su nekilnojamąja vertybe (Konvencijos objektu), galima kilnojamąja vertybe (laivai, laikina navigacinė įranga) ir susijusiais statiniais (tiltais ir pan.) bei kraštovaizdžiu.

20. Kanalų reikšmė gali būti vertinama technologiniu, ekonominiu, socialiniu ir kraštovaizdžio aspektu, kaip nurodyta toliau:

(i) Technologija

Kanalai gali būti įvairiausios paskirties: drėkinimo, navigacinės, gynybos, vandens energijos tiekimo, potvynių reguliavimo, žemės sausinimo ir vandens tiekimo. Svarbios gali būti šios technologijų sritys:

a) vandens kanalo klojinys ir vandens nepralaidumas;

b) inžinerinės kanalo konstrukcijos, palyginus su struktūriniais kitų architektūros ir technologijos sričių bruožais;

c) statybos metodų plėtojimas ir tobulinimas;

d) technologijų perteikimas.

(ii) Ekonomika

Kanalai svarbūs ekonomikai dėl įvairių priežasčių – ekonominės plėtros, prekių bei žmonių vežimo. Kanalai buvo pirmieji žmogaus sukurti keliai, skirti stambiems kroviniams gabenti. Kanalai, kaip drėkinimo priemonė, visada darė ir iki šiol daro didelę įtaką ekonominei plėtrai. Svarbūs yra šie veiksniai:

a) nacionalinės tapatybės formavimasis;

b) žemės ūkio plėtra;

c) pramonės plėtra;

d) gerovės augimas;

e) inžinerinių įgūdžių, pritaikomų kitose srityse ir pramonės šakose, plėtojimas;

f) turizmas.

(iii) Socialiniai veiksniai

Kanalų statyba sukėlė socialinių padarinių, o jų naudojimas susijęs su tokiais padariniais ir dabar:

a) socialinius ir kultūrinius padarinius sukėlusio turto perskirstymu,

b) žmonių judėjimu ir kultūrinių grupių tarpusavio sąveika.

(iv) Kraštovaizdis

Tokie didelio masto inžineriniai statiniai iki šiol veikia natūralų kraštovaizdį. Susijusi pramonės veikla ir kintantys žmonių kūrimosi tam tikroje teritorijoje modeliai sukelia aiškiai matomus kraštovaizdžio formų ir struktūrų pokyčius.

PAVELDO KELIAI

21. Sąvokos „keliai“ ir „kultūriniai maršrutai“ buvo aptartos per ekspertų susitikimą „Paveldo keliai – mūsų kultūrinio paveldo dalis“ (Madridas, Ispanija, 1994 m. lapkričio 24–25 d.)[25].

Apibrėžtis

22. Paveldo kelių samprata yra prasminga ir leidžia sukurti išskirtinę erdvę, kurioje darniai funkcionuoja tarpusavio supratimas, pliuralistinis požiūris į istoriją ir taikos kultūra.

23. Paveldo kelią sudaro materialūs elementai, kurių kultūrinė reikšmė susijusi su kultūriniais mainais bei daugiamačiu dialogu tarp šalių arba regionų ir kurie iliustruoja judėjimo keliu sąveiką erdvėje ir laike.

Paveldo kelių įrašymas į Pasaulio paveldo sąrašą

24. Sprendžiant, ar paveldo kelią tiktų įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, reikėtų atsižvelgti į šiuos aspektus:

    (i) reikėtų nepamiršti išskirtinės visuotinės vertės reikalavimo;

    (ii) paveldo kelių sąvoka:

    – grindžiama judėjimo dinamika ir **mainų** idėja, **užtikrinant tęstinumą, susijusį** su erdve ir laiku;

    – reiškia **visumą**, kur kelias turi didesnę vertę nei jį sudarančių ir jam kultūrinę reikšmę suteikiančių elementų suma;

    – išryškina **šalių arba regionų** kultūrinius mainus ir dialogą;

    – yra **daugiamatė** – atsiranda naujų aspektų, papildančių jos pirminę paskirtį, kuri gali būti religinė, komercinė, administracinė ar bet kuri kita.

    (iii) Paveldo kelius galima laikyti specifine, dinamiška kultūrinio kraštovaizdžio kategorija, todėl po diskusijų nutarta įtraukti juos į Įgyvendinimo gaires.

    (iv) Paveldo kelio nustatymas grindžiamas dvasinių ir materialių elementų sankaupa, įrodančia paties kelio svarbą.

    (v) Autentiškumo sąlygos taikytinos atsižvelgiant į paveldo kelio svarbą ir kitus jį sudarančius elementus. Bus atsižvelgta į paveldo kelio trukmę ir galbūt į tai, kaip dažnai jis naudojamas dabar, taip pat į teisėtą susijusių tautų norą jį plėtoti.

    Šie klausimai bus aptariami atsižvelgiant į pirminę kelio struktūrą bei jo nematerialiuosius ir simbolinius aspektus.

II. REGIONINIŲ IR TEMINIŲ EKSPERTŲ SUSITIKIMŲ ATASKAITOS

25. Vadovaudamasis Globalia reprezentatyvaus, subalansuoto ir patikimo Pasaulio paveldo

[25] Ekspertų susitikimą „Paveldo maršrutai – mūsų kultūrinio paveldo dalis“ (Madridas, Ispanija, 1994 m. lapkričio 4–25 d.) (žr. dokumentą *WHC-94/CONF.003/INF.13*) aptarė Pasaulio paveldo komitetas per 19-ąją sesiją (Berlynas, Vokietija, 1995) (žr. dokumentą *WHC-95/CONF.203/16*).

sąrašo strategija, Pasaulio paveldo komitetas paprašė surengti keletą regioninių ir teminių įvairių vertybių kategorijų ekspertų susitikimų. Rengdamos paraiškas, Šalys gali vadovautis šių susitikimų medžiaga. Pasaulio paveldo komitetui pateiktas ekspertų susitikimų ataskaitas galima rasti internete šiuo adresu: http://whc.unesco.org/en/globalstrategy.

III. PATARIAMŲJŲ ORGANIZACIJŲ TEMINĖS IR LYGINAMOSIOS STUDIJOS

26. Vykdydamos savo įsipareigojimus, susijusius su kultūros ir gamtos vertybių vertinimu, ir norėdamos supažindinti su vertinimo kontekstu, patariamosios organizacijos, dažnai kartu su kitomis panašiomis institucijomis, parengė įvairių dalykinių sričių lyginamąsias ir temines studijas.

Tarp tokių ataskaitų, kurių daugumą galima rasti atitinkamose interneto svetainėse, yra:

Žemės geologinė istorija – kontekstinė pasaulio fosilijų paveldo vietovių įrašymo vertinimo sistema
Earth's Geological History – A Contextual Framework for Assessment of World Heritage Fossil Site Nominations (September 1996)

Tarptautinis paminklinių kanalų sąrašas
International Canal Monuments List (1996)
http://www.icomos.org/studies/canals-toc.htm

Pasaulio tiltų paveldas
World Heritage Bridges (1996)
http://www.icomos.org/studies/bridges.htm

Pasaulinė į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytų saugomų miškingų teritorijų apžvalga
A Global Overview of Forest Protected Areas on the World Heritage List (September 1997)
http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/forests/

Pasaulinė į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytų saugomų šlapžemių ir jūrinių teritorijų apžvalga
A Global Overview of Wetland and Marine Protected Areas on the World Heritage List (September 1997)
http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/wetlands/

Pasaulio gamtos paveldo vietovių naudojimas
Human Use of World Heritage Natural Sites (September 1997)
http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/human/

Primatinių fosilijų vietovės
Fossil Hominid Sites (1997)
http://www.icomos.org/studies/hominid.htm

Lotynų Amerikos urbanistinės architektūros paveldas
The Urban Architectural Heritage of Latin America (1998)
http://www.icomos.org/studies/latin-towns.htm

Senovės teatrai ir amfiteatrai
Les Théâtres et les Amphithéâtres antiques (1999)
http://www.icomos.org/studies/theatres.htm

Geležinkeliai – pasaulio paveldo vietovės
Railways as World Heritage Sites (1999)
http://www.icomos.org/studies/railways.htm

Pasaulinė į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytų saugomų teritorijų, turinčių ypatingą svarbą bioįvairovės požiūriu, apžvalga
A Global Overview of Protected Areas on the World Heritage List of Particular Importance for Biodiversity (November 2000)
http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/

Darbininkų miesteliai – pramoninio paveldo elementai
Les villages ouvriers comme éléments du patrimoine de l'industrie (2001)
http://www.icomos.org/studies/villages-ouvriers.htm

Globali pasaulio geologinio paveldo strategija
A Global Strategy for Geological World Heritage (February 2002)

Pietų Afrikos uolų piešinių vietovės
Rock-Art Sites of Southern Africa (2002)
http://www.icomos.org/studies/sarockart.htm

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

AUTENTIŠKUMAS, ATITINKANTIS PASAULIO PAVELDO KONVENCIJOS REIKALAVIMUS

ĮŽANGA

Šiame priede pateikiamas Naros autentiškumo dokumentas, kurį parengė 45 Naros konferencijos dalyviai. Ši konferencija Pasaulio paveldo konvencijos apibrėžiamo autentiškumo klausimais įvyko 1994 m. lapkričio 1–6 d. Naroje, Japonijoje. Ją organizavo UNESCO, ICCROM ir ICOMOS.

Pasaulio paveldo komitetas Naros susitikimo dėl autentiškumo ataskaitą išnagrinėjo per 18-ąją sesiją (Puketas, Tailandas, 1994 m.) (žr. dokumentą *WHC-94/CONF.003/16*).

Pasaulio paveldo konvencijos apibrėžta autentiškumo sąvoka buvo papildyta ir išplėsta per vėlesnius ekspertų susitikimus (žr. Įgyvendinimo gairių bibliografiją).

I. NAROS AUTENTIŠKUMO DOKUMENTAS

Preambulė

1. *Mes, Naroje (Japonija) susirinkę ekspertai, vertiname Japonijos valdžios kilniadvasiškumą ir intelektinę drąsą laiku surengti forumą, kuriame galėjome mesti iššūkį tradicinei mąstysenai apie išsaugojimą ir aptarti, kaip ir kokiomis priemonėmis galėtume išplėsti savo akiratį, siekdami išsaugojimo praktikoje užtikrinti didesnę pagarbą kultūros ir paveldo įvairovei.*
2. *Mes taip pat labai vertiname diskusijų būdą, kurį pasiūlė Pasaulio paveldo komitetas, norėdamas, kad autentiškumo testas, nustatant į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomų įrašyti kultūros vertybių išskirtinę visuotinę vertę, būtų taikomas su didžiausia pagarba visų visuomenių socialinėms ir kultūrinėms vertėms.*
3. *Naros autentiškumo dokumentas yra parengtas atsižvelgiant į 1964 m. Venecijos chartiją, ja remiamasi ir ji papildoma atsakant į augančius iššūkius paveldui ir susirūpinimą juo šiuolaikiniame pasaulyje.*
4. *Pasaulyje, kurį vis stipriau veikia globalizacijos ir homogeniškumo jėgos, kur kultūrinio tapatumo siekis dažnai išreiškiamas agresyviu nacionalizmu ir mažumų kultūros slopinimu, esminis svarstymo apie autentiškumą indėlis į išsaugojimo praktiką yra paaiškinti ir nušviesti kolektyvinę žmonijos atmintį.*

Kultūros įvairovė ir paveldo įvairovė

5. *Mūsų pasaulio kultūros ir paveldo įvairovė yra nepakeičiamas visos žmonijos dvasinio ir intelektinio turtingumo šaltinis. Būtina aktyviai skatinti mūsų pasaulio kultūros ir paveldo*

įvairovės apsaugą ir ją stiprinti kaip esminį žmonijos raidos aspektą.

6. *Kultūros paveldo įvairovė egzistuoja laike ir erdvėje bei reikalauja, kad būtų gerbiamos kitos kultūros ir visi jų tikėjimo sistemų aspektai. Tais atvejais, kai atsiranda kultūros verčių prieštarų, pagarba kultūros įvairovei reikalauja, kad būtų pripažintas visų kultūros verčių, kurias paveldui priskiria susijusios šalys, teisėtumas.*

7. *Visos kultūros ir visuomenės yra kildinamos iš tam tikrų materialių ir nematerialių pavidalų ir prasmių, kurios sudaro jų kultūros paveldą ir turi būti gerbiamos.*

8. *Būtina pabrėžti esminį UNESCO principą – kiekvieno atskiras kultūros paveldas yra visų kultūros paveldas. Atsakomybė už kultūros paveldą ir jo priežiūrą visų pirma tenka jį sukūrusiai kultūrinei bendruomenei, o paskiau – juo besirūpinančiai bendruomenei. Tačiau ne tik ši atsakomybė, bet ir tarptautinių chartijų ir konvencijų, sudarytų siekiant išsaugoti kultūros paveldą, laikymasis reikalauja paisyti jose nustatytų principų bei pareigų. Ypač pageidautina, kad kiekviena bendruomenė nustatytų pusiausvyrą tarp savo reikmių ir kitų kultūrinių bendruomenių poreikių, jei tiktai siekiant tokios darnos nenukentėtų jų esminės kultūros vertės.*

Vertės ir autentiškumas

9. *Visų formų ir istorinių laikotarpių kultūros paveldo išsaugojimas įsišaknijęs paveldui priskiriamose vertėse. Mūsų gebėjimas suprasti šias vertes tam tikru mastu priklauso nuo to, kiek patikimais ir teisingais galime laikyti informacijos apie jas šaltinius. Šių informacijos šaltinių, susijusių su pirminėmis ir paskesnėmis kultūros paveldo savybėmis bei jų prasme, žinojimas ir supratimas yra būtinas pagrindas vertinant visus autentiškumo aspektus.*

10. *Šitaip suprantamas ir Venecijos chartijoje įtvirtintas autentiškumas yra esminis veiksnys, apibrėžiantis vertes. Autentiškumo supratimas daro didelę įtaką visoms mokslinėms kultūros paveldo studijoms, rengiant išsaugojimo ir restauravimo planus, taip pat ir vertybių įrašymo į Pasaulio paveldo konvencijos ir kitus kultūros paveldo sąrašus procedūroms.*

11. *Visi sprendimai, susiję su kultūros vertybėms priskiriamomis vertėmis, taip pat atitinkamų informacijos šaltinių patikimumas įvairiose kultūrose ir netgi toje pačioje kultūrinėje terpėje gali skirtis. Štai kodėl verčių ir autentiškumo vertinimo neįmanoma grįsti griežtai nustatytais kriterijais. Kaip tik priešingai – visoms kultūroms būtina pagarba reikalauja, kad paveldo vertybės būtų apsvarstomos ir sprendžiama* atsižvelgiant į tą kultūrinę terpę, kuriai jos priklauso.

12. *Todėl ypač svarbu kuo skubiau pripažinti kiekvienos kultūros skirtingą paveldo verčių prigimtį bei susijusių informacijos šaltinių patikimumą ir teisingumą.*

13. *Atsižvelgiant į kultūros paveldo prigimtį, jo kultūrinį kontekstą ir evoliuciją, sprendimai dėl autentiškumo gali priklausyti nuo daugybės įvairiausių informacijos šaltinių vertės. Šie šaltiniai gali būti susiję su forma ir sumanymu, medžiagomis ir turiniu, naudojimu ir funkcija, tradicijomis ir techniniais atlikimo būdais, vieta ir aplinka, taip pat dvasia ir jausmu, bei kitais vidiniais ir išoriniais veiksniais. Šių šaltinių panaudojimas leidžia detalizuoti skirtingus tiriamo kultūros paveldo matmenis – meninį, istorinį, socialinį ir mokslinį.*

1 priedas: Siūlymai dėl tolesnių priemonių (pateikti Herbo Stovelo)

1. *Reiškiant pagarbą kultūros ir paveldo įvairovei reikia sąmoningai stengtis, kad, siekiant apibrėžti arba nustatyti konkrečių paminklų ar vietovių autentiškumą, nebūtų taikomos mechaninės formuluotės arba standartizuotos procedūros.*
2. *Dedant pastangas nustatyti autentiškumą, gerbiant kultūros ir* paveldo *įvairovę, reikia atitinkamo požiūrio, kuris skatintų kultūras plėtoti jų prigimtį ir poreikius atitinkančius analitinius procesus ir priemones. Toks požiūris gali turėti keletą bendrų aspektų:*
   - *pastangos įvertinti autentiškumą jungiant tarpdalykinį bendradarbiavimą bei deramą visos turimos ekspertinės patirties ir žinių panaudojimą;*
   - *pastangos, kurios užtikrintų, kad vertybei priskiriamos vertės tikrai reprezentuoja tą kultūrą ir jos interesų įvairovę tam tikruose paminkluose ir vietovėse;*
   - *pastangos aiškiai dokumentuoti, nustatant savitą paminklų ir vietovių autentiškumo prigimtį, kad tuo ateityje būtų galima praktiškai remtis tolesnėje veikloje ir vykdant stebėseną;*
   - *pastangos nuolat atnaujinti autentiškumo vertinimą, atsižvelgiant į verčių ir aplinkybių kaitą.*
3. *Ypač svarbu stengtis užtikrinti, kad būtų gerbiamos vertybei priskiriamos vertės ir kad jas nustatant būtų dedamos pastangos, kur įmanoma, siekti tarpdalykinio ir bendruomenės sutarimo.*
4. *Požiūriai į autentiškumą turėtų plėtoti ir skatinti visų suinteresuotųjų kultūros paveldo išsaugojimu tarptautinį bendradarbiavimą, siekiant, kad pasaulyje būtų labiau gerbiami ir suprantami įvairiausi kiekvienos kultūros raiškos būdai ir vertės.*
5. *Šio dialogo tąsa ir jo sklaida įvairiuose pasaulio regionuose ir kultūrose yra būtina prielaida, norint padidinti praktinę svarstymo apie autentiškumą vertę bendro žmonijos paveldo išsaugojimui.*
6. *Visuomenės supratimo apie šį pamatinį paveldo matmenį augimas yra besąlygiškai būtinas tam, kad būtų galima imtis konkrečių priemonių praeities ženklams išsaugoti. Dėl to reikia stengtis, kad būtų geriau suprantama pačių kultūros vertybių vertė, taip pat gerbiama tokių paminklų bei vietovių įtaka šių dienų visuomenėje.*

2 priedas: Apibrėžimai

Išsaugojimas (vert. past. – konservavimas, angl. conservation): visokeriopos pastangos, kuriomis siekiama suprasti kultūros paveldą, išmanyti jo istoriją ir prasmę, užtikrinti, kad jis bus materialiai išsaugotas ir, kaip reikalaujama, viešai pristatomas, restauruojamas ir stiprinamas. (Kultūros paveldo sąvoka taikoma paminklams, pastatų grupėms, kultūrinės vertės vietovėms, kaip nurodyta Pasaulio paveldo konvencijos 1 straipsnyje).

Informacijos šaltiniai: visi materialūs, rašytiniai, žodiniai ir vaizdiniai šaltiniai, suteikiantys žinių apie kultūros paveldo prigimtį, jo savybes, prasmę ir istoriją.

II. AUTENTIŠKUMAS – CHRONOLOGINĖ BIBLIOGRAFIJA

Iki Naros susitikimo paskelbti leidiniai, kuriais remtasi diskutuojant apie autentiškumą:

Larsen, Knut Einar, *A note on the authenticity of historic timber buildings with particular reference to Japan*, Occasional Papers for the World Heritage Convention, ICOMOS, December 1992.

Larsen, Knut Einar, *Authenticity and Reconstruction: Architectural Preservation in Japan*, Norwegian Institute of Technology, Vols. 1-2, 1993.

Parengiamasis Naros susitikimo posėdis, įvykęs Bergene, Norvegijoje, 1994 m. sausio 31 d.–vasario 1 d.:

Larsen, Knut Einar and Marstein, Nils (ed.), *Conference on authenticity in relation to theWorld Heritage Convention Preparatory workshop*, Bergen, Norway, 31 January - 2 February 1994, Tapir Forlag, Trondheim 1994.

Naros susitikimas, 1994 m. lapkričio 1–6 d., Nara, Japonija:

Larsen, Knut Einar ir redakcinė grupė (Jokilehto, Lemaire, Masuda, Marstein, Stovel), *Nara conference on authenticity in relation to the World Heritage Convention. Conférence de Nara sur l'authenticité dans le cadre de la Convention du Patrimoine Mondial*. Nara, Japan,1-6 November 1994.

Dokumentą išleido UNESCO Pasaulio paveldo centras, Japonijos kultūros reikalų agentūra, ICCROM ir ICOMOS 1994 metais.

Į Naros susitikimą susirinko 45 ekspertai iš 26 šalių ir viso pasaulio tarptautinių organizacijų. Jų pranešimai pateikiami nurodytame leidinyje. Šiame leidinyje rasite ir Naros dokumentą, kurį parengė iš 12 susitikimo dalyvių sudaryta darbo grupė, o redagavo Raymondas Lemaire'as ir Herbas Stovelas. Šis susitikimo pranešimų leidinys kviečia ICOMOS narius ir kitus asmenis pratęsti diskusiją Naros dokumento keliamais klausimais ir kituose pasaulio regionuose.

Reikšmingi regioniniai susitikimai, įvykę po Naros susitikimo (iki 2005 m. sausio mėn.):

Authenticity and Monitoring, October 17-22, 1995, Cesky Krumlov, Czech Republic, ICOMOS European Conference, 1995.

Į šią Europos ICOMOS konferenciją, įvykusią 1995 m. spalio 17–22 d. Česky Krumlove, Čekijos Respublikoje, atvyko 18 Europos ICOMOS narių išreikšti nacionalinį požiūrį, paremtą 14 šalių patirtimi, kaip taikyti autentiškumo sąvoką. Pranešimų apžvalga patvirtino analitinių procesų, kuriuos mes taikome išsaugojimo problemoms spręsti, autentiškumo svarbą, kad įsivyrautų teisingas, doras ir sąžiningas požiūris į išsaugojimo problemas. Buvo pabrėžta, kad reikia stiprinti dinamiško išsaugojimo, kaip priemonės deramai atlikti kultūrinių kraštovaizdžių ir urbanistinės aplinkos autentiškumo analizę, sampratą.

Interamerican symposium on authenticity in the conservation and management of the cultural heritage, US/ICOMOS, The Getty Conservation Institute, San Antonio, Texas 1996.

Į šį autentiškumo klausimams skirtą susitikimą, įvykusį 1996 m. kovą San Antonijuje, Teksaso valstijoje, JAV, susirinko ICOMOS Šiaurės, Centrinės ir Pietų Amerikos nacionalinių komitetų nariai aptarti, kaip pritaikyti Naros dokumento sąvokas. Susitikime buvo priimta *San Antonijaus deklaracija*, kurioje aptariamas ryšys tarp autentiškumo ir tapatumo, istorijos, medžiagos, socialinių vertybių, dinamiškų ir susiformavusių vietovių, valdymo ir ekonomikos. Šioje deklaracijoje rekomenduota išplėsti autentiškumo „įrodymą“, įtraukiant sąvokas *tikrosios vertės atspindys, vientisumas, kontekstas, tapatumas, panaudojimas ir funkcijos*, bei pateiktos rekomendacijos dėl įvairių vietovių tipologijos.

Saouma-Forero, Galia, (edited by), *Authenticity and integrity in an African context: expert meeting, Great Zimbabwe*, Zimbabwe, 26-29 May 2000, UNESCO - World Heritage Centre, Paris 2001.

Didžiosios Zimbabvės susitikime, kurį 2000 m. gegužės 26–29 d. organizavo Pasaulio paveldo centras, pagrindinis dėmesys buvo skiriamas autentiškumui ir vientisumui Afrikos kontekste aptarti. Aštuoniolika pranešėjų aptarė klausimus, susijusius su kultūros ir gamtos paveldo vertybių valdymu. Susitikimo rezultatas – anksčiau nurodytas leidinys, kuriame pateikta nemažai dalyvių pasiūlytų rekomendacijų, tarp jų – siūlymai įtraukti su autentiškumu siejamas savybes, pavyzdžiui, *valdymo sistemos, kalba ir kitos nematerialiojo paveldo formos*. Iškeliama vietos bendruomenių reikšmė darnaus paveldo valdymo procesui.

<u>Diskusijos dėl atkūrimo, atitinkančio Pasaulio paveldo konvencijos reikalavimus (iki 2005 m. sausio mėn.):</u>

The Riga Charter on authenticity and historical reconstruction in relationship to cultural heritage adopted by regional conference, Riga, 24 October 2000, Latvian National Commission for UNESCO - World Heritage Centre, ICCROM.

Incerti Medici, Elena and Stovel, Herb, *Authenticity and historical reconstruction in relationship with cultural heritage, regional conference, Riga, Latvia, October 23-24 2000: summary report*, UNESCO - World Heritage Centre, Paris, ICCROM, Rome 2001.

Stovel, Herb, *The Riga Charter on authenticity and historical reconstruction in relationshipto cultural heritage, Riga, Latvia, October 2000, in Conservation and management of archaeological sites*, Vol. 4, n. 4, 2001.

Alternatives to historical reconstruction in the World Heritage Cities, Tallinn, 16-18 May 2002, Tallinn Cultural Heritage Department, Estonia National Commission for UNESCO, Estonia National Heritage Board.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

PARAIŠKOS ĮRAŠYTI VERTYBES Į PASAULIO PAVELDO SĄRAŠĄ FORMA

Nuo 2005 m. vasario 2 d. visos paraiškos turi būti parengtos pagal šią formą.

- Paraiškos formą rasite šiuo interneto adresu: http://whc.unesco.org/en/nominationform.
- Daugiau patarimų, kaip parengti paraiškas, rasite Įgyvendinimo gairių III skyriuje.
- Anglų arba prancūzų kalba užpildytos ir pasirašytos paraiškos originalą siųsti šiuo adresu:

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy 75352
Paris 07 SP France
(Prancūzija)
Tel. +33 (0) 1 4568 1571
Faks. +33 (0) 1 4568 5570
El. p. wh-nominations@unesco.org

Santrauka

Pasaulio paveldo komitetui priėmus sprendimą, Sekretoriatas atnaujina šią Šalies pateiktą informaciją ir grąžina ją Šaliai, patvirtindamas, kokiu pagrindu vertybė įrašoma į Pasaulio paveldo sąrašą.

Šalis	
Valstija, provincija arba regionas	
Vertybės pavadinimas	
Geografinės koordinatės (kampo sekundės tikslumu)	
Tekstinis siūlomos įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą vertybės ribos (ribų) aprašymas	
Siūlomos įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą vertybės A4 ar A3 formato žemėlapis (-iai) / planas (-ai), kuriame nurodytos jos ribos ir buferinės zonos (jei yra) ribos	**Pridėkite A4 ar A3 formato žemėlapius / planus, kurie būtų originalių topografinių ar kadastrinių žemėlapių / planų sumažintos kopijos, o jose būtų kiek įmanoma išdidinta paveldo vertybės teritorija ir buferinė zona (jeigu yra), pateikta paraiškoje arba jos prieduose.**
Kriterijai, kuriais grindžiamas siūlymas įrašyti vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą (kriterijus pateikite atskirais punktais) (žr. Įgyvendinimo gairių 77 punktą)	
Išskirtinės visuotinės vertės aprašo projektas (tekste turi būti paaiškinta, kodėl siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą vertybė laikoma turinti išskirtinę visuotinę vertę, tekstas apie 1–2 puslapių apimties)	155 punkte nurodyta, kad išskirtinės visuotinės vertės aprašą turi sudaryti: a) trumpas aprašas; b) kriterijų pagrindimas; c) vientisumo patvirtinimas (visoms vertybėms); d) autentiškumo patvirtinimas vertybėms, teikiamoms pagal kriterijus nuo (i) iki (vi); e) apsaugos ir valdymo reikalavimai (žr. 10 priedo formą).
Oficialios vietinės institucijos / įstaigos pavadinimas ir kontaktiniai duomenys	Organizacija: Adresas: Tel.: Faks.: El. p.: Interneto svetainės adresas:

Vertybės, kurias siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą

PASTABA. Rengdamos paraiškas, Šalys turėtų naudoti šią paraiškos formą, bet ištrinti paaiškinimus.

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
1. Vertybės nustatymas	Ši ir 2 dalis yra svarbiausios šioje paraiškoje. Iš jų Komitetui turi būti aišku, kur tiksliai yra vertybės vieta ir kaip ji apibrėžiama geografiškai. Jei teikiama serijinės vertybės paraiška, pridėkite lentelę, kurioje būtų nurodyti dalių pavadinimai, regionas (jei skirtingas atskirų sudėtinių dalių), koordinatės, plotas ir buferinė zona. Gali būti įtrauktos ir kitos skiltys (puslapių nuorodos, žemėlapių / planų numeriai ir t. t.), padedančios atskirti atskiras dalis.
1.a Šalis (ir Konvencijos Šalis, jei kita)	
1.b Valstija, provincija ar regionas	
1.c Vertybės pavadinimas	Tai oficialus vertybės pavadinimas, kuriuo ji bus įrašyta leidiniuose apie pasaulio paveldą. Pavadinimas turi būti glaustas, ne daugiau kaip 200 spaudos ženklų, įskaitant tarpus tarp žodžių ir skyrybos ženklus. Jei teikiama serijinės vertybės paraiška (žr. Įgyvendinimo gairių 137–140 punktus), nurodykite ansamblio pavadinimą (pvz., Filipinų baroko bažnyčios). Nereikia nurodyti serijinės vertybės dalių pavadinimų – tai nurodoma lentelėje, pateiktoje pagal 1.d ir 1.f dalis.
1.d Geografinės koordinatės (kampo sekundės tikslumu)	Šioje dalyje nurodykite ilgumos ir platumos koordinates (kampo sekundės tikslumu) arba apytikriai siūlomos vertybės centre esančio taško UTM koordinates (10 metrų tikslumu). Nenaudokite kitos koordinačių sistemos. Kilus abejonių, kreipkitės į Sekretoriatą. Teikdami serijinės vertybės paraišką, pateikite lentelę, kurioje būtų nurodytas kiekvienos dalies pavadinimas, jos regionas (atitinkamais atvejais – artimiausias miestas) ir centrinio taško koordinatės. Koordinačių formos pavyzdys: N 45° 06' 05" W 15° 37' 56" arba UTM Zona 18 Easting: [5]45670 Northing: [45]86750

Nr.	Serijinės vertybės dalies pavadinimas	Regionas (-ai), rajonas (-ai)	Centrinės dalies koordinatės	Teikiamos serijinės vertybės dalies teritorija (ha)	Buferinės zonos teritorija (ha)	Žemėlapio / plano Nr.
001						
002						
etc.						
			Visa teritorija (ha)	ha	ha	

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
1.e Žemėlapiai ir planai, kuriuose nurodomos siūlomos vertybės ir buferinės zonos ribos	Prie paraiškos pridedama ir išvardijama, nurodant mastelius ir duomenis: (i) Kuo didesnio mastelio visos siūlomos vertybės topografinio žemėlapio / plano originalas. Turi būti aiškiai nurodytos siūlomos vertybės ribos ir buferinė zona. Žemėlapiuose / planuose, kurie turi būti pateikti paraiškos apsaugos ir valdymo dalyje, turi būti nurodytos specialiai įstatymais saugomų ir su vertybe susijusių zonų ribos. Teikiant serijinės vertybės paraišką gali tekti pridėti daug įvairių žemėlapių / planų (žr. 1.d lentelę). Jie turi būti pateikti didžiausiu įmanomu masteliu, kad būtų galima nustatyti tokius topografinius elementus, kaip besiribojančios gyvenvietės, pastatai ir keliai, siekiant aiškiai įvertinti bet kokios plėtros įtaką vertybės teritorijoje, šalia ar prie vertybės teritorijos ribų. Tinkamo mastelio pasirinkimas yra labai svarbus tam, kad parodytų teikiamos vertybės ribas, ir yra susijęs su teikiamos įrašyti vertybės kategorija: kultūros vertybėms reikia kadastrinių žemėlapių / planų, o gamtos vertybėms ar kultūriniams kraštovaizdžiams – topografinių žemėlapių (įprastas mastelis yra nuo 1:25 000 iki 1:50 000). Ypatingą dėmesį reikia atkreipti į teritorijos ribų linijas žemėlapiuose, nes storai nubrėžtos vertybės ribų linijos gali neaiškiai nurodyti tikrąją vertybės ribą. Žemėlapius galima gauti šiuo interneto adresu: http://whc.unesco.org/en/mapagencies. Visi žemėlapiai / planai turi būti su geografine nuoroda, kitoje jų pusėje pateikiant ne mažiau kaip tris taškus su išsamiomis koordinatėmis. Žemėlapiuose / planuose, kurie neturi būti padailinti, turi būti nurodytas mastelis, orientacija, projekcija, dydis, vertybės pavadinimas ir data. Jei įmanoma, žemėlapiai turėtų būti siunčiami ne sulankstyti, o susukti į ritinėlį. Jei įmanoma, pageidautina, kad geografinė informacija būtų pateikta atitinkama skaitmenine forma, kuri leistų ją įtraukti į GIS (geografinės informacijos sistemą). Tačiau tai ne visada gali

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
	pakeisti atspausdintus žemėlapius / planus. Šiuo atveju ribų kontūrus (siūlomos vertybės ir buferinės zonos) reikėtų nurodyti kuo stambesnio mastelio vektoriais. Daugiau informacijos apie šį informacijos pateikimo variantą Šalis gali gauti Sekretoriate. (ii) Vertybės lokalizacijos žemėlapis, parodantis vertybės buvimo vietą Šalies teritorijoje. (iii) Taip pat būtų naudinga pridėti vertybės planus ir tam tikras jos ypatybes parodančius specialiai parengtus žemėlapius. Jei įmanoma, prie paraiškos teksto reikėtų pridėti sumažintas pagrindinių žemėlapių / planų A4 (arba „laiško“) formato kopijas ir jų skaitmeninio vaizdo rinkmeną, kad būtų galima juos lengviau kopijuoti ir pateikti patariamosioms organizacijoms bei Pasaulio paveldo komitetui. Jei jokios buferinės zonos nesiūloma, paraiškoje reikėtų pridėti paaiškinimą, kodėl tokios buferinės zonos nereikia siekiant deramai išsaugoti vertybę, siūlomą įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą.
1.f Vertybės teritorija (hektarais) ir siūlomos buferinės zonos plotas (hektarais) Siūlomos vietovės plotas: _____ ha Buferinė zona _____ ha Iš viso _____ ha	**Teikdami serijinės vertybės paraišką** (žr. Įgyvendinimo gairių 137–140 punktus), pridėkite lentelę, kurioje būtų nurodyta serijinės dalies pavadinimas, regionas (jei kiekviena serijinė dalis yra skirtinguose regionuose), koordinatės, plotas ir buferinė zona. Serijinės vertybės paraiškos lentelėje taip pat reikėtų nurodyti atskirų siūlomų vertybės teritorijų ir buferinės zonos (buferinių zonų) dydį.
2. Aprašas	
2.a Vertybės aprašas	Šioje dalyje reikėtų aprašyti siūlomos vertybės būklę paraiškos teikimo metu, nurodant visus svarbius vertybės bruožus. Jei tai kultūros vertybė, čia reikėtų aprašyti visus tuos elementus, kurie suteikia jai kultūrinės reikšmės. Tai galėtų būti pastato ar pastatų ir jų architektūrinio stiliaus aprašymas, nurodant pastatymo datą, naudotas medžiagas ir t. t. Šioje dalyje taip pat reikėtų aprašyti svarbius aplinkos aspektus, pavyzdžiui, sodus, parkus ir t. t. Pavyzdžiui, siūlant vietovę, kurioje randama piešinių ant uolų, reikėtų aprašyti ne tiktai piešinius ant uolų, bet ir aplinkinį kraštovaizdį. Istorinio miesto arba jo dalies atveju nereikia aprašyti kiekvieno atskiro pastato, tačiau svarbius viešosios paskirties pastatus reikėtų aprašyti atskirai, taip pat apibūdinti vietovės planą

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
	arba išdėstymą, gatvių tinklą ir pan. Aprašant gamtos vertybę, reikėtų apibūdinti jos svarbias fizines savybes, geologiją, augalų ir gyvūnų gyvenamąsias vietas, rūšis ir populiacijos dydį, taip pat kitas reikšmingas ekologines savybes ir procesus. Jei praktiškai įmanoma, reikėtų pateikti rūšių sąrašus, išskiriant, jei yra, tuos taksonus, kuriems gresia išnykimas arba kurie būdingi tik tai vietovei. Turi būti aprašytas gamtos išteklių naudojimo mastas ir būdai. Kultūrinių kraštovaizdžių aprašymui galioja visi pirmiau nurodyti reikalavimai. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikai. Turi būti aprašyta visa 1 dalyje (Vertybės nustatymas) nurodyta vertybė. Teikiant serijinės vertybės paraišką (žr. Įgyvendinimo gairių 137–140 punktus), visos sudėtinės dalys turi būti aprašytos atskirai.
2.b Istorija ir raida	Aprašykite eigą, kaip vertybė įgavo esamą formą ir būklę, nurodydami reikšmingus jos pokyčius bei pastarojo meto išsaugojimo apžvalgą. Jei kalbama apie paminklus, vietoves, pastatus ar pastatų grupes, reikėtų pateikti statybos etapų apžvalgą, taip pat aprašyti įvykusius esminius pokyčius, sugriovimus ar atstatymus. Aprašant gamtos vertybę, reikėtų nurodyti svarbius istorijos ar priešistorės įvykius, turėjusius įtakos vertybės evoliucijai, taip pat aprašyti jos sąveiką su žmogumi. Į aprašą įtraukiami medžioklei, žvejybai ar žemės ūkiui skirti gamtos vertybės ištekliai, taip pat pokyčiai, susiję su vertybės naudojimu arba atsiradę dėl klimato kaitos, potvynių, žemės drebėjimų arba kitokių gamtinių priežasčių. Tokią informaciją reikės pateikti ir siūlant kultūrinius kraštovaizdžius bei nurodyti visus žmogaus veiklos tame regione istorijos aspektus.
3. Vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą pagrindimas[26]	Pagrindimas turi apimti toliau išvardytus aspektus. Iš šios dalies turi būti aišku, kodėl vertybė yra laikoma turinti išskirtinės visuotinės vertės. Visą šią paraiškos dalį reikia parengti kruopščiai laikantis Įgyvendinimo gairių 75 punkte nurodytų vertybės įrašymo kriterijų. Šioje dalyje nereikia pateikti išsamaus vertybės arba jos valdymo aprašymo, nes šie klausimai aptariami kitose dalyse, o pagrindinį dėmesį skirti informacijai, kuri yra svarbi išskirtinei visuotinei vertei apibrėžti.

[26] Taip pat žr. 132 ir 133 punktus.

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
3.1.a Trumpas aprašas	Trumpą aprašą sudaro (i) trumpa faktinės informacijos santrauka ir (ii) trumpas vertybės savybių aprašas. Trumpa faktinės informacijos santrauka nurodo geografinį ir istorinį kontekstą bei pagrindines ypatybes. Vertybės savybių aprašymas turi atskleisti tiek priimantiems sprendimą, tiek visuomenei apskritai potencialią vertybės išskirtinę visuotinę vertę, kurios tęstinumas turi būti užtikrintas, taip pat santrauką argumentų, kurie pagrindžia vertybės išskirtinę visuotinę vertę, kuri turi būti apsaugota, valdoma ir stebima. Santrauka turi turėti sąsajas su visais įvardytais kriterijais tam, kad paraiška būtų pagrįsta. Taip trumpas aprašas integruoja visus argumentus, kuriais grindžiamas teikimas įrašyti vertybę.
3.1.b Kriterijai, kuriais grindžiamas siūlymas įrašyti vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą (ir įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą pagal šiuos kriterijus pagrindimas)	Žr. Įgyvendinimo gairių 77 punktą. Pateikite pagrindimą pagal kiekvieną nurodytą kriterijų. Trumpai nurodykite, kaip vertybė atitinka tuos kriterijus, pagal kuriuos ją siūloma įrašyti (jei reikia, toliau pateikite nuorodas į „aprašo“ ir „lyginamosios analizės“ dalis, bet nekartokite tos pačios informacijos), ir aprašykite atitinkamus požymius.
3.1.c Vientisumo patvirtinimas	Vientisumo patvirtinimas turi atskleisti, kad vertybė atitinka Įgyvendinimo gairių III skyriuje nustatytas ir detalizuotas vientisumo sąlygas. Įgyvendinimo gairės nurodo, kad yra būtina įvertinti lygmenį, kuriuo vertybė: • apima visus elementus, kurie būtini perteikti išskirtinę visuotinę vertę; • yra tinkamo dydžio, kad užtikrintų visą savybių ir procesų, kurie pagrindžia vertybės reikšmingumą, išraišką; • yra neigiamai veikiama plėtros procesų ir (ar) yra neprižiūrėta (žr. 88 punktą). Įgyvendinimo gairės pateikia konkrečias nuorodas, susijusias su įvairiais pasaulio paveldo kriterijais, kurias svarbu suvokti ir jomis vadovautis (žr. 89–95 punktus).
3.1.d Autentiškumo patvirtinimas (vertybėms, kurios teikiamos pagal kriterijus nuo (i) iki (vi)	Autentiškumo patvirtinimas turi atskleisti, kad vertybė atitinka autentiškumo sąlygas, nurodytas ir detalizuotas Įgyvendinimo gairių II.D poskyryje. Ši dalis turi apibendrinti informaciją, kuri detaliau gali būti pateikta paraiškos 4 dalyje (taip pat ir kitose dalyse), ir turi nekartoti detalių,

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
	kurios aptartos kituose skyriuose. Autentiškumo sąlygos taikomos kultūros vertybėms ir kultūriniams „mišrių“ vertybių aspektams. Įgyvendinimo gairėse teigiama, kad „vertybės atitinka autentiškumo sąlygas, jeigu jų kultūrinės vertės (nustatytos paraiškoje pagal teikimo kriterijus) yra teisingai ir patikimai perteiktos, atsižvelgus į įvairias savybes“ (82 punktas). Įgyvendinimo gairėse nurodoma, kad šios savybių grupės gali būti įvardytinos kaip pagrindžiančios ar atskleidžiančios išskirtinę visuotinę vertę: • forma ir sumanymas; • medžiaga ir turinys; • naudojimas ir funkcija; • tradicijos, techniniai atlikimo būdai ir valdymo sistemos; • esama vieta ir aplinka; • kalba ir kitos nematerialiojo paveldo formos; • dvasia ir jausmas; ir • kiti vidiniai ir išoriniai veiksniai.
3.1.e Apsaugos ir valdymo reikalavimai	Ši dalis turi atskleisti, kaip apsaugos ir valdymo reikalavimai užtikrins išskirtinės visuotinės vertės išlaikymą ilgalaikėje perspektyvoje. Turi būti nurodyta informacija apie bendrą apsaugos ir valdymo sistemą ir konkreti vertybės ilgalaikės apsaugos perspektyva. Ši dalis turi apibendrinti informaciją, kuri gali būti detalizuota 5 paraiškos dalyje (taip pat potencialiai 4 ir 6 dalyse) ir neturi kartoti detalios minėtose dalyse nurodytos informacijos. Tekstas pirmiausia turi nurodyti apsaugos ir valdymo sistemos principus. Informacija turi apimti būtinus apsaugos mechanizmus, valdymo sistemas ir (ar) valdymo planus (parengtus ar dar tik turėsiančius būti parengtus atsižvelgiant į poreikį), kuriais siekiama apsaugoti vertybę bei išsaugoti išskirtinę visuotinę vertę perteikiančias ypatybes, taip pat numatyti grėsmes ir vertybės pažeidžiamumą. Tai gali būti stipri ir efektyvi teisinės apsaugos sistema, aiškiai dokumentuota valdymo sistema, įskaitant santykius su suinteresuotais asmenimis ir kitomis grupėmis, tinkamą personalą ir finansinius išteklius, pagrindinius vertybės pristatymo reikalavimus (esant būtinybei), taip pat efektyviai reaguojančią stebėseną. Toliau šioje dalyje turi būti įvardyti bet kokie vertybės apsaugos ir valdymo iššūkiai ilgalaikėje perspektyvoje ir nurodyta, kokia ilgalaikė strategija dėl to bus taikoma. Pageidautina nurodyti svarbiausias grėsmes bei vertybės pažeidžiamumą, taip pat

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
	negatyvius vertybės autentiškumo ir (ar) vientisumo pokyčius ir atskleisti, kaip apsaugos ir valdymo sistema padės susidoroti su vertybei kylančiomis grėsmėmis, pažeidžiamumu ir kaip bus galima sumažinti bet kokius neigiamus pokyčius. Ši išskirtinės visuotinės vertės aprašo dalis, pripažinta Pasaulio paveldo komiteto, yra oficialus patvirtinimas svarbiausių Šalies įsipareigojimų ilgalaikei vertybės apsaugai ir valdymui.
3.2 Lyginamoji analizė	Vertybę reikėtų palyginti su panašiomis vertybėmis, nepaisant to, ar jos įrašytos į Pasaulio paveldo sąrašą. Reikėtų apibūdinti siūlomos vertybės panašumo į kitas vertybes bruožus ir nurodyti, kuo siūlomoji vertybė išsiskiria. Atliekant lyginamąją analizę reikėtų stengtis paaiškinti vertybės, siūlomos įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, svarbą nacionaliniame ir tarptautiniame kontekste (žr. 132 punktą). Lyginamosios analizės tikslas – parodyti, kad naudojantis esamomis teminėmis studijomis yra vertybės įrašymo į sąrašą galimybė, o serijinių vertybių atveju – pagrindžiamas jų sudėtinių dalių pasirinkimas.
3.3 Siūlomas išskirtinės visuotinės vertės aprašas	Išskirtinės visuotinės vertės aprašas – tai oficialus Pasaulio paveldo komiteto vertybės išskirtinės visuotinės vertės patvirtinimas ją įrašant į Pasaulio paveldo sąrašą. Kai Pasaulio paveldo komitetas sutinka įrašyti vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą, jis taip pat pritaria Išskirtinės visuotinės vertės aprašui, kuris atskleidžia, kodėl vertybė yra išskirtinės visuotinės vertės, kaip ji atitinka atitinkamus kriterijus, vientisumo ir (kultūros vertybėms) autentiškumo sąlygas, taip pat kaip apsaugos ir valdymo reikalavimai atitinka išskirtinės visuotinės vertės išlaikymo ilgalaikėje perspektyvoje poreikį. Išskirtinės visuotinės vertės aprašas turi būti glaustas ir išdėstytas standartine forma. Aprašas privalo padėti stiprinti supratimą apie vertybės vertę, tapti gairėmis vertinant vertybės išsaugojimo būklę bei informuoti apie apsaugą ir valdymą. Komiteto priimtas Išskirtinės visuotinės vertės aprašas skelbiamas vertybės vietoje ir UNESCO Pasaulio paveldo centro interneto svetainėje. Pagrindinės Išskirtinės visuotinės vertės aprašo dalys yra šios: a) trumpas aprašas; b) kriterijų pagrindimas; c) vientisumo patvirtinimas (visoms vertybėms); d) autentiškumo patvirtinimas vertybių, teikiamų pagal kriterijus nuo (i) iki (vi); e) apsaugos ir valdymo reikalavimai.

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
4. Išsaugojimo būklė ir vertybei įtakos turintys veiksniai	
4.a Dabartinė išsaugojimo būklė	Šioje dalyje pateikta informacija yra pagrindiniai duomenys, kuriais remiantis ateityje bus vykdoma vertybės išsaugojimo būklės stebėsena. Šioje dalyje pateikiama informacija apie fizinę vertybės būklę, nurodant visas vertybei kylančias grėsmes ir taikomas vertybės išsaugojimo priemones (žr. 132 punktą). Pavyzdžiui, istoriniame mieste arba teritorijoje reikėtų pažymėti pastatus, paminklus ar kitus statinius, kuriems būtini didesni ar mažesni tvarkymo darbai, taip pat nurodyti visų neseniai atliktų arba būsimų tvarkymo projektų apimtį ir trukmę. Aprašant gamtos vertybę reikėtų pateikti duomenis apie rūšių atmainų tendencijas arba ekosistemų vientisumą. Tai labai svarbu, nes ateityje šia paraiška bus naudojamasi siekiant nustatyti vertybės išsaugojimo būklės pokyčius. Toliau esančioje 6 dalyje skaitykite apie rodiklių ir statistikos gaires, kuriomis naudojamasi atliekant išsaugojimo būklės stebėseną.
4.b Veiksniai, turintys įtakos vertybei	Šioje dalyje reikėtų pateikti informaciją apie visus veiksnius, kurie gali turėti įtakos vertybei arba kelti jai grėsmę. Čia taip pat reikėtų aprašyti visus sunkumus, kurie gali kilti sprendžiant šias problemas. Ne visi šioje dalyje vardijami veiksniai taikytini visoms vertybėms. Jie yra nurodomojo pobūdžio ir skirti padėti Šalims nustatyti kiekvienai konkrečiai vertybei tinkančius veiksnius.
(i) Plėtros poveikis (pvz., invaziniai procesai, pritaikymas, žemės ūkis, kasyba)	Atskirais punktais išvardykite plėtros poveikio vertybei apraiškas, t. y. pavojų dėl siekio nugriauti, perstatyti arba pastatyti naujus statinius; esamų statinių pritaikymą naujoms reikmėms, kai tai pakenktų jų autentiškumui ir vientisumui; augalų ar gyvūnų buveinių modifikaciją ar sunaikinimą plėtojant žemdirbystę, miškininkystę ar gyvulių ganymą, dėl netinkamo turistinės veiklos valdymo ar dėl bet kurios kitos panaudos; netinkamą ar netausojantį gamtos išteklių naudojimą; kasybos padarytą žalą; egzotiškų rūšių, kurios suardytų natūralius ekologinius procesus, įvedimą; naujų gyvenamųjų centrų kūrimą vertybių teritorijoje ar šalia jų, jei tai padarytų žalos vertybei arba jos aplinkai.
(ii) Aplinkos veiksniai (pvz., aplinkos tarša, klimato pokyčiai, dykumėjimas)	Išvardykite ir apibendrinkite pagrindinius aplinkos sąlygų blogėjimo šaltinius, veikiančius statinius, augmeniją ir gyvūniją.

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
(iii) Gamtos katastrofos (žemės drebėjimai, potvyniai, gaisrai ir t. t.) ir pasirengimas joms	Atskirais punktais išvardykite gamtos katastrofas, keliančias vertybei numatomą grėsmę, ir tai, kas padaryta, kad būtų sudaryti planai išvengti nenumatytų atvejų, susijusių su fizinės apsaugos priemonėmis arba personalo mokymu.
(iv) Atsakingas pasaulio paveldo vietų lankymas	Nurodykite vertybės lankymo pobūdį (pateikite pagrindinius duomenis, naudojimo būdą, įskaitant tam tikrų veiklų koncentraciją vertybės dalyse, taip pat veiklas, kurios planuojamos ateityje). Aprašykite, koks planuojamas lankytojų srautas dėl vertybės įrašymo į sąrašą ir kitų veiksnių. Nurodykite lankytojų priėmimo galimybes vertybėje ir kaip jos valdymo sistema galėtų būti tobulinama atsižvelgiant į esamus ir būsimus lankytojų srautus bei susijusias plėtros problemas, taip pat siekiant išvengti neigiamo poveikio. Įvertinkite galimas vertybės nykimo, sukelto lankytojų srauto ir elgesio, formas, įskaitant ir nematerialiąsias vertybės savybes.
(v) Gyventojų skaičius vertybės teritorijoje ir jos buferinėje zonoje Gyventojų skaičius: siūlomos vertybės teritorijoje _____ buferinėje zonoje _____ iš viso _____ metai _____	Pateikite tiksliausius turimus statistinius duomenis apie siūlomos vertybės teritorijoje arba bet kuriose buferinėse zonose gyvenančių žmonių skaičių. Nurodykite metus, kada buvo atliktas gyventojų surašymas arba skaičiavimas.
5. Vertybės apsauga ir valdymas	Šios paraiškos dalies paskirtis – atskleisti, kokios galioja įstatyminės ir kitos teisinės, sutartinės, planavimo, institucinės ir (ar) tradicinės priemonės (žr. Įgyvendinimo gairių 132 punktą), taip pat kokie galioja valdymo planai arba kitos valdymo sistemos (žr. Įgyvendinimo gairių 108–118 punktus), skirtos vertybei saugoti ir valdyti, kaip reikalaujama Pasaulio paveldo konvencijos. Šioje dalyje turi būti aprašyti politikos aspektai, juridinis statusas ir apsaugos priemonės bei praktiniai kasdienės administracijos ir valdymo veiklos klausimai.

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
5.a Nuosavybės teisė	Nurodykite pagrindines žemės nuosavybės kategorijas (įskaitant valstybinę, provincijos, privačią, bendrijos, tradicinę, papročių ir nevyriausybinę nuosavybę ir t. t.).
5.b Apsaugos statusas	Atitinkamai išvardykite įstatyminį, kitų teisės aktų, sutartinį, planinį, institucinį ir (ar) tradicinį nuosavybės statusą: pavyzdžiui, nacionalinis arba provincijos parkas; istorinis paminklas, nacionalinių įstatymų arba papročių saugoma teritorija ar kitoks statusas. Nurodykite metus, kada suteiktas toks statusas, ir šį statusą suteikusį įstatymą (-us). Jei dokumento negalima pateikti anglų arba prancūzų kalba, reikėtų pateikti jo santrauką angliškai arba prancūziškai, nurodant pagrindines nuostatas.
5.c Apsaugos priemonių įgyvendinimo būdai	Aprašykite, kaip realiai veikia 5.b punkte nurodyta įstatyminė ir kita teisinė, sutartinė, planinė, institucinė ir (ar) tradicinė apsauga.
5.d Galiojantys planai, susiję su savivaldybe ir regionu, kuriame esančią vertybę siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą (pvz., regioninis arba vietinis planas; išsaugojimo planas, turizmo plėtros planas)	Išvardykite sudarytus planus, nurodydami jų datą ir už parengimą atsakingą įstaigą. Šioje dalyje reikėtų pateikti atitinkamų nuostatų santrauką. Plano kopiją pridėkite, kaip nurodyta 7.b punkte. Jei planai parengti bet kuria kita kalba, išskyrus anglų arba prancūzų, reikėtų pridėti jų anglišką arba prancūzišką santrauką, pabrėžiant pagrindines nuostatas.
5.e Vertybės valdymo planas arba kita valdymo sistema	Kaip nurodyta Įgyvendinimo gairių 132 punkte, yra būtinas tinkamas valdymo planas, kuris turi būti pridėtas prie paraiškos, ar kitokia valdymo sistema. Taip pat būtina nurodyti valdymo plano ar kitokios valdymo sistemos veiksmingo įgyvendinimo garantijas. Į valdymo sistemą turi būti integruoti darnaus vystymosi principai. Valdymo plano ar valdymo sistemos dokumentų kopijos anglų arba prancūzų kalbomis pridedamos prie paraiškos, kaip nurodyta 7.b dalyje. Jei valdymo planai parengti bet kuria kita kalba, išskyrus anglų arba prancūzų, pridedamas išsamus nuostatų aprašas anglų arba prancūzų kalba. Nurodykite prie paraiškos pridedamų valdymo

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
	planų pavadinimą, datą ir autorių. Pateiktina išsami valdymo plano ar valdymo sistemos dokumentų analizė arba paaiškinimas. Rekomenduojama pateikti valdymo plano įgyvendinimo kalendorių.
5.f Finansavimo šaltiniai ir mastas	Nurodykite, kokie yra vertybės metinio finansavimo šaltiniai ir koks jo mastas. Taip pat reikėtų pateikti turimų išteklių pakankamumo įvertinimą, ypač nurodant visas spragas ar nepriteklius, ar kitas sritis, kur gali prireikti paramos.
5.g Kompetencijų ugdymo bei išsaugojimo ir valdymo būdų mokymosi šaltiniai	Nurodykite, kokią metodinę pagalbą ir kvalifikacijos tobulinimo priemones, susijusias su vertybe, teikia nacionalinės valdžios institucijos ar kitos organizacijos.
5.h Lankytojams teikiamos paslaugos ir infrastruktūra	Šioje dalyje turi būti pateiktos visos vietovėje lankytojams teikiamos paslaugos, tinkamai susietos su vertybės apsaugos ir valdymo reikalavimais. Turėtų būti įvardyta, kaip teikiamos paslaugos prisidės prie veiksmingo ir patrauklaus vertybės pristatymo, siekiant suderinti lankytojų ir saugios bei tinkamos prieigos prie vertybės poreikius. Šioje dalyje turi būti aptartos lankytojams teikiamos paslaugos, pavyzdžiui, perteikimas / paaiškinimas (ženklų reikšmės, turistiniai maršrutai, informaciniai pranešimai ar leidiniai, vadovai); muziejai / parodos, skirtos vertybei, perteikimo ar lankytojų centrai ir (ar) taikomos skaitmeninės technologijos ir kitos paslaugos (nakvynė; restoranai; mašinų stovėjimo aikštelės; tualetai; paieškos ir pagalbos tarnybos).
5.i Vertybės pristatymo ir perdavimo politika ir programos	Ši dalis siejama su Konvencijos 4 ir 5 straipsniais dėl kultūros ir gamtos paveldo viešo pristatymo ir perdavimo ateities kartoms. Prie Konvencijos prisijungusios Šalys raginamos pateikti informaciją apie siūlomos įrašyti vertybės pristatymo ir perdavimo politiką ir programas.
5.j Darbuotojų kategorijos ir kompetencija (specialistai, techniniai darbuotojai, prižiūrėtojai)	Nurodykite turimus įgūdžius ir kvalifikaciją, kuri būtina geram vertybės valdymui, tai pat susijusius su lankytojų aptarnavimu, bei mokymų poreikį ateityje.

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
6. Stebėsena	Šios paraiškos dalies paskirtis yra parodyti vertybės išsaugojimo būklę, kuri gali būti reguliariai patikrinama ir pateikiama ataskaitoje, taip parodant raidos tendencijas bėgant laikui.
6.a Svarbiausi išsaugojimo būklės nustatymo rodikliai	Išvardykite lentelėje pagrindinius rodiklius, kurie buvo pasirinkti kaip visos vertybės išsaugojimo būklės nustatymo pagrindas (žr. 4.a dalį). Nurodykite tikrinimo periodiškumą ir vietą, kur saugomi ataskaitų dokumentai. Jie galėtų atspindėti svarbius vertybės aspektus ir būti glaudžiai susiję su išskirtinės visuotinės vertės patvirtinimu (žr. 2.b dalį). Jei įmanoma, šie dokumentai galėtų būti sunumeruoti, o nesant tokios galimybės, jie turėtų būti kartojamojo pobūdžio, pavyzdžiui, fotografijos iš to paties taško. Tinkamų rodiklių pavyzdžiai: (i) pagrindinių gamtos vertybės rūšių skaičius ir populiacija; (ii) istorinio miesto ar rajono pastatų, kuriems reikia didelės apimties tvarkymo darbų, procentas; (iii) kiek gali reikėti metų didelio masto išsaugojimo programai įgyvendinti; (iv) konkretaus pastato ar pastato elemento stabilumas arba svyravimo laipsnis; (v) kiek padidėjo arba sumažėjo bet kurio pobūdžio invaziniai procesai į vertybę.

Rodiklis	Periodiškumas	Duomenų saugojimo vieta

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
6.b Vertybės stebėsenos administracinės priemonės	Nurodykite institucijos (-ų), atsakingos (-ų) už 6.a dalyje įvardytą stebėseną, pavadinimą ir telefonus bei adresus ryšiams palaikyti.
6.c Anksčiau pateiktų ataskaitų rezultatai	Išvardykite ankstesnes vertybės išsaugojimo būklės ataskaitas ir trumpas jų santraukas, pateikite spausdintų šaltinių ištraukas ir jų nuorodas (pvz., ataskaitos, pateiktos pagal tarptautinių susitarimų ir programų reikalavimus, pvz., *Ramsar,* MAB).

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
7. Dokumentai	Šioje dalyje išvardyti visi dokumentai, kuriuos reikia pateikti, kad paraiška būtų parengta išsamiai.
7.a Fotografijų bei garso ir vaizdo įrašų aprašas ir leidimo jais naudotis forma	Šalys pateikia pakankamai naujausios vaizdo medžiagos (nuotraukų, skaidrių, jei įmanoma, – elektronine forma, vaizdo įrašų ir aeronuotraukų), leidžiančios susidaryti aiškų vertybės vaizdą. Skaidrės turi būti 35 mm formato, o elektroninis vaizdas pateikiamas *jpg* formatu, ne mažesnės kaip 300 dpi (taškų colyje) skiriamosios gebos. Pateikiant filmuotą medžiagą, rekomenduojama naudoti geresnę kokybę garantuojantį *Beta SP* formatą. Kaip nurodyta toliau, prie medžiagos pridedamas vaizdų aprašas ir leidimo naudotis fotografijomis bei garso ir vaizdo įrašais forma. Turi būti pridėta bent viena vertybę iliustruojanti nuotrauka, kurią būtų galima skelbti interneto svetainėje. Pageidautina, kad Šalys raštu ir nemokamai perduotų UNESCO neišskirtines teises skleisti, platinti visuomenėje, spausdinti, kopijuoti, naudoti bet kuria forma, įskaitant skaitmeninę, visą perduotą vaizdo medžiagą arba jos dalį, taip pat perduoti šias teises pagal licenciją tretiesiems asmenims. Neišskirtinių teisių perdavimas nepažeidžia intelektinės nuosavybės teisių (fotografo, vaizdo įrašų režisieriaus arba autorinių teisių savininko, jei tai ne tas pats asmuo, teisių), o UNESCO, platindama vaizdo medžiagą, visada nurodo autorių – fotografą arba vaizdo įrašo režisierių, jei aiškiai nurodyta formoje. Visas galimas iš tokio teisių perdavimo gautas pelnas tenka Pasaulio paveldo fondui.

FOTOGRAFIJŲ BEI GARSO IR VAIZDO ĮRAŠŲ APRAŠAS IR LEIDIMO JAIS NAUDOTIS FORMA

Eil. Nr.	Forma (skaidrė / nuotrauka / vaizdo įrašas)	Užrašas	Fotografavimo data (metai, mėnuo)	Fotografas / vaizdo įrašo režisierius	Autorinių teisių savininkas (jei kitas asmuo nei fotografas / vaizdo įrašo režisierius)	Informacija apie autorinių teisių savininką (vardas, pavardė, adresas, tel. / faks. ir el. p.)	Neišskirtinių teisių perdavimas

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
7.b Tekstai, parodantys apsaugos statusą, vertybės valdymo planai arba valdymo sistemų dokumentai bei kitų su vertybe susijusių planų ištraukos	Pridėkite visus 5.b, 5.d ir 5.c dalyse minimus tekstus.
7.c Naujausių vertybės aprašų ar inventorinių dokumentų forma ir data	Pateikite konkrečią ataskaitą apie naujausių su vertybe susijusių dokumentų formą ir datą arba vertybės aprašą. Aprašomi tik turimi dokumentai.
7.d Aprašų, inventorinių dokumentų ir archyvų saugojimo vietos adresas	Nurodykite įstaigos, kurioje laikomi inventoriniai dokumentai (pastatų, paminklų, augalų ir gyvūnų rūšių), pavadinimą ir adresą.
7.e Bibliografija	Išvardykite svarbiausius spausdintus leidinius, panaudodami įprastinę bibliografinio aprašo formą.
8. Atsakingų institucijų atstovų kontaktiniai duomenys	Ši paraiškos dalis leis Sekretoriatui pateikti vertybei naujausią informaciją apie pasaulio paveldą, naujienas ir kita.
8.a Paraišką parengė **Vardas ir pavardė:** **Pareigos:** **Adresas:** **Miestas, provincija / valstija, šalis:** **Tel.:** **Faks.:** **El. p.:**	Nurodykite už paraiškos parengimą atsakingo asmens vardą, pavardę, adresą ir kitą informaciją ryšiams palaikyti. Jei negalima pateikti el. pašto adreso, būtina nurodyti fakso numerį.
8.b Oficiali vietinė institucija / įstaiga	Nurodykite pavadinimą įstaigos, muziejaus, institucijos, bendruomenės ar valdytojo, kuris už paveldo vertybės valdymą yra atsakingas vietoje. Jei ataskaitas teikianti institucija yra valstybinė įstaiga, pateikite jos kontaktinę informaciją.
8.c Kitos vietinės institucijos	Pateikite visų muziejų, lankytojų centrų ir oficialių turizmo agentūrų, kurie turėtų gauti nemokamą *Pasaulio paveldo naujienlaiškį* apie veiklas ir įvykius, susijusius su pasaulio

PARAIŠKOS FORMA	PAAIŠKINIMAI
	paveldu, sąrašą, nurodydami visą pavadinimą, adresą, telefoną, faksą ir el. pašto adresą.
8.d Oficialus internetinis adresas **http://** **Kontaktinis asmuo:** **El. p.:**	Nurodykite bet kokį veikiantį oficialų teikiamos vertybės internetinį adresą. Jei vertybės internetiniai adresai yra planuojami ateityje, nurodykite kontaktinio asmens vardą, pavardę ir pašto adresą.
9. Šalies įgalioto asmens parašas	Paraišką turi pasirašyti oficialiai Šalies įgaliotas asmuo.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

PATARIAMŲJŲ ORGANIZACIJŲ TAIKOMA PARAIŠKŲ VERTINIMO PROCEDŪRA

Šiame priede pateikiama:

A. ICOMOS TAIKOMA KULTŪROS VERTYBIŲ VERTINIMO PROCEDŪRA

B. IUCN TAIKOMA GAMTOS VERTYBIŲ VERTINIMO PROCEDŪRA

C. PATARIAMŲJŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMAS – KULTŪROS IR GAMTOS VERTYBIŲ BEI KULTŪRINIŲ KRAŠTOVAIZDŽIŲ VERTINIMO PROCEDŪRA

Daugiau informacijos rasite Įgyvendinimo gairių 143–151 punktuose.

A. ICOMOS TAIKOMA KULTŪROS VERTYBIŲ VERTINIMO PROCEDŪRA

ICOMOS (Tarptautinė paminklų ir paminklinių vietovių taryba) vadovaujasi Įgyvendinimo gairėmis (žr. 148 punktą).

Kai UNESCO Pasaulio paveldo centras patikrina naujų paraiškų išsamumą, paraiškų dokumentai, kurie laikomi tinkami, perduodami ICOMOS, kur juos tvarko ICOMOS Pasaulio paveldo skyrius. Nuo šio momento gali prasidėti ir tęstis visą vertinimo laikotarpį dialogas ir konsultacijos su paraiškas pateikusiomis Šalimis. ICOMOS deda visas pastangas, kad teisingai paskirstytų turimus išteklius ir tinkamai bei veiksmingai padidintų dialogo su visomis paraiškas pateikusiomis Šalimis galimybę.

ICOMOS taikomas paraiškų vertinimo procesas apima šiuos etapus (žr. 1 schemą):

1. Papildomos informacijos reikalavimas

Nustačiusi, kad reikia papildomos informacijos arba esamą paaiškinti, ICOMOS pradeda dialogą su paraiškas pateikusiomis Šalimis tam, kad išsiaiškintų būdus, kaip patenkinti poreikius. Tai gali būti laiškai, tiesioginiai susitikimai, telekonferencijos ar kitos komunikacijos formos, dėl kurių susitaria ICOMOS ir atitinkama Šalis.

2. Dokumentų patikra

Kiekvieną paraišką vertina iki dešimties ekspertų, kurie gerai nusimano apie paveldo vertybę bei jos geokultūrinį kontekstą ir gali patarti, ar siūlomos vertybės pasižymi išskirtine visuotine verte. Tai iš esmės yra „bibliotekinis“ darbas, kurį atlieka specialistai akademikai, būdami ICOMOS nacionalinių ir tarptautinių komitetų nariais ar priklausydami kitiems specialistų tinklams ar susijusioms įstaigoms.

3. Misijos vietovėje

Tai atlieka ekspertai, kurie turi praktinės tam tikrų paveldo vertybių autentiškumo aspektų valdymo ir išsaugojimo patirties. Šių ekspertų atranka leidžia visapusiškai panaudoti ICOMOS tinklą. Siekiama tarptautinių mokslinių komitetų ir individualių narių konsultacijų, taip pat ir tokių specializuotų įstaigų, su kuriomis ICOMOS turi partnerystės susitarimus, kaip Tarptautinis pramonės paveldo išsaugojimo komitetas (TICCIH), Tarptautinė kraštovaizdžio architektų federacija (IFLA) ir Tarptautinis moderniosios architektūros vietovių dokumentavimo ir išsaugojimo komitetas (DoCoMoMo).

Pasirinkdama ekspertus, kurie atliks misijas vietovėse, ICOMOS laikosi politikos, kuri leidžia, kur įmanoma, rinktis ekspertą iš to regiono, kuriame yra siūloma vertybė. Tokie ekspertai privalo turėti vertinamos vertybės rūšies valdymo ir išsaugojimo patirties, tačiau jie nebūtinai turi turėti aukštų akademinių pasiekimų. Tikimasi, kad ekspertai sugebės profesionaliai bendrauti su vietovių valdytojais ir atlikti informatyvius valdymo planų, apsaugos metodų, lankytojų aptarnavimo ir kitus vertinimus. Parinktiems ekspertams pateikiamos išsamios informacinės apžvalgos, prie kurių pridedamos reikiamų paraiškos dokumentų kopijos. Ekspertų vizitų datos ir programos nustatomos konsultuojantis su Šalimi, kurios prašoma užtikrinti, kad ICOMOS vertinimo misijoms būtų skiriama kuo mažiau žiniasklaidos dėmesio. ICOMOS ekspertai pateikia konfidencialias ataskaitas praktiniais atitinkamos vertybės vertinimo aspektais, savo ataskaitose jie taip pat gali pakomentuoti kitus paraiškos aspektus.

3.bis Kiti informacijos šaltiniai

Kitos tokios svarbios įstaigos, kaip UNESCO katedros, universitetai ir mokslinių tyrimų institutai, taip pat gali būti paprašytos teikti konsultacijas vertinant paraiškas ir atitinkamai būti išvardytos vertinimo ataskaitoje.

4. ICOMOS ekspertų grupės patikra

ICOMOS pasaulio paveldo ekspertų grupę (toliau – Grupė) sudaro ICOMOS nariai, kurie bendrai atstovauja visiems pasaulio regionams ir yra įvairios su kultūros paveldu susijusios kvalifikacijos ir patirties. Kai kurie ekspertai Grupėje yra samdomi terminuotam laikui, o kiti – metams, atsižvelgiant į nagrinėjamų vertybių specifiką. Į Grupę įtraukiami ekspertai, turintys patirties dalyvaujant Pasaulio paveldo komiteto Šalių delegacijose, tačiau jose nebesantys. Šie ekspertai prisideda asmeninėmis ir profesinėmis kompetencijomis.

Grupė renkasi du kartus – gruodį ir kovą. Pirmajame susitikime Grupė, remdamasi dokumentų patikros ir misijų vietovėje ataskaitomis, įvertina paraiškas.

Grupė siekia, kad rekomendacijos dėl paraiškų būtų priimtos bendru sutarimu (konsensuso principu).

Pirmojo susitikimo metu gali būti iškart priimtos bendros rekomendacijos dėl vienų paraiškų, o dėl kitų gali būti nuspręsta tęsti dialogą su susijusiomis Šalimis dėl papildomos informacijos ar dėl paraiškos koregavimo. Tais atvejais, kai Grupė nusprendžia, kad paraiška neturi galimybių pagrįsti išskirtinę visuotinę vertę, šiame etape ICOMOS susisiekia su susijusiomis Šalimis. Trumpas tarpinis pranešimas dėl kiekvienos paraiškos viena iš dviejų

darbinių Konvencijos kalbų, nurodant statusą ir bet kokius su vertinimo procesu susijusius klausimus bei prašymą pateikti papildomos informacijos, sausio mėnesį pateikiamas susijusioms Šalims su kopija Pasaulio paveldo centrui, kad šis pranešimas būtų perduotas Pasaulio paveldo komiteto pirmininkui.

Antrojo Grupės susitikimo metu tęsiamas paraiškų, dėl kurių dar nepriimtos rekomendacijos ir reikia papildomos informacijos ar dialogo su Šalimis išvadų, vertinimas. Tada Grupė sutaria dėl bendrų rekomendacijų. Po antrojo Grupės susitikimo visus vertinimus atspindintis tekstas yra baigtas ir siunčiamas į Pasaulio paveldo centrą, kad šis persiųstų Šalims. Tuomet Pasaulio paveldo centrui pateikiami Grupės narių vardai, pavardės ir kvalifikacija, ši informacija taip pat paskelbiama ICOMOS interneto svetainėje.

ICOMOS vertinimuose pateikiamas išskirtinės visuotinės vertės įvertinimas, įskaitant kriterijų taikymą bei vientisumo ir autentiškumo reikalavimus, teisinės apsaugos ir valdymo įvertinimą bei paveldo vertybės išsaugojimo būklę, ir galiausiai – rekomendacijų projektas Pasaulio paveldo komitetui dėl vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą galimybių.

1 SCHEMA. ICOMOS VERTINIMO PROCEDŪRA

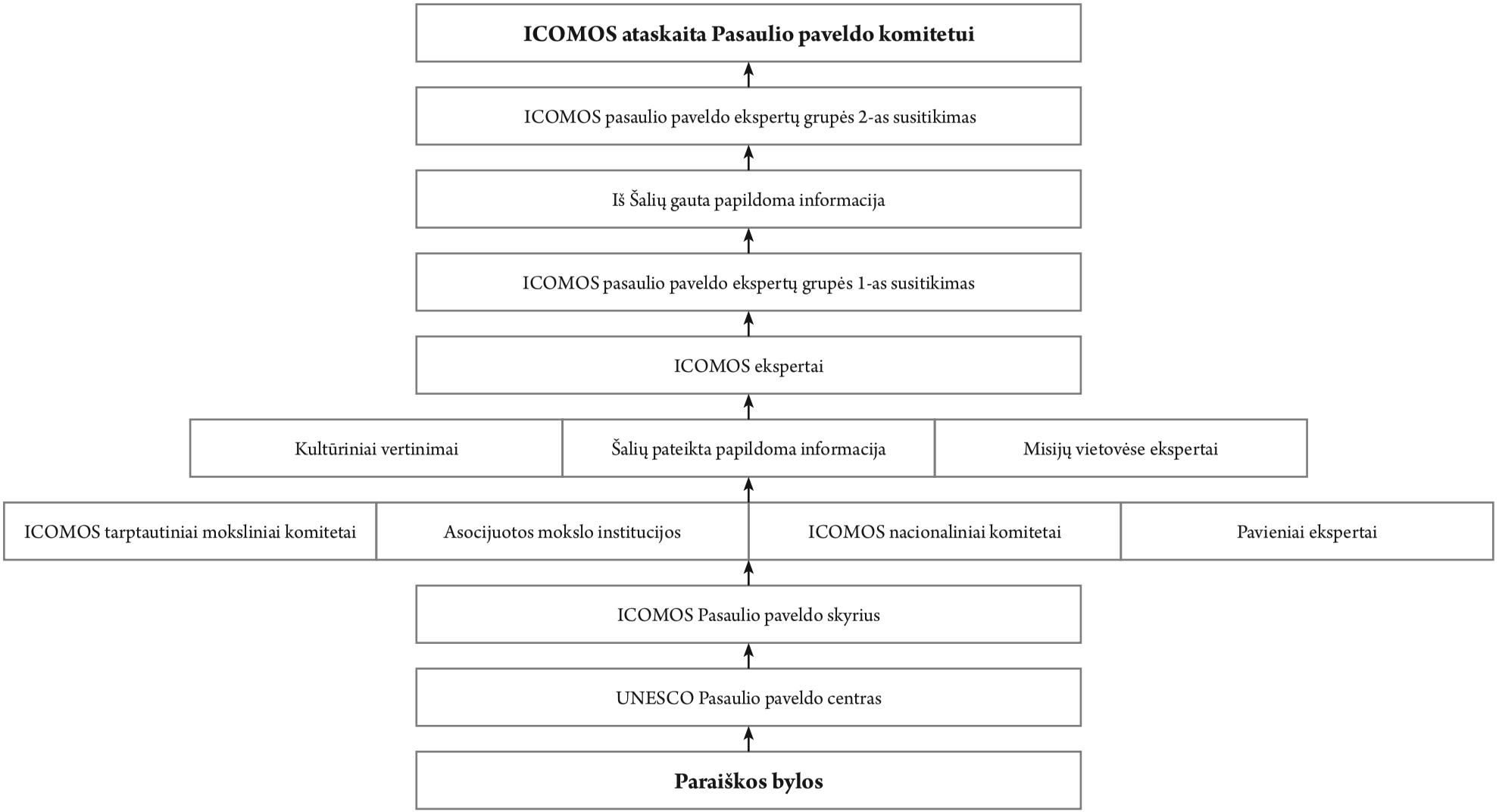

B. IUCN TAIKOMA GAMTOS PAVELDO VERTYBIŲ VERTINIMO PROCEDŪRA

1. Atlikdama siūlomų įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą gamtos paveldo vertybių vertinimą, IUCN (Tarptautinė gamtos apsaugos sąjunga) vadovaujasi Įgyvendinimo gairėmis (žr. 148 punktą). Vertinimo procesas apima šiuos penkis etapus (žr. 2 schemą):

   (i) Duomenų rinkimas. Iš Pasaulio paveldo centro gavus paraiškos bylą, remiantis Saugomų teritorijų pasauline duomenų baze ir kitomis IUCN pasaulinėmis bazėmis bei teminėmis studijomis, sudaroma standartinė duomenų apie siūlomą vertybę lentelė. Standartinė duomenų lentelė gali apimti ir lyginamąsias bioįvairovės analizes, atliktas bendradarbiaujant su UNEP Pasaulio išsaugojimo stebėsenos centru (UNEP-WCMC). Duomenų analizės išvados yra pagrindinis dialogo su Šalimis objektas per vertinimo misiją ir kituose proceso etapuose.

   (ii) Išorinė patikra. Paraiška siunčiama vertinti nepriklausomiems ekspertams, turintiems žinių apie siūlomą paveldo vertybę ir (arba) vertes, kurios yra paraiškoje. Pirmiausia, šie ekspertai yra IUCN specialistų komisijų ir tinklo nariai arba IUCN organizacijų partnerių nariai. Dokumentai, naudojami IUCN, yra viešai prieinami IUCN interneto svetainėje: www.iucn.org/worldheritage.

   (iii) Vertinimo misija paveldo vertybėje. Vienas arba du atitinkamos kvalifikacijos IUCN ekspertai aplanko siūlomą įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą vertybę, norėdami detaliai susipažinti su ta teritorija, įvertinti paveldo vietovės valdymą ir aptarti paraišką su atitinkamomis valdžios institucijomis ir suinteresuotomis grupėmis. IUCN ekspertai parenkami atsižvelgiant į jų globalų požiūrį paveldo išsaugojimo ir gamtos istorijos klausimais bei nuodugnų Konvencijos išmanymą. Jie paprastai yra patyrę IUCN Pasaulio saugomų teritorijų komisijos ekspertai (esant tam tikroms aplinkybėms šis vietovės patikrinimas atliekamas drauge su ICOMOS, žr. C dalį). IUCN paveldo vertybės vertinimo vietoje misijų ataskaitų formos yra viešai prieinamos IUCN interneto svetainėje: www.iucn.org/worldheritage.

   (iv) Kiti informacijos šaltiniai. IUCN taip pat gali remtis papildoma literatūra ir prašyti vietinių nevyriausybinių organizacijų (NVO), gyventojų ar kitų suinteresuotų subjektų pateikti savo pastabas. Prireikus IUCN taip pat derina veiksmus su kitomis tarptautinėmis išsaugojimo priemonėmis, pavyzdžiui, Ramsaro konvencija, UNESCO programa „Žmogus ir biosfera“ (MAB) ir UNESCO pasauliniu geoparkų tinklu, ir konsultuojasi su universitetais ir mokslinių tyrimų institutais.

   (v) IUCN pasaulio paveldo ekspertų grupės vertinimas. IUCN generalinio direktoriaus iniciatyva Grupė sukurta tam, kad teiktų aukštos kvalifikacijos ir nepriklausomą techninę ir mokslinę konsultaciją dėl IUCN, kaip Pasaulio paveldo komiteto patariamosios organizacijos, atliekamo darbo ir konsultuotų dėl strateginių IUCN atliekamo darbo aspektų Pasaulio paveldo srityje per IUCN vykdomą programą. Konkretūs šios grupės uždaviniai yra atlikti griežtą visų į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomų įrašyti gamtos ir mišrių vertybių vertinimą, atsižvelgiant į Grupės rekomendacijas dėl IUCN pozicijos kiekvienos paraiškos atveju ir remiantis UNESCO

Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių reikalavimais. Prireikus, Grupė taip pat teikia komentarą ICOMOS dėl siūlomų įrašyti kultūrinių kraštovaizdžių. Grupė paprastai renkasi bent 2 kartus per paraiškų vertinimo laikotarpį: gruodžio mėnesį (1-ais metais) ir kovo / balandžio mėnesį (2-ais metais).

Grupę sudaro vyresnieji IUCN nariai, IUCN komisijos nariai ir išorės ekspertai, pasirinkti dėl jų aukštos kvalifikacijos, patirties ir jų ekspertavimo pripažinimo, taip pat dėl IUCN darbo su pasaulio paveldu išmanymo bei atsižvelgiant į teminių / regioninių perspektyvų pusiausvyrą. Į Grupę įtraukiami ekspertai, turintys patirties dalyvaujant Pasaulio paveldo komiteto Šalių delegacijose, tačiau jose nebesantys. Šie ekspertai prisideda asmeninėmis ir profesinėmis kompetencijomis. Grupė peržiūri visų misijų vietovėse vertinimų ataskaitas (paprastai tiesiogiai išklausomas misijos komandos atsiliepimas), vertintojų komentarus, UNEP-WCMC ir kitas analizes ir visą pagrindinę medžiagą prieš parengiant galutinį IUCN įvertinimo tekstą kiekvienai siūlomai vertybei. Grupės narystė, sąlygos ir darbo metodai yra viešai prieinami IUCN interneto svetainėje ir pateikiami Pasaulio paveldo komitetui.

Kiekvienos į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomos įrašyti vertybės IUCN vertinimo ataskaitoje pateikiama išskirtinės visuotinės vertės santrauka, pasaulinė lyginamoji analizė su panašiomis vertybėmis (įskaitant Pasaulio paveldo sąraše esančias ir kitas saugomas teritorijas) ir vientisumo bei valdymo klausimų apžvalga. Ataskaitoje pateikiamas vertinimas, ar vietovė atitinka kriterijus, ir aiškios rekomendacijos Pasaulio paveldo komitetui. Ekspertų, įsitraukusių į vertinimo procesą, vardai pateikiami galutinėje vertinimo ataskaitoje, išskyrus dokumentų patikrą atlikusius asmenis, kurie pateikia konfidencialius vertinimus.

IUCN užmezga dialogą su susijusia Šalimi (-imis) visų paraiškos vertinimo etapų metu. IUCN deda visas pastangas, kad teisingai paskirstytų turimus išteklius ir veiksmingai bei efektyviai padidintų dialogo su visomis paraiškas teikiančiomis Šalimis galimybę. Dialogas su susijusiomis Šalimi prasideda pradedant vertinimo procesą ir suintensyvėja po Grupės susitikimo, vykstančio gruodžio mėn., ir apima tai:

i) Prieš vertinimo misiją IUCN gali prašyti papildomos informacijos dėl dalykų, susijusių su paraiška, kuriuos reikia paaiškinti, ir visada kreipiasi į Šalį dėl pasirengimo vertinimo misijai.

ii) Vertinimo misijos metu IUCN komanda gali pradėti išsamias diskusijas apie vertybę su Šalies atstovais ir suinteresuotomis šalimis.

iii) Po vertinimo misijos IUCN gali nagrinėti klausimus, kurie buvo iškelti misijos metu, ir kreiptis į šalį dėl susijusios informacijos pateikimo.

iv) Po pirmojo Grupės susitikimo, paprastai vykstančio gruodžio mėnesį, IUCN aptaria Grupės keliamus klausimus ir prireikus prašo papildomos informacijos iš susijusios Šalies. Trumpas tarpinis pranešimas dėl kiekvienos paraiškos viena iš dviejų darbinių Konvencijos kalbų, nurodant statusą ir bet kokius su vertinimo procesu susijusius klausimus, pateikiamas susijusioms Šalims su kopija Pasaulio paveldo centrui, kad šis pranešimas būtų perduotas Pasaulio paveldo komiteto

pirmininkui. Dialogas ir konsultacijos vyksta arba telekonferencijų, arba tiesioginių susitikimų būdu, kaip abipusiškai nutariama.

IUCN, vertindama paraiškas, atsižvelgia į visą Šalies iki nustatyto termino oficialiai Pasaulio paveldo centrui pateiktą informaciją (žr. Įgyvendinimo gairių 148 punktą). Tačiau suinteresuotos šalys, jeigu nori, gali bet kuriuo pirmiau nurodyto vertinimo etapo metu pateikti papildomą informaciją.

IUCN visada atsižvelgia į ankstesnius Pasaulio paveldo komiteto sprendimus, susijusius su paraiška, taip pat tokius atvejus, kai Komitetas grąžino papildyti arba atidėjo paraiškas, arba kai Komitetas pareiškė poziciją dėl strateginių klausimų.

Pakartotinai teikiamų paraiškų Pasaulio paveldo sąraše esančių vertybių išplėtimo ar jų ribų keitimo atveju IUCN taip pat atsižvelgia į visus aspektus, susijusius su esama vertybės būkle, kurie buvo pateikti Pasaulio paveldo komitetui. Taip pat atkreipiamas Komiteto dėmesys į bet kokius reikšmingus aspektus, susijusius su išsaugojimo būkle, užfiksuotus pirmą kartą atliekant vertinimą.

Biogeografinės klasifikacijos sistema – lyginamosios analizės pagrindas

2. Atlikdama vertinimus, IUCN remiasi Udvardy'io biogeografinės klasifikacijos sistema „Biogeografinės pasaulio provincijos“ (1975) ir naujesniais sausumos, gėlo vandens bei jūrų pasaulio ekoregionų duomenimis, kaip pagrindiniu šaltiniu, kurį pasitelkus galima atlikti pasaulinę lyginamąją analizę. Ši sistema sudaro galimybę objektyviai palyginti siūlomą įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą vertybę su kitomis panašaus klimato ir ekologinių sąlygų vietovėmis.
3. Pabrėžiama, kad biogeografinės klasifikacijos sistemos yra taikomos tik kaip priemonė lyginamajai analizei ir nereiškia, kad pasaulio paveldo vertybės atrenkamos vadovaujantis vien tik šiuo kriterijumi. Pagrindinis principas, kuriuo vadovaujamasi, – pasaulio paveldo vertybės privalo būti išskirtinės visuotinės vertės.

Prioritetinių teritorijų išsaugojimo nustatymo sistemos

4. IUCN taip pat naudojasi sistemomis, kurios padeda nustatyti prioritetines išsaugojimo teritorijas: Pasaulio gamtos fondo projektas Ekoregionai „Global 200“ (*World Wide Fund for Nature's (WWF) Global 200 Ecoregions*), WWF/IUCN augalų įvairovės centrai (*WWF/IUCN's Centres of Plant Diversity*), tarptautinės gamtos bioįvairovės išsaugojimo probleminės vietos (*Conservation International's Biodiversity Hotspots*) ir endeminių paukščių vietovės (*Birdlife International's Endemic Bird Areas*) bei svarbios paukščių buveinių teritorijos (*Important Bird Areas*) ir kitos pagrindinės bioįvairovės teritorijos, taip pat vietovės, prižiūrimos Išsaugojimo aljanso „Be išnykimo“ (*Alliance for Zero Extinction*). Šios sistemos teikia papildomą informaciją apie siūlomų vertybių reikšmę biologinės įvairovės išsaugojimo aspektu, tačiau tai nereiškia, kad visos šios vertybės turi būti įrašytos į Pasaulio paveldo sąrašą. Pagrindinis principas, kuriuo vadovaujamasi, – pasaulio paveldo vertybės privalo būti išskirtinės visuotinės vertės.

Vertybių įvertinimo žemės mokslų požiūriu sistemos

5. Vertindama vertybes, kurios siūlomos įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą dėl jų geologinės vertės, IUCN konsultuojasi su specializuotomis organizacijomis, pavyzdžiui, UNESCO Žemės mokslų skyriumi, Tarptautine geomorfologų asociacija, Tarptautine speleologijos sąjunga ir Tarptautine geologijos mokslų sąjunga (IUGS).

Vertinant naudojami papildomi leidiniai

6. Vertinimo procedūroje remiamasi pagrindiniais šaltiniais apie saugomas pasaulio teritorijas, kuriuos išleido IUCN ir kitos tarptautinės išsaugojimo organizacijos. Šie dokumentai leidžia visapusiškai apžvelgti ir įvertinti viso pasaulio saugomų teritorijų išsaugojimo svarbą. IUCN taip pat atliko nemažai teminių tyrimų, siekdama nustatyti pasaulio gamtos paveldo sistemos spragas ir pasaulio paveldo vertybių galimą potencialą. Su jais galima susipažinti IUCN interneto svetainėje: www.iucn.org/worldheritage.

   IUCN taip pat remiasi šaltiniais, susijusiais su teikiama vertybe, kad išsamiau susipažintų su vertėmis ir išsaugojimo klausimais.

Kultūrinių kraštovaizdžių vertinimas (taip pat žr. 3 priedą)

7. IUCN domisi daugeliu kultūros vertybių, ypač tomis, kurias siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą kaip kultūrinius kraštovaizdžius. Todėl tam tikrais atvejais ji kartu su ICOMOS dalyvauja vertinant į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomą įrašyti kultūrinį kraštovaizdį (žr. C dalį).

8. Atsižvelgiant į tam tikriems kultūriniams kraštovaizdžiams būdingas savybes, nurodytas 3 priedo 11 punkte, IUCN vertinimas yra susijęs su šiais veiksniais:

   (i) natūralių ir pusiau natūralių sistemų ir laukinių gyvūnų bei laukinių augalų rūšių išsaugojimas;

   (ii) biologinės įvairovės išsaugojimas, remiantis tvaraus naudojimo sistema (žemės ūkiu, tradicine žvejyba, miškininkyste);

   (iii) tausus žemės ir vandens išteklių naudojimas;

   (iv) vaizdingo kraštovaizdžio grožio stiprinimas;

   (v) *ex situ* kolekcijos, pavyzdžiui, botanikos sodai ar augalų kolekcijos, skirtos moksliniams, pažintiniams ar estetiniams tikslams (arboreta);

   (vi) išskirtiniai žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos pavyzdžiai;

   (vii) istorinės reikšmės atradimai.

   Šioje lentelėje pateikiami visi išvardyti veiksniai, susiję su 3 priede nurodytomis kultūrinių kraštovaizdžių kategorijomis, taip parodant, kur kiekvienas jų, labiausiai tikėtina, gali pasireikšti (jei tokios aplinkybės nėra, tai nereiškia, kad ji *niekuomet* nepasireikš, – tik mažai tikėtina):

Kultūrinio kraštovaizdžio tipas (taip pat žr. 3 priedą)	Labiausiai atitinkančios gamtinės aplinkybės (žr. 16 punktą)						
Sukurtas kraštovaizdis					(v)		
Natūraliai susiformavęs ir tebesiformuojantis kraštovaizdis	(i)	(ii)	(iii)	(iv)			
Natūraliai susiformavęs kraštovaizdis – procesas pasibaigęs	(i)					(vi)	
Asociatyvus kraštovaizdis							(vii)

2 SCHEMA. IUCN VERTINIMO PROCEDŪRA

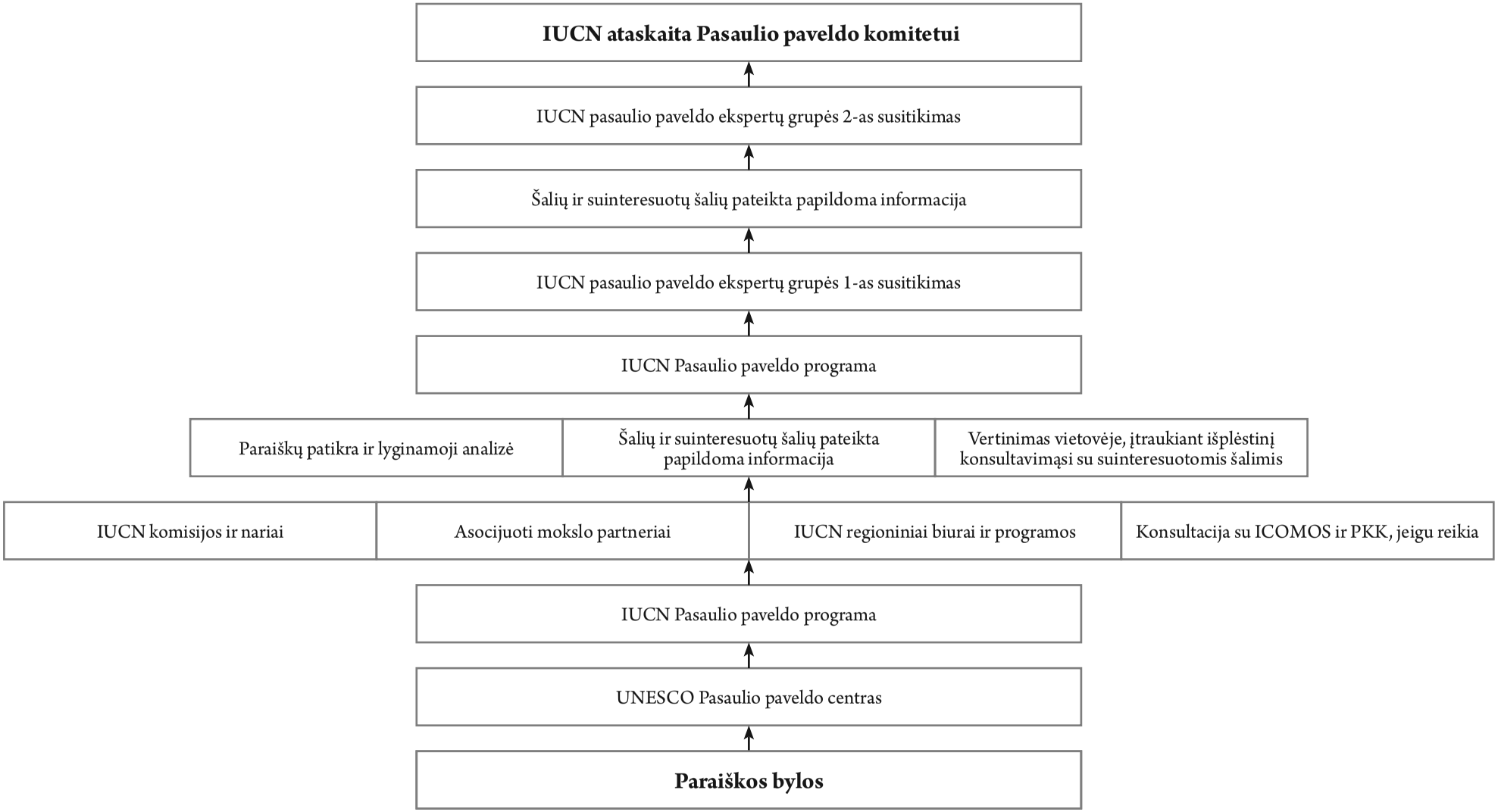

C. PATARIAMŲJŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMAS

Mišrių vertybių paraiškos

1. Paveldo vertybės, kurias siūloma įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą remiantis gamtos ir kultūros kriterijais, yra vertinamos bendros IUCN ir ICOMOS ekspertų misijos metu. Pasibaigus ekspertų misijai, IUCN ir ICOMOS pagal atitinkamus kriterijus (žr. anksčiau) parengia atskiras paveldo vertybės vertinimo ataskaitas ir suderina bei koordinuoja savo vertinimus tiek, kiek tai įmanoma.

Kultūriniai kraštovaizdžiai

2. Paveldo vertybes, siūlomas įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą kaip kultūrinius kraštovaizdžius, vertina ICOMOS pagal (i)–(vi) kriterijus (žr. Įgyvendinimo gairių 77 punktą). ICOMOS kviečia IUCN įvertinti siūlomos įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą vertybės gamtinę vertę, išsaugojimą ir valdymą. Kai kuriais atvejais prireikia jungtinės misijos.

Gamtos ir kultūros sąsajos

3. Kadangi daugelis į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomų įrašyti vertybių apima ir valdymo aspektus, susijusius su gamtos ir kultūros sąveika, IUCN ir ICOMOS vertindamos aptaria šias sąveikas tiek, kiek tai įmanoma.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija • Pasaulio paveldo konvencija

PERIODINĖS PASAULIO PAVELDO KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMO ATASKAITOS FORMA

- Periodinės ataskaitos formą rasite šiuo interneto adresu: http://whc.unesco.org/en/periodicreporting.
- Daugiau patarimų, kaip parengti periodines ataskaitas, rasite Įgyvendinimo gairių V skyriuje.
- Kad būtų lengviau tvarkyti informaciją, Šalių prašome pateikti elektronines ir spausdintas ataskaitas anglų arba prancūzų kalba šiuo adresu:

  UNESCO World Heritage Centre
  7, place de Fontenoy
  75352 Paris 07 SP
  France (Prancūzija)
  Tel. +33 (0) 1 4568 1571
  Faks. +33 (0) 1 4568 5570
  El. p adresą galima rasti šiuo adresu: http://whc.unesco.org/en/contacts.

PERIODINĖS PASAULIO PAVELDO KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMO ATASKAITOS FORMA

Bendrieji reikalavimai

- Pateikiama informacija turi būti kuo konkretesnė ir tikslesnė. Kur įmanoma, reikėtų pateikti informacijos dokumentų skaičių, papildyti išsamiais paaiškinimais.
- Informacija turi būti glausta. Reikėtų vengti ilgų istorinių pasakojimų apie vietoves ir su jomis susijusius įvykius, ypač jei apie tai lengva sužinoti iš spausdintų šaltinių.
- Nuomones reikėtų papildyti nuorodomis į instituciją, apie kurią reiškiama, bei pagrįsti faktais, kuriuos galima patikrinti.
- Periodines ataskaitas reikėtų pateikti išspausdintas A4 formato (210 mm x 297 mm) popieriaus lapuose bei pridėti ne didesnius kaip A3 formato (297 mm x 420 mm) žemėlapius ir planus. Šalys taip pat raginamos pateikti visą periodinių ataskaitų tekstą elektroniniu būdu.

I SKYRIUS.
PASAULIO PAVELDO KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMAS ŠALYJE

Šalys prašomos pateikti informaciją apie priimtus įstatymus ir kitus teisės aktus bei kitus veiksmus, kuriais buvo taikoma Konvencija, taip pat išsamiai aprašyti šioje srityje įgytą patirtį (Pasaulio paveldo konvencijos 29 straipsnio 1 dalis).

I.1. Įvadas

(i) Šalis

(ii) Konvencijos ratifikavimo arba priėmimo metai

(iii) Organizacija (-os) ar asmuo (-enys), atsakingas už ataskaitos parengimą

(iv) Ataskaitos data

(v) Šalies įgalioto asmens parašas

I.2. Kultūros ir gamtos paveldo vertybių nustatymas

Ši dalis ypač susijusi su Konvencijos 3, 4 ir 11 straipsniais dėl kultūros ir gamtos paveldo nustatymo bei paraiškų teikimo vertybes įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą.

(i) Nacionaliniai vertybių sąrašai

Galimų pasaulio paveldo vertybių nustatymas remiasi nacionalinės reikšmės kultūros ir gamtos paveldo sąrašais.

Įvardykite institucijas, kurios atsakingos už šių nacionalinių sąrašų rengimą ir informacijos atnaujinimą, taip pat nurodykite, ar yra ir kokio masto sudaromi vietinio, valstybinio ir (ar) nacionalinio lygmens sąrašai, aprašai ir (ar) registrai, ir ar jie baigti.

(ii) Preliminarusis sąrašas

Konvencijos 11 straipsnyje nurodyta, kad Šalys pateikia vertybių, tinkamų įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą, sąrašus. Tokie preliminarieji kultūros ir gamtos vertybių sąrašai turi būti rengiami atsižvelgiant į Įgyvendinimo gairių 62–69 punktus ir 2 priedą. Šalys turėtų pranešti, kokių ėmėsi veiksmų, kad būtų įgyvendinti Komiteto sprendimai, priimti per 24-ąją sesiją (Kernsas, Australija, 2000 m. gruodis) ir 12-ąją Konvencijos Šalių Generalinę asamblėją (UNESCO būstinė, 1999). Pagal šiuos sprendimus preliminarieji sąrašai turi būti panaudojami kaip planavimo priemonė, leisianti subalansuoti Pasaulio paveldo sąrašą.

Nurodykite preliminariojo sąrašo pateikimo arba visų vėlesnių jo peržiūrų datas. Šalys taip pat raginamos aprašyti preliminariojo sąrašo rengimo ir jo peržiūrėjimo procesą, t. y. ar buvo duotas nurodymas kokiai nors institucijai (-oms) nustatyti ir apibrėžti pasaulio paveldo vertybes, ar sudarant sąrašą dalyvavo vietos valdžios institucijos ir gyventojai. Jei taip, pateikite tikslius duomenis.

(iii) Paraiškos

Periodinėse ataskaitose reikėtų išvardyti vertybes, kurioms buvo parengtos ir pateiktos paraiškos įrašyti į Pasaulio paveldo sąrašą. Šalys raginamos pateikti tokio rengimo proceso analizę, aprašyti bendradarbiavimą su vietos valdžios institucijomis ir gyventojais, motyvaciją, su kokiomis kliūtimis ir sunkumais susidurta, taip pat kokios tikimasi naudos ir kokia įgyta patirtis.

I.3. Kultūros ir gamtos paveldo apsauga, išsaugojimas ir pristatymas

Šis punktas siejamas su Konvencijos 4 ir 5 straipsniais, kur Šalys pripažįsta, kad pasaulio kultūros ir gamtos paveldo nustatymas, apsauga, išsaugojimas, pristatymas ir perdavimas ateities kartoms yra jų pareiga ir kad tam tikslui imamasi veiksmingų ir aktyvių priemonių. Daugiau patarimų apie Šalių pareigas galima rasti Įgyvendinimo gairių 10–16 punktuose.

Konvencijos 5 straipsnyje nurodytos šios priemonės:

(i) Bendros politikos plėtra

Pateikite informaciją apie politiką, kurios laikomasi, kad kultūros ir gamtos paveldas funkcionuotų bendruomenėje. Nurodykite, ką daro Šalis ar atitinkamos valdžios institucijos, kad pasaulio paveldo vertybių apsauga būtų įtraukta į išsamias planavimo programas. Reikėtų nurodyti sritis, kur reikia pagerinti situaciją, bei atitinkamas Šalies pastangas.

(ii) Apsaugos, išsaugojimo ir pristatymo tarnybų statusas

Pateikite informaciją apie visas Šalyje veikiančias tarnybas, kurios buvo įkurtos ar iš esmės pertvarkytos nuo to laiko, kai buvo pateikta ankstesnė periodinė ataskaita. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti tarnyboms, kurios rūpinasi kultūros ir gamtos paveldo apsauga, išsaugojimu ir pristatymu, nurodant jų turimą personalą ir priemones pareigoms vykdyti. Reikėtų nurodyti sritis, kur reikia pagerinti situaciją, bei atitinkamas Šalies pastangas.

(iii) Mokslinės ir techninės studijos bei tyrimai

Daugiau patarimų apie tyrimus galima rasti Įgyvendinimo gairių 215 punkte.

Išvardykite reikšmingas bendro pobūdžio mokslines ir technines studijas arba tyrimų projektus, kurie būtų naudingi pasaulio paveldo vertybėms ir kurie buvo pradėti arba baigti per laiką, praėjusį nuo paskutiniosios periodinės ataskaitos. Reikėtų nurodyti sritis, kur reikia pagerinti situaciją, bei atitinkamas Šalies pastangas.

Konkrečios vietovės mokslinės studijos ar tyrimų projektai turi būti paminėti šios formos II.4 poskyryje.

(iv) Nustatymo, apsaugos, išsaugojimo, pristatymo ir atgaivinimo priemonės

Nurodykite atitinkamas teisines ir administracines priemones, kurių ėmėsi Šalis arba atitinkamos institucijos, siekdamos nustatyti, apsaugoti, išsaugoti, pateikti ir atgaivinti kultūros ir gamtos paveldą. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti priemonėms, susijusioms su vertybės lankymo valdymu ir plėtra regione. Šalis taip pat raginama nurodyti, ar atsižvelgiant į įgytą patirtį manoma, kad reikėtų politikos ir (arba) teisinės reformos. Taip pat derėtų pažymėti, kokias kitas tarptautines kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijas yra pasirašiusi arba ratifikavusi Šalis ir kaip koordinuojamas šių skirtingų tarptautinės teisės dokumentų įgyvendinimas bei kaip jie integruojami į nacionalinę politiką ir planavimą. Nurodykite atitinkamas mokslo ir technikos priemones, kurių ėmėsi Šalis arba atitinkamos institucijos, siekdamos nustatyti, apsaugoti, išsaugoti, pristatyti ir atgaivinti kultūros ir gamtos paveldą.

Nurodykite atitinkamas finansines priemones, kurių ėmėsi Šalis arba atitinkamos institucijos, siekdamos nustatyti, apsaugoti, išsaugoti, pristatyti ir atgaivinti kultūros ir gamtos paveldą.

Informacija apie paveldo pristatymą gali būti pateikiama nurodant leidinius, interneto tinklalapius, filmus, pašto ženklus, atvirukus, knygas ir t. t.

Reikėtų nurodyti sritis, kur reikia pagerinti situaciją, bei atitinkamas Šalies pastangas.

(v) Mokymas

Daugiau patarimų apie mokymą galima rasti Įgyvendinimo gairių 213–214 punktuose.

Pateikite informaciją apie mokymo ir švietimo strategijas, kurios yra įgyvendintos Šalyje, siekiant kurti profesines kompetencijas, taip pat apie nacionalinių arba regioninių mokymo ir švietimo centrų, susijusių su kultūros ir gamtos paveldo apsauga, išsaugojimu ir pristatymu, įkūrimą arba plėtrą, taip pat kokiu mastu toks mokymas integruotas į esamas universitetinio mokymo ir švietimo sistemas.

Nurodykite, kokių priemonių ėmėsi Šalis, skatindama mokslinius tyrimus, papildančius mokymo ir švietimo veiklą.

Reikėtų nurodyti sritis, kur reikia pagerinti situaciją, bei atitinkamas Šalies pastangas.

I.4. Tarptautinis bendradarbiavimas ir lėšų rinkimas

Šis punktas konkrečiai siejamas su Konvencijos 4, 6, 17 ir 18 straipsniais. Daugiau patarimų šiuo klausimu galima rasti Įgyvendinimo gairių 227–231 punktuose.

Pateikite informaciją apie bendradarbiavimą su kitomis Šalimis jų teritorijose esančių pasaulio paveldo vertybių nustatymo, apsaugos, ir išsaugojimo klausimais.

Taip pat nurodykite, kokių priemonių imtasi, kad būtų išvengta tiesioginės ar netiesioginės žalos pasaulio paveldui, esančiam kitų Šalių teritorijose.

Ar įsteigti nacionaliniai, viešieji arba privatūs fondai ar asociacijos, ar Šalis teikia pagalbą renkant lėšas ir dotacijas pasaulio paveldui apsaugoti.

I.5. Švietimas, informavimas ir sąmoningumo ugdymas

Šis punktas konkrečiai siejamas su Konvencijos 27 ir 28 straipsniais apie švietimo programas. Daugiau patarimų šiais klausimais galima rasti Įgyvendinimo gairių IX skyriuje.

Nurodykite, kokių priemonių ėmėsi Šalis, siekdama padidinti sprendimus priimančių asmenų, nuosavybės savininkų ir plačiosios visuomenės informuotumą apie kultūros ir gamtos paveldo apsaugą ir išsaugojimą.

Pateikite informaciją apie švietimo (pradinio, vidurinio ir aukštojo) ir informacijos programas, kurios yra arba planuojamos įgyvendinti, siekiant ugdyti gyventojų sąmoningumą ir pagarbą, plačiai informuoti visuomenę apie paveldui gresiantį pavojų, taip pat apie veiklą, plėtojamą įgyvendinat Konvenciją. Ar Šalis dalyvauja įgyvendinant UNESCO specialųjį projektą „Jaunimo dalyvavimas išsaugant ir populiarinant pasaulio paveldą“?

Informaciją apie konkrečiai vietovei būdingą veiklą ir programas reikėtų pateikti toliau valdymui skirtame II skyriaus 4 punkte.

I.6. Išvados ir rekomenduojami veiksmai

Kiekviename pagrindinės ataskaitos I dalies punkte pateiktos informacijos išvados turi būti apibendrintos ir pateiktos grafiškai, nurodant, kokių siūloma imtis veiksmų, už veiklą atsakingą instituciją (-as) ir įvykdymo terminus:

(i) pagrindinės išvados;

(ii) siūlomas veiksmas (-ai) ateityje;

(iii) institucija (-os), atsakinga už veiksmų vykdymą;

(iv) atliekamų darbų kalendorius;

(v) tarptautinės paramos poreikis.

Šalys taip pat raginamos savo pirmojoje periodinėje ataskaitoje išanalizuoti Konvencijos ratifikavimo procesą, motyvaciją, iškilusias kliūtis ir sunkumus, kokios tikimasi naudos, taip pat kokios įgyta patirties.

II SKYRIUS.
TAM TIKRŲ PASAULIO PAVELDO VERTYBIŲ IŠSAUGOJIMO BŪKLĖ

Rengiant periodines ataskaitas apie išsaugojimo būklę, turėtų dalyvauti ir asmenys, kurie rūpinasi kasdieniniu vertybės valdymu. Kalbant apie vertybes, esančias ne vienos valstybės teritorijoje, rekomenduotina, kad atitinkamos institucijos ataskaitas rengtų drauge arba glaudžiai bendradarbiaudamos.

Pirmojoje periodinėje ataskaitoje reikėtų pateikti informaciją, kuri atnaujintų duomenis, pateiktus pradinės paraiškos dokumentų aplanke. Vėlesnėse ataskaitose pagrindinis dėmesys bus skiriamas pokyčiams, įvykusiems nuo to laiko, kai buvo pateikta pirmesnė ataskaita.

Todėl šiame periodinės ataskaitos skyriuje laikomasi vertybės paraiškos bylos formato.

Komitetas reguliariai, paprastai kartą per metus, apsvarsto į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą įrašytų vertybių būklę. Pagrindinis dėmesys skiriamas konkretiems veiksniams ir priežastims, dėl kurių teko vertybę įrašyti į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą. Tačiau vis tiek būtina parengti išsamią periodinę šių vertybių išsaugojimo būklės ataskaitą.

Ši dalis apie kiekvieną pasaulio paveldo vertybę pildoma atskirai.

II.1. Įvadas

(i) Šalis

(ii) Pasaulio paveldo vertybės pavadinimas

(iii) Geografinės koordinatės kampo sekundės tikslumu

(iv) Įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą data

(v) Organizacija (-os) arba asmuo (-enys), atsakingas už ataskaitos parengimą

(vi) Ataskaitos data

(vii) Šalies įgalioto asmens parašas

II.2. Išskirtinės visuotinės vertės būklė

Įrašydamas vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą Pasaulio paveldo komitetas patvirtina jos išskirtinę visuotinę vertę. Komiteto sprendimas remiasi vertybės įrašymo kriterijais. Nurodykite Šalies pateiktą įrašymo pagrindimą ir tuos kriterijus, kuriais rėmėsi Komitetas, įrašydamas vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą.

Ar Šalies požiūriu išskirtinės visuotinės vertės būklė deramai atspindi išskirtinę visuotinę vertybės vertę, o gal reikia pakartotinio vertybės įvertinimo ir pateikimo? Tai galėtų būti svarstoma, jei, pavyzdžiui, būtų norima pripažinti vertybės, įrašytos į Pasaulio paveldo sąrašą dėl savo išskirtinės gamtinės vertės, kultūrinę vertę ir atvirkščiai. Taip gali atsitikti Pasaulio paveldo komitetui iš esmės persvarsčius kriterijus arba tiksliau nustačius ypatingą vertybės išskirtinę visuotinę vertę ar daugiau sužinojus apie vertybę.

Kitas klausimas, kurį reikėtų persvarstyti, – ar deramai nustatytos pasaulio paveldo vertybės ribos ir jos buferinės zonos, jei tokia yra, ribos, kad būtų užtikrinta išskirtinės

visuotinės vertės, kurią atspindi vertybė, apsauga ir išsaugojimas. Įvertinus situaciją gali tekti iš naujo svarstyti teritorijos ribų peržiūrėjimo arba teritorijos išplėtimo klausimą.

Jei išskirtinė visuotinė vertė nenustatyta arba ji nėra išsamiai apibūdinta, Šalis pirmojoje periodinėje ataskaitoje tai turės pasiūlyti. Nustatant išskirtinę visuotinę vertę, turės būti išdėstyti kriterijai, kuriais remdamasis Komitetas įrašė vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą. Turi būti aptarti tokie klausimai: ką vertybė pristato, kuo ji yra išskirtinė, kuo pasireiškia jos ypatingos vertės, kad ji yra išskirtinė, kokios yra vertybės sąsajos su aplinka ir t. t. Toks išskirtinės visuotinės vertės aprašas bus išnagrinėtas atitinkamos patariamosios (-ųjų) organizacijos (-ų) ir, jei reikia, perduotas Pasaulio paveldo komitetui pritarti.

II.3. Autentiškumo ir (arba) vientisumo būklė

Remiantis šiuo punktu būtina apsvarstyti, ar yra išlaikoma vertė, dėl kurios vertybė buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą, ir kuri nurodyta pagal II dalies 2 punktą pateiktame išskirtinės visuotinės vertės patvirtinimo dokumente.

Šioje dalyje taip pat turi būti aptartas vertybės autentiškumo ir (arba) vientisumo klausimas. Kaip buvo įvertintas vertybės autentiškumas ir (arba) vientisumas ją įrašant į Pasaulio paveldo sąrašą? Kaip šiuo metu vertinamas vertybės autentiškumas ir (arba) vientisumas? Atkreipkite dėmesį į tai, kad išsamesnės vertybės sąlygų analizės reikalaujama II dalies 6 punkte dėl pagrindinių išsaugojimo būklės vertinimo rodiklių.

II.4. Valdymas

Šioje dalyje būtina pranešti apie teisinių apsaugos priemonių įgyvendinimą nacionaliniu, regioniniu arba vietos savivaldos mastu ir jų veiksmingumą, apie sutartimis grindžiamą ir (arba) tradicinę apsaugą bei atitinkamos vertybės valdymo ir (arba) planavimo kontrolę, taip pat planuojamus vertybės išskirtinės visuotinės vertės išsaugojimo veiksmus, vadovaujantis II dalies 2 punktu. Daugiau patarimų šiuo klausimu galima rasti Įgyvendinimo gairių III.D poskyryje.

Šalis taip pat turėtų pranešti apie reikšmingus pokyčius, susijusius su vertybės nuosavybe, juridiniu statusu ir (arba) sutartinėmis arba tradicinėmis apsaugos priemonėmis, valdymo struktūromis ir valdymo planais, atsižvelgdama į situaciją, kuri buvo vertybę įrašant į Pasaulio paveldo sąrašą arba pateikus ankstesnę periodinę ataskaitą. Tada Šalies prašoma pridėti prie periodinės ataskaitos visus atitinkamus dokumentus, ypač teisės aktų tekstus, valdymo planus ir (arba) (metinius) vertybės valdymo ir priežiūros darbo planus. Taip pat turi būti nurodytas tiesiogiai už vertybę atsakingos institucijos visas pavadinimas arba asmens vardas ir pavardė bei adresas.

Šalis turėtų pateikti turimų ir reikiamų vertybės valdymo žmogiškųjų ir finansinių išteklių įvertinimą, taip pat įvertinti personalo mokymo poreikius.

Šalies taip pat prašoma pateikti informaciją apie tiesiogiai su vertybe siejamas mokslines studijas, tyrimų projektus, švietimo, informacijos ir sąmoningumo ugdymo veiklą bei nurodyti, kaip veiksmingai gyventojams, lankytojams ir visuomenei perteikiamos paveldo vertybės vertės. Taip pat čia galima paminėti ir tokius aspektus: ar yra vertybės teritorijoje

informacinė lenta, skelbianti, kad tai pasaulio paveldo vertybė? Ar yra sudarytos ugdomosios programos mokykloms? Ar rengiami specialūs renginiai ir parodos? Kokios paslaugos siūlomos lankytojams, ar yra įkurti lankytojų centrai, vietos muziejus, maršrutai, gidai, informacinė medžiaga ir kt.? Kaip šias programas ir veiklą paveikė vertybės priskyrimas pasaulio paveldui?

Be to, Šalies prašoma pateikti statistinę informaciją, jei įmanoma, kasmet, apie pajamas, lankytojų skaičių, personalą ir kitais galimais klausimais.

Šaliai apsvarsčiusiai vertybės valdymą, galbūt derėtų pagalvoti, ar nereikia iš esmės persvarstyti su vertybės išsaugojimu susijusias įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas.

II.5. Veiksniai, turintys įtakos vertybei

Aprašykite, kokiu mastu vertybei kelia grėsmę tam tikros konkrečios problemos ir rizikos veiksniai. Klausimai, kuriuos būtų galima aptarti šiame punkte, yra tie patys, kaip įvardyta paraiškoje dėl vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą, pavyzdžiui, plėtros poveikis, aplinkos poveikis, stichinės nelaimės ir pasirengimas joms, lankytojų ir turistų srauto poveikis, gyventojų skaičius.

Atsižvelgdami į perspektyvinio planavimo ir pasirengimo krizinei situacijai svarbą, pateikite informaciją apie veiklos metodus, kuriais siekiama užtikrinti Šalies gebėjimą išvengti jos kultūros ar gamtos paveldui gresiančio arba galinčio grėsti pavojaus. Reikėtų atsižvelgti į tokias problemas arba grėsmes: žemės drebėjimas, potvyniai, žemės nuošliaužos, vibracija, pramoninė tarša, vandalizmas, vagystės, plėšimai, vertybės fizinės aplinkos pokyčiai, kalnakasyba, miškų kirtimas, brakonieriavimas, taip pat su žemės naudojimu susiję pokyčiai, žemės ūkis, kelių tiesimas, statybinė veikla, turizmas. Reikėtų nurodyti tas sritis, kur derėtų taisyti padėtį, ir Šalies dedamas pastangas.

Šioje dalyje turėtų būti pateikta naujausia informacija apie visus veiksnius, kurie gali veikti vertybę ar kelti jai grėsmę. Taip pat reikėtų nurodyti, kokių imamasi priemonių susidoroti su šiomis grėsmėmis.

Taip pat reikėtų įvertinti, ar šių veiksnių poveikis vertybei stiprėja ar silpnėja, kokių veiksmingų priemonių buvo imtasi šioje srityje ir kas planuojama daryti ateityje.

II.6. Stebėsena

Jei periodinės ataskaitos II dalies 3 punkte pateikiamas bendras vertybės išskirtinės visuotinės vertės išlaikymo įvertinimas, šiame punkte pateikiama smulkesnė vertybės sąlygų analizė, grindžiama pagrindiniais išsaugojimo būklės vertinimo rodikliais.

Jei įrašant vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą jokių rodiklių nebuvo pateikta, tai būtina padaryti pirmojoje periodinėje ataskaitoje. Rengiant periodinę ataskaitą, gali būti proga įvertinti anksčiau nurodytų rodiklių pagrįstumą ir, jei reikia, apsvarstyti juos iš naujo.

Būtina pateikti naujausią informaciją apie kiekvieną pagrindinį rodiklį. Reikėtų pasistengti, kad ši informacija būtų kuo tikslesnė ir patikimesnė, pavyzdžiui, atlikti

stebėjimus tuo pačiu būdu ir metų laiku bei tą pačią dieną, naudoti tokią pačią įrangą ir metodus.

Nurodykite, ar stebėseną atlieka kokie nors partneriai, taip pat kaip ketina Šalis tobulinti stebėsenos sistemą.

Tam tikrais atvejais, pavyzdžiui, įrašant vertybę į Pasaulio paveldo sąrašą ar vėliau, Komitetas ir (arba) jo biuras jau gali būti atlikęs vertybės išsaugojimo būklės analizę ir pateikęs rekomendacijas Šaliai. Tokiais atvejais Šalies prašoma nurodyti, kokių ji ėmėsi veiksmų, susijusių su biuro arba Komiteto pateiktomis pastabomis arba rekomendacijomis.

II.7. Išvadų santrauka ir rekomenduojami veiksmai

Pagrindinės kiekvieno vertybės išsaugojimo būklės ataskaitos punkto išvados, ypač ar išlaikoma vertybės išskirtinė visuotinė vertė, turi būti apibendrintos ir pateiktos lentelių forma, taip pat:

(i) pagrindinės išvados apie vertybės išskirtinę visuotinę vertę (žr. II dalies 2 ir 3 punktus);

(ii) pagrindinės išvados apie valdymą ir veiksnius, turinčius įtakos vertybei (žr. II dalies 4 ir 5 punktus);

(iii) siūlomas (-i) veiksmas (-ai) ateityje;

(iv) institucija (-os), atsakinga (-os) už veiksmų vykdymą;

(v) atliekamų darbų kalendorius;

(vi) tarptautinės paramos poreikis.

Šalies taip pat prašoma aprašyti įgytą patirtį, kuri gali būti vertinga kitoms Šalims, turinčioms panašių problemų arba klausimų. Prašome nurodyti organizacijas arba specialistus (pavadinimas / vardas, pavardė, adresai ir kontaktiniai duomenys), į kuriuos būtų galima kreiptis šiais klausimais.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMO FORMA

- Tarptautinės paramos prašymo formą rasite šiuo interneto adresu: http://whc.unesco.org/en/intassisstance.
- Daugiau patarimų tarptautinės paramos klausimais rasite Įgyvendinimo gairių VII skyriuje.
- Pridedami paaiškinamai, kaip užpildyti prašymo formą.
- Pasirašytas tarptautinės paramos prašymo originalas anglų arba prancūzų kalba siunčiamas šiuo adresu:

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
France (Prancūzija)
Tel. +33 (0) 1 4568 1276
Faks. +33 (0) 1 4568 5570
El. p. wh-intassisstance@unesco.org

1. ŠALIS

_____

2. PROJEKTO PAVADINIMAS

_____

_____

3. PARAMOS TIPAS

	Skubi parama	Parengiamoji parama	Išsaugojimo ir valdymo parama
Kultūros			
Gamtos			
Mišrus			

4. PROJEKTO VIETA:

a) Ar projektas bus įgyvendinamas pasaulio paveldo vertybės vietovėje?

□ – taip □ - ne

Jei taip, nurodykite vertybės pavadinimą:

_____

_____

b) Ar projekte numatyta darbų lauko sąlygomis?

□ – taip □ - ne

Jei taip, nurodykite, kur ir kaip:

_____

_____

c) Jeigu projektas bus įgyvendinamas pasaulio paveldo vertybėje, nurodykite, ar jis bus naudingas ir kitoms pasaulio paveldo vertybėms ir, jeigu taip, kurioms ir kaip:

_____

_____

5. PROJEKTO ĮGYVENDINIMO GRAFIKAS (nurodykite, ar projektas yra baigtinis ar tęstinis)

Datos:

_____

Trukmė:

_____

6. PROJEKTO POBŪDIS:

- □ vietinis;
- □ nacionalinis;
- □ subregioninis, apimantis keletą regiono Šalių;
- □ regioninis, apimantis daugumą regiono Šalių;
- □ tarptautinis, apimantis įvairių regionų Šalis.

Jei projektas yra nacionalinio, subregioninio, regioninio ar tarptautinio masto, prašome nurodyti šalis / vertybes, kurios prisidės prie šio projekto įgyvendinimo arba turės iš jo naudos:

_____

_____

7. PROJEKTO PAGRINDIMAS

a) Nurodykite, kodėl šis projektas yra reikalingas (jeigu prašote skubios paramos, tuomet pildykite 8 punktą):

_____

_____

b) Jei įmanoma, pridėkite papildomų dokumentų įrodymams:

_____

_____

8. TIK SKUBIAI PARAMAI

a) Išsamiai aprašykite nustatytus arba potencialius pavojus, jei tokių yra, gresiančius atitinkamai vertybei (-ėms):

_____

_____

b) Nurodykite, kaip tai gali paveikti vertybės išskirtinę visuotinę vertę:

_____

_____

c) Paaiškinkite, kaip siūlomas projektas mažins nurodytus arba gresiančius pavojus vertybei:

_____

_____

9. PROJEKTO TIKSLAI

Aiškiai nurodykite, kokių konkrečių tikslų norima pasiekti šiuo projektu:

_____

_____

10. LAUKIAMI REZULTATAI

a) Tiksliai nurodykite, kokių tikitės šio projekto rezultatų:

_____

_____

b) Nurodykite rodiklius ir vertinimo priemones, kuriomis bus matuojami pasiekti rezultatai:

Laukiami rezultatai	*Rodikliai*	*Vertinimo priemonės (kriterijai)*

11. DARBO PLANAS (*pateikite konkrečias veiklas ir tvarkaraštį*):

Veiklos	*Grafikas (mėnesiais)*						
Veikla							
Veikla							
Veikla							
Veikla							

12. ĮVERTINIMAS IR ATASKAITA (**Pasaulio paveldo centrui turi būti pateikta <u>per 3 mėnesius</u> nuo projekto pabaigos**)

_____

_____

13. SPECIALISTŲ, INSTRUKTORIŲ, TECHNIKŲ IR (ARBA) KVALIFIKUOTŲ DARBININKŲ CHARAKTERISTIKA, JEI TOKIŲ ASMENŲ DALYVAVIMAS NUMATYTAS PAGAL VEIKLOS POBŪDĮ (jeigu specialistų, instruktorių, technikų ir (arba) kvalifikuotų darbininkų tapatybė yra žinoma, pateikite jų vardus ir, jeigu įmanoma, pridėkite trumpą gyvenimo aprašymą).

_____

_____

14. TIKSLINĖ AUDITORIJA, ĮSKAITANT PRAKTIKANTŲ / DALYVIŲ CHARAKTERISTIKĄ, JEI TOKIŲ ASMENŲ DALYVAVIMAS NUMATYTAS PAGAL VEIKLOS POBŪDĮ

_____

_____

15. BIUDŽETO PASKIRSTYMAS

a) Lentelėje pateikite išsamų atskirų elementų sąnaudų paskirstymą, nurodydami, jeigu įmanoma, vieneto kainą (JAV doleriais) ir tai, kaip šie elementai bus finansuojami iš įvairių finansavimo šaltinių.

Pavadinimas (pasirinkite tai, ko reikia projektui	**Detali suma JAV doleriais (USD)**	**Šalies įnašas (USD)**	**Lėšų suma, prašoma iš Pasaulio paveldo fondo (USD)**	**Kiti šaltiniai (USD)**	**Iš viso (USD)**
Organizavimas • vieta • biuro išlaidos • administracinės paslaugos • vertimas • sinchroninis vertimas • vaizdo ir garso įranga • kita	__ USD per dieną; per _ dienas (-ų) = __USD __ USD __ USD per dieną; per _ dienas (-ų) = __USD __ USD už puslapį; už _ puslapius (-ių) = __USD __ USD už valandą; už _ valandas (-ų) = __ USD __ USD per dieną; per _ dienas (-ų) = __ USD __ USD				
Personalas ir konsultacinės paslaugos • tarptautinis ekspertas • nacionalinis ekspertas • koordinatorius	__ USD per savaitę; per _ savaites (-ių) = __ USD __ USD per savaitę; per _ savaites (-ių) = __ USD __ USD per savaitę; per _ savaites (-ių) = __ USD				

Pavadinimas (pasirinkite tai, ko reikia projektui	**Detali suma JAV doleriais (USD)**	**Šalies įnašas (USD)**	**Lėšų suma, prašoma iš Pasaulio paveldo fondo (USD)**	**Kiti šaltiniai (USD)**	**Iš viso (USD)**
• kita	__ USD per savaitę; per _ savaites (-ių) = __ USD				
Kelionių išlaidos					
• tarptautinių kelionių išlaidos • kelionių šalyje išlaidos • kita	__ USD __ USD __ USD				
Apgyvendinimo išlaidos, dienpinigiai					
• apgyvendinimas • maistas	__ USD per dieną; per __ dienas (-ų) = ____ USD __ USD per dieną; per __ dienas (-ų) = ____ USD				
Įranga					
• …… • ……	__ USD už vnt; už ____ vnt = __ USD __ USD už vnt; už ____ vnt = __ USD				
Ataskaitos, vertinimai, publikacijos					
• vertinimas • ataskaitos • redagavimas / maketavimas • spausdinimas • platinimas • kita	__ USD __ USD __ USD __ USD __ USD __ USD				
Kita • vizos • kita	vizos __ USD už __ dalyvius (-ių) = ____ USD __ USD				
IŠ VISO					

b) Nurodykite, ar lėšos iš Šalies ar kitų šaltinių jau yra gautos arba kada tikimasi jas gauti:

_____

_____

16. ŠALIES IR KITŲ ĮSTAIGŲ ĮNAŠAI NATŪRA

a) nacionalinės įstaigos (-ų):

_____

_____

b) kitų dvišalių ir daugiašalių organizacijų, donorų ir t. t.

_____

_____

17. UŽ PROJEKTO ĮGYVENDINIMĄ ATSAKINGA ĮSTAIGA (-OS)

_____

_____

18. ŠALIES ĮGALIOTO ASMENS PARAŠAS

Vardas ir pavardė

_____

Pareigos

_____

Data

_____

19. PRIEDAI

_____ (prašymo priedų skaičius)

PAAIŠKINIMAI

<table>
<tr><th></th><th>TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMO FORMA</th><th>PAAIŠKINIMAS</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>ŠALIS</td><td>Šalies, prašančios tarptautinės paramos, pavadinimas</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>PROJEKTO PAVADINIMAS</td><td></td></tr>
<tr><td>3.</td><td>PARAMOS TIPAS
<table>
<tr><th></th><th>Skubi parama</th><th>Parengiamoji parama</th><th>Išsaugojimo ir valdymo parama*</th></tr>
<tr><td>Kultūros</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Gamtos</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Mišrus</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
* Atkreipkite dėmesį, *kad Išsaugojimo ir valdymo parama* apima ir anksčiau išskirtas kategorijas:
- mokymo ir mokslinių tyrimų paslaugas;
- techninį bendradarbiavimą;
- švietimo, informacijos ir sąmoningumo ugdymo paramą.</td><td>Žr. Įgyvendinimo gairių 241 punktą.
Nurodykite, kokio tipo paramos ir kokiai paveldo rūšiai prašote savo projektui.
Užpildykite tik vieną langelį lentelėje, pvz.:
- Mokymo projektas dėl uolų piešinių:
<table>
<tr><th></th><th>Skubi parama</th><th>Parengiamoji parama</th><th>Išsaugojimo ir valdymo parama</th></tr>
<tr><td>Kultūros</td><td></td><td></td><td>X</td></tr>
<tr><td>Gamtos</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Mišrus</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
- Mišraus paveldo vertybės įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą paraiškos rengimas:
<table>
<tr><th></th><th>Skubi parama</th><th>Parengiamoji parama</th><th>Išsaugojimo ir valdymo parama</th></tr>
<tr><td>Kultūros</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Gamtos</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Mišrus</td><td></td><td>X</td><td></td></tr>
</table>
- Skubi pagalba po atogrąžų audros, kuri paveikė saugomą miškų teritoriją:
<table>
<tr><th></th><th>Skubi parama</th><th>Parengiamoji parama</th><th>Išsaugojimo ir valdymo parama</th></tr>
<tr><td>Kultūros</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Gamtos</td><td>X</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Mišrus</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td></tr>
</table>

	TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMO FORMA	**PAAIŠKINIMAS**
4.	**PROJEKTO VIETA:** a) Ar projektas bus įgyvendinamas pasaulio paveldo vertybės vietovėje? □ - taip □ - ne Jei taip, nurodykite vertybės pavadinimą. b) Ar projekte numatyta darbų lauko sąlygomis? □ - taip □ - ne Jei taip, nurodykite kur ir kaip. c) Jeigu projektas bus įgyvendinamas pasaulio paveldo vertybėje, nurodykite, ar jis bus naudingas ir kitoms pasaulio paveldo vertybėms ir, jeigu taip, tai kurioms ir kaip.	
5.	**PROJEKTO ĮGYVENDINIMO GRAFIKAS (nurodykite, ar projekto laikas yra numatomas, ar jau nustatytas)**	Nurodykite projekto pradžios ir pabaigos datas, taip pat viso projekto trukmę.
6.	**PROJEKTO POBŪDIS:** □ vietinis; □ nacionalinis; □ subregioninis, apimantis keletą regiono Šalių; □ regioninis, apimantis daugumą regiono Šalių; □ tarptautinis, apimantis įvairių regionų Šalis. Jei projektas yra nacionalinio, subregioninio, regioninio ar tarptautinio masto, prašome nurodyti šalis / vertybes, kurios prisidės prie šio projekto įgyvendinimo arba turės iš jo naudos.	Jeigu kitos šalys turės naudos iš šio projekto, nurodykite, kokia yra jų parama projektui. Taip pat nurodykite, ar yra įtraukta tarpvalstybinė vertybė.
7.	**PROJEKTO PAGRINDIMAS**	
	a) Nurodykite, kodėl šis projektas yra reikalingas (jeigu prašote skubios paramos, tuomet pildykite 8 punktą).	Nurodykite, kokios problemos arba klausimai bus aptariami ar sprendžiami. Nurodykite, kaip skubiai būtina plėtoti šią veiklą

	TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMO FORMA	**PAAIŠKINIMAS**
		Prireikus, išsamiai aprašykite (iki 2 psl.) nustatytus arba potencialius pavojus, jei tokių yra, gresiančius vertybei (-ėms). Paaiškinkite, kaip projektas prisidės prie įgyvendinimo: - Pasaulio paveldo komiteto sprendimų; - Tarptautinių misijų, kurios buvo vykdytos Komiteto, Pirmininko ar UNESCO iniciatyva, rekomendacijų; - Patariamųjų organizacijų rekomendacijų; - UNESCO Pasaulio paveldo centro arba kitų UNESCO padalinių rekomendacijų; - vertybės valdymo planų; - rekomendacijų, parengtų atsižvelgiant į ankstesnę veiklą, kurią rėmė Pasaulio paveldo fondas. Tiksliai įvardykite dokumentus, į kuriuos pateikiamos nuorodos (Pasaulio paveldo komiteto sprendimų numeris, misijų datos ir kt.).
	b) Jei įmanoma, pridėkite papildomų dokumentų įrodymams.	Jei įmanoma, pridėkite dokumentinių įrodymų, pavyzdžiui, ataskaitas, fotografijas, skaidres, žemėlapius ir t. t.
8.	**TIK SKUBIAI PARAMAI**	
	a) Išsamiai aprašykite nustatytus arba potencialius pavojus, jei tokių yra, gresiančius atitinkamai vertybei.	Skubios pagalbos lėšos nėra savaime suteikiamos įvykus stichinei nelaimei. Šios rūšies parama suteikiama tik tais atvejais, kai gresia neišvengiamas pavojus, susijęs su gamtos ar žmogaus sukelta nelaime, kuris kelia grėsmę pasaulio paveldo vertybės išskirtinei visuotinei vertei, jos autentiškumui ir (arba) vientisumui, ir siekiama užkirsti kelią galimam neigiamam poveikiui vertybei arba bent jau gerokai jį sumažinti. Skubi parama gali būti teikiama ir tuomet, kai siekiama įvertinti, ar pavojus vertybei yra išvengiamas ar ne, pavyzdžiui, po didelės stichinės nelaimės.

<table>
<tr><th></th><th>TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMO FORMA</th><th>PAAIŠKINIMAS</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Kai dėl nelaimės jau buvo prarastas tam tikras paveldas ir daugiau nėra neišvengiamo pavojaus ar grėsmių, dėl kurių reiktų skubiai spręsti, kitos paramos formos būtų tinkamesnės (pvz., išsaugojimo ir valdymo parama).</td></tr>
<tr><td></td><td>b) Nurodykite, kaip tai gali paveikti vertybės išskirtinę visuotinę vertę</td><td>Nustatant skubios pagalbos finansavimo prioritetus, įvertinama, ar spręstinas pavojus / grėsmė, jeigu nebus sumažinta, gali paveikti paveldo vertybės išskirtinę visuotinę vertę, jos autentiškumą ir (ar) vientisumą.</td></tr>
<tr><td></td><td>c) Paaiškinkite, kaip siūlomas projektas mažins nurodytus arba gresiančius pavojus vertybei.</td><td>Skubios paramos finansavimo prašymuose turėtų būti nurodyta, kaip projekto apimtis ir jo veikla paveiks paveldo vertybės išskirtinei visuotinei vertei kylantį pavojų / grėsmę, ir kaip tai bus veiksmingai sumažinta.</td></tr>
<tr><td>9.</td><td>PROJEKTO TIKSLAS (-AI)
Aiškiai nurodykite, kokių tikslų norima pasiekti šiuo projektu.</td><td>Kokie yra tikslai, kuriuos norima pasiekti, įgyvendinus šį projektą?</td></tr>
<tr><td>10.</td><td>LAUKIAMI REZULTATAI</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>a) Tiksliai nurodykite, kokių tikitės šio projekto rezultatų:</td><td>Laukiami rezultatai turi būti aiškūs ir išmatuojami. Kiekvienas rezultatas turi būti įvertintas pagal tam tikrus rodiklius (žr. 10 (b) punktą).</td></tr>
<tr><td></td><td>b) Nurodykite rodiklius ir vertinimo priemones, kuriomis bus matuojami pasiekti rezultatai:
<table><tr><th>Laukiami rezultatai</th><th>Rodikliai</th><th>Vertinimo priemonės (kriterijai)</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td>Rodikliai yra naudojami pasiektiems rezultatams ir projekto pažangai įvertinti.
Jie grindžiami laukiamais rezultatais, apibrėžtais 10 punkte, ir yra projekto įvertinimo pagrindas baigus projektą.
Šie rodikliai turi būti objektyvūs, išmatuojami ir išreiškiami kiekybine išraiška, pavyzdžiui, skaitine reikšme arba procentais.
Pavyzdžiui:
Parengiamoji parama
Tikslas:
Parengti išsamią vertybės paraišką, kurią galima būtų teikti Pasaulio paveldo centrui.</td></tr>
</table>

	TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMO FORMA	**PAAIŠKINIMAS**

Laukiami rezultatai	*Rodikliai*	*Vertinimo priemonės (kriterijai)*
Iki 20.. vasario 1 d. Pasaulio paveldo centrui pateikta išsamiai parengta vertybės paraiška	• Laiku pateikta paraiška	• Pašto antspaudas ant paraiškos dokumentų Atsakymas Šaliai iš Pasaulio paveldo centro arba Politikos ir teisinio įgyvendinimo skyriaus (*angl. Policy and Statutory Implementation Unit (POL)*)
Kartu su vertybės paraiška pateiktas visiškai parengtas valdymo planas	• Laiku pateiktas valdymo planas	• Pašto antspaudas ant paraiškos dokumentų • Atsakymas Šaliai iš Pasaulio paveldo centro arba Politikos ir teisinio įgyvendinimo skyriaus
Pasaulio paveldo centras ir patariamosios organizacijos nustato, kad vertybės paraiška yra išsami	• Sėkmingas Pasaulio paveldo centro ir patariamųjų organizacijų vertybės paraiškos įvertinimas	• Laiškas iš Pasaulio paveldo centro Šaliai, informuojantis, kad vertybės paraiška yra išsami

Skubi parama

Tikslas:

Stabilizuoti pastato, kuris ką tik dėl potvynio ar žemės drebėjimo buvo pažeistas, struktūrą.

Laukiami rezultatai	*Rodikliai*	*Vertinimo priemonės (kriterijai*
Stabilizuota pastato struktūra	• Identifikuotos avarinės būklės problemos • Baigti rengti avarinės būklės šalinimo darbų planai • Atlikti pirminiai avarinės būklės stabilizavimo darbai	• Inžinerinis pastato struktūros avarinės būklės įvertinimas • Finansinis pasiūlymas dėl avarinės būklės stabilizavimo darbų • Galutinė ataskaita apie atliktus avarinės būklės šalinimo darbus

	TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMO FORMA	PAAIŠKINIMAS

Parengti planai dėl tolesnių išsaugojimo darbų	• Atlikta bendra pastato struktūros analizė • Parengti tolesnių išsaugojimo darbų finansiniai planai	• Bendros pastato struktūros būklės inžinerinis įvertinimas • Finansinis pasiūlymas dėl būtinų išsaugojimo darbų

Išsaugojimo ir valdymo parama

Tikslas:

Pagerinti paveldo vertybės, įrašytos į Pasaulio paveldo sąrašą, valdymą, skiriant specialų dėmesį bendruomenės dalyvavimui.

Laukiami rezultatai	*Rodikliai*	*Vertinimo priemonės (kriterijai)*
Integruotas paveldo vertybės valdymo planas	• Iš susijusių sektorių, įskaitant vietos bendruomenę, sudaryta darbo grupė valdymo planui parengti • Pabaigtas vertybės išskirtinės visuotinės vertės būklės įvertinimas • Vertybės išsaugojimo ir valdymo problemų analizė • Aiškūs tikslai ir strategijos jiems pasiekti	• Mėnesiniai valdymo plano darbo grupės pranešimai • Darbo grupės narių parengti diskusijų apie vertybės valdymo problemas dokumentai • Galutinis valdymo plano dokumentas
Valdymo komitetas, į kurį įtraukti ir vietos bendruomenės nariai	• Paveldo vietovės valdymo komiteto narių, įskaitant bent 2 narius iš vietos bendruomenės, paskyrimas • Bent 3 reguliarūs mėnesiniai valdymo komiteto susitikimai	• Atitinkamų įstaigų patvirtinti valdymo komiteto nuostatai ir darbo tvarkos taisyklės. • Valdymo komiteto mėnesiniai pranešimai / ataskaitos
Patvirtintas atitinkamo teisinio lygmens valdymo planas	• Valdymo planas patvirtintas vietos valdžios	• Sprendimas, kuriuo nustatoma, kad valdymo planas yra vietinio lygmens reglamentuo-jantis dokumentas, skelbiamas oficialiai

<table>
<tr><th></th><th>TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMO FORMA</th><th>PAAIŠKINIMAS</th></tr>
<tr><td>11.</td><td>DARBO PLANAS
(pateikite konkrečias veiklas ir tvarkaraštį):
<table>
<tr><td>Veiklos</td><td colspan="7">Tvarkaraštis (mėnesiais)</td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td><td>Apibūdinkite veiklos (-ų) darbo planą su konkrečia nuoroda į laukiamus rezultatus (žr. 10 punktą). Prie kiekvienos veiklos srities nurodykite datą, trukmę. Susitikimų ir mokymų atveju turi būti pateiktos preliminarios programos, nurodant nagrinėjamas temas, klausimus, problemas.
Pavyzdžiui:
1-o laukiamo rezultato:
<table>
<tr><td>Veiklos</td><td colspan="7">Tvarkaraštis (mėnesiais)</td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
2-o laukiamo rezultato:
<table>
<tr><td>Veiklos</td><td colspan="7">Tvarkaraštis (mėnesiais)</td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Veikla</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>12.</td><td>ĮVERTINIMAS IR ATASKAITA (Pasaulio paveldo centrui turi būti pateikta per 3 mėnesius nuo projekto pabaigos)</td><td><u>Galutinė ataskaita:</u>
Galutinę ataskaitą turi parengti institucija / asmuo, atsakingas už projekto įgyvendinimą.
Galutinė ataskaita turi būti struktūruota atsižvelgiant į laukiamus rezultatus, apibrėžtus 10 punkte.
<u>Įvertinimas:</u>
Įvertinimas turėtų būti orientuotas į pasiektus rezultatus ir jų poveikį (pavyzdžiui):</td></tr>
</table>

	TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMO FORMA	**PAAIŠKINIMAS**
		- vertybės, kurios paraiškai parengti gauta parama, įrašymas į Pasaulio paveldo sąrašą, - periodinės ataskaitos ir išsaugojimo būklės ataskaitos parengimas, - vertybės išbraukimas iš Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašo, pasinaudojus skubia parama, - Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimas, įskaitant jos strateginius tikslus („4Cs“) ir kitas strategijas (pvz., Globali strategija ir kt.), - poveikis nacionalinėms ir vietos institucijoms, - vietos personalo gebėjimų stiprinimas, - plačiosios visuomenės sąmoningumo ugdymas, - poveikis projekto dalyviams, - pritraukti kiti ištekliai - ir kt. ... Nurodykite, kas bus atsakingas už projekto įvertinimą.
13.	**SPECIALISTŲ, INSTRUKTORIŲ, TECHNIKŲ IR (ARBA) KVALIFIKUOTŲ DARBININKŲ CHARAKTERISTIKA, JEI TOKIŲ ASMENŲ DALYVAVIMAS NUMATYTAS PAGAL VEIKLOS POBŪDĮ** **(jeigu specialistų, instruktorių, technikų ir (arba) kvalifikuotų darbininkų tapatybė yra žinoma, pateikite jų vardus ir, jeigu įmanoma, pridėkite trumpą gyvenimą aprašymą).**	Nurodykite tikslią sritį, darbą, kurį kiekvienas specialistas turės atlikti projekto metu, ir darbo trukmę. Pasaulio paveldo centras ir patariamosios organizacijos gali rekomenduoti asmenis / lektorius, kurių Šalis (-ys) turėtų prašyti. Jeigu specialistų, instruktorių, technikų ir (arba) kvalifikuotų darbuotojų tapatybė yra žinoma, kaip priedą pridėkite trumpus gyvenimo aprašymus.
14.	**TIKSLINĖ AUDITORIJA, ĮSKAITANT PRAKTIKANTŲ / DALYVIŲ CHARAKTERISTIKĄ, JEI TOKIŲ ASMENŲ DALYVAVIMAS NUMATYTAS PAGAL VEIKLOS POBŪDĮ**	Nurodykite tikslines grupes ir projekto naudos gavėjus, jų profesijas, įstaigas arba specializacijos sritį.

15.	**BIUDŽETO PASKIRSTYMAS**	
	a) Lentelėje pateikite išsamų atskirų elementų sąnaudų paskirstymą, nurodant, jeigu įmanoma, vieneto kainą (JAV doleriais) ir tai, kaip šie elementai bus finansuojami iš įvairių finansavimo šaltinių.	Lentelėje pateikite išsamų visų su projektu susijusių sąnaudų paskirstymą ir tai, kaip projekto atskiri elementai bus finansuojami iš įvairių finansavimo šaltinių (Šalis, Pasaulio paveldo fondas, kita).
	(i) Organizavimas	Sąnaudos, susijusios su šiuo skyriumi, gali apimti: vietos ir biuro išlaidas, sekretoriato paslaugas, vertimus, sinchroninį vertimą, vaizdo ir garso įrangą ir kitas išlaidas, kurių reikia, kad projektas būtų sėkmingai įgyvendintas.
	(ii) Personalas ir konsultacinės paslaugos	Sąnaudos, susijusios su šiuo skyriumi, gali apimti: tarptautinių ir nacionalinių ekspertų, vietos arba tarptautinių koordinatorių, arba kitų darbuotojų, kurių reikia, kad projektas būtų sėkmingai įgyvendintas, išlaidas.
	(iii) Kelionių išlaidos	Sąnaudos, susijusios su šiuo skyriumi, gali apimti: tarptautinių kelionių ir kelionių šalyje, kurių reikia, kad projektas būtų sėkmingai įgyvendintas, išlaidas.
	(iv) Apgyvendinimo išlaidos, dienpinigiai	Sąnaudos, susijusios su šiuo skyriumi, gali apimti: apgyvendinimo, maitinimo ir papildomas išlaidas, kurių reikia, kad projektas būtų sėkmingai įgyvendintas.
	(v) Įranga	Sąnaudos, susijusios su šiuo skyriumi, gali apimti bet kokią įrangą, kurios reikia, kad projektas būtų sėkmingai įgyvendintas.
	(vi) Ataskaitos, vertinimai, publikacijos	Sąnaudos, susijusios su šiuo skyriumi, gali apimti: vertinimo, ataskaitų, redagavimo ir maketavimo, spausdinimo, platinimo ir kitas išlaidas, kad projektas būtų sėkmingai įgyvendintas.
	(vii) Kita	Sąnaudos, susijusios su šiuo skyriumi, gali apimti: vizas ar kitas nedideles išlaidas, kurių reikia, kad projektas būtų sėkmingai įgyvendintas.
	b) Nurodykite, ar lėšos iš Šalies ar kitų šaltinių jau yra gautos arba kada tikimasi jas gauti.	Jeigu lėšos dar nėra gautos, nurodykite, kada tikimasi jas gauti prieš prasidedant projektui.

16.	**ŠALIES IR KITŲ ĮSTAIGŲ ĮNAŠAI NATŪRA**	
	a) Nacionalinės įstaigos (-ų):	Nurodykite tiksliai
	b) Kitų dvišalių ir daugiašalių organizacijų, donorų ir t. t.	Nurodykite tiksliai
17.	**UŽ VEIKLOS ĮGYVENDINIMĄ ATSAKINGA ĮSTAIGA (-OS)**	Nurodykite pavadinimą, adresą ir visus kontaktinius duomenis asmens / įstaigos (-ų), kuri bus atsakinga už projekto įgyvendinimą, taip pat bet kurios kitos projekte dalyvaujančios įstaigos duomenis. Nurodykite, ar Šalies teisėkūros ir administracinis įsipareigojimas įgyvendinti projektą yra galimas (žr. Įgyvendinimo gairių 239 (d) punktą).
18.	**ŠALIES ĮGALIOTO ASMENS PARAŠAS**	Visas vardas ir pavardė Pareigos Data
19.	**PRIEDAI**	Šiame skyriuje nurodykite finansinės paramos prašymo priedų skaičių ir pavadinimus.

Prašymų tarptautinei paramai (parengiamajai, išsaugojimo ir valdymo) per 5 000 JAV dolerių gauti pateikimo procesas

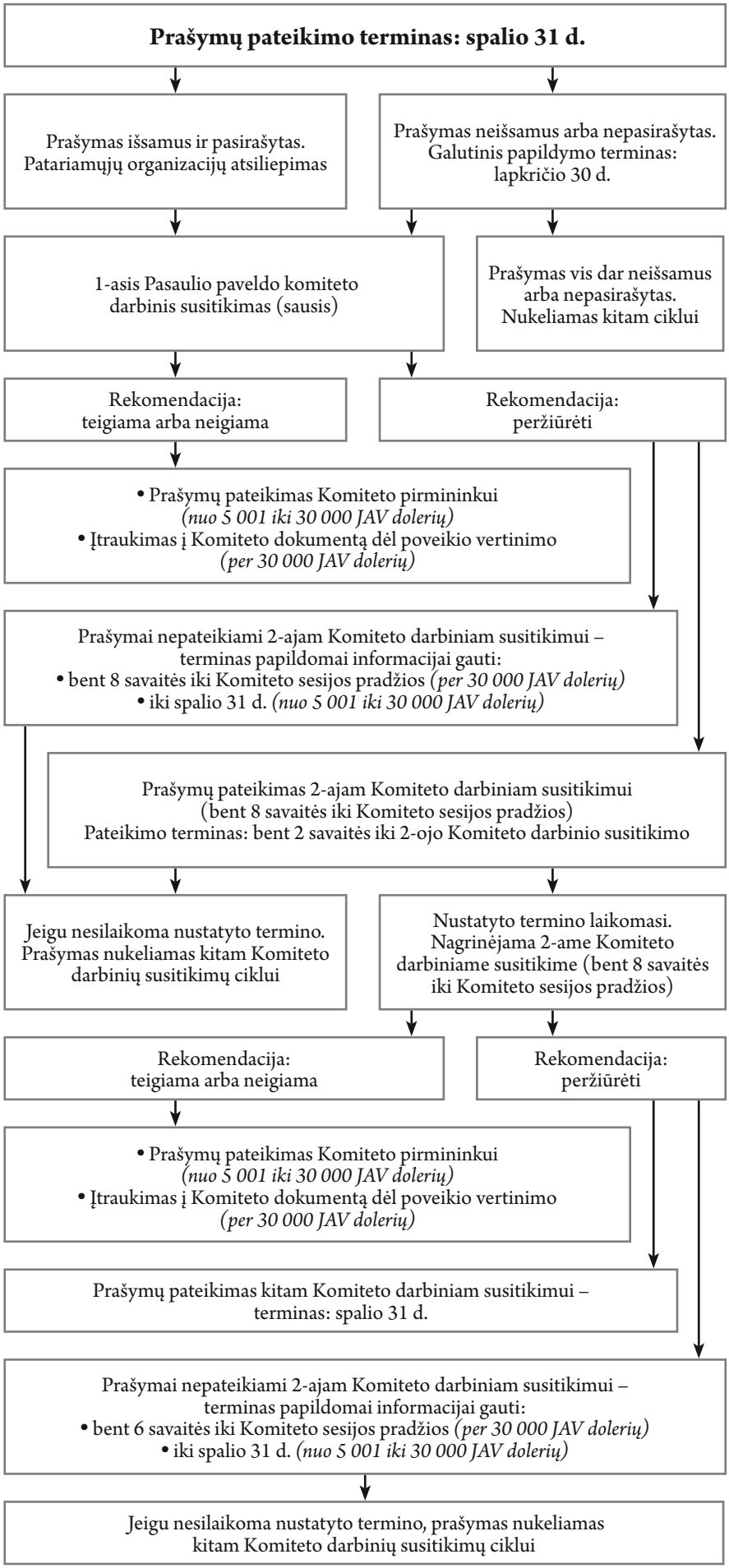

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija · Pasaulio paveldo konvencija

KRITERIJAI, TAIKOMI PATARIAMŲJŲ ORGANIZACIJŲ, VERTINANČIŲ TARPTAUTINĖS PARAMOS PRAŠYMUS

Patariamosios organizacijos, Pasaulio paveldo centras, atitinkamą sprendimą priimantis subjektas (Pasaulio paveldo komiteto pirmininkas, Pasaulio paveldo komitetas arba Pasaulio paveldo centro direktorius), vertindamas tarptautinės paramos prašymus, turi atsižvelgti į toliau nurodytas aplinkybes.

Šie elementai nėra kontrolinis sąrašas ir ne kiekvienas punktas turi būti taikomas kiekvienam tarptautinės paramos prašymui. Atitinkami elementai turi būti tarpusavyje derinami tam, kad būtų priimti subalansuoti sprendimai, skirstant ribotą Pasaulio paveldo fondo finansinę paramą.

A. Tinkamumo reikalavimai

1. Ar Šalis moka įnašą Pasaulio paveldo fondui?
2. Ar paramos prašymą teikia įgaliota Šalies organizacija / institucija?

B. Prioritetiniai aspektai

3. Ar paramos prašymą teikia mažiau išsivysčiusi šalis ar mažas pajamas gaunanti besivystanti šalis, ar besivystanti mažųjų salų valstybė, ar Šalis, esanti pokonfliktinėje situacijoje?
4. Ar vertybė yra įrašyta į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą?
5. Ar paramos prašymas prisideda prie vieno ar kelių strateginių Pasaulio paveldo komiteto tikslų (Pasaulio paveldo sąrašo patikimumas, vertybių išsaugojimas, gebėjimų stiprinimas, komunikacija ir bendruomenės) įgyvendinimo?
6. Ar paramos prašymas atitinka vertybės periodinėje ataskaitoje ir (ar) regioniniu lygmeniu nustatytus poreikius?
7. Ar paramos prašymas yra susijęs su regionine ar subregionine gebėjimų stiprinimo programa?
8. Ar paramos prašyme yra gebėjimų stiprinimo aspektas (neatsižvelgiant į prašomos paramos tipą)?
9. Ar veiklos rezultatai bus plačiau pritaikomi pasaulio paveldo sistemoje?

C. Aplinkybės, susijusios su konkrečiu siūlomos veiklos turiniu

10. Ar paramos prašymo tikslai yra aiškiai apibrėžti ir pasiekiami?
11. Ar yra aiškus darbo planas rezultatams pasiekti, įskaitant jo įgyvendinimo grafiką? Ar darbo planas realus / pagrįstas?
12. Ar įstaiga / organizacija, atsakinga už siūlomos veiklos įgyvendinimą, turi pakankamai reikalingų gebėjimų tai padaryti, ar yra nurodytas už būsimą veiklą atsakingas asmuo?

13. Ar paramos prašyme nurodyti specialistai (nacionalinis ar tarptautinis) turi tinkamą kvalifikaciją darbui atlikti? Ar yra aiškūs jų įgaliojimai, įskaitant tinkamą jų dalyvavimo laikotarpį?
14. Ar paramos prašyme atsižvelgta į visų susijusių šalių dalyvavimą (pvz., suinteresuotosios šalys, kitos institucijos ir kt.)?
15. Ar techniniai reikalavimai yra aiškūs ir pagrįsti?
16. Ar yra aiškus rezultatų pateikimo ir tolesnės stebėsenos, įskaitant atitinkamus sėkmės rodiklius, planas?
17. Ar yra Šalies įsipareigojimas dėl tolesnių veiksmų, kai veiklos, kurioms prašoma paramos, bus baigtos?

D. Biudžetas / finansinis paskirstymas

18. Ar bendras numatyto darbo, kurį siūloma atlikti, biudžetas yra pagrįstas?
19. Ar biudžetas yra išsamiai detalizuotas, kad būtų užtikrinta, jog vieneto sąnaudos yra pagrįstos ir atitinka vietos ir (arba) UNESCO normas ir taisykles?
20. Ar paramos prašymas veikia kaip katalizatorius kitoms lėšoms pritraukti (ar yra aiškiai nurodyti ir kiti finansavimo šaltiniai: grynieji pinigai arba natūra)?

E. Tam tikrų tarptautinės paramos rūšių svarstymas

a) Skubios paramos prašymai

21. Ar pavojus / nelaimė, dėl kurios prašoma skubios finansinės paramos, atitinka kritinės padėties apibrėžimą, remiantis Įgyvendinimo gairėmis (netikėtas reiškinys)?
22. Ar siūlomos intervencijos yra saugios tiems asmenims, kurie susiję su jų įgyvendinimu?
23. Ar siūlomos intervencijos atsako į svarbiausius klausimus, susijusius su vertybės apsauga / išsaugojimu?

b) Parengiamosios paramos prašymai

<u>Prašymai, skirti siūlomos vertybės paraiškai parengti</u>

24. Ar vertybė yra preliminariajame sąraše?
25. Ar paramos prašanti Šalis turi vertybių, įrašytų į Pasaulio paveldo sąrašą? Jeigu taip, kiek?
26. Ar į Pasaulio paveldo sąrašą teikiamos įrašyti vertybės rūšis yra nepakankamai ar visai nereprezentuota Pasaulio paveldo sąraše?
27. Ar pakankamai dėmesio skiriama būtinų elementų, pavyzdžiui, valdymo plano lyginamosios analizės ir išskirtinės visuotinės vertės aprašo bei žemėlapių, rengimui ir kt.?
28. Ar pakankamai dėmesio skiriama bendruomenės dalyvavimui?

Prašymai, skirti preliminariesiems sąrašams sudaryti

29. Ar procesas suorganizuotas taip, kad apimtų visas suinteresuotąsias šalis ir požiūrius?
30. Ar yra įtraukti ir gamtos, ir kultūros paveldo specialistai?
31. Ar Šalis yra naujai prisijungusi prie Pasaulio paveldo konvencijos?
32. Jeigu prašymas yra suderinti preliminariuosius sąrašus, tai ar visų susijusių regiono ar subregiono Šalių atstovai yra įtraukti į procesą?

Prašymai, skirti kitos rūšies paramai gauti

33. Jei prašymas yra skirtas kitos rūšies paramai gauti, tai ar jis yra tinkamai parengtas?

c) Išsaugojimo ir valdymo parama

Prašymai, skirti išsaugojimo darbams (angl. *conservation work*) atlikti arba valdymo planui parengti

34. Ar vertybė yra įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą?
35. Ar siūlomi darbai yra prioritetiniai vertybės apsaugos ar išsaugojimo aspektu?
36. Ar siūlomi darbai atitinka geriausią praktiką?

Prašymai, skirti mokymams

37. Ar mokymai yra aiškiai ir tiesiogiai susiję su Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimu?
38. Ar mokymai vyksta pasaulio paveldo vertybės teritorijoje arba numatomas vizitas į ją / jos atvejo analizė?
39. Ar į mokymų procesą įtraukti asmenys, atsakingi už pasaulio paveldo vertybės išsaugojimą, stažuotojai ir kiti susiję asmenys?
40. Ar siūloma veikla atspindi aiškiai apibrėžtus mokymų poreikius?
41. Ar mokymų metodas yra tinkamas numatytiems tikslams pasiekti?
42. Ar mokymai stiprina vietos ir (ar) regionines mokymų institucijas?
43. Ar jie susiję su praktiniu įgyvendinimu?
44. Ar yra numatyta rezultatų ir susijusios mokymo medžiagos sklaida kitoms pasaulio paveldo sistemos organizacijoms?

Prašymai, skirti moksliniams tyrimams

45. Ar gali būti įrodyta, kad tyrimų objektas yra prioritetinis pasaulio paveldo vertybės apsaugos ar išsaugojimo požiūriu?
46. Ar gali būti įrodyta, kad tyrimų rezultatai bus aiškūs ir plačiai panaudoti pasaulio paveldo sistemoje?

Prašymai, skirti švietimui ir sąmoningumui ugdyti

47. Ar numatyta veikla prisidės prie geresnio Pasaulio paveldo konvencijos žinomumo, ar sukurs didesnį tikslinės auditorijos susidomėjimą ja?
48. Ar numatyta veikla paskatins domėtis įvairiais Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo klausimais?
49. Ar tai skatins didesnį dalyvavimą su Pasaulio paveldo konvencija siejamose veiklose?
50. Ar tai bus priemonės, skatinančios keistis patirtimi arba inicijuoti bendras švietimo ir informavimo programas, ypač tarp mokyklinio amžiaus vaikų?
51. Ar bus tikslinei auditorijai parengta tinkama medžiaga, skirta geriau pažinti Pasaulio paveldo konvenciją?

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

IŠSKIRTINĖS VISUOTINĖS VERTĖS APRAŠAS

Išskirtinės visuotinės vertės aprašo ir retrospektyvinio išskirtinės visuotinės vertės aprašo forma.

Retrospektyvinis išskirtinės visuotinės vertės aprašas turi būti pateiktas anglų arba prancūzų kalba. Taip pat turi būti pateikta elektroninė dokumento versija (*word* arba *pdf*).

Išskirtinės visuotinės vertės aprašas turi būti šios struktūros (daugiausia 2 A4 formato lapai):

a) trumpas aprašymas;

b) kriterijų pagrindimas;

c) vientisumo patvirtinimas (visoms paveldo vertybėms);

d) autentiškumo patvirtinimas (paveldo vertybėms, kurioms taikomi (i)–(vi) kriterijai);

e) apsaugos ir valdymo reikalavimai.

Terminas

Metų, einančių prieš metus, kuriais Komitetas patvirtina, vasario 1 diena[27].

[27] Jeigu vasario 1 d. pasitaiko savaitgalį, – iki paskutinio sausio penktadienio 17 val. Grinvičo laiku.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija
Pasaulio paveldo konvencija

PASAULIO PAVELDO VERTYBIŲ PAKEITIMAI

NEŽYMŪS PASAULIO PAVELDO VERTYBIŲ RIBŲ PAKEITIMAI

Vertybės ribos keičiamos siekiant geriau nustatyti Pasaulio paveldo vertybes ir jų išskirtinės visuotinės vertės apsaugai tobulinti.

Šalių pateiktus siūlymus dėl nežymių vertybės ribų pakeitimų svarsto patariamoji (-osios) organizacija (-os) ir tvirtina Pasaulio paveldo komitetas.

Pasaulio paveldo komitetas siūlymą dėl nežymių vertybės ribų pakeitimų gali patvirtinti, nepatvirtinti arba atidėti.

Prašomi dokumentai

1) **Vertybės teritorija (hektarais)**: nurodykite a) vertybės teritoriją, kuri įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą, b) vertybės teritoriją, kurią siūloma keisti (arba siūlomą buferinės zonos teritoriją). (Atkreipkite dėmesį, kad teritorijos sumažinimas gali būti laikomas nežymiu vertybės ribų pakeitimu tik išimtiniais atvejais).

2) **Vertybės ribų pakeitimų apibūdinimas:** pateikite raštišką siūlomų vertybės ribų pakeitimų aprašymą (arba raštišką aprašymą dėl siūlomos buferinės zonos).

3) **Vertybės ribų pakeitimų pagrindimas**: pateikite trumpą santrauką priežasčių, kodėl vertybės ribos turėtų būti keičiamos (arba kodėl reikia buferinės zonos), ypač atkreipiant dėmesį į tai, kaip šis pakeitimas padės pagerinti vertybės išsaugojimą ir (arba) apsaugą.

4) **Indėlis į išskirtinės visuotinės vertės išlaikymą:** nurodykite, kaip siūlomas pakeitimas (ar siūloma buferinė zona) prisidės prie vertybės išskirtinės visuotinės vertės priežiūros (išlaikymo).

5) **Poveikis teisinei apsaugai**: nurodykite, kaip siūlomas pakeitimas paveiks teisinę vertybės apsaugą. Jei siūlomas teritorijos padidinimas ar nustatoma buferinė zona, pateikite informaciją apie teisinę apsaugą, taikomą padidintai teritorijai, bei atitinkamų įstatymų ar norminių dokumentų kopijas.

6) **Poveikis valdymo priemonėms**: nurodykite siūlomo pokyčio poveikį valdymo priemonėms. Jeigu teritorija yra didinama arba nustatoma buferinė zona, pateikite informaciją apie valdymo priemones, kurios numatytos šioms teritorijoms.

7) **Žemėlapiai / planai:** pateikite 2 žemėlapius / planus: viename iš jų turi būti aiškiai parodytos kartu ir esamos, ir siūlomos vertybės ribos (galiojančios ribos ir pakeitimo siūlymas), kitame žemėlapyje / plane – tik siūlomos vertybės ribos. Buferinės zonos nustatymo atveju pateikite žemėlapį su esama vertybės riba ir siūloma buferine zona.

   Įsitikinkite, kad žemėlapiai / planai:

   - yra topografiniai arba kadastriniai;

naudojamas mastelis yra tinkamas, atsižvelgiant į vertybės dydį hektarais ir galimybę tiksliai padoryti esamas teritorijos ribas ir siūlomus pakeitimus (bet kuriuo atveju didžiausiu galimu ir praktiškai pritaikomu masteliu);

- turi pavadinimus ir sutartinių ženklų paaiškinimus anglų arba prancūzų kalba (jeigu tai neįmanoma, pridėkite vertimą);
- pažymėtos vertybės ribos (esamos ir siūlomos) taip, kad galima aiškiai atskirti nuo kitų žemėlapyje pažymėtų objektų;
- turi aiškų koordinačių tinklelį (arba koordinačių taškus);
- yra aiški nuoroda (pavadinime ir legendoje) į pasaulio paveldo vertybės teritorijos ribas (ir buferinę zoną, jei taikoma). Aiškiai atskirkite pasaulio paveldo vertybės ribas nuo kitų saugomų teritorijų ribų.

8) **Papildoma informacija:** vertybės teritorijos padidinimo atveju pateikite siūlomos teritorijos nuotraukų, kurios pagrįstų pagrindines vertes ir autentiškumo / vientisumo sąlygas.

Taip pat gali būti pateikti ir bet kokie kiti susiję dokumentai, pavyzdžiui, teminiai žemėlapiai / planai (pvz., augmenijos žemėlapiai / planai), mokslinė informacija, susijusi su siūlomos teritorijos vertėmis (pvz., rūšių sąrašai) ir pagrindžiamoji / papildoma bibliografija.

Pirmiau išvardyti dokumentai turi būti pateikti anglų arba prancūzų kalba 2 identiškomis kopijomis (mišrioms paveldo vertybėms – 3 kopijos). Taip pat turi būti pateikta elektroninė versija (žemėlapiai / planai turi būti *jpg*, *tif* arba *pdf* formatu).

Terminas

Metų, einančių prieš metus, kuriais Komitetas patvirtina, vasario 1 diena[28].

[28] Jeigu vasario 1 d. pasitaiko savaitgalį, – iki paskutinio sausio penktadienio 17 val. Grinvičo laiku.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

PATARIAMŲJŲ ORGANIZACIJŲ VERTINIMO FAKTINIŲ KLAIDŲ PATEIKIMO FORMA

(vadovaujantis Įgyvendinimo gairių 150 punktu)

ŠALIS (-YS):

PAVELDO VERTYBĖS PARAIŠKOS ĮVERTINIMAS:

ATITINKAMOS PATARIAMOSIOS ORGANIZACIJOS VERTINIMAS[29]:

Patariamosios organizacijos įvertinimo puslapis, stulpelis, eilutė	**Sakinys su faktine klaida (faktinės klaidos turi būti paryškintos (pastorintuoju šriftu)**	**Šalies siūlomas pakeitimas**	**Patariamosios organizacijos ir (arba) Pasaulio paveldo centro komentaras (jei yra)**

- Faktinių klaidų pateikimo forma ir užpildytos formos pavyzdys yra prieinami Pasaulio paveldo centro interneto svetainėje adresu: http://whc.unesco.org/en/factualerrors.
- Papildomos rekomendacijos dėl faktinių klaidų pateikimo nurodytos Įgyvendinimo gairių 150 punkte.
- Šalių prašoma nedelsiant pateikti šią informaciją elektroniniu formatu arba el. paštu: wh-nominations@unesco.org.

Užpildyta ir pasirašyta faktinių klaidų pateikimo forma (originalas) anglų arba prancūzų kalba turi būti pateikta Pasaulio paveldo centrui šiuo adresu: 7 place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France, ne vėliau kaip likus 14 dienų iki Pasaulio paveldo komiteto sesijos atidarymo.

[29] Mišrių paveldo vertybių atveju, jeigu yra klaidų abiejų patariamųjų organizacijų vertinimuose, tuomet turi būti pateiktos atskiros formos kiekvienai patariamajai organizacijai, konkrečiai nurodant, kuris įvertinimas turimas omenyje.

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

ŠALIŲ TEIKIAMOS IŠSAUGOJIMO BŪKLĖS ATASKAITOS FORMA

(vadovaujantis Įgyvendinimo gairių 169 punktu)

Pasaulio paveldo vertybės pavadinimas (Šalis (-ys)) (identifikacijos numeris)

1. Ataskaitos santrauka
   [Pastaba: kiekvienas iš toliau nurodytų skyrių turėtų būti apibendrintas. Maksimali santraukos apimtis yra 1 lapas.]

2. Atsakas į Pasaulio paveldo komiteto sprendimą.
   [Pastaba: prašoma, kad Šalis (-ys) atsakytų į naujausią Pasaulio paveldo komiteto sprendimą dėl vertybės pagal kiekvieną punktą atskirai.]

   Jeigu paveldo vertybė yra įrašyta į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą, taip pat pateikite išsamią informaciją apie:

   a) Ar pasiekta pažangos įgyvendinant Pasaulio paveldo komiteto nustatytas taisomąsias priemones.
      [Pastaba: aptarkite kiekvieną taisomąją priemonę atskirai, pateikdami faktinę informaciją, įskaitant tikslias datas, skaičius ir kt.]

      Jei reikia, apibūdinkite sėkmės veiksnius ar sunkumus įgyvendinant kiekvieną iš nustatytų taisomųjų priemonių.

   b) Ar taisomosioms priemonėms įgyvendinti numatytas laikotarpis yra tinkamas? Jei ne, pasiūlykite alternatyvų laikotarpį ir paaiškinimą, kodėl jo reikia.

   c) Pasiekta pažanga, siekiant norimo paveldo vertybės būklės išsaugojimo tam, kad paveldo vertybė būtų pašalinta iš Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašo.

3. Šalies (-ių) identifikuotos kitos išsaugojimo problemos / klausimai, galintys turėti įtakos vertybės išskirtinei visuotinei vertei.
   [Pastaba: apima išsaugojimo problemas, kurios nėra minimos Pasaulio paveldo komiteto sprendime ar jokiame kitame Pasaulio paveldo centro informacijos prašyme.]

4. Vadovaudamiesi Įgyvendinimo gairių 172 punktu, nurodykite bet kokius ketinimus imtis didelių restauravimo, pakeitimo ar (ir) naujų statybų darbų vertybės teritorijoje ar jos buferinėje zonoje (-ose) ir (ar) koridoriuose ar kitose teritorijose, kur jie galėtų turėti įtakos paveldo vertybės išskirtinei visuotinei vertei, įskaitant autentiškumą ir vientisumą.

5. Vieša prieiga prie vertybės išsaugojimo būklės ataskaitos.
   [Pastaba: ši ataskaita bus įkelta į Pasaulio paveldo centro Vertybių išsaugojimo būklės informacinę sistemą (World Heritage Centre's State of conservation Information System (http://whc.unesco.org/en/soc) viešai prieigai. Jei jūsų Šalis pageidautų, kad visa ataskaita nebūtų skelbiama, tuomet pateikta 1 lapo santrauka (žr. 1 punktą) bus įkelta viešai prieigai.]

6. Įgalioto asmens parašas

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Pasaulio paveldo konvencija

PASAULIO PAVELDO EMBLEMOS NAUDOJIMO LENTELĖ

Lentelė parengta vadovaujantis Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių VIII skyriumi ir Direktyvomis dėl UNESCO pavadinimo, akronimo, logotipo ir interneto domeno naudojimo, patvirtintomis 34-ojoje Generalinės konferencijos sesijoje 86 rezoliucija (Rezoliucija 34C/86).

Priminimas dėl įgaliojimų ir įgaliojimų perdavimo naudotis Pasaulio paveldo emblema, vadovaujantis Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių VIII skyriumi:

262 punktas:

„Komitetas yra atsakingas už Pasaulio paveldo emblemos naudojimo sąlygų apibrėžimą ir už emblemos naudojimą apibrėžiančios politikos kūrimą.“

276 punktas:

„Valstybės institucija gali duoti kuriai nors šalies organizacijai sutikimą panaudoti emblemą tik tuo atveju, jei jų projektas – ar jis būtų šalies, ar tarptautinio masto – įtrauktų tik tas pasaulio paveldo vertybes, kurios yra tos šalies teritorijoje. Institucijos sprendimas turi būti pagrįstas šiomis gairėmis ir principais, taip pat nurodymais emblemos naudojimo lentelėje.“

278 punktas:

Bet koks kitas prašymas turi būti adresuojamas Pasaulio paveldo centro direktoriui, kuris turi teisę suteikti įgaliojimus naudotis emblema, remiantis Gairėmis ir principais.

Tais atvejais, kurie visai nėra aptarti arba nepakankamai aptarti Gairėse, principuose ir naudojimo lentelėje, Pasaulio paveldo centro direktorius klausimą perduoda Komiteto pirmininkui, o jis sudėtingais atvejais gali pageidauti kreiptis į Komiteto narius dėl galutinio sprendimo.

Priminimas dėl jungtinio ženklo ir atskirai naudojamos emblemos:

262 punktas:

2007 m. spalio mėn. UNESCO Generalinėje konferencijoje priėmus Direktyvas dėl UNESCO vardo, akronimo, logotipo ir interneto domenų pavadinimų naudojimo, ypač skatinama Pasaulio paveldo emblemą naudoti kaip dalį jungtinio ženklo kartu su UNESCO logotipu. Galima Pasaulio paveldo emblemą naudoti ir atskirai, tačiau atsižvelgiant į esamas Įgyvendinimo gaires ir pateiktus nurodymus emblemos naudojimo lentelėje (14 priedas).

Priminimas dėl grafinių reikalavimų:

UNESCO logotipo grafiniai reikalavimai yra pateikti čia:
http://www.unesco.org/new/en/name-and-logo/graphics/.

Vadovaujantis Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių VIII skyriaus preambule, standartizuota Pasaulio paveldo emblema gali būti naudojama bet kokios spalvos.

Logotipus teikia (kaip nurodyta toliau pateiktoje lentelėje) įgaliojimus turintys subjektai skaitmeniniu formatu, o naudotojai jokiu būdu jų negali keisti.

Prieš išleidžiant produktą, maketą privaloma pateikti įgaliotam subjektui, kad patvirtintų logotipo naudojimo tinkamumą.

Komercinio naudojimo apibrėžimas:

Prekių ar paslaugų, kurių pavadinime naudojamas UNESCO pavadinimas, akronimas, logotipas ir (ar) interneto domenas kartu su Pasaulio paveldo emblema, pardavimas ir teikimas siekiant daugiausia finansinės naudos yra traktuojamas kaip „komercinio pobūdžio naudojimas“ Įgyvendinimo gairių tikslais. Tokiam naudojimui turi būti gautas aiškus UNESCO generalinio direktoriaus leidimas, įtvirtintas specialia sutartimi (apibrėžimas perkeltas iš 2007 m. UNESCO Logotipų direktyvos III.2.1.3 straipsnio).

PASAULIO PAVELDO CENTRAS

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
Pasaulio paveldo centras (tarptautinis turinys)	**Logotipo tipas, kurį Pasaulio paveldo centras gali naudoti**	**Naudoti logotipą Pasaulio paveldo centrui įgaliojimus suteikia**	**Pasaulio paveldo centras gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti Pasaulio paveldo centras gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį Pasaulio paveldo centras gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
1) Leidiniai 2) Komunikacijos priemonės 3) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*) ir kt. 4) Darbiniai dokumentai 5) Specialių renginių produktai komunikacijai (marškinėliai, krepšiai, skėčiai) 6) Raštinės reikmenys	UNESCO | Pasaulio paveldo konvencijos jungtinis ženklas	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Šaliai, priimančiai Komitetą	UNESCO | Pasaulio paveldo konvencijos jungtinis ženklas	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization · World Heritage Convention
1) Leidiniai 2) Komunikacijos priemonės 3) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*) ir kt. 4) Darbiniai dokumentai 5) Specialių renginių produktai komunikacijai (marškinėliai, krepšiai, skėčiai) 6) Raštinės reikmenys	UNESCO | Pasaulio paveldo centro jungtinis ženklas	Teisės aktų nustatytas naudojimas			United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization · World Heritage Centre

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
Pasaulio paveldo centras (tarptautinis turinys) *tęsinys*	**Logotipo tipas, kurį Pasaulio paveldo centras gali naudoti**	**Naudoti logotipą Pasaulio paveldo centrui įgaliojimus suteikia**	**Pasaulio paveldo centras gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti Pasaulio paveldo centras gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį Pasaulio paveldo centras gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
1) Leidiniai 2) Komunikacijos priemonės 3) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*) ir kt. 4) Specialių renginių nedideli produktai komunikacijai (pieštukai, USB raktai ir kt.) 5) Raštinės reikmenys	Pasaulio paveldo emblema	Teisės aktų nustatytas naudojimas	1) Už pasaulio paveldo vertybės valdymą atsakingai įstaigai 2) Šaliai, priimančiai Komitetą	Pasaulio paveldo emblema	
Komiteto sesija	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas + Pasaulio paveldo komiteto sesijos numeris	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Šaliai, priimančiai Komitetą	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas + Pasaulio paveldo komiteto sesijos numeris	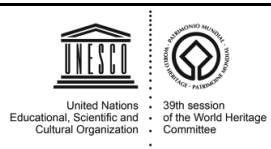
Partnerystė su išorės subjektais (privatus ir viešasis sektoriai)	UNESCO | Pasaulio paveldo centro jungtinis ženklas su tekstu: „Remiant...; Bendradarbiaujant su...; Kartu su...“	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Subjektams, pasirašius susitarimus	UNESCO | Pasaulio paveldo centro jungtinis ženklas su tekstu: „Remiant...; Bendradarbiaujant su...; Kartu su...“	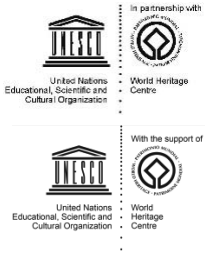
	UNESCO | Pasaulio paveldo centro arba Konvencijos jungtinis ženklas + partnerio logotipas ir (arba) tekstas			UNESCO | Pasaulio paveldo centro arba Konvencijos jungtinis ženklas + partnerio logotipas ir (arba) tekstas	

NACIONALINĖS KOMISIJOS ARBA ĮSTAIGOS

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
1 – Nacionalinė komisija (nacionaliniam turiniui)	**Logotipo tipas, kurį nacionalinė komisija gali naudoti**	**Naudoti logotipą nacionalinei komisijai įgaliojimus suteikia**	**Nacionalinė komisija gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti nacionalinė komisija gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį nacionalinė komisija gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
1) Ne komercinės paskirties leidiniai 2) Komunikacijos priemonės 3) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*) ir kt. 4) Nekomercinių specialių renginių produktai komunikacijai (marškinėliai, krepšiai, skėčiai ir kt.) 5) Raštinės reikmenys	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su tekstu: „Pasaulio paveldas ...[Šalies (*vietininko linksniu – red. past.*)]	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Vietos valdžios institucijoms ir paveldo vertybės valdymo institucijoms	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su tekstu: „Pasaulio paveldas ...[Šalies pavadinimas (*vietininko linksniu – red. past.*)]	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization · World Heritage in Switzerland
1) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*), kai yra ribota erdvė 2) Komunikacijai skirti produktai, kai yra grafinis elementas arba ribota erdvė 3) Raštinės reikmenys 4) Bet kokia kita paskirtis, tinkama pagal Įgyvendinimo gaires	Pasaulio paveldo emblema	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Už pasaulio paveldo vertybės valdymą atsakinga įstaiga	Pasaulio paveldo emblema	arba

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
1 – Nacionalinė komisija (nacionaliniam turiniui) *tęsinys*	**Logotipo tipas, kurį nacionalinė komisija gali naudoti**	**Naudoti logotipą nacionalinei komisijai įgaliojimus suteikia**	**Nacionalinė komisija gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti nacionalinė komisija gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį nacionalinė komisija gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
Kelių ir greitkelių ženklai	Atsižvelgiant į ženklą ir jo vietą, UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinį ženklą galima rinktis arba su visais atitinkamais užrašais, arba supaprastintą – tik su paveldo vertybės pavadinimu apačioje	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Už pasaulio paveldo vertybės valdymą atsakinga įstaiga	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su visais atitinkamais užrašais arba supaprastintas – tik su paveldo vertybės pavadinimu apačioje	 Galima pasirinkti norimą tekstą: arba „į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytas (-a) ... metais“, arba „Pasaulio paveldas nuo ... [metų]“
	Pasaulio paveldo emblema	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Už pasaulio paveldo vertybės valdymą atsakingai įstaigai	Pasaulio paveldo emblema	

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
1 – Nacionalinė komisija (nacionaliniam turiniui) *tęsinys*	**Logotipo tipas, kurį nacionalinė komisija gali naudoti**	**Naudoti logotipą nacionalinei komisijai įgaliojimus suteikia**	**Nacionalinė komisija gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti nacionalinė komisija gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį nacionalinė komisija gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
Komercinis naudojimas	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su tekstu: „Pasaulio paveldas ...[Šalies pavadinimas (*vietininko linksniu – red. past.*)]	UNESCO generalinis direktorius			
	Pasaulio paveldo emblema	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Nacionaliniam subjektui	Pasaulio paveldo emblema	
Komiteto sesija	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas + Pasaulio paveldo komiteto sesijos numeris	Pasaulio paveldo centras	Organizuojančioms institucijoms	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas + Pasaulio paveldo komiteto sesijos numeris	
Patronažas, susijęs su viena iš šių veiklų (pvz., nacionalinio ar vietinio lygmens konferencija, leidinys, vaizdo ir garso produkcija)			Organizuojantiems subjektams	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su tekstu „... nacionalinės UNESCO komisijos patronažas“	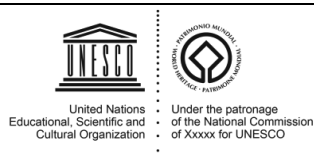
Su pasaulio paveldu susijusios partnerystės su nacionalinėmis organizacijomis			Nacionalinei organizacijai, turinčiai partnerystės su nacionaline komisija ryšius	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su tekstu: „Remiant ... nacionalinei UNESCO komisijai“ arba „Bendradarbiaujant su ... nacionaline UNESCO komisija“, arba „Kartu su ... nacionaline UNESCO komisija“	

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
2 – įstaiga – paskirta nacionalinė institucija (nacionalinis turinys)	**Logotipo tipas, kurį įstaiga gali naudoti**	**Naudoti logotipą įstaigai įgaliojimus suteikia**	**Įstaiga gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti įstaiga gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį įstaiga gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
1) Nekomercinės paskirties leidiniai 2) Komunikacijos priemonės; 3) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*), 4) Komunikacijai skirti produktai (marškinėliai, krepšiai, skėčiai) nekomerciniam naudojimui, socialiniams renginiams 5) Raštinės reikmenys	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su tekstu: „Pasaulio paveldas ... [Šalies pavadinimas (*vietininko linksniu – red. past.*)]	Nacionalinė komisija arba Pasaulio paveldo centras			
1) Nekomercinės paskirties leidiniai 2) Komunikacijos priemonės; 3) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*), kai yra ribota erdvė 4) Komunikacijai skirti produktai (pvz., marškinėliai, krepšiai, skėčiai), nekomercinės paskirties, specialiems renginiams 5) Raštinės reikmenys	Pasaulio paveldo emblema	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakingai įstaigai	Pasaulio paveldo emblema	

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
2 – įstaiga – paskirta nacionalinė institucija (nacionalinis turinys) *tęsinys*	**Logotipo tipas, kurį įstaiga gali naudoti**	**Naudoti logotipą įstaigai įgaliojimus suteikia**	**Įstaiga gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti įstaiga gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį įstaiga gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
Kelių ir greitkelių ženklai	Atsižvelgiant į ženklą ir jo vietą, UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinį ženklą galima rinktis arba su visais atitinkamais užrašais, arba supaprastintą – tik su paveldo vertybės pavadinimu apačioje	Nacionalinė komisija arba Pasaulio paveldo centras	Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakingai įstaigai	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su visais atitinkamais užrašais arba supaprastintas – tik su paveldo vertybės pavadinimu apačioje	 Galima pasirinkti norimą tekstą: arba „į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytas (-a) ... .metais“, arba „Pasaulio paveldas nuo ... [metų]“
	Pasaulio paveldo emblema	Teisės aktų nustatytas naudojimas	Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakingai įstaigai	Pasaulio paveldo emblema	
Komercinis naudojimas	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su tekstu: „Pasaulio paveldas ...[Šalies pavadinimas (vietininko linksniu – red. past.)]	UNESCO generalinis direktorius			
	Pasaulio paveldo emblema	Teisės aktų nustatytas naudojimas			

UŽ PASAULIO PAVELDO VIETOVĖS VALDYMĄ ATSAKINGA ĮSTAIGA

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga (su vertybe susijęs turinys)	**Logotipo tipas, kurį už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti**	**Naudoti logotipą už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakingai įstaigai įgaliojimus suteikia**	**Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
1) Nekomercinės paskirties leidiniai 2) Komunikacijos priemonės; 3) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*), kai yra ribota erdvė 4) Komunikacijai skirti produktai (marškinėliai, krepšiai, skėčiai) nekomercinės paskirties, specialiems renginiams 5) Raštinės reikmenys 6) Lentos, vėliavos, reklamjuostės	UNESCO | Pasaulio paveldo vertybės jungtinis ženklas	Nacionalinė komisija arba Pasaulio paveldo centras			 Galima pasirinkti norimą tekstą: arba „Į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytas (-a) ... metais“, arba „Pasaulio paveldas nuo ... [metų]“

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga (su vertybe susijęs turinys) *tęsinys*	**Logotipo tipas, kurį už Pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti**	**Naudoti logotipą už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakingai įstaigai įgaliojimus suteikia**	**Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti už pasaulio paveldo valdymą atsakinga įstaiga gali sutekti leidimą**	**Logotipas, kurį už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
1) Nekomercinės paskirties leidiniai 2) Komunikacijos priemonės 3) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*), kai yra ribota erdvė 4) Komunikacijai skirti produktai (marškinėliai, krepšiai, skėčiai, rašikliai, kt.) nekomercinės paskirties, specialiems renginiams, kai yra grafinis elementas arba ribota erdvė 5) Lentos, vėliavos, reklamjuostės	Pasaulio paveldo emblema	Nacionalinė komisija arba Pasaulio paveldo centras			arba

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga (su vertybe susijęs turinys) *tęsinys*	**Logotipo tipas, kurį už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti**	**Naudoti logotipą už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakingai įstaigai įgaliojimus suteikia**	**Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
Kelių ir greitkelių ženklai	Atsižvelgiant į ženklą ir jo vietą, UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinį ženklą galima rinktis arba su visais atitinkamais užrašais, arba supaprastintą – tik su paveldo vertybės pavadinimu apačioje	Nacionalinė komisija arba Pasaulio paveldo centras			 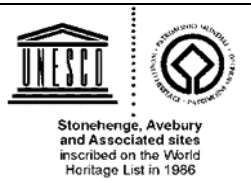 Galima pasirinkti norimą tekstą: arba „į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytas (-a) ... metais“, arba „ Pasaulio paveldas nuo ... [metų]“
	Pasaulio paveldo emblema	Nacionalinė komisija arba Pasaulio paveldo centras			

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga (su vertybe susijęs turinys) *tęsinys*	**Logotipo tipas, kurį už Pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti**	**Naudoti logotipą už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakingai įstaigai įgaliojimus suteikia**	**Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti ir (arba) suteikti leidmą jį naudoti**
Komercinis naudojimas	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas	UNESCO generalinis direktorius			 Galima pasirinkti norimą tekstą: arba „į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytas (-a) ... metais“, arba „Pasaulio paveldas nuo ... [metų]“
	Pasaulio paveldo emblema	Nacionalinė komisija			

Išskirtiniai atvejai: serijinės vertybės ar labai didelės apimties vietovės, įskaitant kelis / įvairius elementus / paminklus / vietas					
Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas**		**Grafinės iliustracijos**
Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga (su vertybe susijęs turinys)	**Logotipo tipas, kurį už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti**	**Naudoti logotipą už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakingai įstaigai įgaliojimus suteikia**	**Už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį naudoti už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali suteikti leidimą**	**Logotipas, kurį už pasaulio paveldo vietovės valdymą atsakinga įstaiga gali naudoti ir (arba) suteikti leidimą jį naudoti**
1) Nekomerciniai leidiniai 2) Komunikacijos priemonės 3) Interneto svetainės, socialinė žiniasklaida, interaktyvios programėles (*apps*), 4) Komunikacijai skirti produktai (marškinėliai, krepšiai, skėčiai, raktų pakabučiai, rašikliai) nekomercinės paskirties, specialiems renginiams, 5) Raštinės reikmenys 6) Lentos, vėliavos, reklamjuostės	UNESCO | Pasaulio paveldo vertybės jungtinis ženklas, nurodant „[elemento, paminklo, vietos ar kelio pavadinimas] dalis“	Nacionalinė komisija arba Pasaulio paveldo centras			..... dalis United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization **Route of Santiago de Compostela** inscribed on the World Heritage List in 1993

PASAULIO PAVELDO PATARIAMOSIOS ORGANIZACIJOS

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas / įgaliojimas**		**Grafinės iliustracijos**
Patariamosios organizacijos	**Logotipo tipas, kurį patariamosios organizacijos gali naudoti**	**Naudoti logotipą patariamosioms organizacijoms įgaliojimus suteikia**	**Patariamosios organizacijos gali suteikti leidimą naudoti logotipą**	**Logotipo tipas, kurį patariamosios organizacijos gali suteikti leidimą naudoti**	**Logotipas, kurį patariamosios organizacijos gali naudoti**
1) Nekomerciniai leidiniai 2) Nekomercinės komunikacijos priemonės 3) Interneto svetainės 4) Nekomerciniai raštinės reikmenys	UNESCO | Pasaulio paveldo konvencijos jungtinis ženklas	Pasaulio paveldo centras			
1) Leidiniai 2) Komunikacijos priemonės 3) Interneto svetainės 4) Raštinės reikmenys	Pasaulio paveldo emblema	Pasaulio paveldo centras			

PATRONAŽAS

Naudojimas ir paskirtis	**Naudojimas**		**Leidimas / įgaliojimas**		**Grafinės iliustracijos**
Patronažas			**UNESCO generalinis direktorius gali suteikti leidimą**	**Logotipo tipas, kurį UNESCO generalinis direktorius gali suteikti leidimą naudoti**	**Logotipas, kurį naudoti turi būti suteiktas leidimas**
Viena iš šių veiklų (pvz., nacionalinio ar vietinio lygmens konferencija, leidinys, vaizdo ir garso produkcija)			Organizuojanti institucija	UNESCO | Pasaulio paveldo jungtinis ženklas su tekstu: „Suteiktas patronažas“	

LEIDINIŲ APIE PASAULIO PAVELDĄ BIBLIOGRAFIJA

PASAULIO PAVELDO CENTRO DOKUMENTŲ BAZĖ

http://whc.unesco.org/statutorydoc

UNESCO Pasaulio paveldo centro dokumentų rinkinys „Oficialūs dokumentai“ (*Official Records*) yra prieinamas internetu. Leidžiama naudoti informaciją, kuri yra Pasaulio paveldo komiteto ir Konvencijos Šalių Generalinės asamblėjos ataskaitose.

PAGRINDINIAI TEKSTAI

UNESCO. 1972. *Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*. (World Heritage Convention).
http://whc.unesco.org/en/conventiontext

UNESCO General Assembly of States Parties to the Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. 2014. *Rules of Procedure*. WHC-14/GA/1 Rev. 4 (as of 14 November 2014).
http://whc.unesco.org/en/ga/

UNESCO Intergovernmental Committee for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. 1995. *Financial Regulations for the World Heritage Fund,* Paris. (WHC/7, August 1995).
http://whc.unesco.org/en/committeerules

UNESCO Intergovernmental Committee for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. 2013. *Rules of Procedure,* WHC-2013/5.
http://whc.unesco.org/en/committee

UNESCO World Heritage Centre. 2005. *Basic Texts of the 1972 World Heritage Convention* (2005 Edition). Paris, UNESCO.
http://whc.unesco.org/en/basictexts/

UNESCO World Heritage Centre. *Properties inscribed on the World Heritage List*.
http://whc.unesco.org/en/list

UNESCO World Heritage Centre. *Tentative Lists*.
http://whc.unesco.org/en/tentativelists/

STRATEGINIAI DOKUMENTAI

UNESCO World Heritage Committee. 1992. *Strategic Orientations*. in Annex II of the Report of the 16th session of the World Heritage Committee (Santa Fe, 1992) (WHC-92/CONF.002/12).
http://whc.unesco.org/en/documents/940

UNESCO World Heritage Committee. 1994. *Report of the Expert Meeting on the "Global Strategy" and thematic studies for a representative World Heritage List* (20-22 June 1994) (WHC-94/CONF.003/INF.6).
http://whc.unesco.org/archive/global94.htm

UNESCO World Heritage Committee. 1994. *Nara Document on Authenticity*.
http://whc.unesco.org/archive/nara94.htm

UNESCO World Heritage Committee. 1996. *Report of the Expert Meeting on Evaluation of General Principles and Criteria for Nominations of Natural World Heritage sites*. (WHC-96/CONF.202/INF.9).
http://whc.unesco.org/archive/1996/whc-96-conf202-inf9e.htm

UNESCO World Heritage Committee. 2001. Global Training Strategy for World Cultural and Natural Heritage, adopted by the World Heritage Committee at its 25th session (Annex X of WHC-01/CONF.208/24)- Update of the Global Training Strategy (Doc WHC-09/33.COM/10B).
http://whc.unesco.org/archive/2001/whc-01-conf208-24e.pdf
http://whc.unesco.org/archive/2009/whc09-33com-10Be.pdf

UNESCO World Heritage Committee. 2002. *Budapest Declaration on World Heritage*.
(Doc WHC-02/CONF.202/5).
http://whc/unesco.org/en/budapestdeclaration

UNESCO World Heritage Committee. 2004. *Evaluation of the Global Strategy for a representative, balanced and credible World Heritage List* (1994-2004). (Doc WHC-04/28.COM/13).
http://whc.unesco.org/archive/2004/whc04-28com-13e.pdf

UNESCO World Heritage Committee. 2005. *Vienna Memorandum on World Heritage and Contemporary Architecture – Managing the Historic Urban Landscape*. (Doc WHC-05/15.GA/INF.7).
http://whc.unesco.org/archive/2005/whc05-15ga-inf7e.pdf

UNESCO World Heritage Committee. 2007. *Strategy for Reducing Risks from Disasters at World Heritage Properties*. (Doc WHC-07/31.COM/7.2).
http://whc.unesco.org/archive/2007/whc07-31com-72e.pdf

UNESCO World Heritage Committee. 2007. *The "fifth C" for "Communities"*. (Doc WHC-07/31.COM/13B).
http://whc.unesco.org/archive/2007/whc07-31com-13be.pdf

UNESCO World Heritage Centre. 2008. *Policy Document on the Impacts of Climate Change on World Heritage Properties.* Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-397-2.pdf

UNESCO World Heritage Committee. 2010. *Reflection on the Trends of the State of Conservation*. (Doc WHC-10/34.COM/7C).
http://whc.unesco.org/archive/2010/whc10-34com-7Ce.pdf

UNESCO World Heritage Committee. 2011. *World Heritage Convention and Sustainable Development.* (Doc WHC-11/35.COM/5E).
http://whc.unesco.org/archive/2011/whc11-35com-5Ee.pdf

UNESCO World Heritage Committee. 2011. *Presentation and adoption of the World Heritage strategy for capacity building.* (Doc WHC-11/35.COM/9B).
http://whc.unesco.org/archive/2011/whc11-35com-9Be.pdf

UNESCO World Heritage Committee. 2012. *World Heritage Tourism Programme*. (Doc WHC-12/36.COM/5E).
http://whc.unesco.org/archive/2012/whc12-36com-5E-en.pdf

UNESCO World Heritage Committee. 2013. *Revised Partnerships for Conservation (PACT) Initiative Strategy*. (Doc WHC-13/37.COM/5D).
http://whc.unesco.org/archive/2013/whc13-37com-5D-en.pdf

PAGRINDINIAI VADOVAI PASAULIO PAVELDO TEMA

http://whc.unesco.org/en/resourcemanuals/

UNESCO, ICCROM, ICOMOS and IUCN. 2010. *Managing Disaster Risks for World Heritage. Paris, UNESCO World Heritage Centre.*
http://whc.unesco.org/en/managing-disaster-risks/

UNESCO, ICCROM, ICOMOS and IUCN. 2011. *Preparing World Heritage Nominations. (Second edition)*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/preparing-world-heritage-nominations/

UNESCO, ICCROM, ICOMOS and IUCN. 2012. *Managing Natural World Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/managing-natural-world-heritage/

UNESCO, ICCROM, ICOMOS and IUCN. 2013. *Managing Cultural World Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/managing-cultural-world-heritage/

PASAULIO PAVELDO APŽVALGA

http://whc.unesco.org/en/review/

Pasaulio paveldas (World Heritage) yra UNESCO Pasaulio paveldo centro kartą per ketvirtį leidžiamas periodinis leidinys anglų, prancūzų, ispanų kalbomis, kuriame pateikiami aktualūs su pasaulio paveldu susiję straipsniai. Nuo 1996 m. yra išleisti 76 leidinio numeriai.

PASAULIO PAVELDO PERIODINIAI LEIDINIAI

http://whc.unesco.org/en/series/

UNESCO World Heritage Centre. 2002. *Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Manual 1.)
http://whc.unesco.org/en/series/1/

UNESCO World Heritage Centre. 2002. *Investing in World Heritage: past achievements, future ambitions.* Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 2.)
http://whc.unesco.org/en/series/2/

UNESCO World Heritage Centre. 2003. *Periodic Report Africa*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Reports 3.)
http://whc.unesco.org/en/series/3/

Hillary, A., Kokkonen, M. and Max, L. (eds). 2003. *Proceedings of the World Heritage Marine Biodiversity Workshop*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 4.)
http://whc.unesco.org/en/series/4/

UNESCO World Heritage Centre. 2003. *Identification and Documentation of Modern Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 5.)
http://whc.unesco.org/en/series/5/

Fowler, P. J., (ed.), *World Heritage Cultural Landscapes* 1992-2002. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 6.)
http://whc.unesco.org/en/series/6/

UNESCO World Heritage Centre. 2003. *Cultural Landscapes: the Challenges of Conservation*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 7.)
http://whc.unesco.org/en/series/7/

UNESCO World Heritage Centre. 2003. *Mobilizing Young People for World Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 8.)
http://whc.unesco.org/en/series/8/

UNESCO World Heritage Centre. 2004. *Partnerships for World Heritage Cities: Culture as a Vector for Sustainable Urban Development*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 9.)
http://whc.unesco.org/en/series/9/

Stovel, H. (ed). 2004. *Monitoring World Heritage*, Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 10.)
http://whc.unesco.org/en/series/10/

UNESCO World Heritage Centre. 2004. *Periodic Report and Regional Programme Arab States 2000-2003*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Reports 11.)
http://whc.unesco.org/en/series/11/

UNESCO World Heritage Centre. 2004. *The State of World Heritage in the Asia-Pacific Region 2003*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 12.)
http://whc.unesco.org/en/series/12/

de Merode, E., Smeets, R. and Westrik, C. 2004. *Linking Universal and Local Values: Managing a Sustainable Future for World Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 13.)
http://whc.unesco.org/en/series/13/

UNESCO World Heritage Centre. 2005. *Caribbean Archaeology and World Heritage Convention*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 14.)
http://whc.unesco.org/en/series/14/

UNESCO World Heritage Centre. 2005. *Caribbean Wooden Treasures*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 15.)
http://whc.unesco.org/en/series/15/

UNESCO World Heritage Centre. 2005. *World Heritage at the Vth IUCN World Parks Congress*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Reports 16.)
http://whc.unesco.org/en/series/16/

UNESCO World Heritage Centre. 2005. *Promoting and Preserving Congolese Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 17.)
http://whc.unesco.org/en/series/17/

UNESCO World Heritage Centre. 2006. *Periodic Report 2004- Latin America and the Caribbean*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 18.)
http://whc.unesco.org/en/series/18/

UNESCO World Heritage Centre. 2006. *American Fortifications and the World Heritage Convention*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 19.)
http://whc.unesco.org/en/series/19/

UNESCO World Heritage Centre. 2006. *Periodic Report and Action Plan, Europe 2005-2006*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Reports 20.)
http://whc.unesco.org/en/series/20/

UNESCO World Heritage Centre. 2007. *World Heritage Forests - Leveraging Conservation at the Landscape Level*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Reports 21.)
http://whc.unesco.org/en/series/21/

UNESCO World Heritage Centre. 2007. *Climate Change and World Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Reports 22.)
http://whc.unesco.org/en/series/22/

Hockings, M., James, R., Stolton, S., Dudley, N., Mathur, V., Makombo, J., Courrau, J. and Parrish, J. 2008. *Enhancing our Heritage Toolkit. Assessing management effectiveness of Natural World Heritage sites*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 23.)
http://whc.unesco.org/en/series/23/

UNESCO World Heritage Centre. 2008. *Rock Art in the Caribbean*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 24.)
http://whc.unesco.org/en/series/24/

Martin, O. and Piatti, G. (eds). 2009. *World Heritage and Buffer Zones, International Expert Meeting on World Heritage and Buffer Zones*, Davos, Switzerland, 11–14 March 2008. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 25.)
http://whc.unesco.org/en/series/25/

Mitchell, N., Rössler, M. and Tricaud, P-M. (authors/eds). 2009. *World Heritage Cultural Landscapes: A handbook for Conservation and Management*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 26.)
http://whc.unesco.org/en/series/26/

UNESCO World Heritage Centre. 2010. *Managing Historic Cities*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 27.)
http://whc.unesco.org/en/series/27/

UNESCO World Heritage Centre. 2011. *Navigating the Future of Marine World Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 28.)
http://whc.unesco.org/en/series/28/

UNESCO World Heritage Centre. 2011. *Human Evolution: Adaptations, Dispersals and Social Developments (HEADS)*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 29.)
http://whc.unesco.org/en/series/29/

UNESCO World Heritage Centre. 2011. *Adapting to Change: the State of Conservation of World Heritage Forests in 2011*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 30.)
http://whc.unesco.org/en/series/30/

Albert, M.-T., Richon, M., Viňals, M.J. and Witcomb, A. (eds). 2012. *Community development through World Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 31.)
http://whc.unesco.org/en/series/31/

Church, J., Gabrié, C., Macharia, D., Obura, D. 2012. *Assessing Marine World Heritage from an Ecosystem Perspective*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 32.)
http://whc.unesco.org/en/series/32/

UNESCO World Heritage Centre. 2012. HEADS 2: *Human Origin Sites and the World Heritage Convention in Africa*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 33.)
http://whc.unesco.org/en/series/33/

UNESCO World Heritage Centre. 2012. *World Heritage in a Sea of Islands - Pacific 2009 Programme*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 34.)
http://whc.unesco.org/en/series/34/

Dingwall, P., Kawakami, K., Weise, K. 2012. *Understanding World Heritage in Asia and the Pacific - The Second Cycle of Periodic Reporting 2010-2012*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 35.)
http://whc.unesco.org/en/series/35/

Joffroy, T., Eloundou, L. (eds.). 2013. *Earthern Architecture in Today's World*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 36.)
http://whc.unesco.org/en/series/36/

Falzon, C., Perry, J. 2014. *Climate Change Adaptation for Natural World Heritage Sites*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 37.)
http://whc.unesco.org/en/series/37/

UNESCO World Heritage Centre. 2014. *Safeguarding Precious Resources for Island Communities*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 38.)
http://whc.unesco.org/en/series/38/

UNESCO World Heritage Centre. 2014. *HEADS 3: Human Origin Sites and the World Heritage Convention in Asia*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 39.)
http://whc.unesco.org/en/series/39/

Brown, J., Hay-Edie, T. 2014. *Engaging Local Communities in Stewardship of World Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Papers 40.)
http://whc.unesco.org/en/series/40/

BENDRO POBŪDŽIO IR TEMINĖS NUORODOS

Badman, T., Bomhard, B. and Dingwall, P. 2008. *World Heritage Nominations for Natural Properties: A Resource Manual for Practitioners*. Gland, Switzerland, IUCN.

Batisse, M., Bolla, G. 2005. *The Invention of World Heritage*. Paris, UNESCO.

Cameron, C. 2005. *Background Paper for the Special Expert Meeting of the World Heritage Convention: The Concept of Outstanding Universal Value*. Kazan, Republic of Tatarstan, Russian Federation.
http://whc.unesco.org/archive/2005/whc05-29com-inf09Ae.pdf

Cameron, C., Rössler, M. 2013. Many Voices, One Vision: The Early Years of the World Heritage Convention. Farnham, Ashgate.

Galla, A. (ed.). 2012. *World Heritage – Benefits Beyond Borders*. Paris/Cambridge, UNESCO Publishing/Cambridge University Press.

Feilden, B.M. and Jokilehto, J. 1993. *Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites*. (First edition). Rome, ICCROM.

Francioni, F. (ed). 2008. The 1972 *World Heritage Convention: A Commentary*. Oxford Commentaries on International Law, UK.

ICOMOS. 1965. International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (The Venice Charter 1964). Paris, ICOMOS.
http://www.icomos.org/venice_charter.html

ICOMOS. 2004. ICOMOS Analysis of the World Heritage List and Tentative Lists and Follow-Up Action Plan. Paris, ICOMOS.

ICOMOS. 2005. *The World Heritage List: Filling the Gaps – An Action Plan for the Future*. Paris, ICOMOS.
http://www.international.icomos.org/world_heritage/gaps.pdf

ICOMOS. 2005. *Xi'an Declaration on the Conservation of the Setting of Heritage Structures, Sites and Areas*.
http://www.international.icomos.org/charters/xian-declaration.pdf

ICOMOS. 2008. *Compendium on Standards for the Inscription of Cultural Properties to the World Heritage List*.
http://whc.unesco.org/en/sessions/32COM/documents/

ICOMOS. 2011. *Guidance on Heritage Impact Assessments for Cultural World Heritage Properties*. Paris, ICOMOS.
http://openarchive.icomos.org/266/1/ICOMOS_Heritage_Impact_Assessment_2010.pdf

ICOMOS technical and thematic studies
http://www.icomos.org/en/documentation-center

IUCN. 2006. *Enhancing the IUCN Evaluation Process of World Heritage Nominations: A Contribution to Achieving a Credible and Balanced World Heritage List*.
https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/2006-059.pdf

IUCN. 2006. *The World Heritage List: Guidance and Future Priorities for Identifying Natural Heritage of Potential Outstanding Universal Value.*
http://cmsdata.iucn.org/downloads/ouv2006_english.pdf

IUCN. 2008. *Outstanding Universal Value – Standards for Natural World Heritage, A Compendium on Standards for Inscriptions of Natural Properties on the World Heritage List.*
http://cmsdata.iucn.org/downloads/ouv_compendium_english.pdf

IUCN Technical and Thematic Studies:
http://www.iucn.org/knowledge/publications_doc/

Pressouyre, L. 1993. *The World Heritage Convention, twenty years later*. UNESCO, Paris.
http://whc.unesco.org/en/280/?id=564&

Stovel, H. 1998. *Risk Preparedness: A Management Manual for World Cultural Heritage*. Rome, ICCROM.
http://www.iccrom.org/pdf/ICCROM_17_RiskPreparedness_en.pdf

UNESCO World Heritage Centre. Education Kit. 2002. *World Heritage in Young Hands*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/educationkit/

UNESCO World Heritage Centre. 2003. *World Heritage 2002 - Shared Legacy, Common Responsibility*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/activities/563/

UNESCO World Heritage Centre. 2007. *World Heritage – Challenges for the Millenium*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/challenges-for-the-Millennium/

UNESCO World Heritage Centre. 2007. *Case Studies on Climate Change and World Heritage*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/activities/473/

UNESCO World Heritage Centre. 2012. *African World Heritage – A Remarkable Diversity*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.

UNESCO World Heritage Centre. 2013. *Celebrating 40 years of the World Heritage Convention*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/celebrating-40-years

UNESCO World Heritage Centre. 2013. *Report of the 40th Anniversary of the World Heritage Convention.* Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/report-40th-Anniversary

UNESCO World Heritage Centre. *Patrimonito's World Heritage Adventures*. Paris, UNESCO World Heritage Centre.
http://whc.unesco.org/en/patrimonito/

von Droste, B., Plachter, H. and Rössler, M. (eds.). 1995. *Cultural Landscapes of Universal Value: Components of a Global Strategy*, Jena (Germany), Fischer Verlag.

von Droste, B., Rössler, M. and Titchen, S. (eds.). 1999. *Linking Nature and Culture*, Report of the Global Strategy Natural and Cultural Heritage Expert Meeting, 25-29 March 1998, Amsterdam, The Netherlands, UNESCO/ Ministry for Foreign Affairs/Ministry for Education, Science, and Culture, The Hague.
http://whc.unesco.org/archive/amsterdam98.pdf

World Commission on Protected Areas (WCPA) Best Practice Guidelines
www.iucn.org/about/union/commissions/wcpa/wcpa_puball/wcpa_bpg/

- *National System Planning for Protected Areas, 1998*
- *Economic Values of Protected Areas: Guidelines for Protected Area Managers, 1998*
- *Guidelines for Marine Protected Areas, 1999*
- *Indigenous and Traditional Peoples and Protected Areas, 2000*
- *Financing Protected Areas: Guidelines for Protected Area Managers, 2000*
- *Transboundary Protected Areas for Peace and Co-operation, 2001*
- *Sustainable Tourism in Protected Areas: Guidelines for Planning and Management, 2002*
- *Management Guidelines for IUCN Category V Protected Areas: Protected Landscapes/Seascapes, 2002*
- *Guidelines for Management Planning of Protected Areas, 2003*
- *Indigenous and Local Communities and Protected Areas: Towards Equity and Enhanced Conservation, 2004*
- *Forests and Protected Areas: Guidance on the use of the IUCN protected area management categories, 2006*
- *Sustainable Financing of Protected Areas: A global review of challenges and options, 2006*
- *Evaluating Effectiveness: A Framework for Assessing Management Effectiveness of Protected Areas, 2006*
- *Identification and Gap Analysis of Key Biodiversity Areas, 2007*
- *Sacred Natural Sites: Guidelines for Protected Area Managers, 2008*

INTERNETINĖS PRIEIGOS

UNESCO
http://www.unesco.org

UNESCO World Heritage Centre
http://whc.unesco.org

UNESCO World Heritage Centre publications
http://whc.unesco.org/en/publications/

UNESCO World Heritage Review
http://whc.unesco.org/en/review/

UNESCO World Heritage Map
http://whc.unesco.org/en/map/

ICCROM
http://www.iccrom.org

ICCROM publications
http://www.archivalplatform.org/resources/entry/iccrom_publications/

ICOMOS
http://www.icomos.org

ICOMOS publications
http://www.icomos.org/en/documentation-center

IUCN
http://www.iucn.org

IUCN publications
http://www.iucn.org/knowledge/publications_doc/

World Commission on Protected Areas (WCPA) Best Practice Guidelines
www.iucn.org/about/union/commissions/wcpa/wcpa_puball/wcpa_bpg/

Leidinį parėmė

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

Redaktorė **Margarita Gaubytė**
Mokslinė redaktorė **Justina Poškienė**
Viršelio dailininkas **Jonas Liugaila**

UNESCO
Jungtinių Tautų
Švietimo, mokslo ir
kultūros organizacija

**Lietuvos nacionalinė
UNESCO komisija**

Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija
Šv. Jono g. 11, 01123 Vilnius
Tel. (8 5) 210 7340
www.unesco.lt
www.facebook.com/UNESCO.LT

© Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija
© Viršelyje panaudota Ramūno Danisevičiaus fotografija

Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija